

СРПСКА

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ БРОЈ 17 15. АПРИЛ 1991. 30 ДИНАРА

УСКРШЊЕ ТУЦАЊЕ

БОРА ЋОРЂЕВИЋ
ЧИК НЕ
ГЛАСАЈТЕ ЗА
МЕНЕ!

ИТАЛИЈА 2200 ИТЛ, ФРАНЦУСКА 6,30 ФРФ, ШВАЈЦАРСКА 3,50 ЦХФ, ШВЕДСКА 25 СЕК, АУСТРИЈА 30 АТС, СР НЕМАЧКА 5,80 ДЕМ, БЕЛГИЈА 40 БЕФ,
ХОЛАНДИЈА 4,00 ХФЛ, ГРЧКА 200 ГРД, НОРВЕШКА 25 НОК, ДАНСКА 25 ДКК

ОРДЕН ЗА МАЛО МОРГЕН

На свом редовном заседању одржаном 4. 4. 1991. године КАНЦЕЛАРИЈА ОРДЕНА И МЕДАЉА „Српске речи“ донела је

УКАЗ

којим се врховник Врховништва НДХ

ГЕНЕРАЛ ФРАЊО ТУЋМАН

одликује

ОРДЕНОМ ТИТОВЕ КОЛЕНИЦЕ У СОСУ ОД САО

Орден се додељује за непоновљив допринос тисућљетној хрватској демократији, која је, на челу с њим, достигла разину изнад и испод које више нема ничега. Силина и воља којима се ова демократска оаза у цивилизацијском океану тортуре и централизма брани од хајдућије, г. Туђмана кандидира и као најкериознијег кандидата за Нобелову награду за физику.

СРБИЈО, НЕ ЗАБОРАВЉАЈ...

Бр. 1 (позлата) 30 дин.

Бр. 2 100 дин.

Бр. 2 100 дин.

Бр. 3 100 дин.

Бр. 4 60 дин.

Бр. 5 (позлата)
60 дин.

Наручите на адресу:

„ЗАМАК“

Обилићев венац 15
22320 ИНЂИЈА

Или телефоном: 022/52-351; сваког дана.

КОНДОР

ОПУСТИТЕ СЕ И ПОЋИТЕ СА НАМА У:

БЕЧ — аутобус, 5. дана /ЦЕНА: 4.270.-дин. у 3 рате/.

ВЕНЕЦИЈА — аутобус, 5 дана /ЦЕНА: 4700.-дин. у 3 рате/.

КИПАР — авион, 5 дана /ЦЕНА: 3.980.-дин. у 3 рате/.

ЕКСКЛУЗИВНИ

АРАНЖМАНИ ЗА

ЛЕТО 91 — НЕЗАБОРАВНО

ШПАНИЈА — КОСТА БРАВА — САНТА СУЗАНА

ПРВИ ПУТ НА НАШЕМ ТРЖИШТУ, АВИОНОМ, СМЕНЕ НА 8 ДАНА

КИПАР, — НАЈСРДАЧНИЈА ДОБРОДОШЛИЦА МЕДИТЕРАНА

АВИОНОМ, СМЕНЕ НА 8 ДАНА

ВЕНЕЦИЈА — ЛИДО ДЕ ЈЕСОЛО

СОПСТВЕНИ ПРЕВОЗ, СМЕНЕ НА 8 ДАНА

БУГАРСКА — АЛБЕНА

АВИОНОМ, СМЕНЕ НА 10 ДАНА

АРАНЖМАНИ У

ЗЕМЉИ — ПО

ВАШЕМ ИЗБОРУ:

ХЕРЦЕГ-НОВИ — ТИВАТ — СУТОМОРЕ — БУДВА

ХОТЕЛСКИ СМЕШТАЈ, СМЕНЕ НА 8 ДАНА, СОПСТВЕНИ ПРЕВОЗ

ЗЛАТАР — ЗЛАТИБОР — ТАРА — ИВАЊИЦА — ДИВЧИБАРЕ

ХОТЕЛСКИ СМЕШТАЈ, СМЕНЕ НА 8 ДАНА, СОПСТВЕНИ ПРЕВОЗ

ГОЛУБАЦ — ЛЕПЕНСКИ ВИР — СРЕБРНО ЈЕЗЕРО

ХОТЕЛСКИ СМЕШТАЈ, СМЕНЕ НА 8 ДАНА, СОПСТВЕНИ ПРЕВОЗ

МАТАРУШКА БАЊА — БОГУТОВАЧКА БАЊА — БУКОВИЧКА БАЊА — СОКО БАЊА

ХОТЕЛСКИ СМЕШТАЈ, СМЕНЕ НА 8 ДАНА, СОПСТВЕНИ ПРЕВОЗ

СЕОСКИ ТУРИЗАМ — ДРАГУЉ

НЕДИРНУТЕ ПРИРОДЕ

СТАЛНИ ПРОГРАМИ:

КИНА — ПЕКИНГ — СВАКОГ ЧЕТВРТКА

КУРСЕВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЗА ДЕЦУ И ОМЛАДИНУ

НАЈПОЗНАТИЈЕ БРИТАНСКЕ ШКОЛЕ, 2 И ВИШЕ НЕДЕЉЕ, СВЕ ОБЕЗБЕЂЕНО

РАДНИ БОРАВАК ДЕВОЈАКА У ЕНГЛЕСКОЈ

3 ИЛИ ВИШЕ НЕДЕЉА, АВИОНОМ, СВЕ ОБЕЗБЕЂЕНО

СВИ АРАНЖМАНИ СУ У РАТАМА

„КОНДОР“ — ВАША ПТИЦА СРЕЋЕ!

АГЕНЦИЈА „КОНДОР“ НОВИ БЕОГРАД, БЛОК 44, ГАНДИЈЕВА 154

ТЕЛ. 011/166 950, 167 301 ФАХ: 011/153 438 ТЛХ: 72233 уу кондор

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ

ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА

ГЛАВНИ И
ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Богољуб ПЕЈЧИЋ

УРЕДНИЧКИ КОЛЕГИЈУМ:

Бук Драшковић,
Милан Колечић, Слободан
Ракић, Александар Чотрић,
Љиљана Јорговиновић (ДЕСК)

ДИЗАЈН:

Дејан Ђуровић

САРАДНИЦИ:

Славица Лазић,
Властимир Ђоровић,
Слободан Ђерић, Бора
Ђорђевић, Милован Ђркић,
Ђорђе Вукоје (фоторепортер).

АДРЕСА:

Главни и одговорни
уредник: Хотел „Југославија“
(с. 879) 11080 ЗЕМУН, ТЕЛ.
011 600-222 локал 9979.

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:

Народног
Фронта 43/4 соба 23, тел.
683-952 и 642-233 локал
149, 11000 БЕОГРАД,

ЖИРО РАЧУН:

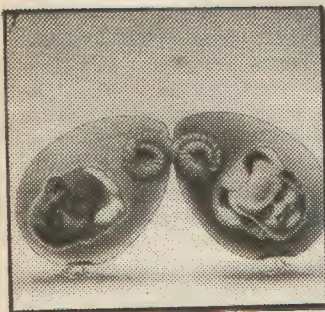
дinarsки
60801-603-27562, девизни
60811-620-128-25731-74956-
33 (са назнаком за „Српску
реч“).

Преплата 650 динара (годишња),
325 динара (полугодишња). За
иностринство 120 ДЕМ или 72 УСД.

Лист излази сваког

другог понедељка. Рукописи
и фотографије се не враћају.
Штампа ДП „Борба“, Косовска
26, Београд.

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике Србије
бр. 413-01-221/91-01 од
15.2.1991. године одређена је
стопа пореза од 3%.

НАСЛОВНА СТРАНА:
ДЕЈАН ЂУРОВИЋ

СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ
САВЕТ

**ВОЖДОВ
НАЦИОНАЛНИ
ИНТЕРЕС**

Стр. 8-13.

САМИТ ШЕСТОРИЦЕ У
СПЛИТУ И БЕОГРАДУ

**БОЉЕ
„СУЂЕЊЕ
ШЕСТОРИЦИ“**

Стр. 14-15

ТАЈНИ ПРЕГОВОРИ
ТУЋМАН-МИЛОШЕВИЋ

**АНТЕ
МАРКОВИЋ У
ЗАМЕНУ ЗА
КРАЈИНУ?**

Стр. 16-18.

ЛЕОН КОЈЕН:

**СЛОМ
ПОЛИТИКЕ
ОБЕЋАЊА**

Стр. 19-21.

ПАНОРАМА СКУПШТИНЕ
СРБИЈЕ

**КОМУНИСТИ У
ФРАКЦИЈАМА,
АЦА МУСА НА
РАНГ-ЛИСТИ**

Стр. 22-29.

АЛЕКСАНДАР ТИЈАНИЋ:

**ЈА ДЕМОКРАТА
ПА ЈА СРБИН**

Стр. 30-32.

ИЗЛОГ

МИЛОВАН ДАНОЈЛИЋ

**НАШЕ ЈЕ
ЗАВЕРЕНИШТВО
ЈАВНО**

Стр. 34-35.

БОРА ЂОРЂЕВИЋ:

**ЧИК НЕ
ГЛАСАЈТЕ ЗА
МЕНЕ!**

Стр. 38-39.

О „ПЛИШАНОЈ ЕВОЛУЦИЈИ“ И О ЈОШ ПОНЕЧЕМУ

Користим прилику да изнесем нека своја размишљања о „плишаној еволуцији“ која је један од, по мом дубоком уверењу, значајнијих догађаја у последњих тридесетак година. Део својих размишљања посветићу руководству Универзитета у Београду које је у протеклим догађајима одиграло једну од „главних улога“. Под руководством универзитета подразумевам ректора, проректоре и декане факултета.

У вези са демонстрацијама 9. марта 1991. године Одбор наставника и студената чланова СПС на универзитетима (састао се 10. марта) и дао пуну подршку руководству Републике Србије у вези са предузетим мерама. Садржај подршке објављен је у Борби од 11. марта тако да је и јавност имала прилике да се увери да СПС крши Закон јер организује своје чланове на радном принципу, јер је бивши Универзитетски комитет СК само променио име а остала је иста организација, па чак су смештени у истим просторијама. У Одбору СПС на универзитетима налази се велики број из „руководства универзитета“, проректори и декани, тако да би свима требало да буде јасно ко води Универзитет, у ком правцу размишљају и коме они дају подршку.

Сазнавши да ће студенти у „Студењаку“ организовати протестни скуп у вези догађаја 9. марта, руководство Универзитета се договорило, вероватно са „босом“, да сви оду на заказан скуп и сарађују са студентима тако да их пуне да доносе закључке, предлоге, раде што желе али никако не смеју да дозволе да студенти крену у центар града. Договор је био да ако студенти крену у центар треба да се зауставе „свим средствима“, што је подразумевало и употребу силе. Овај договор су поштовали јер су сво време присутни из „руководства Универзитета“ и Савеза студената инсистирали да се не иде из „студењака“ да не би било проблема. Улога „руководства“ је била свима јасна тако да је и већина присутних тражила од Ректора да их предводи као и претходних година, што овај вероватно због болести није прихватио али је нашао заменика у проректору Врачару који је требало да држи ситуацију „под договореном контролом“. Студенти су издржали у настојању да дођу у Центар тако да ни милиција ни „руководство Универзитета“ нису успели да их спрече у њиховом настојању. Задњи трзаји су били да их усмере у зграду Ректората али млада генерација је знала како су се провеле њихове колеге 1968. године. Када су студенти стигли на Теразије, читава Србија, осим СПС-оваца и комуниста, их је подржала и стала уз њихове захтеве. Посебно су добили велику подршку интелектуалаца и њихових удружења.

У новонасталој ситуацији „руководство Универзитета“ је саставило Саопштење за

јавност у којем су дали подршку неким захтевима студената и то оним који су општег карактера. Захтеви који су били конкретни за смену руководства РТБ и министра полиције су у свом Саопштењу уопштили. Ни овога пута нису могли да другачије мисле од власти и да већ једном постану аутономни за шта се тако здрушно залажу. Своје „демократско опредељење“ су посебно образложили да студенти имају право „да своје незадовољство изражавају и бојкотом наставе“ а за свога колегу професора Марјановића нису ништа рекли иако је он ухапшен зато што је присуствовао мирним демонстрацијама. Овога пута „руководство“ не може да се крије иза непознавања ситуације јер је Ректор уједно и председник Скупштине Србије а свима је познат његов однос према породици Милошевић (пола сата паузе) а осим тога велики број посланика са Универзитета је из редова СПС. У тој групи се налази и ректор Универзитета у Крагујевцу који је тих дана остао нем осим када је у туђе име дао подршку властима.

Сво време одржавања митинга код Теразијске чесме „руководство Универзитета“ се држало по страни. Нико није нашао времена да се обрати присутним јер су знали шта млади мисле о њима. Кад су видели да студенти добијају подршку и ван Београда у Скупштини Србије су захтеве студената прогласили за своје и то само у делу за које је „надлежна“ Скупштина. Свима је било јасно да настоје искористити насталу ситуацију да би добили поене и код јавности и политичара јер да није тако велики број професора универзитета, на челу са председником Скупштине би се бар јавили за реч и јавно пред камерама и јавности рекли за шта се они у ствари залажу. Да су променили мишљење они би бар изменили или повукли саопштење које је издао Одбор наставника и студената СПС на Универзитету.

„Руководство Универзитета“ је своје право лице показало, односно на чијој је страни сво време протеста било, када је донело одлуку да почне настава на Универзитету а у то време већина захтева није била испуњена. Одлуку о прекиду, односно бојкоту наставе донели су студенти тако да су они требали и да донесу одлуку и о престанку бојкота. Своју одлуку нису имали храбрости да прочитају пред студентима који су у великом броју били код Чесме него су саопштење дали новинарима који су обавестили јавност. Једини су образ осветлили професори Електротехничког факултета који су били против Саопштења. Саопштење је сигурно морало да се донесе због „виших интереса“ али је и то био доказ за кога ради „руководство Универзитета“, о студентима нису ни мислили већ вероватно о својим фотељама и интересима власти. Да су мислили на своје студенте могли су из својих буџета за репрезентацију да одвоје средства да се тим људима на Теразијама бар купи кисела вода ако за више нису имали. Спрега између власти, „руководства Универзитета“ и руководства Савеза студената је и на крају протеста, као и на почетку, била очигледна јер су и руководиоци студената прогласили протест завршеним иако нису били испуњени сви захтеви како су студенти на почетку тражили.

Завршни чин назначене спреге је био разговор председника Милошевића са студентима и наставницима Универзитета на којем је председник по ко зна који пут рекао да треба да се ради по уставу али није рекао да је он написао тај устав, и у том случају вреди пословица „кадија те тужи кадија ти суди“. Једи-

ну корист од тог скупа имали су појединци који скупљају поене за следеће изборе који предстоје на Универзитету. Шта мислите да ли ће следећи ректор бити особа која је убеђивала студенте да не иду у центар града, па после да иду у ректорат а на крају водила скуп са председником? Ја мислим да хоће а ви?

Београд,
25. 3. 1991. године.

Јован РАДИЧЕВИЋ

КАКО БАТИНАЈУ НА КОСМЕТУ

Живимо у селу Гораждевцу код Пећи, највећем српском селу у Метохији. Увек имамо у подсвести да у једној руци држимо голуба у другој мач. Док владајући „другови“ из нашег села мисле да смо у једној руци осакаћени, те да држимо само „мач“.

Најмукотрпнији дани ступају на нас и наше чланове од тренутка када смо поверовали да су коначно и у нашем крају стигли часови демократије и када смо постали чланови партије за којом смо још од малих ногу чезнули — СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ.

Тада су наступили тренуци малтретирања који из дана у дан бивају све тежи.

Жалимо што све провокације не можемо набројати јер нам недостаје хектар папира, али ову не можемо изоставити када чланови СПС кажу да нас из СПО не треба примити ни на славу, а изубијане Шиптаре од милиције за време косовских немара обилазе по кућама. На свакој бетонској бандери у селу се налазе уличне сијалице изузев наше, јер нама ће како кажу поставити Вук Драшковић.

Долази и 8. март 1991. вече пред сам митинг СПО, када смо пред полазак за Београд испраћени речима: „Горе вас чекају палице“. Међутим, нас су палице чекале по повратку.

Одушевљени бројем присутних на самом митингу, у нама се пробудио јак оптимизам за све погледе у даљем животу. Али ту наду брзо затрпаше милицијски рафали и сузавци, нама самима из непознатог разлога. Од те кише сузаваца тешком муком смо спасили Слободана Петровића из нашег села. То нас је навело на сумњу и помисао да је неко брзо заборавио оно душманско „Србе на врбе“ те се брзо присетимо нове методе „Србе на Србе“.

Када смо стигли у Гораждевац, обистинило се оно да нас чекају батине. Чули смо дискусије појединаца у продавници „Агрометохија“ да нас треба ухватити и убити. Жељама тих појединаца је удовољено.

Седели смо испред продавнице „15. мај“ у Гораждевцу када се одједном појавише троја кола О.Б.ЈРМ из којих су изашли њих осморица с машинкама у руци уперених у нас. Уз псовку наредише нам: „Руке у вис“. Врхови њихових аутомата уперени у нашу прса и кичму су нас једноставно угурали у њихов ауто. Спровод из кола до просторија СУП-а лично је на спровођење најокрутнијих криминалаца. Убацили су нас у канцеларије ДБ у којима смо изгубили двадесет година живота. Тукли су нас инспектори Драган Милошевић и Бранко Ђукић од 13,40 до 21,35, укупно осам часова. Тешко нам је присетити

ПОШТОВАНИ ЧИТАОЦИ,

од овог броја цена „Српске речи“ износи 30 динара. Разлози су исти као и за све новине које се саме издржавају. Надамо се да ће ово покупење бити једино којим ћете бити задовољни.

УВОДНИК

ИСТИНА ЈЕ ОПАСНА

се свих провокативних питања, која би једноставно желели да избришемо из наших сећања, мешу којима су била следећа: Зашто нисмо за Слободана Милошевића? Зашто смо одустали од њега кад смо били први на митинзима? Знамо ли да Вук води у рат? Зашто нисмо псовали Вука? Да ли ћемо опет ићи на митинге СПО? Зашто ја (доле први потписан) носим дугу косу и браду? (од које ми је после њиховог саслушања мало остало). Шта значи „Чс“ на прстену? Како то да (други потписани) не пада и добро подноси батине? (од којих му је сутра увече процурела крв на уши). Дакле, безброј питања сва уз жестоке ударце. А када би остали без текста, скочили би на нас палицама јер их је требало гледати у очи. Када их гледамо — зашто их гледамо? — опет батине. Ако их на њихова питања ослavimo са „господине“, аутоматски скоче ударајући нас: „Нисмо ми господа, то ваша партија тако каже“. Касније, кад би их ословили са „друже“, експлодирају тукући нас — откуд ми вама другови. Сви ти ударци су мене првог послали на под у несвест, тако да су ме будили водом. Пошто су ми се руке одузеле, скинули су ми ципеле и положили на под а ноге на столицу испод наслоњача на које ми је сео један од инспектора, а Драган Милошевић крвнички тукао по табанима, док се нисам онесвестио. Не знам колико дуго је трајало буђење, али знам да сам угледао пуну канцеларију инспектора, међу њима и начелника Центра безбедности Мухамеда Хајдарпашића који ме је упитао „да ли сам добро“. Затим су ме изнели под руке јер нисам могао ходати. Док смо пролазили ходником добацивали су да сам трчао бос на Тргу Републике, те сам подбио ноге.

Затворили су нас и ту смо и преноћили, а пустили сутрадан у 10,40, када смо потписали решење о нашем задржавању у којем између осталог стоји да су ОЈРМ били коректни према нама. Дакле, удовољене су жеље социјалистичких шпијуна Гораждевца.

У нади и ишчекивању да ћете за наше тако „велике“ муке наћи мало места у Вашем листу, остајемо захвални:

Радоје МАКСИЋ
Гораждевац, Пећ
Звонко КОЛАШИНАЦ
Гораждевац, Пећ

ЊИХОВА „ИСТИНА“

У дневној штампи, преко телевизије и на радију, објављена је информација Министарства унутрашњих послова Републике Србије, да је „код Димитрија Протића“, председника Месног одбора СПО из Тополе пронађен пиштољ марке „ЦЗ“ калибра 7,62 мм, који је уз потврду одузет“.

Српски песник и народни посланик Слободан Ракић, човек благе нарави и благе речи, у скупштинској расправи о извештају Анкетног одбора о деветомартовским демонстрацијама рече да ваља водити рачуна и о чињеници да парламентарна већина владајуће странке у српској Скупштини представља мањи део српског народа. Човек није дошао ни до свог места у посланичким клупама а већ су се утркивали пробрани кадрови СПС-а, да што пре, одмах, док речи још лебде у ваздуху оспоре ову јерес. У бујици изговорених речи, доминирале су оне о непријатељима Србије споља и изнутра, о опозицији која је изгубила изборе а сад би да на улици осваја власт, о слабљењу српског јединства кад је најпотребније, о издаји националних интереса и све у том стилу. И то све због тога, што господин Ракић без обзира на поетску и људску благост, није пристао на формулу коју је великодушно понудио шеф парламентарне већине друг Зоран Соколовић, иначе признати стручњак за мале и велике диференцијације, да се у интересу Српског јединства и виших националних интереса закопају ратне секире, а да опозиција, пре свега Српски Покрет Обнове и његов председник, остану забележени као главни кривци за деветомартовска збивања.

Тражећи да се истина о деветом марту до краја утврди, народни посланик Ракић је уствари тражио немогуће. Тражио је нешто, што овај и овакав Српски парламент није у стању да учини. Зашто? Зато што за такво просто и опорно утврђивање истине није ни било стварне потребе за образовањем одбора и комисије, а још мање је било потребе да се о томе воде овакве фарсичне расправе, у мимоходу, између неких других тема. Једна од расправа, вођена у међувремену, она о годишњем извештају о раду Београдске телевизије, јасно је показала да иста та парламентарна већина жали за Митовићем и кад би могла боље од њега не би никад бирала за директора Телевизије. Та и досадашње расправе о извештају Анкетног одбора, показале су такође да је та парламентарна већина само под притиском и у великој нужди донела закључке којима је удовољено захтевима студената, како то они воле да кажу, од којих скоро ниједан није испуњен.

Та парламентарна већина, чији посланици држе сва кључна места у Скупштини Србије, организује расправу о извештају анкетног одбора, као да се ради о неком узгредном послу који може али и не мора да се заврши, и чији резултати и нису толико важни. Та парламентарна већина зна, да каква год да буде расправа, извештај ће бити усвојен онако како то буде одлучено на надлежном месту. Јер, посланици СПС-а, по ономе што нам показује Телевизија, држе да су на неком партијском пленуму или конгресу па се утркују ко ће дисциплинованије говорити на задату тему. Њихова идентификација са актуелном влашћу је дирљива а оданост вођи безговорна. Тешко би иначе било данас у Европи наћи парламент у коме се министру полиције после брутално и у крви угушених демонстрација аплаудира. Немогуће би данас било наћи министра у демократској земљи, који и после таквих демонстрација не би изговорио макар реч кајања.

Друг Богдановић, у свом обраћању парламенту, само што није тражио медаљу за храброст. Нема тог парламента, који после потресног сведочења студента Владана Ровчанина о бестијалном понашању полиције према студентима на мосту у Бранковој улици, не би поцрвенео од стида што је на челу такве полиције члан парламента. Тај младић, чије сведочење одише људскошћу и невиђеном толеранцијом за своје године, једноставним исказом о личној голготи који је доживео те мартовске вечери, а коју смо посредством слике сви видели, обеснажио је све полицијске лажи о некаквом агресивном понашању студената и о деловању полиције, тако рећи у самоодбрани. Како се само испразно и неуверљиво дојима министрово бирократско слово у парламенту у односу на овај живи и непоновљиви говор младог Ровчанина.

Јасно нам постаје да су све те големи приче и та силна скупштинска заседања сувишни, да се улудо арчи грдно време и енергија, да се жалосно и непотребно Српски парламент увлачи у претресање ситних чиновничких списа и многих детаља који су, уствари, споредни. А истина је на дохвату руке, тако рећи ту поред нас. Али је као свака истина истовремено и опасна. Опасна је због тога што је демократској српској и југословенској јавности јасно, без икаквих одбора и скупштинских расправа, да је тог деветог марта 1991. године Српски режим пуцао у свој непослушни народ, у своју младост и у своју будућност. Тој демократској јавности је такође јасно и ко у Србији има овлашћења да нареди полицији да бије народ, и ко има овлашћења да тражи и изводи тенкове на београдске улице. Због тога, и није толико битно како је један Радмило Богдановић формулисао своју оставку и хоће ли заиста отићи. И ако оде, бољи у садашњим политичким приликама неће доћи. Као што није дошао ни у Београдску телевизију ни у „Политику“. Вратимо се зато почетку овог текста. Све док у Српском парламенту владајућа Социјалистичка партија држи апсолутну власт, представљајући мањи део Српског народа бољитка нема. До истине се не може доћи.

Милорад ДАНИЛОВ

СПРСКИ НАЦИОНАЛНИ САВЕТ

МОЖЕ ЛИ СРБИЈА ДА БУДЕ ВЕЛИКА

ШКОПЉЕЊЕ ОПОЗИЦИЈЕ

С тиче се утисак да српски народ и његове предводнике — више духовне него политичке — у овом времену карактерише буђење националне свести. Мислим да је реч о погрешном утиску, јер српски народ никада није био без самосвести о националном бићу, само је она, с времена на време, бивала мање или више потиснута. Да је било друкчије српски народ би ишчезао са пражњењем својих духовних трезора, са својом религијом, традицијом, обичајима... Ишчезли би и (са)учесници оног времена, већег или мањег потискивања националне свести, који се данас, ревитализовани, појављују као национални водичи. Отуда, кад је реч о националном буђењу, пре се може говорити о значајном порасту националне свести (претапањем појединачне у колективну) него ли националне свести. Због тога све актуелне неспоразуме у вези са координацијом националних интереса, стварањем националног програма или института, ваља посматрати у разграничењу емоција и разума.

Управу у оваквој дистинкцији треба тражити корен свих „за“ и „против“ у вези са конституисањем Српског националног савета. Какав би требао да буде модеран поглед на српско питање, данас, на измаку XX века? Да ли је могуће и реално третирати уједињење српства даље и више од оног што се може постићи духовним, културним, економским, црквеним... устројством, или бар повећавањем? Сан о Великој Србији, као државно-територијално-политичком реалитету, у данашњој, модерној Европи представља само бесмислено и узалудно трошење националне енергије. Тиме би се досадашњи процес самоизолације неминовно окончао међународном игноранцијом и свеопштом блокадом. У том смислу су драгоцене нека запажања настала на фону идеје о Српском националном савету: „Не треба поистовећивати српско

Може ли Србија да буде Велика, а да то не буде на штету других балканских народа нити на штету ње саме? Овако постављено, ово питање имало би императиван значај под условом да звани и самозвани сатупници српских националних интереса правовремено разлуче однос између националне и сопствене свести.

национално са српским државним питањем, јер никада не могу сви Срби живети у једној држави, али се може водити брига о њима“, рекао је Радован Биговић, асистент Богословског факултета; „Ми смо на многим просторима у овој земљи тако нераспетљиво измешани, да о некакој етнички чистој држави може да размишља само луда глава“, речи су Вука Драшковића; „Европа не разуме наше националне програме и не пристаје на отцепљење делова Југославије“, мишљења је др Иван Ђурић, историчар међународног реномеа.

ПОЛИТИЧКИ ОБОЛ

Немоћ актуелне политике Србије садржана је у политичкој ултимативности која не признаје међународне реалитете и која „идејом“ југословенства (у смислу непромењиве државне творевине) поједнако силује своје политичке супарнике, али и српски народ који живи ван Србије. Отуда тај народ, уместо да тражи и добије институције којим би се направила чврста духовна копча српског народа, постаје таоцем политике српског руководства,

како је то речито приметио Милан Комненић У данашњој ситуацији тзв. међурејубличког договарања, или ценкања, судбина сународника-талаца постаје сасвим неизвесна, блиска феудалним односима.

У садашњим политичким околностима идеја о стварању Српског националног савета морала је да изазове низ недоумица. Пре свега, која је улога СНС у креирању живота српског народа — политичка, културна, религијско-духова, заштитна, искључиво саветодавна, заступничка...? Мишљења и разговоре о СНС ових дана често прати **поређење са Српским културним клубом**, којег је уз још неколико истакнутих Срба основао крајем 1936. године Слободан Јовановић. Кад су власти Краљевине Југославије почетком 1937. одобриле оснивање СКК, било је то понајвише због тога јер је у оснивачким актима изричито стајало да ће Клуб неговати српску културу у оквиру југословенства „са строгим искључењем дневне и партијске политике“. Показало се касније у неколико година постојања СКК да је рад овог клуба био обојен пре свега политичким ангажманом.

Српски национални савет у окружењу садашње политике не мора да испуњава онај предуслов везан за СКК којим се наглашава неполитичност. Јасно је да има бланко одобрење власти која СНС-у не одриче политичност, шта више, то би радо и подржала. Обелодањивање кандидата за састав СНС изазвало је доста реакција у којима се не скривају несимпатије према појединцима (који би, ако састав остане овакав, чинили већину), који су или у директном „сродству“ са владајућом партијом Србије или су јој, мање или више склони. Тиме је, још у предигри, доведена у озбиљну сумњу неутралност Савета, а не буде ли корених промена састава (што је тешко поверовати), почетно неповерење ће сигурно обележити рад и извагати углед СНС. На тај начин, Савет је добио политички обол ког се не може ослободити. И само увођење страначких представника даје Савету политичко одређење, што ће, и поред позивања на заједнички, свеопшти национални интерес, одредити његов профил. Јасно, под оваквим условима ће одлуке и иницијативе Савета бити третиране и са политичког становишта, наравно, подложне и политичким проценама и анализима. Индикативно је и то да се почетни неспоразуми и разилажења на релацији странке — Савета не дотичу Социјалистичке партије, већ, пре свега, Српског покрета обнове и Демократске странке. Даље, индикативно је и то да је значајан број људи доспео у „племенски савет“ захваљујући или припадности владајућој партији, или досадашњој дојери сарадњи и услугама које јој је пружио. Ова сазнања о персоналном саставу аутомат-

ски потискују у други план суштину идеје о конституисању СНС. Све то указује на отворену могућност да владајућа партија своје преимућство и у СНС може лако транспоновати у даље ушкопљивање опозиционих странака, заштићена од приговора оправдањем због виших, националних интереса.

РЕЗУЛТАТИ А НЕ НАМЕРЕ

Српском културном кругу власти су замерале да штите комунисте.

Парадоксалност поређења са СНС нагловештава сличне пројекције, само што данашње замерке потичу од опозиције. Занимљиве су примедбе које је С. Јовановићу изрекао др Драгољуб Јовановић, лидер левих земљорадника — „иначе се око вас купе многи који су под шестим јануаром били Југословени, а сад су се у њима пробудили ојађени Срби“: говорећи о људима који су се прикачили СКС, др Јовановић пребацује свом презимењаку — „... они лове погрешке Хрвата и изазивају психозу грађанског рата“... Заиста би требало, кад се већ неко одлучује на историјске имитације, да прочита и промисли и о ономе што не иде у прилог самој намери појединачно склоних улози националног месијанства. „У политици нису важне намере, већ резултати. А они су данас, са становишта националног интереса српског народа, тако рђави да је у његовој политичкој историји тешко наћи време слично садашњем,“ записала је у „Републици“ Латинка Перовић. Може ли човек, без обзира на то да ли се позива на интересе који нису само његови, непрестано исказивати нове и нове намере, а да претходно не измери домете онога што је најпре покренуо? Може ли се национално јединство Срба остварити на непрестаном сукобљавању са свима осталима? Није ли, можда, Српски национални савет по много чему, још једна, нова удурма претворних српских комуниста? Може ли се направити национални програм у ситуацији кад су национални интереси српског народа вешто изједначени са политичким, и као такви разнороднији но икада у историји?

Национални програми и институције попут СНС карактеристични су за Европу XIX века. Због тога је тешко поверовати да би међународна јавност разумела један такав програм. Да би он био прихваћен у оквирима осталих народа на Балкану, најпре југословенских, без остатка би морао бити политички стерилисан. С друге стране, Срби, пре свега они ван Србије, национални програм без политичких или, бар, прополитичких одређења, уопште не би разумели, јер не би могао да задовољи њихове практичне, актуелне интересе (пре свега — економске, социјалне, културне, дакле егзистенцијалне — а све то је одређено политичким односима Србије са осталима). Тешко је поверовати да би било какав национални савет имало смисла оснивати да живимо у земљи, или земљама, где су људи у једном демократском преображају постали слободни, где су остваривањем грађанских интереса национални интереси постали мање значајни проблем. У таквим околностима ниједном народу, па ни српском, за очување националне свести не би била потребна племенска помагала вештачки устројена на захтевима националне савести, односно — емоција.

Специјално за „Српску реч“: Милан БЕЧЕЈИЋ

ВОЖДОВ СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС

Ових дана поново је пуштена у оптицај идеја српског националног савета који је себи ставио у задатак да створи јединствени српски национални програм. Како сазнајемо радна верзија декларације о „Српском националном јединству“ је сачињена и њени творци ће је за који дан обзнанити јавности. Изузетно јака медијска подршка, вешто подгревана радозналост која је задовољавана строго дозираним информацијама од стране иницијатора, исковале су око ове идеје ореол чудотворства, а саму идеју унапред препоручиле као спаситељску парадигму отачества нам српског. Тиме је за тренутак прикривено да је та иницијатива овога пута настала из сасвим практичних политичких разлога — њена идеја водила је спасавање постојећег режима Слободана Милошевића.

После деветомартовских догађаја диктаторски режим васкрсом идеје Српског националног савета покушава да поврати изгубљену идеолошку доминацију и за ту сврху ангажовао је сва расположива средства: најпре је унутар владајуће странке одобрен план за идеолошку реанимацију и регенерацију национал-социјализма, затим су активирани групе тајних и јавних саветника режима (који су медијски представљани као „угледни независни научни радници“) и институције под њиховом контролом (Удружење књижевника Србије), да би на крају у игру биле укључене и партије опозиције (Демократска странка и Српски покрет обнове). — Тако смо одједанпут добили, око ове идеје, окупљене све актере данашњег политичког живота.

Стари интелектуални и политички управљачи друштва осећају како им измиче тло под ногама, увиђају да су њихове декларације, постале празне проповеди, туђе стварности, пука форма без садржине, утваре без духа; отуда и њихово очајање и њихове реакционарне и конзервативне тенденције. У исто време кад захтевају и покрећу репресивне мере државе они образују интелектуалну групу отпора демократији, одвојену од стварног историјског процеса, продужавајући на тај начин трајање кризе у нади да ће тиме продужити и своју власт.

Да би нам била јаснија намера са којом је иницијатива покренута и шта је њен политички смисао прикажимо актере ове иницијативе и испитајмо мотиве њиховог ангажовања у овом пројекту.

За СПС ова идеја је шанса да поврати изгубљени имиџ националне странке. За њих сада очигледно више не важи ранији став да је српски национални интерес садржан у Уставу Србије и програму владајуће партије. Најзад су схватили да њихове програмске декларације не вреде нити папира на којем су исписане и зато су одлучили да изгубљену легитимност и доминацију поврате тиме што ће формирати Српски национални савет, у коме ће имати апсолутну власт, а никакву одговорност. Убеђују нас да су национални интереси изнад страначких само зато што су они били ти који су ексклузивно формулисали тај

национални интерес. Они тиме „народно начело“ колонизирају за потребе своје странке, демонстрирајући нам још једном стару бољшевичку технику манипулације националним питањем, показујући нам по ко зна који пут да национални интерес може, у рукама властољубаца, бити оруђе диктатуре и тираније.

У ту сврху око своје идеје окупили су групу интелектуалаца, који су имали неисцрпну способност олаког мењања принципа кад год је то било пробитачно. И ови су проговорили језиком „јединства“, говором обнове, регенерације. Семантичка хармонија између владајућег апарата и интелектуалаца у непосредној је вези са нарастањем цивилног друштва и вишепартијског система. Њихово јединство остаје у оквиру старих формула (радници, сељаци и поштени интелектуалци) далеко иза времена и интереса савремености. Њихова загладаност у прошлост пронашла је модел искупљујуће политике коју треба да води самоизабрани Српски национални савет, као интелектуална секта што брине о народној маси и води је у срећнију будућност, дезавуишући тиме све постојеће институције вишепарламентарне демократије.

ЗНАЛЦИ И НЕЗНАЛИЦЕ

Поново је на делу једна од трагичних илузија и најпопуларнијих лажи српске политике — идеја колективизма, тоталитаризма у националној панацеји. Уместо модерног концепта политике са бројним актерима, који делују у политичком пољу, нуде нам се готове декларације које унапред знају шта је национални интерес и себе постављају у позицију врховног судије и неприкосновеног арбитра. Њихов идеал је претполитичко стање у коме је једини политички актер харизматски вожд, који је израз „суштине и бића народа“, а свима нама остаје да следимо његов пут. Забрањују нам пут и трагање. Остаје нам само следбеништво. Не дозвољавају нам игру, јер су задовољни постигнутим резултатом и њега би да очувају по сваку цену.

Данас када покушавамо да створимо грађанско друштво и његове институције идеја Српског националног савета као натполитичког арбитра у политичким стварима покушај је потчињавања цивилног друштва хомогени-

зирајућој политичкој држави и вољи владајуће партије.

Идеја СНС, овако како нам је представљена, јасно показује своје недостатке. Један од најзначајнијих је чињеница да она не повлачи за собом скуп рационално предајљивих институција. Напротив, сама институција СНС произлази из личности, из претпостављене стратегије и задатог јој циља, а често и хирова својих чланова. И због тога није случајно, већ потпуно законито, избила „афера“ око кадровског састава СНС.

Питање „Ко су зналци, а ко незналице националног интереса“ нерешиво је за идеју Српског националног савета. Нерешивост кадровског састава СНС није једино производ интелектуалне сујете, већ оно логично произлази из саме формулације проблема. Ако СНС треба да „саветује“ странке и грађане са априорним ставом да су они будале и глупаци, које треба водити и који не познају свој интерес, тада је нормално очекивати да ће свако, па макар и био будала, одбити услуге таквог саветовалишта. И то с правом, јер, као што је добро знано, на свету је најправичније распоређена управо памет — нико се не жали да је има премало и сви су задовољни својим разумом, чак и интелектуалци.

Српски покрет обнове је, срећом, само

кратко време био увучен у ову игру, али је ипак на време прозreo њен смисао и одустао од даљег учешћа у овом јаловом подухвату. Међутим, уместо што се упустио у лицитирање око права првенства над овом идејом, СПО је требало себи да постави питање због чега је иницијатива коју је својевремено, септембра прошле године, покренуо — пропала и да из те пропасти извуче науку за своје понашање. То што је прошле године иницијатива СПО наишла на ћутање код свих којима је била упућена, потпуно је разумљиво кад се има на уму политичко окружење у које је ова иницијатива лансирана.

ЗАСТАВЕ У МУЗЕЈУ

То је време у коме се свакодневно стварају партије, за неколико недеља предстоје избори, укратко — доба грозничаве политизације и сви актери баве се „правом политиком“. Ако је иницијатива за стварањем неке врсте блока српских националних странака тада можда и имала некаквог смисла, као нуклеус за настајање опозиционог блока националних странака које би се јединствено супротставиле социјалистима, њено обнављање данас, када су странке идејно профилисане, организационо сређене и наступају са изграђеним политичким идентитетом има једино смисла као акција која процес политич-

ке конституције друштва жели да врати у претполитичко стање. И управо то што је тада та иницијатива наишла на мук међу политичким актерима тадашње сцене, говори нам да је идеја некаквог напполитичког и, у исто време, свеполитичког форума — идеја која је дошла из времена бившег режима. То је нека верзија њиховог хита „непартијског плурализма“, од кога, како видимо, и дан-данас нису одустали.

Што се помирења и коначног завршетка грађанског рата тиче, СПО је у време избора формулисао модерну стратегију, по којој је једино место свим заставама под којима су Срби међусобно кляли једни друге — у музејима. За паметан народ музејски експонат су објекти према којима се може имати сазнајни и евентуално естетски однос, а никако политички. Зато је недавна одлука СПО-а да одустане од рада на овој иницијативи колико логична толико и политички пробитачна, јер се неће замајавати залудним работама и при томе давати алиби својим противницима.

То што се као актер у персоналном саставу СНС појављује и Демократска странка, говори само о њеном изграђеном односу за политичку пробитачност. Она је, према програмском самоодређењу, странка малограђана заинтересована за принципе либералне доктрине и демократску конституцију друштва. Њено присуство међу иницијаторима може се објаснити једино очекиваном добити коју ће постићи из овог посла.

ЗА ЛОВ У МУТНОМ

Изградња националних програма који су различити и ужи од националног интереса послао је који нам предстоји. Као израз различитих политичких и друштвених опција сваки од њих је потпуно разумљив и сви они су легитимни. И, нити један од њих није нити може бити идентичан са националним интересом. Национални интерес није претпостављени резултат који нам може понудити било какав елитни форум, већ је он процес до кога се стиже међусобном конкуренцијом различитих националних програма, при чему су носиоци тих програма политичке партије. Дакле ствар стоји управо обрнуто од онога како нам сугерише идеја СНС. Међусобна конкуренција програма ће у политичком пољу створити као свој резултат национални интерес, а тај интерес неће верификовати суверени арбитра својом (само)вољом, већ народ и политичка јавност. Идеја СНС као врховног форума који бдије над националним интересом претпоставља арбитражање и свезнајућег поседника који у свом џепу има тај интерес, а идеја конкуренције програма полази од права на слободно трагање за тим интересом, а то право укључује и право да се буде противречан самом себи, у буквалном и сваком осталом смислу. У праву је Мирко Ковач када је рекао: „Та идеја помирења, то јединство у нацији, деловало ми је као политички кич, јер Срби нису у националном конфликту, у питању је сукоб демократије и тоталитаризма“. А данашњи поседници власти, увек када је у питању угрожавање монопола њиховог апсолутизма, потезу идеју јединства, потурајући нам тако рог за свећу. Тако су и овог пута иницијативом за стварањем СНС покушали да лопту са терена демократије и слобода и права, пребаце на терен отачества и убеђењу да је ту најлакше ловити у мутном.

Драгослав ГРУЈИЋ

ОБАВЕШТЕЊЕ

Као што је познато јавно тужилаштво предало је захтев истражном судији Првог општинског суда у Београду за спровођење истраге против Председника СПО, господина Вука Драшковића, због сумње да је извршио кривично дело из Члана 216. и 230. КЗЈ.

Председништво Српског покрета обнове позива адвокате који желе да бране господина Вука Драшковића да се јаве на адресу:

Председништво
Српског покрета обнове
БЕОГРАД
Андре Николића 1—3

РЕЧ ЈЕ О ПРЕВАРИ

Поштовани господине Бећковићу!
Позван сам да 29. марта 1991, у 13 часова, присуствујем седници на којој би требало да се усвоји одлука о оснивању Српског националног савета. Достављен ми је и текст Декларације о српском националном јединству коју ће Српски национални савет да усвоји и прогласи.

Као домаћина скупа на који сам позван, јер се одржава у просторијама Удружења књижевника Србије Чији сте председник, ја Вас, господине Бећковићу, обавештавам да састанку нећу да присуствујем.

Упознаћу Вас, укратко, и са разлозима овакве моје одлуке.

1. Вама је лично, господине Бећковићу, познато да је иницијативу о доношењу Декларације о српском националном јединству покренуо Српски покрет обнове још почетком септембра 1990. године и да су позиви били упућени шефовима водећих српских политичких странака, Светом синоду наше Цркве и председницима САНУ, УКС, Матице Српске и Матице исељеника Србије. Први састанак је био заказан за 17. септембар, баш у просторијама Удружења књижевника Србије, али је од стране већине позваних био бојкотован.

Генерални секретар Социјалистичке партије Србије, Г. Петар Шкундрић, писмено ме је обавестио да су основи српског и националног, и економског, и културног програма усвојени на Осмој седници ЦК СК Србије. Представници Демократске странке свој бојкот су оправдали одлучним ставом да се национални програм усваја једино у Парламенту. Ви сте, господине Бећковићу, изостанак оправдали књижевним наступом у Никшићу. ²Остали нису нашли за сходно ни да саопште разлог недоласка.

2. Био сам пријатно изненађен кад сте ми, господине Бећковићу, 18. марта увече, телефонски, јавили о састанку заказаном за 19. март, на коме би — како сам тада разумео — почео договор о ономе што је СПО предложио пре пола године. Радо сам се одазвао вашем позиву и са чуђењем тамо сазнао, што сам и рекао, да се као предлагач читавог посла представља СДС из БиХ, односно Њен председник Г. Радован Караџић. Зачудило ме је и присуство многих учесника: није ми било јасно ко их је скупио и по ком критеријуму. Чудило ме је, на пример, шта ће на том састанку главни и одговорни уредник „Књижевних новина“, Г. Миодраг Перишић, који је, у септембру прошле године, поменути предлог СПО прогласио манијачким и неурчањивим чином. Збуњен сам био и присуством и потпредседника СПС, Г. Михаила Марковића, човека који је, два дана раније, сву кривицу за злочин од 9. марта јавно приписао СПО-у, прогласивши ову странку рушилачком агантуром страних сила. Такав човек не доприноси националном јединству, него га само разбија. Откуда, затим, и по којим то националним заслугама да се ту нађу и творци једнопартијског Устава, Вучетић и Кошутић?

3. Одмах сам посумњао, и то пред свим

присутним јавно и рекао, да је по среди режија српских комуниста, односно покушај њихов да пољубану власт штите „националним кишобраном“. Тако сам се баш и изразио.

4. Упркос сумњи и слутњи да се нешто неискрено и штетно по наш народ ваља иза брда, пристао сам, уз одређене услове и оградe, да СПО учествује у писању Декларације о српском националном јединству. Напросто, нисам могао у марту 1991. г. бити против нечега што сам предложио у септембру 1990. Инсистирао сам на томе да је реч о иницијативи СПО из септембра 1990. и да се то јавно и каже.

5. Каснији развој догађаја показао је, на жалост, да су моје сумње биле оправдане.

Договорили смо се били тог 19. марта да не обавештавамо јавност о било чему, све док се не сагласимо и око састава Српског националног савета и текста Декларације. Челни људи владајуће странке и Г. Добрица Ћосић су тај договор, сутрадан такоређи, погазили. Режимска штампа, радио и телевизија одједном су се загрцнули од њихових интервјуа, изјава и хвалоспева. Као предлагач те „сјајне идеје“ спомињана је, и даље, СДС из БиХ.

6. Већ је и лаику било јасно да је реч о — превари. Заправо о стратегији пружања подршке председнику Србије, који је 15. марта, преко телевизије, панично позивао све српске странке да се уједине у одбрани нације, како је он рекао, односно да се уједине у потпори његовом самовлашћу, како наравно није рекао.

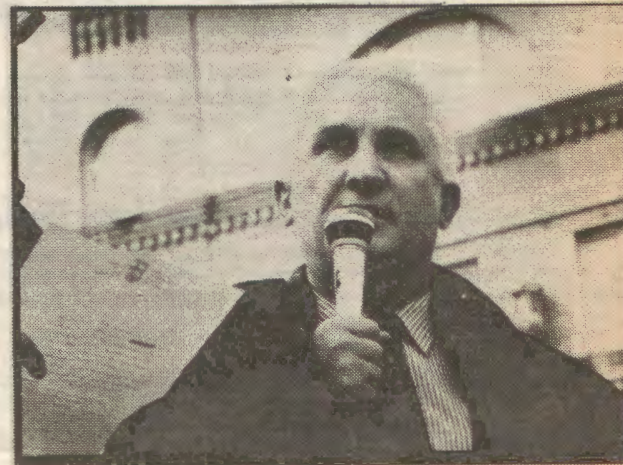
7. Предложени састав Српског националног савета такав је да апсолутно фаворизује СПС. У том Савету је, у овом часу, како пише у материјалима које сам добио, 26 Чланова, од којих њих 15 припада СПС. Да будем сасвим конкретан: руководства СДС из БиХ и СДС из Хрватске обичне су филијале СПС. Осим тога, такозвани угледни национални посленици, као што су господа и другови др Слободан Унковић, др Душан Каназир, Брана Црнчевић или др Милан Бабић, такође су људи СПС.

8. И као најозбиљнија примедба: текст Декларације о српском националном јединству уопште се не дотиче суштине тог јединства — националног помирења у нашем народу! Јасно је да СПС неће помирење. Неће га ни Г. Добрица Ћосић, један од кандидата за Члана Српског националног савета. Г. Ћосић, изјављује да би он и сутра, са свим проживљеним искуством, тукао четнике. Тукао би Србе, а за Декларацију је о српском националном јединству!

10. Извештај Анкетног одбора комунистичке Скупштине Србије о догађајима од 9. марта ове године убедљиво сведочи да садашњој власти у Србији није уопште стало ни до истине, ни до демократије, ни до јединства нације.

Поштовани господине Бећковићу!

Због свега овога, повлачим се из оваквог Српског националног савета. Одбијам да бу-

дем слеп и да служим као покриће нечему што не само да не користи већ и веома штети нашем народу.

То, наравно, не значи да сам против оснивања Српског националног савета и против проглашења Декларације о јединству нације. Да би СПО наставио да ради на овом важном послу, инсистирамо на следећем:

1. Као иницијатор ове идеје мора бити означен онај ко то и јесте: Српски покрет обнове. Ако сте заиста за Декларацију о јединству, онда морате почети од Истине.

2. Основ Декларације о националном јединству мора бити — национално помирење Срба. Без националног помирења нема и не може бити — националног јединства Срба. На овоме СПО инсистира безусловно. У противном, погазили би смо сопствени програм и одлуке Светског сабора СПО.

3. У Српски национални савет не могу улазити људи који компромитују темеље националног јединства: демократију и национално помирење.

4. Социјалистичка партија Србије може делегирати своје представнике у Српски национални савет тек онда кад буду испуњени захтеви опозиције због злочина који је власт те странке починила 9. марта у Београду, кад се СПС јавно одрекне тероризма у свом деловању и кад јавно прихвати национално помирење у нашем народу.

5. Против смо аутоматизма који налаже да у Српски национални савет улазе челни људи српских националних институција, јер је, углавном, реч о кадровима Социјалистичке партије Србије.

Ми смо за то да у Српски национални савет уђу људи које тамо делегира несумњиви њихов углед и досадашњи рад на постизању националног и демократског јединства у нашем народу.

Надам се да ће ови разлози бити уважени и да ћемо се ускоро састати у дружничјем саставу.

С најбољим жељама,

**Вук ДРАШКОВИЋ,
председник СПО**

СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ САВЕТ

„САВЕТНИЦИ“ О СЕБИ, ИДЕЈИ, БУДУЋНОСТИ...

МАЗОХИСТИ И ЧОВЕКОЉУПЦИ

Идеја о Српском националном савету прво је с индигнацијом одбачена. Затим је прихваћена „са одушевљењем“. Проблем се поново појавио кад је саопштен његов могући састав. Чланове Иницијативног одбора СНС питали смо о могућностима представљања аутентичних српских националних интереса и о одустајању СПО од даљњег учешћа у раду ИО СНС.

СЛОБОДАН РАКИТИЋ, народни посланик, члан СПО

У тешким тренуцима Срби су увек осећали потребу за стварањем српског националног програма. Многи ово време пореде са временом уочи 1914. године. Српски национални савет ствара се у ситуацији која је на неки начин већ задата и када су неки конкретни потези већ повучени. Ја сам на првом састанку Иницијативног одбора поздравио намеру стварања Српског националног савета и Декларације о српском националном јединству унапред стрепећи да ли ћемо имати даха да до краја ту ствар изведемо. Српски национални савет је замишљен као саветодавно тело које ће настојати да артикулише, изнајажењем заједничких именитеља за све странке и културне и научне институције, виталне интересе српског народа. Један од виталних интереса српског народа јесте демократија. Само демократска Србија може бити снажна Србија и узор другим народима. Ситуација је тим озбиљнија што није реч само о остваривању српских националних циљева већ о самом опстанку српског народа. Ако пак нека

странка одустане, то не значи да ће се одустати од стварања српског националног програма. Осим тога, не треба ни очекивати да ће се то тек тако остварити. Стварање националног програма и српског националног јединства толико су потребни да је већ сама идеја, која има дугу традицију, велика ствар. Питање је мудрости и зрелости да ли ћемо успети и да се то оствари, а ја верујем да ће се остварити.

БРАНА ЦРИЧЕВИЋ, представник Матице иселеника Србије

Српски национални форум је користан и неопходан и природно је такође место Српског покрета обнове у њему. Рекао бих и незаобилазно. Ваљало би превазићи несугласице око стварања тог форума и драгоцен допринос Српског покрета обнове не би смео да буде запостављен. Ја се искрено надам да ће сви у томе учествовати а место Српског покрета обнове је, понављам, природно. Он би морао да се врати у Српски национални форум због покрета који заступа и због позваности свих да одлучују о томе шта радити са Србијом.

СРПСКА РЕЧ, број 17, 15. АПРИЛ

МИЛОРАД ЕКМЕЧИЋ, историчар

Дао сам изјаву за „Политику“ и „Експрес“. Не знам зашто бих вама давао!

ДОБРИЦА ЋОСИЋ, надстраначки члан Српског националног савета

Веома љубазно супруга господина Ћосића изјавила нам је:

„Он неће давати изјаве док Декларација о националном помирењу коју ће Српски национални савет понудити, не буде готова. Договор је био да нико не даје изјаве и коментаре док Декларација не изађе у јавност, али га неки људи нису испоштовали. Добрица Ћосић ће се одазвати да да свој коментар када Декларација изађе“.

СЛОБОДАН ВУЧЕТИЋ, у име Социјалистичке партије Србије

Сматрам да сам изјавом за „Новости“ рекао шта мислим о формирању овог Савета и не мислим да би требало да вам је сада понављам. Такође не бих улазио ни у полемике новим моментом који је произвела СПО иступањем из рада Савета. Изјаву нисам дао ни „Политици“ тако да нема разлога за подозрење. Дао сам само једну изјаву и то је довољно.

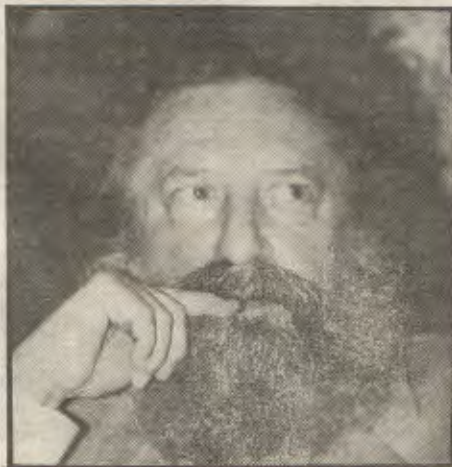
БУДИМИР КОШУТИЋ, надстраначки члан Савета

Идеја о потреби образовања Српског националног савета је веома стара. У пресудним историјским раздобљима по судбину српског народа покушавало се са остваривањем те идеје и стварањем одређеног тела, које је требало да се стара о интересима српског народа као целине. Стога, на ту идеју нема право ауторства ни једна садашња политичка странка, али може сносити историјску одговорност ако не успе њена реализација. У садашњем стању крајње неизвесности и опште угрожености, српске политичке странке започеле су заједнички рад на образовању Српског националног савета. Заједнички су утврдили Иницијативни одбор и радну групу ради припреме нацрта Декларације о српском националном јединству и заједнички су се обавезале да утврде предлог и састав Савета. У моменту када је Српски покрет обнове напустио рад у Иницијативном одбору знало се са сигурношћу једино да ће чланови Савета бити по три представника српских политичких странака, које имају своје посланике у републичким скупштинама, представници Српске православне цркве и принц Томислав Карађорђевић. Пошто је задатак Савета да дела на остваривању интереса српског народа као целине, сматрам погрешном одлуку председника (председништва) Српског покрета обнове да се повуче из даљег рада на образовању Савета. Но, и поред тога, рад на образовању Савета ће бити настављен и успешно окончан, јер су интереси српског народа као целине изнад посебних интереса ма које странке и грешака које могу настати у њеном раду.

Др ЈОВАН МАРЈАНОВИЋ, представник СПО У Савету

Одустали смо од договарања до даљњег. Тим поводом битна су следећа три момента. Прво, израда српског националног програма. Потреба за њим је неоспорна још од Начертанија. Тачније, од тада датирају неки покушаји да се тој потреби удовољи и на томе је остало све до данас, углавном зато што је та потреба оспоравана, нарочито од комунисте. Сада се уместо националног програма нуди Декларација о националном јединству. Само на први поглед термиолошка, а у ствари суштинска разлика. Постаје то јасно чим се

отвори питање националног помирења као важне тачке у Декларацији. Социјалисти неће национално помирење, јер онда више рецимо нема места петокраки на српској националној застави и државном грбу. Неће они ни много штошта друго. И ту не помаже еклектика у стилу — јединство већ само по себи садржи помирење. То су ипак две категорије, два квалитета и два процеса. Два питања која се не могу забашурити ни на један уобичајени политикантски начин, већ само решавати онако како су то урадили многи европски народи. Други моменат је сам Српски национални савет. Ситуација у којој се данас налазе Срби у Југославији без сумње налаже формирање таквог тела. Чак и овакву његову композицију. Да су у њему представници националних и демократских странака, осталих политичких и неполитичких националних институција, умне и угледне националне личности. Али, ни по конкретном саставу ни по функцијама то тело па и чин његовог формирања не би смело служити уместо нацији, било којој политичкој партији. На жалост, Социјалистичка партија се стварањем Српског националног савета хтела представити као ујединитељ и спаситељ српства и тако продужити у самој Србији своју владавину закинувши јој демократију. Због тога, у тај Савет не могу представници СПО, јер то би било супротно програму СПО. И најзад, трећи моменат због којег смо одустали јесте иницијатива за све ово. Као што је познато, она је приписана СДС-у и Радовану Караџићу. Не споримо ми ником право на иницијативу, нити смо љубоморни на неко своје ауторство. Чињеница је да је СПО још 17. септембра прошле године позвао све на један важан заједнички подухват — израду Српског националног програма. Ствар није само у томе што смо бојкотовани и прокажени као илузионисти, већ је у питању штета која је настала одлагањем тог подухвата по српство и Србију и питање поверења у све оне који су то тада бојкотовали а сада желе учествовати јесу ли они способни да удовоље садашњим захтевима једног таквог посла, поготову може ли им се препустити да га носе онако како су желели. А Социјалистичка партија је нема сумње желела да све тече под њеном диригентском палицом. Е, то неће више моћи и ми због тога нећемо учествовати, до даљњег.

Академик др ЈОВАН РАШКОВИЋ, представник СДС

Српско национално вијеће је било нужно и раније, а посебно у овом тренутку. Искрено

СРПСКА РЕЧ, број 17, 15. АПРИЛ

речено и данас не постоји целокупни српски програм. Постоје обално национални програми Хрвата и Словенаца. Већ више од стотину година сваки Хрват зна све о својој политичкој филозофији. Њено језгро је у старчевичанству и почива на самосталној хрватској државности. Словеначки програм је много млађи, али је сасвим добро формулиран. За Србе је то била Југославија са српским народом као Пијемонтом уједињења. Ова концепција се одавно распала. Стварно је нова и магловита идеја о српским циљевима. Циљеви и програми нису једно исто. Није програм синтагма „Сви Срби у једној држави“. То може бити циљ.

Српско национално вијеће формулира програм или ће формулирати вероватан полицентрични српски програм. Прошла су времена када се српски програм могао формулисати само у Београду. Од Српског националног вијећа се очекује да успостављајући свесрпски програм успостави српско политичко национално биће.

То што су неке опозиционе партије изашле више говори о њиховом политикантству, него о њиховој политици. Уосталом, свако има право да искажује своје ставове. Излазак представника СПО из овог Програма носи у себи понешто конфузно и врло лично расположење. Покушала се наметнути најобичнија кверуланција око тога чија је то идеја, ко је први изрекао ту идеју. Разговори о првенству су увек инфантилни. Господин Драшковић би се требао вратити у Српско национално вијеће са својим људима. Многи чланови Српског националног вијећа су људи чија је одговорност изнад њихове моћи. Баш та чињеница што постоје такви људи у Србији оправдава постојање Свесрпског националног Савета. Том Савету нису потребни људи велике моћи а мале одговорности, јер људи праве демократске воље су баш они људи чија је одговорност и чија је духовност снажнија од њихове државничке или политичке моћи.

ЗОРАН БИЊИЋ, представник Демократске странке у Савету

За „Српску реч“ нећу да дајем никакву изјаву. Демократска странка је толико нападана у последњим бројевима да би био чисти махозизам дати изјаву за ту редакцију.

Анкетирања Славица ЛАЗИЋ

ДРУГОВИ ТИТИЋИ, КОМЕ СЕ КУНЕТЕ...?

Када је далеке 1979. године маршал одлучио да ујесен посети СПЛИТ одани родољуби и искрени Југословени, грађани тог града, прионули су да за ту прилику сазидају величанствени стадион у облику отворене шкољке. Бисер би, наравно, био сам председник.

Тада су се одигравале и „МЕДИТЕРАНСКЕ ИГРЕ“ али су оне, разумљиво, биле од другоразредног значаја, посебно у поређењу са присуством великана социјалистичке изградње, који се пред 50 хиљада френетичних гледалаца појавио у белој униформи да „отвори игре“, наравно у рукавицама. Југословени — Сплићани били су неизмерно радосни што је то тако, јер зна се шта су праве и трајне вредности!

Тај проклетни прст судбине опет је пао на Сплит у најужнијем тренутку за све нас. Када је у четвртој минути оног давног маја прекинута фудбалска утакмица „Звезда“ — „Хајдук“, на истом том стадиону у Пољуду спикер је мртвачким гласом саопштио да је Тито — умро! Те туге, тих суза, тог плача (што фудбалера што публике) те спонтане песме „Друже Тито ми ти...“

Године 1991 — поново Сплит. Када се Југа распада, када негдашње Сплићане — Југословене, на трговима замењују митингши — Сплићани — антијугословени. Када је

Туристичка АВНОЈАДА шесторице доконних и безнадежних „лидера“ почела је у Сплиту, настављена у Београду, а завршиће у Алеји народа. Уколико нам неко дође главе, биће то мангупи у нашим редовима.

уведена „србарина“ од 300 динара по квадрат, када ЈАТ не лети, када возови не возе, Книњани пуцају, Плитвичани гину, народи не разговарају... опет Сплит, и то из Брозове виле. А у њој све сами следбеници — набађени национални лидери с погледом ка небесима, визионари, спасиоци, месије, речју — момци његових идеја, манира (томпус, Чивас, лични авиони), амбиција, укуса, фантазија... али не и памети.

АРТИСТИ И МОДЕЛИ

Све сами 'артисти и модели'. Кренимо редом, од домаћина:

Господин Туђман, човек озбиљних црта, оштрог изгледа, конзервативног укуса, (екс)генералског држања (личи на маршал-

ско). Осим што је Хрват и пензионисани титоиста, он је као и његов узор, тоталитариста демократске 'вањштине' а најпре и изнад свега — Загорец са невероватно израженим сензибилитетом за СРПСКО ПИТАЊЕ, посебно његову завршну фазу.

Милан Кучан, доскорашња десна, а од Карађорђева и Сплита богами, лева рука врховника, својим киселим лицем дао је највестити да се Југо — прича након тајног састанка враћа у историјске оквире: односе између Срба и Хрвата, где су Словенци заправо пратећа варијанта. Дакле Кучан, као сазрели Кардељевац није се могао помирити са ројалистичком опцијом „двојног пакта“ јер он жестоко подржава одлуке АВНОЈА. Додуше, само оне које се тичу граница и покрајне имовине.

Киро Глигоров, човек за сва (самоуправна) времена. Либерал према потреби, Титов интелектуалац по завештању, аутокефални православац по најновијој моди... а за Њораве или неупућене — умерени демократа. И све то тако, већ деценијама уназад, кроз сва постављења и гарнитуре комунистичке односно социјалистичке власти

Алија Изетбеговић, господин по појави, виртуоз по elokвенцији, каскадер по политичкој вештини а по међународним пријатељствима и афинитетима, заиста најближи укусу покојника. Правац па у Триполи код брата Гадафија! Ко нас може, ко нас смије одвојити од Либије? Певало се некад, пева се и сад. Наравно да господину Изетбеговићу не пада на памет да „са пута скрене“, јер да му није тог пута било, не би Југа остала једина земља на свету у којој су Муслимани — нација.

Момир Булатовић, Титов омладинац са истом оном марљивошћу и радним навикама (а могуће и школским стажом) какве је имао драги председник. Да не говорим о прстену на ручици, белим оделима, ципелама и осталим 'отменим' манирима који красе политичара у успону. Оно што ипак, неодољиво упућује на верност основној идеји јесте — чврсто мушко пријатељство: Броз је имао Кардеља, а Булатовић — Ђукановића.

ПРОСВЕЂЕНИ АПСОЛУТИСТИ

И најзад, вечити шлаг на тортти, господин Слободан Милошевић. Да ли је лично он предводник у колони на 'путевима револуције' или је пак са покојним председником осим у идеолошким, био и у неким озбиљнијим везама? Злокобна чаршија ће рећи: па зет му је побогоу! Али, ми без претходне провере у то не можемо тако олако поверовати, па ћемо се стога само задржати на марксистичким и карактерним сличностима.

Најпре, Слобче воли лов, што је потврдила и недавна визита Карађорђевићу (ма да се не зна чија је заправо глава ту пала). Осим доброг вискија, води рачуна које цигаре пу-

ши, станује у комшилуку „вечите куће“, пудлицу нема али зато има женско биће са фризуром неодољиве сличности. Нема ни мерцедес, али зато има диктатуру (пролетаријата) у малом прсту (без брилијантског прстена), склоност за рад са масама и разговор са студентима. Има своју војску, полицију, политичку полицију, убице, плаћенике, прислушкиваче, па чак и своју — интелигенцију, која је задужена да одмах, како ОН шта проговори, тај исказ уздигне на ниво филозофског аксиома.

Што се пак државног уређења и владавине тиче, ни ту нема битних разлика: држава то сам ја' основни је кредо просвећеног апсолутизма који су покушали да остваре и Броз и његов верни плагијатор Милошевић погрешно продајући то најпре као марксистичку а затим демократску тековину. Први, наравно са далеко више стила од другог, јер је паукову мрежу неслободе фино и танано испредао ПОЛАКО — 40 година, на рачун свих осталих народа у Југославији осим хрватског.

Е, ту, управо ту лежи и сва трагика ове паралеле, смисао сплитског и претходног 'самита двојице' у Карађорђеви и неких будућих историјских сесија које нам 'шесторка' помпезно најављује. Сви ти 'клонирани типови' а понајпре Милошевић и његов сабрат (ускоро можда и најбољи пријатељ) Туђман, увертели су себи у главу да могу да реше оно, што нико није успео хиљаду последњих година — да својим народима створе нациократије. То чак није успело ни старом лисцу који је нацију без престанка излуђивао обећањима, зајмовима, кредитима, петогодишњим плановима, реформама, идеолошком репресијом и прескупом робинзонијом по свету, „Галебом“ и осталим пловилима... наравно у народном интересу! Посао ипак није завршио, али је зато засејао семе од ког данас чак и његови најбољи ђаци не могу к себи да дођу.

Зато су ваљда похрлили у Сплит, да у врту маршалове виле наберу свежих граница... тако да им мирише — да удахну помаман дах власти, макар она била у мрвицама спрам онога што је имао њихов покојни претходник. Да освеже памћење и подсети се како оно беше... да причају а да ништа не кажу, да се састану а да не преговарају... да обећају а да не учине... да загарантују мир а да сутра падну главе... да „сачувају пуну Југу“ а да је при том осиноно расточе.

И наравно, да о том 'позитивном духу' који је постигнут, обавесте своју измождену нацију, која само помишља да ће бар једну ноћ мирно спавати. Али сутра, већ сутра усковитлана бура открива право стање ствари (лажи). Да ни сада, као ни онда, као никада раније, момци из клониране серије нису могли ништа друго, него да обманују, варају, отимају, притискају. Јер, тако их је осеменио њихов вођа и учитељ.

А где су ту обични људи, пусти Срби и остали? Где је ту њихова држава и ко их за њу пита. Шта су ког бога главоње сатима преклапале, ако је то оно, што смо сви ми у Сплиту напоследку уживо чули (уз прасак сломљене кинеске вазне)? Један рече нова Јалта, неко други — Брионски пленум... трећи — мини КЕБС, а ја кажем — момци су доследно покушали да ураде посао онако, како их је СТАРИ на време (у своје време) и можда баш на том морском месту дубински пелцовао.

Дане СИМИЋ

ГДЕ ЈЕСМО И ГДЕ ЋЕМО БИТИ

ИРСКА И АУСТРИЈА ИЗМЕЂУ СРБИЈЕ И ХРВАТСКЕ

На „територијалној ранг листи“ европских земаља Југославија се налази на прилично високом месту, иза Италије а испред Велике Британије.

Упитали смо се где бисмо се нашли да се (или кад се) Југославија распадне. Одговор следи. (Из практичних разлога у конкуренцији нису били Совјетски Савез и европски део Турске).

ДРЖАВА	ПОВРШИНА	СТАНОВНИКА (МИЛ.)
1. ФРАНЦУСКА	551.602	55
2. ШПАНИЈА	504.782	39
3. ШВЕДСКА	449.964	8,5
4. НЕМАЧКА	356.865	80
5. ФИНСКА	338.145	5
6. НОРВЕШКА	324.219	4,2
7. ПОЉСКА	312.677	38
8. ИТАЛИЈА	301.262	57
*. ЈУГОСЛАВИЈА	255.804	24
9. ВЕЛИКА БРИТАНИЈА	244.792	56
10. РУМУНИЈА	237.500	23
11. ГРЧКА	131.944	10
12. ЧЕШКОСЛОВАЧКА	127.877	16
13. БУГАРСКА	110.912	8,9
14. ИСЛАНД	102.819	0,25
15. МАЂАРСКА	93.030	11
16. ПОРТУГАЛИЈА	92.082	10,5
17. СРБИЈА	88.361	9,5
18. ИРСКА	84.429	5
19. АУСТРИЈА	83.849	7,5
20. ХРВАТСКА	56.538	4,7
21. БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА	51.129	4,3
22. ДАНСКА	43.069	5,2
23. ХОЛАНДИЈА	41.548	15
24. ШВАЈЦАРСКА	41.288	6,5
25. БЕЛГИЈА	30.513	9,9
26. АЛБАНИЈА	28.748	2,85
27. МАКЕДОНИЈА	25.713	2
28. СЛОВЕНИЈА	20.251	1,9
29. ЦРНА ГОРА	13.812	0,65
30. КИПАР	9.251	0,7
31. ЛУКСЕМБУРГ	2.586	0,4
32. ФАРСКА ОСТРВА	1.399	0,05
33. АНДОРА	453	0,04
34. МАЛТА	316	0,4
35. ЛИХТЕНШТАЈН	157	0,03
36. САН МАРИНО	61	0,02
37. МОНАКО	1,95	0,025

СРПСКА РЕЧ, број 17, 15. АПРИЛ

КАРАЂОРЂЕВО: ТАЈНИ ДОГОВОР МИЛОШЕВИЋ-ТУЋМАН ДА ЛИ ЈЕ ТРГОВИНА УСПЕЛА?

Све тежа и опаснија спољна а поготову унутрашња политичка ситуација, која се испољава кроз незадовољство народа економским и социјалним приликама, затим јачањем сепаратистичких струја у скоро свим југословенским републикама а нарочито у Хрватској, приморала је вође два највећа југословенска народа српског и хрватског да седну за преговарачки сто и покушају да реше оно што су својим поступцима сами замрсили.

Поред критике коју демократска јавност упућује на адресе двојице лидера, потребно је покушати читаву ту ујдурму сагледати из другог угла, који ће нам (бар делимично) осветлити шта се иза тог **срамног договора** крије и шта су вође хтеле да постигну тајним преговорима далеко од очију јавности.

СРДАЧНОСТ НА НИВОУ

После републичких избора у Србији на ред долазе општински, у које партија на власти улази без монопола над средствима информисања и без својих телевизијских уредника који би путем жестоке пропаганде убеђивали народ у то да су **највећи промашаји** у економији и политици од стране власти, у ствари **спектакуларне победе**, које народ воде у неку срећнију и лепшу будућност.

И српски и хрватски лидер дали су народу нерелна обећања, на којима се иначе и замишљала читава њихова предизборна кампања. Главни предизборни слоган Туђмана, којим је одушевио и придобио већину хрватског народа, био је — Хрватска до Земуна. Од предизборног обећања, које је наговестило скоро остварење вековног хрватског сна о „неовисној држави“ — остала је само успомена. Екстремна десница у оквиру ХДЗ-а постајала је све нестрпљивија и тражила је од свога поглавника конкретне мере које би водиле ка остварењу сна званог НДХ. У Хрватској се све гласније изражавала сумња да Туђман може било шта да учини на томе плану. Екстремистичка струја ХДЗ-а све чешће је помињала и варијанту смањивања „умереног“ поглавника и довођење на његово место неког одлучнијег, који ће убрзати формирање неовисне државе.

С друге стране, Милошевић своју председничку предизборну кампању заснива на обећањима о миру, просперитету и општем благостању, које ће он увести, вероватно **декретом**, чим победи на изборима. Срби помало уморни од силних ратовања, жељни стварног мира, опредељују се наивно за „великог вођу“, не увиђајући да их је Он под паролом мира довео до грађанског рата — на унутрашњем плану, а на спољно-политичком до **изолације и презира** од стране демократских и цивилизованих држава света.

Однос између зарађених лидера достигао је тачку усијања и једини излаз био је у постизању компромиса, који је опет захтевао од лидера да делимично одступе од првобитно

После договора у Карађорђевоу поглавник Фрањо Туђман добио зелено светло од С. Милошевића да проблем САО Крајина реши у складу са хрватским Уставом

поставањених захтева. Све што се догађало после постизања двојног пакта није представљало никакo случајност, већ део предвиђеног сценарија, чији су први редови написани у Карађорђевоу. Колико су преговори између двојице лидера не само срдачни него и успешни, најбоље су показали догађаји коју су уследили непосредно после постизања тајног споразума. Дивљање и бруталан обрачун хрватских рударственика са голоруким српским народом у САО Крајини, уз прећутну сагласност армијског врха и Председништва СФРЈ, које доноси наредну о ангажовању војске тек пошто су рударственици обавили свој део посла, не би били могући да се Милошевић није одрекао Срба и српских интереса у Хрватској.

Председник Србије, под чијом режијом се ситуација у Книну и закомпликовала, а чији је крајњи циљ био да се по сваку цену испровоцира интервенција војске, преко које би се срушило хрватско врховиштво, тајном Нагодбом „одриче“ се Срба у Хрватској и дозвољава да се настали проблеми реше у складу са хрватским Уставом. Заузврат, Туђман на жртвени олтар поставља савезног премијера Анту Марковића. Поставља се питање да ли је оваква трампа људским главама била неопходна и да ли један Анте вреди колико сви Срби заједно у Хрватској. За нормалног човека, уз то и Србина — сигурно не. Али за „великог вођу“ вреди. Сукоб између Марковића и Милошевића није само идеолошке природе, већ је заснован и своје корене вуче из потпуно различитих економских програма, који би овом народу требало да у перспективи донесу нешто боље.

НИ БУШ НИЈЕ НАИВАН

Рестриktivна монетарно-кредитна политика, коју спроводи Марковић, захтева суштинску промену власничких односа, што зна-

чи укидање друштвене (партијске) својине и реструктурирање привреде. Пошто за три године своје владавине Милошевић није ништа учинио да се стање у привреди побољша (напротив, стање се погоршало и довело српску привреду у потпуну изолацију од југословенских и светских токова) „вођа“ покушава да се оправда пред народом и сву кривицу свали на Марковића. Опасност од социјалних немира ширих размера у Србији се повећава и у директној је сразмери са повећањем броја радника који се не сећају када су примили последњу плату. Ствар нарочито компликују предстојећи општински избори, на којима би се незадовољство запослених испољило кроз давање гласова опозицији, а не партији на власти. Да би СПС спречио пораз на општинским изборима, потребно је народу опет обећати срећнију и богатију будућност, а као покриће за сва та обећања потребно је да запослени (бар до окончања избора) примају плату на време и у пуном износу, а пара за то, како ствари сада стоје, нема. Републички избори су испразнили рачуне на које је упућиван зајам за привредни препород Србије. Оваква Србија са оваквом влашћу не сме ни да помисли да тражи било какав кредит из иностранства, јер је сваки такав покушај унапред осуђен на пропаст, зато што „капиталистичком и трулом“ Западу не пада на памет да пружа финансијску помоћ последњем бастioniољшевицима у Европи.

Једино решење које је преостало Милошевићу је да смени савезног премијера, а на његово место постави рвога човека, који ће му омогућити штампање толико потребно новца, додуше без покрића, али зар је то уопште важно када је у питању борба за власт. Једина препрека у остварењу тога циља, поред Марковића који неће да добровољно поднесе оставку, је Туђман који је до сусрета у Карађорђевоу подржавао Марковића. Овим договором оба лидера, како су планирали, постигли би своје циљеве.

А да ли је баш тако? По свему судећи Милошевић ће остати кратких рукава, пошто Туђман (у складу са склопљеном Нагодбом) увелико спроводи хрватски Устав у САО Крајини, док се смена Марковића ни не назире. Колико је то тешко остварљиво показује и подршка (изненадна?) коју је Марковић добио од председника Америке Џорџа Буша лично.

И на крају треба констатовати да то што је Милошевић по ко зна који пут насамарен од стране Туђмана и није тако страшно, колико је страшна и опасна чињеница да се његове политичке игре, у којима он редовно и по правилу губи, обијају о главу (и по леђима) народа и што ће све своје политичке промашаје оставити српском народу у наслеђе, коме ће требати много времена, новца и памети да исправи све штетне последице овакве неразумне политике.

Владимир ЗЛТАНОВИЋ
Зрењанин

УСКРШЊЕ ТУЦАЊЕ: ПОЗДРАВ ИЗ ПЛИТВИЦА

СПЕЦИЈАЛЦИ, ВОЈСКА, ПА НОВИНАРИ...

Први резултати присаједињења Крајине Србији, видели су се исто вече, када је пола села Плитвице побегло у збег, у Србију преко Дрине. Оваква одлука изазвала је додатни страх. Да војска није довела појачање (од двадесет тенкова), не би постало јасно да је Милан Бабић тотални политички дилетант.

Јутрос нападаше усташе Плитвице. Један наш је погинуо, али и ми смо њиховог... Само да је тромблон опалио, јебем ти тромблон...

Овако су нас дочекали мештани Личког Петровог Села, двадесетак километара испред Плитвица. На јарболу у центру села вијори се српска застава са четири „с“. На изглед, све мирно. Само се на лицима мештана види да су иза њих многе непроспаване ноћи.

После десетак минута, кренули смо даље, ка Плитвицама. Иако су преко радија јављали да су сви путеви непроходни, све до пет-шест километара испред хотелског комплекса на Плитвичким језерима, нисмо видели ни трага од стража. А ту, испод спомен-дома Шесте личке — војска. Оклопни транспортери. Тенкови још увек нису стигли. После краће контроле, пропуштају нас ка хотелима, које држе специјалци Министарства унутрашњих послова Хрватске.

ПОРАЖЕНИ ТУКУ ПОБЕДНИКЕ

Док милимо путем, поред нас промичу слике које смо донедавно могли да видимо само у извештајима са Бејрутских улица. Изрешетана кола, углавном кореничке регистрације. Поред једних, крај у снегу и изгњена југословенска застава. Асфалт прекривен чаурама.

Сликајте слободно — кажу нам специјалци после детаљног прегледа кола. Њих двадесетак размештено по шуми. Аутоматске пушке, снајпери. На путу три оклопна милицијска транспортера, какви су виђени 9. марта у Београду. — Напали су нас без упозорења. Тромблонску мину су испалили на аутобус „Загребачког транспорта“ у коме се налазило 50 наших милиционера. Срећом, није експлодирала, иначе би сви били мртви.

Окрећемо кола ка Кореници. Већ пада мрак, а тада није „здрово“ затећи се на путу. У центру Коренице, око хиљаду мештана. Готово да нема човека без оружја. Очигледно, да војска није направила тампон-зону између специјалаца и народа, дошло би до правог покоља.

— Искористили су меглу и мрак и напали наше момке који су чували Плитвице — кажу нам мештани. — Једног из Книна, који се сакрио у хотелску котларницу, су дотукли кундацима. Животиње...

Улазимо у хотел „Пљешевица“. Провлачимо се између столова пазећи да не закачимо истурене пушке. На једном столу — „шарац“ са три реденика. Људи препричавају јутрошње догађаје. Нико не може да прежали што тромблон није експлодирало.

— Окупатору, Министарству унутрашњих послова Хрватске, смо послали телекс у коме тражимо да нам дају тело убијеног Рајка Вукадиновића — каже нам Бошко Божанић, председник општине Титова Кореница. — Припадници МУП су показали сву могућу свирепост. Рањене и заробљене су везали жицом за ограду хотела „Плитвице“, а после су их одвели у непознатом правцу. Заробили су и случајне путнике из Вуковара, као и неке мештане који су се у јутарњим сатима упутили ка Карловцу.

Страх се увукао у Кореницу још августа месеца прошле године, када су јаке снаге МУП Хрватске ула-

ле са транспортерима на Плитвичка језера. Отад су почеле и редовне српске страже, јер многи памте покољ из 1941. године, када су веровали „браћи Хрватима“, да би њихова тела завршила у околним јамама. После преузимања хотелског комплекса, који се налази на територији кореничке општине, Врховништво је муњевито реаговало слањем специјалца.

По верзији Кореничана, напад је кренуо у зору. Јакне снаге МУП Хрватске су долазиле из правца Карловца, преко моста на Корани. Испред су ишла оклопна возила. Када је почео окршај, оклопна кола су митраљирала све што се мицало, а у том тренутку уследио је и удар с леђа — из правца хотела „Плитвице“. Наиме, уз групу од 230 италијанских туриста, „прошверцовао“ се и вод специјалца.

Исто вече одлазимо до куће убијеног Рајка Вукадиновића. Дочекује нас његов отац Јован. Каже да Рајко месец дана уочи погибљије није ни спавао код куће. Стално је био на стражама јер није желео да његова породица, жена и две ћеркице, заврше као деда Рајкан. У јами. Ту су и пријатељи покојног Рајка, а неки су и учествовали у јутарњем окршају.

— Јавили су нам да специјалци напредују према пошти хотела — прича нам Светозар Каран. — Кренули смо у том правцу, кад су одједном испред нас из магле изренили специјалци у белим маскирним оделима. Без иједне речи почели су да пуцају. Рајко је одмах пао, а мени је метак скинуо капу.

Истог дана, педесетак километара даље у селу Војновци, убијен је и Стева Радивојевић. Око десет увече, чувао је стражу на улазу у село када се појавио редарственик Секула Томић. Иако Србин, Секула је одбио да ради у српској станици милиције у Плашком, и прешао у редарственике у Огулин. Када га је Радивојевић зауставио у рутинској контроли, овај му је хладно испалио метак у срце, да би затим побегао и предао се „својима“, милиционерима у Огулину.

— Чим су нам убили Стеву, јавили смо у Книн — прича нам Никола Медаковић, председник Месне заједнице Плашки. — Упитао сам шта да радимо. Одговорили су ми — „убијте и ви њиховог“. У том тренутку у везу се умешао и трећи глас са речима — „само пробајте“.

КО ЋЕ ДА НАМ ДОЂЕ?

Уочи плитвичких догађаја, милиционери из Плашког су ухапсили три инспектора МУП-а Хрватске и једног специјалца. Код њих је пронађен богат арсенал оружја. Између осталог, и пиштољи „шкорпион“, последња реч технике. Иако је народ из Плашког хтео да им пресуди после убиства Радивојевића, сво четворо су пуштени у понедељак увече јер је један од инспектора добио напад чира. Хрватска штампа није ни једним редом забележила ово пуштање јер би то умногоме искривило слику о „четницима“, „одметницима“ и „бандитима“.

За даљи хаос, побринули су се у понедељак ујутро

представници 9 општина САО Крајине који су се састали у Кореници и донели одлуку о присаједињењу Крајине Србији. Међу обичним народом, уместо одушевљења, оваква одлука је изазвала додатни страх. Очекивало се да ће снаге МУП Хрватске упасти у Кореницу, што би се вероватно и догодило да у међувремену војска није довела појачање од двадесетак тенкова. Милан Бабић, председник Извршног већа САО Крајине, се још једном показао као велики политички дилетант.

Први резултати присаједињења Крајине Србији, видели су се исто вече када је пола села Плитвице, које је окружено хрватским селима, побегло у збег у Кореницу и у Србију, ону преко Дрине.

— Са Хрватима смо живели одлично док није дошао Туђман на власт — каже нам Раде Грбић, један од ретких који је остао у селу. — Пола бракова је овде мешаних, у кафане заједно идемо, помажемо се кад треба. Село су напустили углавном млађи који су склонији паници.

Два километра ниже свраћамо и у хрватско село Пољане. Испод јарбола на коме се вијори шаховница, седи пет-шест људи.

— Јуче прођоше овуда специјалци, после њих војска, па онда гомила новинара. Нико да застане и да пита како ми овде живимо. Јебе се свима за народ — каже нам Милан Кризманић. — Ноћас смо видели и збег из Плитвице. Прођоше, а заједно живимо и истим се хлебом хранимо. Сва села овде живе од туризма. Ко ће сад да нам дође?

Поподне, на сахрани Рајка Вукадиновића, којој је присуствовала цела Кореница, говори владика Никанор. Не сме овај народ више да даје Бранковиће, каже владика, и сви Срби, без обзира којој политичкој партији припадали, морају да се уједине уколико желе да остану под капом небеском. Нажалост, Бранковића још увек има, а у то смо се уверили кад смо посетили Душка Дракулића и Срђана Прицу, које су специјалци ухапсили у недељу ујутро на путу Кореница — Карловац.

ХАПШЕЊА БЕЗ РАЗЛОГА

Њих двојица су то јутро кренули у посету пријатељу који се налазио у карловачкој болници. Специјалци су их извукли из кола, а поред пута је стајао човек са капучаком на глави.

— Уперно је прст у нас и рекао — „то су главни“, а онда су специјалци скочили на нас и почели да нас газе — каже Прица. — Одвели су нас до хотела „Плитвице“, где је већ шесторо људи било везано лисицама за гелендер. Ко год је прошао, шутирао нас је и пљувао. Тек у Карловцу су установили да су нас ухапсили грешком, и тада су нас пребацили у болницу. Не знамо шта је било с осталим ухапшеним, који су буквално били измасакирани.

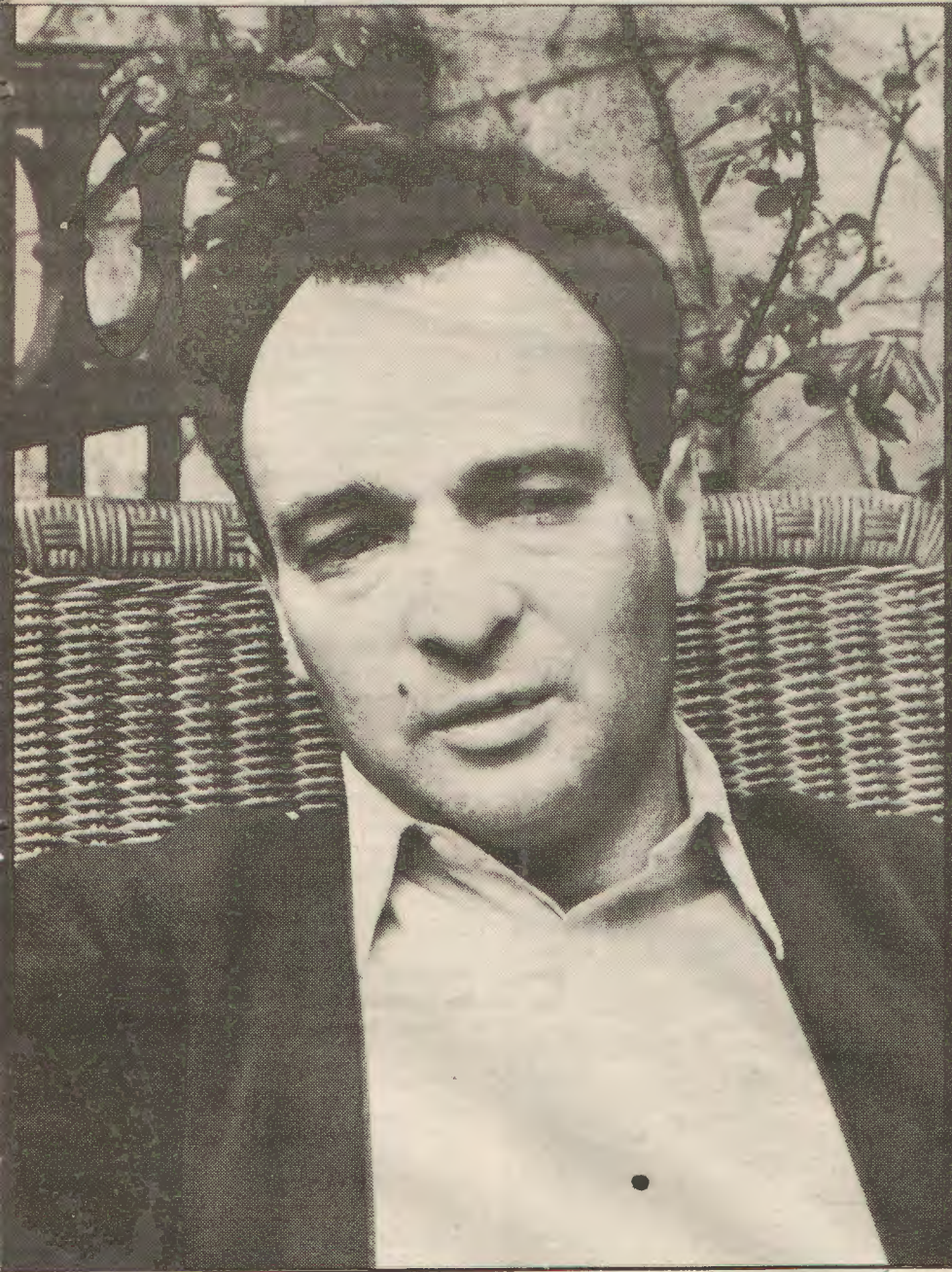
Ноћ и гласине доносе ново неспокојство. Прича се да је пронађен заклан Србин, да је према Госпићу пуцано на војску, да редарственицима, који су сменили специјалце на Плитвицама, стиже појачање... Ко шири гласине, немогуће је открити, али се неодољиво намеће утисак да се ради о систематском застрашавању народа. Јер сваки страх рађа послушност.

Ујутро, шаље се ултиматум МУП-овцима. Уколико до поноћи не напусте Плитвице... Нормално, и редарственицима, а и Србима у Кореници је потпуно јасно да од напада на полицијску испоставу нема ни говора. Немогуће је проћи кроз тампон, који је направила војска, а у коме је тенкова, оклопних возила и војске као на својевременим првомајским парадама у Београду.

Новинари, углавном из српских редакција, јер су се остали бојали да дођу у Кореницу после непријатног искуства екипе Радио-Хрватске, полако напуштају Кореницу. Жариште се премешта у Славонију. У Београду најављен састанак племенских вођа свих република. „Што рече Милан Кризманић, Хрват из Пољана — јебе се њима за нас“...

Небојша ВУКОВИЋ

СЛОМ МИЛОШЕВИЋЕВЕ ПОЛИТИКЕ ОБЕЋАЊА

Деликатни интелектуалац српске опозиције премијерно након избора говори за „Српску реч“ о последицама једне лоше политике која је грађане извела на улице. Зашто је народ морао да заборави „олако обећану брзину“ и уместо „Слобо-Србине“ почео да извикује „Слобо-Садаме“, професор естетике и теорије књижевности на Филолошком факултету објашњава без потребе за „пустинском олујом“.

У својим врло увереним предизборним изјавама, готово сте предвидели да ће, само четири месеца после избора, Србија имати инфериорну Скупштину, владу анонимуса и свемоћног Председника Републике. Каква је судбина друштва које има овакву поделу власти?

— Управо оваква какву данас видимо. Србија је, поготову после 9. марта, суочена с озбиљном кризом режима, која је и криза институција и њиховог функционисања и криза легитимности читаве власти. Ако сте на изборима добили 49 посто гласова, а захваљујући неправедном изборном систему то претворили у читавих 78 посто посланичких места, лишвајући тако опозицију сваког озбиљнијег парламентарног утицаја; ако сте, новим уставом, у руке једног човека ставили огромну власт и истовремено га готово изузели од одговорности; ако вам је предизборна парола била „Са нама нема неизвесности“, а неколико месеци после избора економски колапс и политички сукоби стварају неподношљиву неизвесност за читаво становништво; ако сте, најзад, све то крунисали непромишљеним и непотребним извођењем полиције против мирних демонстрација 9. марта, с врло тешким људским и политичким последицама — да ли је чудно што се, упркос одржаним изборима, поставља питање шта ће бити с Милошевићевим режимом?

Ипак, како је Милошевић за релативно кратко време прешао толики пут — „Слобо-Србине“ до „Слобо-Садаме“?

— За разлику од својих претходника, који су се понашали као да владају по средњовековном „божанском праву краљева“, Слободан Милошевић је, дошавши на власт, одмах посегао за једним прастарим али увек привлачним политичким средством — великим и звучним обећањима. Та су обећања била и економска („10.000 долара годишње по глави становника“), и политичка („Нико не сме да туче народ!“), и национална (од решења косовског питања до решења југословенске кризе у складу са српским интересима) — и што их је било теже испунити, Милошевић као да их је лакше давао, не бринући много шта ће се догодити ако га стварност буде демантовала.

На овој политици сталних обећања Милошевић је успоставио и одржао своју власт, од Осме седнице до децембарских избора: када би постало очигледно да од неког обећања (рецимо, косовског) неће бити ништа, у игру би се убацивало друго, и тако је то ишло неколико година. Данас изгледа да је тој политици дошао крај, и зато што између ње и стварности зјали све дубљи јаз, али можда још више зато што нико не може живети од обећања када му је — као све већем броју људи у Србији — угрожена гола егзистенција.

ИНТЕРВЈУ

А шта ће доћи после политике обећања, нешто још горе или какви-такви почеци здравље политике, врло је тешко прогнозирати.

Зашто је Србији уопште био потребан председнички систем када видимо да се, после мартовских демонстрација, Милошевић ни за шта не осећа одговорним, позивајући се на Устав?

— То је стара тактика. За неуспехе и непопуларне мере кривите потчињене, или бар кажете да ви лично с тим нисте имали ништа. Успехе и популарне мере приписујете себи — или, још боље, пуштате да вам их припише други, а ви те друге скромно не демантујете.

НЕМОЋ У ПАРЛАМЕНТУ

Како коментаришете чињеницу да су управо Милошевић и Туђман, потезањем милиције, први пустили крв народу који представљају?

— Ни у једном ни у другом случају није морало доћи до крвопролића: здрав разум, толерантност и спремност на политички дијалог довели би до сасвим друкчијег исхода. Али и Туђман и Милошевић имају нечег нетрпељивог у свом политичком темпераменту: то, на жалост, данас не штети само њима него и њиховим народима.

Постоји, ипак, и једна разлика. У Београду је полиција применила насиље против власти тог народа, и то под околностима када би мало који режим то учинио: зато што је тај народ хтео да се окупи у центру града, испред позоришта, а не мало даље од центра, испред музеја. Треба заиста много бирократског слепила па да се не види да то не сме бити разлог за употребу силе, а поготову не за насиље онаквих размера.

По Вашем мишљењу, ко је стварно одговоран за насиље које је држава Србија спровела над грађанима Београда?

— Мислим да је на то питање најбоље одговорио Радмило Богдановић када је рекао пред Анкетним одбором да се о свему што је предузимао 9. марта консултовао с политич-

ким руководством Србије.

Уколико министар Богдановић не поднесе оставку, чија то грешка, а чија намера?

— Најмање његова лична. Иза Богдановића су, на одговарајући начин, стали и влада, и скупштинска већина, и Председник Републике: ако он на крају не поднесе оставку, то ће бити одлука свих кључних чинилаца власти, то јест режима у целини.

Познато је да су и у земљама развијене демократије скупштинске расправе веома оштре. Ипак, код нас је ниво полемике недопустиво низак. Постоје ли нека општа правила понашања која би требало да важе и за парламентарну већину и за опозицију?

— Сигурно је да нашим скупштинским расправама недостаје и политичке толерантности и, врло често, стварније упућености посланика у законодавну материју. Али, ни једно ни друго само по себи није несавладава тешкоћа: нема разлога да посланици временом не постану и толерантнији и вичнији свом послу.

Колико је вредео скупштински договор, направљен са шефовима посланичких група још док је трајала терасијска „плишана револуција“, показала су последња заседања парламента: опозиција је и даље потпуно немоћна пред гласачком машином СПС, власт и на политичком и на законодавном плану ради шта хоће, приликом кључних гласања опозиција се свела на неких двадесетак посланика. Учешће у Српском националном савету за опозиционе странке само би била реприза Народне скупштине; огромну већину чланова Савета, бар према садашњим предлозима, чинили би, ако не чланови, а оно сапутници и симпатизери СПС и Слободана Милошевића.

Суштински проблем је у нечем другом. Ако је, као у садашњем сазиву Народне скупштине, опозиција само немоћан декор, никаква „правила понашања“ не могу изменити ту чињеницу. Да би парламент могао да испуни своју праву намену, опозиција би — као у аутентичним парламентарним демократијама — морала имати стварног утицаја и на законодавне и на политичке одлуке Народне скупштине: то данас уопште није случај.

Пошто збивања у Парламенту може да гледа цела Србија, да ли се посланици опозиције — као мањина — добро сналазе у дневно-политичким борбама?

— Мада сигурно није лако бити у кожи данашњих посланика опозиције, не бих рекао да се они успешно носе са скупштинском већином. Одмах после избора, оптимисти из редова Уједињене опозиције тврдили су да ће многи посланици СПС, узерени снагом опозиционих аргумената, често гласати против властите партије. Ово наивно очекивање не само што се није потврдило, већ се десило нешто управо обрнуто: приликом неких важних изјашњавања у последње време (Јовићева оставка, закон о ванредном стању) гласало је против или се уздржало свега двадесетак посланика.

Како год да тумачимо ту чињеницу, она је крајње неповољна по опозицију: док изван парламента опозиција све више има иницијативу у односу на власт, у парламенту — нарочито у последње време — она делује разбијено и деморалисано. Неславна епизода с учешћем опозиционих представника у Анкетном одбору о мартовским демонстрацијама само потврђује овај утисак.

ВЛАСТ ИЗГУБИЛА НАЈВИШЕ

После 9. марта, Демократској странци је у Београду порастао „рејтинг“, док је СПО-у опала популарност. Да ли Вам је то чудно, или се оваква реакција јавног мњења могла предвидети?

Према једном истраживању чији су резултати објављени у Борби у Београду су после мартовских догађаја социјалисти прилично изгубили, демократи прилично добили, а СПО углавном остао на своме. Овакав исход у ствари се могао очекивати. Колебљив и у суштини неодређен део јавног мњења, који је СПС успео да привуче на децембарским изборима, сада се окренуо демократима. За ово постоје два разлога.

Прво, за разлику од СПС и СПО, демократи су нека врста београдске странке. Сви њихови посланици (седморица) изабрани су у Београду, симпатије доброг дела интелектуалне и културне елите увек су биле на њиховој страни, медији су им (укључујући и званичне) у последње време изузетно наклоњене.

Друго, Демократска странка вешто се држала током мартовских догађаја, и то јој се исплатило. У опозиционим иницијативама она је увек била бар корак иза СПО, па јој се није могао пребацити екстремизам, док је у разговорима с влашћу, формалним и неформалним, увек била корак испред свих у Уједињеној опозицији. Тако се у јавном мњењу, збуњеном и уплашеном колико и огорченом 9. март, створио утисак да је то странка коју воле сви: власт најрадије с њом разговара, опозиција без ње не може, обичном свету импонује умереношћу и трезвеношћу.

Наравно, успех и популарност ове врсте

пролазна су ствар: ако ништа друго а оно зато што ће остали учесници у политичкој игри добро пазити да демократима више не пруже сличну прилику.

Ко је највише добио, а ко изгубио мартовским демонстрацијама?

— Мислим да је највише изгубила власт, која је својим понашањем довела у питање властиту легитимност и изгубила, бар у Београду, велики број присталица. Највише је добила не ова или она странка, већ демократска јавност уопште: и 9. марта и следећих дана, за време студентског протеста, многи су — и млађи и старији — први пут савладали страх и схватили да је време једнопартијског режима ипак прошло.

РАДИКАЛНА ОПОЗИЦИЈА

После свега, каква је судбина Уједињене опозиције? Може ли она издржати оптерећење различитим опцијама о разрешавању кризе власти у Србији?

— Нисам сигуран. И међу опозиционим странкама, и у демократској јавности уопште, постоје велике разлике око тих опција. Поједностављено речено, оне се свODE на дилему треба ли ићи путем лојалне или путем начелне, радикалне опозиције.

Они који су за прву опцију склони су да прихвате све понуде власти, колико год оне биле мршаве, а — одмах да кажем — од 9. марта до данас оне мршавије нису могле бити. Власт је у суштини одбила све опозиционе захтеве, изузев смењивања Митевићеве екипе на телевизији, и уместо тога понудила две ствари: договор у Скупштини о коректнијој сарадњи с парламентарном опозицијом и учешће у формално надстраначком Српском националном савету за две најаче странке опозиције, СПО и демократе.

Колико је вредео скупштински договор, направљен са шефовима посланичких група још док је трајала теразијска „плишана револуција“, показала су последња заседања парламента: опозиција је и даље потпуно немоћна пред гласачком машином СПС, власт и на политичком и на законодавном плану ради шта хоће, приликом кључних гласања опозиција се свела на неких двадесетак посланика. Учешће у Српском националном савету за опозиционе странке само би била реприза Народне скупштине: огромну већину чланова Савета, бар према садашњим предлозима, чинили би, ако не чланови, а оно салутици и симпатизери СПС и Слободана Милошевића.

Зато је сасвим логично што улога лојалне опозиције делује све непривлачније: њу ће прихватити демократи, ако не буду следили пример СПО и не повуку се из Српског националног савета, и онај, данас све мањи део политичке јавности који је још увек уверен да су, у датим приликама, Слободан Милошевић и СПС најбољи заступници српских националних интереса. СПО, низ мањих политичких организација (међу њима и Демократски форум, којем сам припадам) и највећи део демократског јавног мњења остаће начелна, радикална опозиција: колико ће и та опозиција деловати јединствено, остаје тек да се види.

Ако опозиција нема никаквих стварних могућности у парламенту, како вршити ванпарламентарни притисак када ће, судећи по 9. марту, владајућа странка настојати да све што је ван њене контроле претвори у инцидент?

Мислим да на питање ко је стварно одговоран за насиље које је држава Србија спровела над грађанима Београда, најбоље одговорно Радмила Богдановић када је рекао пред Анкетним одбором да се о њему што је предузимао 9. марта консултовао с политичким руководством Србије.

— Основна шанса опозиције је у мирном ванинституционалном деловању, колико год оно било скопчано са ризицима. Концентриран притисак јавности, који се не мора изражавати само митинзима и демонстрацијама очигледно може да постигне више него немочна мањина у Народној скупштини. Но, даља судбина режима пре свега зависи од њега самог. На носиоцима власти је да се одлуче хоће ли према другим учесницима у политичком животу да се понашају као према саворницима или као према непријатељима: од те одлуке неизбежно ће зависити и држање опозиције и држање читаве демократске јавности.

ПАРАДНА „ИНСТИТУЦИЈА СИСТЕМА“?

Постоји ли могућност да Српски национални савет у формирању фактички буде Милошевићев ванпарламентарни одговор на део друштва који му се отргао?

— То је свакако била основна намера већине, ако не и свих иницијатора ове идеје. Али, у овом тренутку ми не изгледа да ће тај покушај да се режим закљони иза националне ствари уродити неким стварнијим резултатом.

Интерес да се очува заједничка држава, у којој би српски народ био на окупу, није — чини ми се — споран ни за једну утицајнију струју у српском политичком животу. Српски национални савет ће, својом конститутивном

ИНТЕРВЈУ

декларацијом, пре свега потврдити тај основни интерес: од такве ауторитативне изјаве сигурно неће бити штете, али ни неке посебне користи ако та декларација заобиђе — а, судећи по утицају власти међу њеним творцима, бојим се да ће заобићи — друга витална питања од националног интереса.

По мом мишљењу, данас постоје три таква витална питања. Прво, стварна политичка демократија у Србији с чврстим јемствима личних и грађанских слобода. Само најокорелије присталице владајуће партије могу искрено да тврде да таква демократија данас постоји у Србији: али без ње Србија неће моћи ни да превазиђе своје унутрашње поделе, ни да разбије своју међународну изолацију, а и једно и друго је предуслов било каквог напретка за српски народ. Друго, ауторитативна и способна влада, с јасним економским и социјалним програмом, којим би се колико-толико стало на пут колапсу српске привреде и његовим разорним социјалним последицама. Ја бих био срећан када бих могао да видим Зеленовића и његове министре као такву владу: али бојим се да их данас тако не види нико, осим оних — све малобројнијих и у владајућој партији — који се и даље заваривају фикцијом „новог инвестиционог циклуса“.

Најзад, национални интерес тражи јасну и реалистичну позицију на преговорима о будућности Југославије, државничку мудрост и политички такт у одбрани те позиције, спремност на мање уступке да би се постигао основни циљ. Не бих рекао, нарочито после Јовићеве непромишљене па убрзо повучене оставке на чланство у државном председништву, да су Слободан Милошевић и Борисав Јовић личности с таквим државничким квалитетима. Наша је срећа што су њихови партнери на преговорима, пре свега Туђман и Месић, то можда још мање.

Ако Српски национални савет буде заобилазио ова питања и уместо тога се задовољи звучним фразама о националном јединству и дискретном подршком режиму, он неће много помоћи националној ствари — биће то, и независно од намара многих његових чланова, само још једна парадна „институција система“, и ништа више.

Мислите ли да ће претње грађанским ратом и даље мрцварити грађане?

— Хоће, поред осталог и зато што смо стварно врло близу грађанског рата с Хрватима. Демократски форум (и ја лично) увек је стајао на становишту да што пре треба отпочети директне српско-хрватске преговоре о свим спорним питањима, управо зато да би се избегао грађански рат. Данас ми поготову то изгледа једино решење.

Чула сам да се „крилом“ које је напустило Демократску странку оснивате нову. Како не кријете симпатије према Српском покрету обнове, да ли сте размишљали о томе да му се прикључите? То би било драгоцено, као уосталом и за сваку странку у чије бисте име наступали.

— За моје политичке амбиције, ангажман у Демократском форуму био је и остао сасвим довољан. Политика ме не привлачи толико да бих желео да припадам некој већој странци.

Љиљка ЈОРГАНОВИЋ-БУЛАТОВИЋ

СКУПШТИНА

**БЕСЕДА СЛОБОДАНА РАКИТИЋА У НАРОДНОЈ
СКУПШТИНИ СРБИЈЕ ПОВОДОМ ДОГАЂАЈА ОД 9. МАРТА**

СРБИЈА ЈЕ ПОКАЗАЛА СВОЈЕ ПРАВО ЛИЦЕ

Огромна већина посланика СПС апсолутно је глува за промене које су се десиле 9. марта, али и за све оно што се десило после

Забрана повратка члановима породице Карађорђевић била је искључиво у функцији успостављања комунистичког режима у Србији и Југославији.

Сви они који су поздравили ову одлуку нису били свесни да она представља најаву великих прогона, ликвидација, хапшења и расељавања, да би се све завршило срамном позицијом Србије у периоду када је била под туторством својих покрајина. Несрећа која погађа Краља не може да заобиђе његов народ.

Срби су за време Петра Карађорђевића имали најдемократскију државу у Европи. Потомцима те династије забрањено је да живе, у миру и наћу вечни спокој у земљи својих предака.

Синови и кћери Краља Ослободиоца и Краља Ујединитеља немају право да приступе њиховим гробовима и да се поклонe њиховим сенима.

Можете да замислите, господе посланици, да нама неко забрани приступ гробовима наших очева и наших дедова?

Можете ли замислити будућност у којој наши синови и кћери неће смети да прићу нашим гробовима?

Карађорђевићи умрли у изгнанству треба да почивају у породичној гробници на Опленцу.

Право на сахрањивање и одавање поште мртвима познато је као природно право старије од људских и божанских закона.

Томислав Карађорђевић, други син краља Александра I, који је имао тринаест година када је напустио земљу, а седамнаест када му је забрањено да се у њу врати, сада има изгнанички пасош. У том пасошу стоји да је принцу Томиславу дозвољено да посети било коју земљу на свету, осим оне у којој је рођен. Подсетићу вас, господе посланици, да је у Старој Грчкој и у Старом Риму највећа казна, већа од казне смрти, била изгнанство. Ово није више политичко питање, него дубоко морално.

За монументално спомен обележје прогонитеља Карађорђевића и даље се троше баснословни износи радничких динара.

Према сведочењу светске историографије, краља Александра убили су припадници ВМРО и усташког покрета. У Израелу стоји споменик краљу Александру као првој жртви фашизма.

Странка ВМРО има своје представнике данас у Парламенту Македоније. Хрватска држава дичи се усташким симболима и јавно спроводи усташки програм.

Идеолошки и политички потомци Краљевих убица уживају сва права држављана

СФРЈ, док је то право ускраћено потомцима њихове жртве.

Питам шта Скупштина Србије и Влада Србије намеравају да учине да се врате држављанство и сва права која по том основу припадају свим члановима породице Карађорђевић?

Уколико о томе уопште не размишљају и не намеравају било шта да учине, предлажем да ово моје обраћање вама, господо посланици, буде схваћено као предлог за исправљање велике неправде и враћање држављанства потомцима Војска Карађорђа.

Одузимање држављанства и имовина било је незаконито. Учињено је искључиво у циљу одржања ненародне власти у страху од политичког утицаја Краља и његове породице.

Власт изиграна на првим, послератним, вишестраначким изборима, како се то сада истиче радо, нема разлога да стрепи од повратка Карађорђевића.

Закон о држављанству је у надлежности Републике Србије. Не постоји савезна институција која може некоме дати држављанство. Истицање ненадлежности републичких влас-

СКУПШТИНА

ти за правно регулисање држављанства Карађорђевића је неосновано. Закон о држављанству Републике Србије, колико ми је познато, предвиђен је за усаглашавање до краја ове године. Извесне законске сметње се том приликом могу отклонити.

21. март 1991. године

Народни посланик,

Слободан РАКИТИЋ

9. МАРТ 1991. ГОДИНЕ

Признавање урођеног достојанства и једнаких и неотуђивих права свих чланова људске породице, стварање света у коме ће људска бића уживати слободу говора и веровања и бити слободна од страха и несташице, основна су права наведена у уводу Опште декларације о правима човека, из 1948. године. Како су деловали кордони наоружане милиције, њихови транспортери, сузавац и млазеви хладне воде, на прво од свих права човека — урођено људско достојанство.

Овај Парламент, господо посланици, не представља и не изражава вољу српског народа. Не само да смо глуви једни за друге, како овде недавно рече академик Антоније Исаковић, него је огромна већина посланика у овом Парламенту, коју чине посланици из редова Социјалистичке партије, апсолутно глува за промене које су се десиле 9. марта, а потом за све оно што се десило тада и после.

Догађај од 9. марта збио се на Тргу Републике који је добио ново име, Трг Слободе, а око тог Трга, као око какве матице, почела је да се шири у концентричним круговима, истинска демократија. То се, господо посланици, више не може зауставити. Овај Парламент, некако издвојен, само делићем изражава данас вољу највећег дела српског народа, омладине, интелигенције и радних људи.

Основни идеал сваке демократије је слобода. Уз слободу, ту спадају једнакост и суверенитет народа. Говорити о мирном путу у демократију, а извести на голорук народ, усред престонице, тенкове, водене топове, оклопна возила, коњицу, специјалце са калашњиковима полицијце са псима, бацати сузавац, употребљавати гумене метке, извести пред народ полицију наоружану ватреним оружјем, то заиста не обећава демократију. Ако је све што се у марту дешавало у Београду цена за будућу демократију, онда да ту цену и прихватимо, односно жртву. Ми смо Срби одувек били свеснији свога витештва него своје жртве. Изгубљена су два драгоцене људска живота, устали су Срби против Срба, родитељи против своје деце, велики је број повређених, испребијаних и утамничених. И још трају хапшења и злостављања у Србији. И поред свих недоумица шта је све демократија, једно засигурно јесте њен идеал: слобода. Народ српски изашао је 9. марта на улице Београда да тражи слободу, демократију и истину.

Није ово, такође, господо посланици, ни вишестраначки парламент. Он додуше јесте

по чињеници да у њему има посланика опозиционих партија, али је њихов број тако мали, да је сваки њихов рад онемогућен тиме што су прегласани у сваком тренутку. У овом Парламенту се не цене аргументи него идеологија. Господо посланици, када би гласање о неком закону или неком предлогу било тајно, када се не би знало ко је предлагач или да ли иза предлога стоји Влада или не стоји, резултати гласања били би сасвим другачији. Овако председавајући увек мора да нагласи да је то став или није Владе.

Посланичка већина у Парламенту представља мањину у народу. То је парадокс своје врсте. Не излази се овде у сусрет захтевима опозиције и захтевима студената, ако се излази, него се излази захтевима велике већине српског народа.

Желео бих да укажем на оно што се може означити као хлеб и со овога драматичног времена у коме живимо, а то су велике деобе које су наступиле у српском народу. Деобе на улицама, у канцеларијама, у кућама, између родитеља и деце, између супружника, у школским клупама, између дугогодишњих пријатеља. Те су деобе нарочито биле евидентне у време децембарских избора, али су се последњих дана, нарочито после 9. марта, поново појачале.

Српски покрет обнове 9. марта је показао своју снагу. Од режимске штампе и институција, Владе и МУП-а Србије, нападнут је безочно да је желео да руши легалну власт. Чак да је хтео да заузме и Скупштину Србије. Помиње се истицање страначке заставе на Скупштини Србије, иако је то била традиционална српска застава. Војска и тенкови изведени су на улице Београда у тренутку када то уопште није било потребно и када су се демонстранти повукли са улица Београда. А тек тада, изласком војске, милиција се осоколила настала су хапшења по Београду, по кафанама. Уследио је прави лов на људе. Хапшени су многи који уопште нису ни учествовали у демонстрацијама. Још пре 12 часова, у 11.40, извршен је бруталан напад на мирни и голоруки народ. Све што је потом уследило, господо посланици, последица је тог неразумног напада. Скупови СПО и опозиције, одржани 13. и 27. марта, на истом Тргу, показали су да су исто тако могле протети, без насиља и крви, и демонстрације одржане 9. марта. Поставља се питање зашто је Београд већ ујутро 9. марта био притиснут полицијом, зашто је било забрањено кретање грађанима, иако није било заведено ванредно стање, зашто су грађани били изложени физичкој и психичкој тортури? Кључни моменат који се десило 9.

марта јесте други напад полиције, и то свим расположивим средствима, у 13.30 часова. Том нападу полиције претходили су договори полицијских градских главешина да се мирне демонстрације морају разбити по сваку цену и да у том циљу треба употребити сва расположива средства, осим ватреног оружја. На жалост, употребљено је и ватрено оружје.

Голоруки народ је 9. марта исказао велику храброст, Србија је показала своје право лице, да није бољшевичка, нити да се мири са постојећим системом. Беспомоћни, демонстранти су рукама ударили по милицијским аутомобилима, воденим топовима, док милиционере нису дирали. Полиција је, међутим, ишла на човека, а демонстранти су ишли на ствар. У томе је кључна разлика између реаловања полиције и реаловања демонстраната.

9. марта народ се ослободио страха. Голорукима ударили су младићи по милицијским колима, која су у њиховој свести симбол власти и репресије.

Српске садашње власти очигледно не желе да се ишта промени и да све остане као што је било пре 9. марта. СПО са поносом изјављује да је био организатор демонстрација 9. марта и да је водио главну реч у мартовским догађајима. Никада више не може бити као што је било пре 9. марта.

Имам информацију да се наставља са репресијама. Према тим информацијама, у недељу је ухапшено десетак младих људи, од тога неколико малолетника. Привођени су на такозване информативне разговоре, а неки од њих су претучени и утамничени.

Посланици СПО с индигнацијом одбијају Извештај МУП-а Србије и Извештај Владе Србије. Захтевамо да се изабере нови анкетни одбор, на паритетној основи.

Захтевамо да се на Телевизији Београд прикажу оба митинга опозиције, одржана 13. и 27. марта, који су протекли сасвим мирно, као што би и демонстрације од 9. марта протекле мирно, онако како су биле и замишљене, да није дошло до суровог напада полиције на голорук народ.

Српски покрет обнове не сматра да је рад Анкетног одбора завршен и одбацује његов Извештај. Ако ова Скупштина не прихвати стварање новог Анкетног одбора, на паритетној основи, Српски покрет обнове, односно његова посланичка група, сугерисаће стварање једне ванпарламентарне комисије која ће истраживати све догађаје везане за 9. март и предати их јавности.

3. април 1991. године

Слободан РАКИТИЋ

ПИСМО ПОСЛАНИЧКЕ ГРУПЕ СПО СКУПШТИНИ СРБИЈЕ

ПОСТОЈИ САМО ЈЕДНА ИСТИНА

У циљу утврђивања истине о узроцима и последицама демонстрација одржаних од 9—14.03.91. као и основности прихватања оставке или захтева за изгласавање неповерења Министру унутрашњих послова госп. Радмилу БОГДАНОВИЋУ потребно је имати у виду следеће чињенице:

На седници Скупштине одржаној 04.04.91. госп. Радмилу Богдановић је изјавио: „Сматрам да сам часно радио све ове године. Патриота сам као, надам се, и свако од вас и радио сам у интересу Србије и српског народа. Не осећам се кривим за сав исход догађаја...”

Како Скупштина утврђује политичку, а не кривичну одговорност господина Радмила Богдановића, у наведене изјаве не треба сумњати. Објективна одговорност, у овом случају политичка, је присутна у раду сваког функционера када орган или служба којом руководи не обави своје обавезе на начин како се то очекује или се десе последице које се нису очекивале. Постоји много разлога да се прихвати понуђена оставка или да се изгласа неповерење госп. Радмилу Богдановићу. Сваки од разлога који се наводи довољан је разлог за политичку одговорност и за изгласавање неповерења госп. Радмилу Богдановићу:

1. Након демонстрација одражних 13.06.1990. испред Радио-телевизије Београд, када је дошло до употребе силе од стране органа реда госп. Радмилу Богдановић је изјавио према тексту у Политици од 15.06.90. „... лица су се понашала крајње непристојно, рушилачки и хулигански. Затим су дошли пред зграду Телевизије Београд, оштетили једно службено возило СУП-а и покушали да преврну путничко возило. После тога су кренули у саму зграду Телевизије и физички насрнули на раднике милиције... милиција је почела да интервенише тек око 20 часова, јер је овакво понашање било иза сваке границе толеранције.”

Поводом интервенције милиције, Извршно веће Скупштине СР Србије, на седници одржаној 03. јула 1990. издало је Саопштење у коме се наводи: „Комисија, истовремено оцењује да... није требало у том тренутку донети одлуку о растурању демонстраната. Приликом растурања незаконито окупљених грађана дошло је до неправилне и непримерне употребе физичке снаге и гумене палице. Републички секретар за унутрашње послове покренуће поступак за утврђивање одговорности за неодговарајућу процену ситуације и одлуку о растурању демонстрација, за неправилну употребу физичке снаге и гумене палице, као и нетачно информисање старешине органа о догађајима пред Телевизијом Београд.”

2. Дана 06.12.1990., последњег дана пред изборну тишину, наступајући у програму представљања посланичких кандидата, посланички кандидат Српског покрета обнове који је истовремено и потпредседник СПО-а Богољуб Пејчић, изнео је податак како је по налогу Републичког секретаријата за унутрашње послове подигнуто у готовини

Сваки од разлога који се наводи у писму довољан је за политичку одговорност министра унутрашњих послова Радмила Богдановића

1,800.000 УСД ради изношења у иностранство.

Сутрадан, када је почела изборна тишина, у најударнијем термину Другог дневника РТВ-а, објављено је саопштење Републичког секретаријата за унутрашње послове којим се оповргава изјава госп. Богољуба Пејчића. Оваква изјава је деловала на део бирача који су ускратили давање свога гласа лицу које „износи неистине”. Иначе, госп. Богољуб Пејчић поседује доказе за своје тврдње, а што се може проверити код Беобанке под матичним бројем 7008104 на дан 19. и 22.10.1990.

3. У говору одржаном у Народној скупштини 04.04.1991. госп. Радмилу је навео довољно разлога за утврђивање објективне одговорности:

— Обавеза је органа унутрашњих послова да процени шта се на конкретном јавном скупу може догодити...

— Колегијум Министарства имао је у виду важећу одлуку Извршног савета Београда да се сви скупови држе на Ушћу...

(Напомињем да се ради о Закључку Извршног савета, а не о одлуци Скупштине Београда, који је необавезујући.)

— Наложено је да се иде без посебног аутоматског (како ми то кажемо) дугог наоружања.

(Напомињем да се у милицијском аутобусу испред цркве Светог Марка налазило дуго наоружање.)

— Стриктном наредбом је искључена употреба оружја...

(Напомињем да је дошло до употребе оружја у ситуацији када су демонстранти били удаљени од органа реда око педесет метара.)

— Било је свакако и периода и места где се можда и претерало са употребом и физичке снаге и сузавца.

— Нисам могао да претпоставим и да предвидим толико мржње, толико рушилаштва и такве насртаје на органе реда од стране појединих демонстраната.

— Нисмо могли да схватимо да ће толико људи с толиком силом и таквом жестином да нападају раднике органа.

— Александар Цветковић се пријавио, и још један младић, ми смо утврдили да су без разлога малтретирани и покренут је поступак против оних који су те мере предузели.

— Сигурно да је било слабости у служби, служба мора то да открије и да доведе до краја и спроведе поступак.

— О употреби хемијских средстава, сузавца код Бранковог моста обавештен сам тек накнадно од команданта јединице Моме Стојановића, иако сам забранио сваку примену.

— Изражавам заиста жаљење због тога и због повређених студената и овом приликом им упућујем извињење у име службе.

— Као народни посланик, можда сте претметили, настојао сам да и у овом Дому, господо посланици допринесем демократском дијалогу. Но, предуслов за дијалог је истина, разговор с аргументима, без мржње, без претњи и без унапред датих квалификација...

(Напомињем да је Министарство унутрашњих послова поднело Народној скупштини Републике Србије Извештај о припремама, току и последицама рушилачких демонстрација у Београду.)

У Извештају се, без спроведеног поступка, наводи: „... неидентификовани демонстранти су убили милиционера ОЈБ... Према изјавама грађана, њега је група екстремиста напала и бацила на плочник... У Саопштењу од 09.03.91. од 18:00 часова се наводи: Приликом супротстављања и спречавања рушилачких похода демонстраната СПО на зграде Телевизије Београд, Народне скупштине и Председништва Републике... Уколико се са рушилачким и терористичким акцијама демонстраната СПО одмах не престане... За њих је карактеристично да се, по правилу, радило о лицима која су за покушај реализације сценарија СПО и опозиције да силом преузме власт, регрутована како из редова самог Штаба демонстраната тако и из редова регистрованих и познатих криминалаца и хулигана... опозиција је желела да свој рушилачки и насилнички поход ка освајању власти од 9. марта што пре увије у плашт борбе за демократију у виду „народног парламента”, приредби и концерата са којих је ипак истакнут низ захтева усмерених на обарање постојећих органа власти...”

На крају Извештаја се наводи: „Министарство унутрашњих послова сматра да одговорност за све последице оваког удара на легално изабране органе власти одговорност за смрт двојице људи, много повређених, огромну материјалну и моралну штету по Републику Србију — падају на Српски покрет обнове, Вука Драшковића као директног и непосредног организатора.”

4. У току ноћи 09.03.1991. органи реда су хапсили мирне шетаче са образложењем да крше одлуку о забрани кретања. Поменута одлука никада није донета, а на основу исте изречено је више десетина казни затвора. Лица која су привођена на основу ове, непостојеће, одлуке била су малтретирана приликом хапшења и приликом боравка у просторијама органа реда.

5. У току ноћи 09.03.1991. органи реда су, супротно прописима, забранили рад Студију Б и Омладинској радио-станици Б92.

Све наведене чињенице указују на то да у организацији рада Министарства унутрашњих послова морају да се изврше одређене персоналне промене, на основу објективне одговорности.

О кривичној одговорности лица из органа реда и учесника демонстрација Народна скупштина није надлежна да одлучује.

Посланик: Слободан РАКИТИЋ

(ПРЕ)ПЛАЋЕ-НИ ТРУТОВИ

Питање посланика Драгослава Петровића: „Да ли је тачно да се Милош Лабан, председник ВУП-а ранијег сазива Скупштине налази на сталном раду у Скупштини Србије; ако је тачно — на основу којих прописа му тече радни однос, докле ће трајати тај радни однос, на којим пословима ради и колика му је плата? Уколико постоје и друга лица којима је истекао мандат, а налазе се на раду у Скупштини — да се назначе послови на којима раде и колики им је лични доходак?“

У одговору је објашњено да:

„Законом о раду и правима делегата у Скупштини Социјалистичке Републике Србије и републичких функционера којима је престала функција, утврђено је да делегати у Скупштини СР Србије и републички функционери које бира или именује Скупштина, којима је престала функција, а за вршење функције примали су лични доходак, по престанку функције настављају са радом у Скупштини Социјалистичке Републике Србије у трајању од једне године, а изузетно још шест месеци, ако у том међувремену испуне услов за пуну старосну пензију.“

Терајући зеца истеран је рој трутова. А са трутовима се не може ништа друго урадити осим онога што са њима раде пчеле — **треба их што пре избацити из кошнице да улудо не арче мед.**

Над овим податком могуће је ишчуђавати се и згражавати се. Али моралисање не може много помоћи кад су паре у питању, јер тада нема циле-миле. Уосталом, моралисање и осуда спада у сферу личних, међуљудских односа, а у политици је моралисање исто што и јаловост, а за опозициону политику такво нешто је непримерно, ако не и опасно.

Овај закон је донет у време једнопартијске владавине и израз је њених правила. Њиме су бројни службеници партијске државе **штитили своју егзистенцију од последица фракцијских обрачуна и чистки.** Овакав закон је донет као коректив који ће „хуманизовати“ окрутна правила режима, који је као свој кадровски принцип подразумевао разрађени **механизам чистки.** Овим чланом закона су припадници порежане фракције осигуравали свој материјални статус, обезбеђивали своју сигурност за период који долази после дворских удара, и разноравних диференцијација. Пораженима је према „фер договору“ припадало право на синекуру, право на плату без рада. Тиме је борба унутар владајуће елите „хуманизована“ али истовремено и учињена немилосрднијом. О томе најбоље сведочи послератна политичка историја нашег друштва.

Ако је тада, у време једнопартијске диктатуре, овај закон имао некаквог смисла (свакако, за његовог доносиоца, за припаднике политичке класе на власти) он је данас **анакрони остатак бившег режима,** а као такав непотребан је и представља чист губитак.

Уместо елиминације овог трutowског закона, социјалисти, због тога што се нису ослободили навика и правила једнопартијског режима, говоре нам како у **буџету нема пара за финансирање политичких странака,** доказујући делом да су **ЗА** она бивша времена, а да **за странке које исказују вољу народа нема пара.** Шта је друго него хипокризија када се брани право бивших функционера да без рада примају плате, а данашњим народним посланицима се делом ставља на знање

да њихов рад није од јавног значаја. Ову хипокризију је могуће разумети једино као партијску солидарност и стаљинску бригу за кадрове која надвладава национални интерес и на њихово место ставља интерес чланова сопствене партије. **И то нам говоре у време када стотине хиљада радника без икакве милости избацују на улице као „технолошке вишкове“, када милиони месецима не примају плате и пензије...**

Д. Г.

ДОК НАРОД ГЛАДУЈЕ

Списак бивших функционера који и даље примају плате из касе Скупштине Србије

Име и презиме	плата	када користи
1. Радовић Радослав	24.297,00	16. јануара 1990. до 6. јула 1991. године
2. Маринковић Мирослава	22.879,60	1. фебруара 1991. до 31. јануара 1992. године
3. Ђокић Александар	23.487,10	1. фебруара 1991. до 31. јануара 1992. године
4. Манчић М. Мирослав	23.689,50	1. фебруара 1991. до 31. јануара 1992. године
5. Лабан Милош	23.359,20	1. фебруара 1991. до 31. јануара 1992. године
6. Ђокић Зоран	21.867,30	1. фебруара 1991. до 31. јануара 1992. године
7. Јавић др Слободан	24.537,90	1. фебруара 1991. до 31. јануара 1992. године
8. Шћепанчевић Ђорђе	25.395,10	1. фебруара 1991. до 31. јануара 1992. године
9. Мацић Милорад	22.393,80	15. фебруара 1991. до 14. фебруара 1992. године
10. Поповић Добривоје	22.199,00	22. фебруара 1991. до 21. фебруара 1992. године
11. Рафаиловић Драгољуб	21.819,50	2. марта 1991. до 1. марта 1992. године
12. Марковић Бошко	22.980,90	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
13. Михајловић Душан	23.252,10	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
14. Петровић Драгомир	22.575,90	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
15. Николић Драгољуб	23.284,60	13. марта 1991. до 12. марта 1992. године
16. Росић Ђорђе	24.195,70	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
17. Петрашиновић Петар	22.272,20	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
18. Владисављевић Сретен	23.385,80	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
19. Ђокић Костадин	23.385,80	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
20. Ђанковић др Милан	23.993,30	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
21. Тица Илија	23.787,80	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
22. Мереник др Андрија	23.588,30	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
23. Тодоровић др Павле	22.879,60	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
24. Борђевић Сојка	21.968,50	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992. године
25. Трајковић Момчило	23.037,80	1. марта 1991. до 29. фебруара 1992.

(Према извештају Одбора за административна и мандатно-имунитетска питања)

СКУПШТИНА

СОЦИЈАЛИСТИЧКА ИМОВИНА

Посланичка група СПО преддржила је Народној скупштини Републике Србије закон о претварању имовине бивших друштвенополитичких организација у државну својину, којим је предвиђено да целокупна имовина и финансијска средства бивших друштвенополитичких организација (ССРН, СК, ССО, СУБНОР) постану државна својина.

Тако створена државна својина према идеји предлагача била би издавана у закуп по тржишним условима и на тај начин Република би долазила до средстава за свој буџет.

Да ли ће овај предлог постати закон зависи од воље социјалистичке већине.

Д. Г.

СОЦИЈАЛИСТИ О ТАЈНОЈ СЕДНИЦИ

Ванредна седница Скупштине Србије одржана 02. априла, поводом одлуке Српског Националног Већа САО Крајина о присаједињењу ове области Републици Србији, била је, као што је познато, затворена за јавност. Акредитовани извештачи из републичке Скупштине нестрпљиво су ишчекивали крај седнице како би сазнали садржину мистериозних збивања у скупштинској сали. Њихово стрпљење било је на крају награђено усвојеним коначним текстом чувене Декларације.

Одговоре на питања: из којих је разлога нацији био ускраћен директан пренос прављања о тако значајном питању, и како је текао ток дискусије на овој седници, покушали су да дају неки посланици Социјалистичке Партије Србије.

Александар Прља:

Не треба сумњати у зрелост српског народа који не мисли да би прегрејаним и неконтролисаним ерупцијама, макар и са озбиљним поводима, требало доводити до усијања међунационалне односе. Ја верујем у народ. Зато мислим да то није требало да буде затворена седница. Делимично сам био на њој због других обавеза, али ме то што сам чуо само учврстило у уверењу да није морала бити затворена. Живимо у времену када све што затвара и мистификује треба одбацити. Затвореност бих могао разумети само у случајевима угрожености највиших националних интереса, али такву ситуацију бих тешко могао да замислим.

Лично, као посланик, не бих гласао за затвореност седнице, али нисам био присутан када се гласало.

Батрић Јовановић:

Седница је била затворена због тога што су у току преговори око будућег државног уређења Југославије. Мислим да је у таквој ситуацији сигурно пожељно да се не долива уље на ватру. Одређени органи српског народа у Хрватској доносили су одлуке о издвајању из Републике Хрватске и прикључењу

Србији. Сматрам да ми, Срби, не можемо ни у ком случају да тражимо да се Славонија прикључи Србији, јер је тамо само 30% српског становништва, а исто тако и у Барањи, док су Вуковар и Винковци претежно српске општине. Када би се реализовали закључци СНВ Славоније, Барање и западног Срема то би значило рат између Србије и Хрватске. И Србија и Хрватска би имале своје савезнике и то би могло да се претвори у општи рат, а то не бисмо смели да дозволимо.

Што се тиче САО Крајина — то је друга прича, јер на тој територији Срби чине већину, али је и ту све доста замршено због огромне територијалне развојености. Тешко је рећи које је најбоље решење, али сам уверен да би било најбоље ако би Срби из Хрватске дошли овамо, а Хрвати одавде отишли на њихово место.

Лично мислим да је седница могла да буде отворена. Нисам учествовао у гласању. Ми, Срби, треба да будемо лукавији. Много је боље некада не изнети све у јавност. Ја сам, иначе, тражио да позовемо вође српског народа у Хрватској, Рашковића и Бабића, на једну од наших седница.

Ја сам дискутовао о томе да је Павелићев план за решење српског питања у НДХ (Хрватска, БиХ и Срем), да 1/3 Срба масакрира, 1/3 протера у Србију, а да 1/3 покатолизује. Прву трећину је успео да оствари 100%, а друге две делимично. Рекао сам да је реализацију другог дела наставио Бакарић под Титовим покровитељством и да се то наставља и данас. Они су, наиме, Србима у Хрватској укинули сва национална права. Једном речју, извршили хрватизацију српског народа. То се потврдило и приликом пописа становништва 1971., када се 55% Срба у Хрватској изјаснило као Срби, а остали као Југословени и, врло масовно, као Хрвати.

Сада су Срби у страшној психолошкој ситуацији и стрепе за своје животе даноноћно. То је психолошки терор који има карактер духовног геноцида. Зато треба схватити чврсту одлуку српског народа да неће никад живети у независној хрватској држави, ни по коју цену.

Живорад Игић:

По пословнику имамо право да одлучимо да седница буде затворена. Желели смо да продискутујемо једну тему која се наметнула одлуком Извршног Савета СНВ, као и геноцидом који је почео у Хрватској над српским живљем. Мислим да је било прикладно да тако расправљамо, а на крају крајева, све што је на седници речено садржано је у Декларацији, тако да, практично, нема никакве затворености. Ја сам гласао за затворену седницу. Радило се о доношењу једног врло одговорног документа. Никаква друга сврха те седнице није постојала, осим да се отворено разговара, а народ не треба нервирати свачим! Ја нисам дискутовао зато што су другови говорили и није било потребно понављати неке ствари. Највише је било говорника из СПС јер смо ми најбројнији. Мало ме је, то морам да кажем, зачудило да је било мало говорника из осталих партија. Није било разлика у мишљењу, осим, можда, код оних људи који су се залагали да се прихвати присаје дињење, али ја мислим да је за садашњи тренутак довољно оно што је речено у Декларацији.

Као посланик, новинар и друштвено-политички радник, колико сам за отворене седни-

це, исто сам толико и за затворене. Ево због чега: институција отворене седнице може често да испрофанише Скупштину. Мени људи јављају да често гасе телевизор. То је чиста девалвација нашег рада ако ми људима приказујемо све, па чак и дискусије о законима који нису од великог значаја. Затворена седница, опет, има својих мана јер народ поставља питање: „Шта је то што ја не смем да видим?“

Наши ставови су јасни: Србија ће се чврсто залагати за федерацију. То мисле и опозиционе странке. Али, уколико дође до разлаза, онда Срби морају живети у једној држави. Уколико дође до неког савеза суверених држава, постојаће готов акт о присаје-

ТО ЈЕ ДЕМОКРАТСКИ ДИЈАЛОГ

Министар полиције Радмило Богдановић је одговорност за све што се десило 9. марта пребацио на опозицију. Демонстрације 9. марта су по његовом биле „рушилаштво, анархија, криминално понашање и вандализам? Испољени су рушилаштво, дивљачки напади на органе реда, као и на зграде“.

Након свега овога Богдановић нас уверева: „Као народни посланик, можда сте то приметили, настојао сам да и у овом Дому, господо посланици, допринесем демократском дијалогу“.

Једино је заборавио да каже да се по његовом, полицијско — социјалистичком схватању, дијалог води након пуцања, са онима који преживе масакр.

Д. Г.

ЗАДАХ БОЉШЕВИЗМА

Господин министар полиције Радмило Богдановић, говорећи пред посланицима Скупштине, рекао је да није бољшевик и да мрзи једноумље. Нажалост лако је рећи ја нисам бољшевик, али тешко је деци бољшевизма да то преко ноћи престану бити. А господин министар полиције је један од најбољих кадрова бољшевичке гарнитуре.

Одмах након што је устврдио да није то што јесте, оповргао је себе када је поручио свом колеги посланику Парошком да сам себи „лошто је интелектуалац, пронађе, шта је све учинио, где су елементи кривичног дела у његовом понашању“, додајући при томе великодушно „ја њега нисам оптужио. Рекао сам, нека се преиспита, јер треба да пронађе сам“.

У овој поруци — захтеву садржана је матрица бољшевичког схватања правне државе: дужност грађанина је да сам над собом води истрагу, оптужи и осуди себе (самокритика и, на крају, да над собом изврши егзекуцију. У држави где је на снази владавина закона

СКУПШТИНА

дињењу српских крајева. Врло сам срећан што могу да кажем да смо на Ванредној седници били јединствени и да ћемо бити увек јединствени. Ово су мало биле децје осплице демократије. Оне ће проћи. Ми смо браћа и другачије не може бити“.

Као новинар, грађанин, и људско биће, поводом ове последње изјаве, просто не могу да се уздржим од коментара који гласи: ето шале!

Зорана МИЉЕВИЋ

све то раде судско-полицијске власти и тамо ником не пада на памет да од грађанина захтева да води истрагу над собом, јер је свако невин све док се не докаже супротно, а ако неко тврди да је било ко преступник тада је његова дужност да то и докаже. У држави где влада право грађанин се не преиспитује, не тражи сам своју кривицу, већ то мора да уради онај ко тврди да та кривица постоји.

Д. Г.

РАСЦЕП У СПС?

У последње време све се чешће чује прича о томе како у блиској будућности СПС-у предстоји расцеп! Да ли се ради о гласинама, не вреди нагађати. Ипак, поуздани извори откривају нам догађај који би могао да говори у прилог овој тези. Један од оснивача ове странке, народни посланик академик Антоније — Луле Исаковић, на једном од последњих састанака посланичког клуба СПС, који, као што је познато, представљају брифинг — сеанс посланика, у присуству г. Слободана Милошевића изјавио је како се не боји да пред Председником изнесе своје мишљење везано за различите политичке ставове чланова СПС. Том приликом Исаковић је истакао да је једном броју чланова ове партије очигледно на срцу комунизам и предложио да исти приђу Савезу Комуниста Покрета за Југославију. Истовремено, изнео је и своју идеју о оснивању нове странке, чији би назив био Социјал-демократска странка и у чије би редове ушли преостали чланови садашње СПС.

Оне који помно прате политичка збивања ова вест сигурно неће изненадити. Наиме, својевремено је, као члан иницијативног одбора СПС и творац њеног програма, Исаковић странку у оснивању промовисао као сестринску странку западноевропских социјалиста. И тада, као и у последњем свом наступу пред 190 посланика, тражио је да српски социјалисти буду настављачи учења Димитрија Туцовића.

Овим својим понашањем, академик Исаковић доказао је да његове тадашње изјаве нису биле пуки пропагандни трик, већ да, напротив, заиста верује у оно што говори. Ова епизода, исто тако, доказује нешто што су многи прижељкивали и слутили, али у шта је мало ко могао да поверује, тј. — да у СПС ипак има људи који мисле својом главом.

Аурора ВУЈИЋ

СКУПШТИНА

КУТАК ЗА ИСТОРИЈСКИ
ТРЕНУТАК

У ПЕНЦАБУ НЕМА ПОРНИЋА

Ево, да се обратим по обичају — господине потпредседниче, колеге посланици, господе посланици, дискутујем о телевизији као гледалац и као привредник. Међутим, не сматрам се неквалификованим. Извините ме, нескромно, сматрам се квалификованим и као гледалац и као привредник. Не можемо да посматрамо извештај (прва примедба) радија и телевизије за 1990. годину одвојено од 1991. године. Није то моје предузеће, први децембар подвучи профит, губитак и готово. Нераскидиве су везе Радио-телевизије Београд 1987, 1988, 1989. и 1990. године.

Одмах да будемо јасни. Телевизија као јавни медијум и народна институција, пратим је од како је настала у Југославији, треба људи прво да имају у виду да где се год појавила телевизија ту је настала тзв. провинција. Нема више неписмених.

Најпозитивније што је било у досадашњем раду Телевизије Београд, ја не кажем да нема и недостатака, то је извештај са Косова.

Жири састављен од скупштинских извештача на својој седници 29. марта 1991. године једногласно је одлучно да за најбољег говорника претходног месеца прогласи посланика Социјалистичке партије Србије Александра Николића званог Аца Муса. Читаоцима „Српске речи“ поклањамо његов говор којим је заслужено изборно то високо признање.

Са посебним задовољством жири констатује да је у говору друга посланика Николића показана изузетна говорничка вештина и велико умеће да сликовито и изражајно заступа идеје програма партије којој припада (СПС).

Не смемо да заборавимо извештај Радио — телевизије Београд са Трга, не смемо да заборавимо извештај Радио-телевизије са тровањем, исценираним тровањем деце, не смемо да заборавимо лавовску борбу РТБ против осталих медија који су били против ње, не смемо да заборавимо многе позитивне ствари које је имала телевизија, допадало се то некоме или не допадало.

„ЊУЈОРК ТАЈМС“ ИЗДАО ЈОВИЊА

Опозиција углавном окреће се овде према томе, оркивалује телевизију због ваљда губитка избора. Ко губи има право да се љути. Ја нећу да цитирам Аристотела, као што је господин Мићуновић. Рецимо, постоји један леп народни слоган „Ко се љути урадићемо му нешто лепо“.

Не могу да схватим, прозваћу по имену и презимену, и Коштуницу и Ђинђића и Мићуновића и господина Петровића, па они су, малтене, пре доношења Закона о информисању, постали телевизијске звезде као Лепа Брена. (аплауз).

Нама не треба никаква популарност. Гледам како се понашају новинари, и морам да кажем новинарчићи. Ја се њима обраћам одавде, ево, дали смо сада слободу. Ја ћу да се одрекнем једног Дневника, познатог дневника у мојој кући од 1936. године. Од данашњег броја тај дневник није више мој и нећу да се чита у мојој кући.

Обраћам се новинарима. После доношења стварно овог Закона слободе о информацијама, не видим ја на Заладу да нема блокаде. Зашто „Њујорк тајмс“ није објавио интервју нашег председника Јовића (један глас: зато што је принудна управа). Не знам да ли је принудна управа господине Чавошки, а не знам ни где се налазио господин Чавошки (баш ми је био и симпатичан је) када се Телевизија Београд борила против злогласне аутономашке телевизије Нови Сад, која је иритирала српски народ, где сте се ви налазили, где се налазио Милан Парошки. Највероватније кандидат за секретара Политбироа, а ја никад нисам био члан партије (аплауз).

Не кажем да нема и критике. Ја имам право да говорим. Мораћемо ми да сведемо језик на разумљив народни језик. Врло често ми се жале људи, да одређени људи говоре високим стилем „апстрактно“ и народ не разуме шта желе и хоће да кажу неки умни људи. Волео бих да буду јасни, рецимо, као наш председник Републике. Овде се замера, молим вас, иступање председнику Републике на телевизији. Да ли се то замера Митерану, да ли се замера Хелмуту Колу? (аплауз) Они иступају када год желе.

Пратио сам телевизију и ја отпужујем телевизију и њиховог директора Митевића. Направила нам је малер, требала је да пусти једног вођу опозиције, дупло више, верујте, много више гласова би добили. Ја бих му дао два канала. То су велике истине.

Ја нећу да употребљавам неприкладне речи, као што је „лаж“ или „ординарна лаж“. Ја ћу да кажем следеће. Један посланички кандидат који није добио на изборима, мислим да се звао Пешић Српски покрет обнове, обећао је преко телевизије 15 милијарди долара и казао је са су сви Срби у Аустралији 93% гласали за СПО. Ја нећу то да кажем да је то ординарна лаж или блутова лаж, казаћу да је неистина.

Још једну ствар бих рекао. Имам и критичних примедби на Телевизију из иступања извесних људи. Овде, има се утисак да је Београд Србија. Београд нема 2 милиона становника, а Србија има преко 10 милиона становника. Овде се тражи неки Студио Б, ја не знам, мислим да је то приватна фирма, извините, неинформисан сам. У мом месту постоји Београд 1, Београд 2 и Београд 3. Овај Београд 3 нема у Прокупљу, али требало би бар због оне емисије која се емитује у 1 сат по ноћи. Зато захтевам од будућих руководиоца Телевизије, у име бирача, промените један половни део на наш репетитор тамо, јер се слабо слика хвата. У Београду има 10 канала и још се иде на кабловску телевизију, и мислим да није у реду да ми остали у Србији не будемо информисани. Па, и опозиција би требала да се залаже за то, јер тамо је већина бирача, да вас слуша и да вас види. Мислим

СКУПШТИНА

да ћете да ме поздравите, мислим да се слажете са мном господине Парошки.

СЈАЈНО ПОСЛОВАЊЕ

Извините, ја ћу да реплицирам 10 пута, ако је то потребно, данашњи ми је то дан. Изнећу још једну ствар. Замерам новинарима, гледам куда се мувају ту, много их има, има их више него што има нас овде, али ако! Не знам страх ме налетео бих на неког, али ме страх да не налетим на мог.

Испричаћу вам шта се десило, што није смела да пропусти ни телевизија, ни једне новине.

На конституисању Одбора за Косово и Метохију изабрали смо председнике и требали смо да изаберемо и потпредседнике. Ја сам лично предлагао прво посланика СПО (редовање посланика). Молим вас да ме не прекидате, ја критикујем оно што је пропустила ова нова телевизија после новог Закона о информисању. Изнесе се свакаке глупости тамо, овде се стварају медијске личности, а мислим да је врло важно ово што ћу рећи. То је да је представник СПО одбио да буде потпредседник Одбора за Косово, да је представник Демокррске странке одбио да буде, односно нису одбили, али су нашли разлоге да избегну да буду бирани, односно, нису одбили него су нашли разлоге да избегну то питање. Овде је представник СПО, један мој пријатељ, Луње, тражи национални програм. Кад се одбија да се буде потпредседник Одбора за Косово ја не знам који национални програм хоће, у мом Прокупљу нема ко шта да тражи ако нема економски програм и програм за Косово (аплауз). (Један глас: телевизија то није објавила) није, није, неће ни да објаве.

Обратио бих се још једанпут новинарима и они као људи имају право да имају своја политичка убеђења, поштујем да је то тешка професија и зато и имају 41. годину живота у просеку а 39 је у Пенцабу. Значи, врло тешка професија, мислим мања него у Пенцабу или Бангладешу. Молио бих да савладају та страначка убеђења и да буду објективни.

Још једну ствар бих хтео на крају да кажем. Сматрам да је телевизија бриљантно завршила финансијско пословање, имам те податке, камо среће да је 50% предузећа завршило тако, 14,5 милијарди у просеку у фебруару, желим јој да је не дотира нико, да буде независна и да буде самостална. Имам критичних примедби још на неке филмове које дају. Замислите претходници СПО, Светосавске цркве предлажу Божић и Ускрс за празнике, можда и ја гласам за то, а замислите амерички филмови страве и ужаса. Зато бих замолио да се смањи број тих филмова страве, ужаса и насиља и да се да више простора најумнијим и најквалификованијим људима, од онога од чега се ја плашим, ја се не плашим од онога од чега се плаши Ђинђић од ТВ и јавног мњења, ја се плашим од тешке економске ситуације у земљи и тражим од Телевизије да најпапетније људе изведу на телевизију да помогну и они у решавању економске ситуације. Кад будемо решили економску ситуацију, мислим решићемо све. (Аплауз.)

Захваљујући љубазности господина Милана Парошког који ми је уступио телеграм Радославовић Невази из Прокупља, у могућности смо да вама читавце поближе упознали смо са животом и делом добитника награде. Напомена, посланик Парошки је добио телеграм својом одржице:

Господине Парошки,

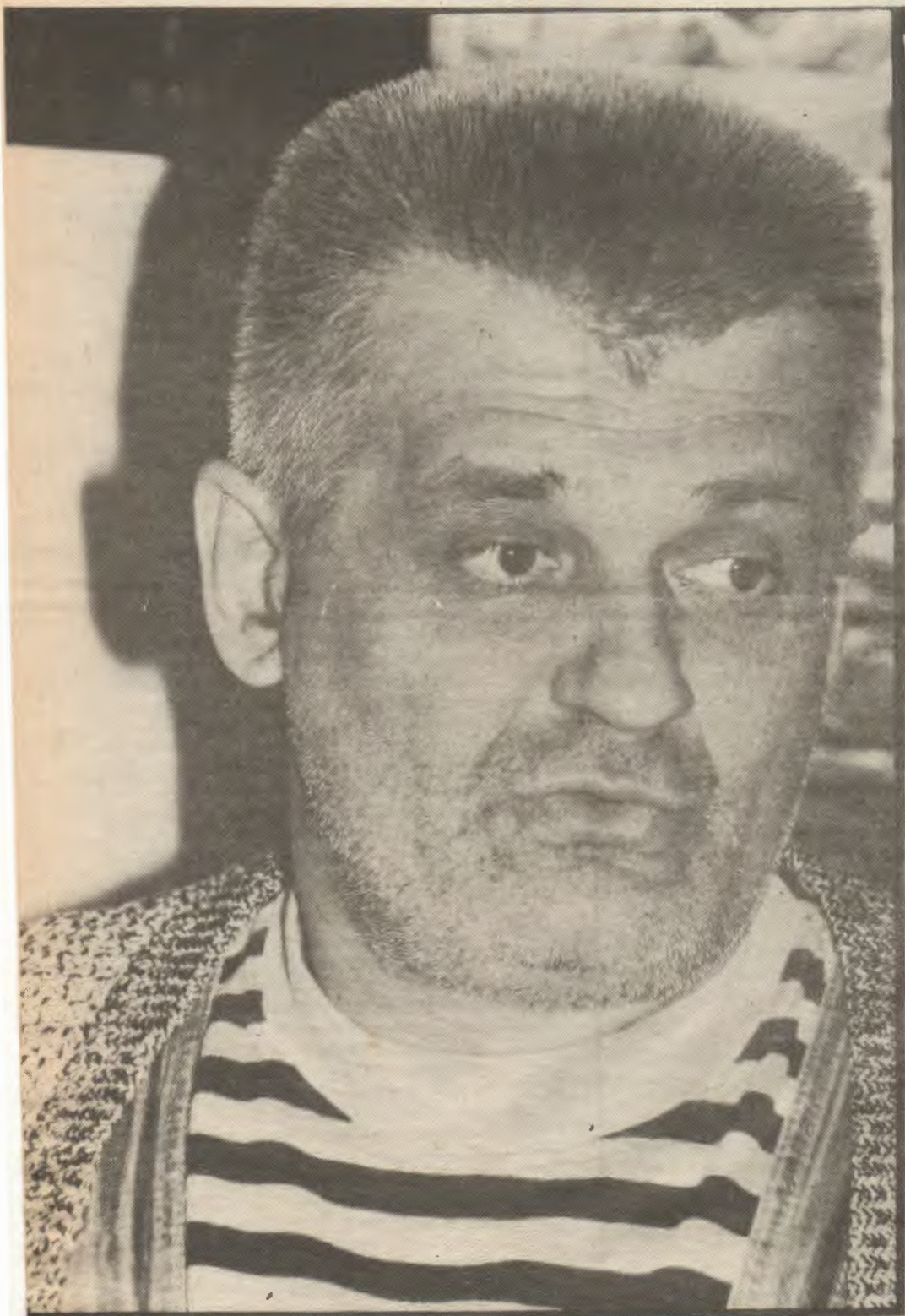
Можда је ово писмо требало раније доставити нешто посланичком клубу, јер би Вама, народном посланику, био благодан рад у Скупштини. Пошто посланици СПС долазе да гласају у свачију београдску, изорачи у Ваши, овде није згорао да се поштом и е-пошти зна.

Г. Александар Николаић је врло интересантна појави. Волео је ушао директор фармо стација у Житоради, само близу Прокупља. Ветеринар је по струци. Добар део редовног времена проводи у сивањским обралама, на поретке студ омиља глек и омиља фица. Избориле плакати са сликом дуго Милошевић-Николаић доносили су највише страву у кући Прокупљана. Неког дана да се ни теловакани не привлажу филмова страве и ужаса тако постаје резултат. По политичком опредељењу — класични београшки. Предузетник класичан још увек одзива од његовог писма: „Плови латки, плови гуска, ова земља биде руска“. Последњом години, по повратку из СССР-а, дуго је запљавио поштено причао о дунавским руским бродовима, о величини културног класа и о чудесној регионалној ренови руских омиља. Довољно је — причао је господин Николаић — моћи реи овде да би се нешто продропило породаца, реи поново изрече, овца остале здраве и читаве. У граду је Николаић познат по томе што у целој својој поздравној каријери није одиграо дво-три чисте партије покора. Миланијске рачице су обавезно појава кад г. Николаић губи велики помет. На целог телеграфичког преија користи од тога што је он посланик има један његов помет, његова поздравна телма. До избора она је хранила добацицом — „кучола редет“ — а сада недалеко чуромат прокупљаном аљоскавицом.

МАРТОВСКИ ПОВОДИ

АЛЕКСАНДАР ТИЈАНИЋ,
НОВИНАР

ЈА ДЕМОКРАТА ПА ЈА СРБИН!

Мартовске демонстрације ослободиле су и Александра Тијанића од четворогодишњег избивања из српског новинарства. Иако сматра да слободу заправо дугује Милошевићу, надамо се да је ослобођени НИН неће Милошевићу и вратити.

Увек сам Вас ценила што своју славу нисте стекли као тзв. опозициони новинар, „школујући“ се уз наше назови дисиденте. Да ли грешим уколико приметим да Ви према опозицији гајите исту одбојност као и према власти?

— Колико је међу новинарима који су кружили око опозиције било правих новинара, а колико полицајаца, показало би отварање досијеа свих новинара, што сам у неколико текстова и затражио. Нека тајна полиција, господо, отвори досијеа новинара из свих новинарских кућа и да се пребројимо: ко је радио за градску, ко за републичку, ко за савезну, ко за војну тајну полицију, а ко уопште није радио за полицију. Да видимо ко ће поцрвенети, како то лепо каже наш Председник.

Код српске опозиције ми се не допада њен начин организовања на принципу мини-власти. То није она врста „влада у сенци“ која је, по мом мишљењу, конструктивна, већ систем окупљања људи, истомишљеника, награђивања истомишљеника, „мојих“ новинара по истом принципу како то ради владајућа партија. Увек сам према томе имао одбојност и, на сву срећу, рекао бих да сам то задржао. Имао сам, и сада имам, неку врсту дистанце и спрам владе и спрам опозиције, с тим што сам нешто ближи према опозицији. Јер, власт је у прилици да им науди, а опозиција још увек није у прилици да науди власти.

Дуго нисте писали у Србији. Зато су Вам и власт и опозиција замерили да у Југославији водите „антисрпску“ политику. Сада када су, како се чини, мартовске демонстрације отупеле националну оштрицу, знате ли јесте ли мали Србин, велики Србин или таман?

— У српској штампи нисам објавио текст четири године. Зна се и зашто. Али, хоћу да вам кажем нешто друго: та игра малих, великих, или таман Срба није моја игра. Када је, својевремено, на београдском аеродрому полиција скинула голог једног православног владику и прегледала га до голе коже — не

нашавши притом ништа, нико од тих „хероја“ који су ме оптуживали за „антисрпство“ није о томе објавио ништа. Ја сам написао текст. Нико од тих „хероја“ није пружио подршку самоорганизовању Срба на Косову у првим годинама отпора Срба немрњи државне власти. Подржао сам и Булатовића, и Будимировића и остале са Косова, рекавши да имају право на самоорганизовање. Али, када је та битка добила призвук националне, а не цивилизацијске битке, онда је било нормално да се ја повучем, јер да се нисам повукао, „хероји“ би ми затворили сваки излаз.

Мислим да сам добио сатисфакцију мартовским догађајима. Био сам узбуђен мартом. Давно нисам био тако поносан што сам грађанин Србије. Надам се да неће зазвучати прејако за неке људе који нису навикли да то чују од мене — поносан сам што припадам нацији која је у стању да се у овим околностима, поцепана не на етничком и на страначком, већ на цивилизацијском принципу. Био сам дирнут. Иако нисам склон патетици, дирнуло ме је што је моја четворогодишња лична борба добила сатисфакцију. Морам рећи да неизмерно дугујем том делу народа који је мени вратио поверење у њега. Већ сам био ставио под знак питања јесу ли Срби озбиљан, зрео, политички народ и март је показао да су Срби данас једини међу југословенским народима и, чак бих могао рећи, међу јужнословенским народима који је успео да се поцепана цивилизацијском принципу, не доводећи притом у питању ниједну вредност битну за једну нацију.

ВУК НЕЋЕ ИМАТИ КОРИСТИ

Како тумачите чињеницу да ослобођење НИН-а дугујете странци којој сте се највише ругали и њеном вођи, Вуку Драшковићу? Надам се да ћете у одговору на ово питање заобићи студенте.

— Таква ситуација само је допринос теорији парадокса домаће историје. Да постојећа власт није глупа, она не би својом политичком глупошћу „оживела“ Вука Драшковића из политичког мртвила. Да Вук Драшковић није оживео, замах протеста не би имао ту инерцију, не би дошло до студентских демонстрација, не би дошло до захтева за ослобађањем медија и морали бисмо да чекамо до следећег стварања „критичне масе“. А „критична маса“ је створена, то морам отворено признати, пре свега захваљујући глупостима властодржаца у Србији, па тек онда тим тзв. „подземним“ унутрашњим токовима који су постојали унутар српске нације.

Откуд Ваш анимозитет према Драшковићу? Додуше, Ви сте у томе били доследни, за разлику од оних који га тајно подржавају, а јавно се од њега ограђују.

— Што се мог тзв. анимозитета према Драшковићу тиче, ту грешите. Ја, наиме, мислим недовољно добро о његовој литератури. То сам мислио 1983, када смо се око тога и сукобили, то мислим и данас. Међутим, морам рећи да је Вук од тог доба, као особа, страшно напредовао. Од новинара са литерарним амбицијама који је са страхом улазио у Клуб књижевника и чезнуо да седне за сто са неким од ових „главоња“, књижевника, претворио се у човека коме те исте „главоње“ долазе, стезу руку, лагане се клањају кад га сретну и тврде да он има функцију „булдожера“ који ће расчистити остатак комунизма у Србији, а да притом они, а мислим

чак и Вук, знају да Вук особно од тога велике користи неће имати. Да ће он врло тешко икада владати Србијом. Јер, српска нација је суштински, ментално, још увек подељена на тзв. четнике и тзв. партизане. Та подела је, по мом суду, прејака. Њу треба превазићи, али то тешко може учинити ова генерација. Зато Вук тешко да ће икада моћи да буде вођа свих Срба. Његова драгоценост је у томе да ће, као „булдожер“ отворити пут некој демократској струји — не искључујем, али притом не мислим на Демократску партију — некој демократској, грађанској струји која ће кроз његово рушење остатака комунизма изградити једну другачију Србију. И мислим да ће, пре свега, у Србији остати запамћен као човек који је то урадио.

ИЗА ЗАТВОРЕНИХ ВРАТА

Ви потврђујете тезу једног „бившег“ човека да демократске странке никада неће ући у „рат“, али ће се појавити касније, да поделе функције. Испостављајући Драгољуба Мићуновића као пандан Драшковићу, заборављате „малу“ улогу Слободана Милошевића, који је четворочасовним разговором са Мићуновићем желео да каже ко је, заправо, вођа опозиције. Чини ли Вам се да ће Милошевић употребити Мићуновића као потенцијалног савезника?

— Ја ћу поновити своје мишљење: вођа српске опозиције је још увек — Милошевић. Он представља почасног председника доброволачког друштва за унапређење српске опозиције. У српској политици могући су свакакви обрти: тако је могуће да Мићуновић и Драшковић, једна грађанска и једна национална странка, буду у најтешњој коалицији, а да се ни једни ни други на њој не осећају угодно. Зашто? Демократе знају да без Вука не би могли да окупе хиљаду људи ни на врућу јагњетину и хладно пиво. Вуку дају један имиџ промишљеног, интелектуалног покрета. Јер, Вук окупуља масу, али притом, од првих дана, незнатно је побољшао квалитет сиве мождане масе у својој околини. Он и даље у свом штабу има људе који, по мом суду, не досежу онај ниво који је потребан за једну озбиљну политичку партију.

Дакле, један другог користе у борби про-

тив трећег, а то је Милошевић. Међутим, није искључено да у тим традиционалним српским парадоксима дође до драматичних обрта и да, евентуално, Милошевић, играјући неку крупну политичку игру, у Србији проба да изолује Вуков покрет, тим што би се нагодио са Демократима. Што би пробао да у Крајини изолује Бабића, поново за рачун Рашковића. Но, мислим да су Демократе довољно мудре да неће насести на ту игру, да неће ући ни у какав однос кохабитације са „слобистима“. Мислим да ће се Вук и Демократе још доста дуго држати заједно.

На жалост, наше искуство сматра скандалом дружење са политичким врхом. Ви сте живи доказ да приступ „недодирљивима“ није нашкодио Вашој професионалној репутацији. Осим професионалног изазова, постоји ли још неки мотив да се бавите личностима попут Мире Марковић, према којој, кажу, осећате чак и пријатељство?

— Доста је тешко говорити о пријатељству са особом коју сте видели четири пута у животу. За разлику од других, потпуно ју признајем право да буде ултракомуниста. Неки људи би то потпуно забранили. Према томе, кад ја поштујем право госпође Милошевић да буде ултракомуниста, и она поштује моје право да будем независни новинар. То су били „дипломатски“ разговори и обоје имамо утисак да смо сазнали нешто више о оним стварима које нас интересују. Не о личним стварима, већ мислимо ко је од нас двоје добио већи профит. Она мисли да је од мене сазнала како ја гледам на опозицију, власт, медије, а ја видим кога Милошевић воли или не воли, да ли она направи гримасу када помене неко име из Социјалистичке партије, или направи весело лице. То је суштина нашег „дружења“. Оно је искључиво професионално. Жао ми је што је добар део тих разговора утрошен на разговор о њеном мужу, наравно.

Шта Мира Марковић мисли о свом мужу?

— Стекао сам утисак да је доста критична према њему, јер она држи да је он лош комуниста.

Гледајући Вас у сарајевској емисији „Умијеће живљења“, фасцинирало ме је што се слатко зезате са људима од којих нам сваки други дан скаче притисак. Најпре ми се то чинило неозбиљним, а онда сам схватила да нам Ви заправо поручујете да је рат у Југославији немогућ, кад политику воде људи који су инфериорнији од нас. Пошто имате приступ поузданим информацијама, какве су ваше прогнозе о рату?

Не мислим да је могућ грађански рат. Могућа је велика, жестока битка која би се завршила са стотину, две стотине мртвих. На ограниченом простору, изненада, масакр у одређеном селу са мешовитим становништвом. Интервенисала би армија и некои тога би, вероватно Европа интервенисала, доведши међународну комисију која би „разградила“ земљу тако што би поделила Србе и Хрвате, могуће на штету и једних и других. Али, то не би био грађански рат. Грађански рат је сукоб између Срба четника и Срба партизана. Ово би био етничко-верски рат. Срби су у свим комбинацијама; и са Хрватима, и са Шиптарима, па и

МАРТОВСКИ ПОВОДИ

са Муслиманима, што говори и о нама и о нашим суседима. Наши преговарачи изгледају значајно само када излазе из својих авиона. Оно што би морала да проузрокује њихова добра воља, а не проузрокује, на крају ће проузроковати њихова немоћ. Многе ствари ћемо морати решавати мимо њихове воље. Ја предвиђам у Југославији међународну арбитражу.

МЛАДИ И СТАРИ АНЂЕЛИЋ

Да ли творевина „ослобођени НИН“ носи Ваш ауторски печат. Патетична је, а то не личи на Вас.

— Мој изворни став гласио је да наслов мора бити „НИН СЛОБОДАН“. Али, пошто је то „Слободан“ и „слободан“, господа из редакције су се забринули да не буде превише двосмислено. Тако смо мало идеју дорадили на оно што је објављено.

Искрено, очекивала сам Вас на кормилу ове редакције, не као синдикалног вођу. Ко би, по Вашем мишљењу, требало да буде главни уредник НИН-а?

— Људи из Форума НИН-а су одбили сваку примисао да наплате револуцију. Ово је професионална, а не политичка коалиција. Зато је одвратна контраакција у јавности оних који су изгубили „пакет акција“ — да је НИН доспео у руке „лоших Срба“ уместо у руке фантастично добрих Срба који су последњи број НИН-а продали у 30 хиљада примерака!

Четворица колега из редакције мирно могу бити главни уредници: Зечевић, Даутовић, Глигоријевић и Тирнанић. Постоји још неколико људи из куће Политика који би тај посао могли да рад: Кира Симић, Ранчић, Саша Ненадовић...

Како је изгледало радити (или не радити) са Теодором Анђелићем?

— Теодор и ја имамо дугу, заједничку историју. Ми смо кумови. Почели смо у новинарству заједно и он је годину дана пре мене дошао у НИН. Били смо блиски пријатељи. Нешто сам старији од њега, али сам се понашао према њему као према млађем брату, јер има уграђен инстинкт за саморазарање. Свакако је био један од најдаровитијих новинара те НИН-ове генерације. Нешто се са њим догодило пре, отприлике, четири године. Потпуно је приближио НИН владајућој партији, владајућем човеку. За годину дана имали смо пет насловних страна са Милошевићем, тираж је пао, он је постајао све ригиднији. Последњи дан пре „пада“ потписао је да је Бора Кривокапић отпуштен, јер пет дана, наводно, није дошао на посао. То су страшне ствари. Неко каже да је то мешавина утицаја амбициозне жене и дописничких амбиција, јер га многи виде као дописника из Бона. Али, ја искрено жалим што је до тога дошло и увек у глави имам оног Теодора Анђелића из наших младих дана. Жао ми је што је изневерио професију зарад ситуације у којој су га се одрекли и они којима је помогао да успоставе и учврсте власт.

ТРИЈУМФ ДИЛЕТАНТИЗМА

Шта ће се са њим догодити? Шта ће се догодити са, рецимо, Томиславом Петернеком, човеком коме би, како рече, „пред-

стављало част да буде лични фотограф Слободана Милошевића“. Шта ће се догодити са врским професионалцима који су се превише саживели са лошом политиком.

— Што се Петернека тиче, он може да буде и собар код Милошевића, ако хоће. Ја о Петернеку никада нисам имао добро мишљење, за разлику од доброг дела јавног мњења. Што се тиче „врских професионалаца“, како Ви кажете, по мом мишљењу нема ниједног врсног професионалца који се саживео са лошом политиком до те мере да не би могао да спасе своје ауторско име. Ако се до те мере саживео, доживео је професионално самоубиство. То се догодило не само неким ауторима НИН-а, већ и Јелени Ловрић у Загребу, Гордани Грбић са загребачке телевизије, Јосипу Јовићу из „Недеље“ који је превише близу Туђмана, неким новинарима из Словеније који су превише близу Демосу...

Став колегијума и Форума НИН-а је да никакве одмазде неће бити. Онај ко је спасио своје професионално име, моћи ће нормално да ради свој посао.

Шта ће се догодити са оним новинарима, „белим крвним зрнцима“, како сте их назвали, који су окупирани НИН?

— Анђелић је довео неколико новинара који представљају тријумф дилетантизма. Ту је неки аматерски глумац из Калуђерице, Рајко Ђурђевић. Затим, неки људи чији текст никада раније нисам прочитао — неки Вујовић који за себе тврди да је новинар. Писао је пар протестних писама против нас у „Експрес Политици“, то је све што сам од њега прочитао. Има још неколико људи око чије судбина не бих имао право да се изјашњавам. За разлику од нас, они ће моћи да бирају (иако су већ једном изабрали) желе ли да буду новинари, или политичари. Ако желе да буду у служби једне партије, постоје партијски листови. Нека оснују гласило Социјалистичке партије. Тако писати у НИН-у више се неће моћи. Јер, шта се догодило? Узмите за пример тог „гиганта“ српства, Рајка Ђурђевића из Калуђерице.

Наводно, СПС је изгубио контролу над НИН-ом. Било је нормално да се вал протеста ваља из СПС-а, пошто је ова екипа била у служби Социјалиста, забрањујући у НИН-у појаву свих првака опозиционих странака, свих

политичара из других република! Шта ради Рајко Ђурђевић? Рајко Ђурђевић, „гигант српства“, зове за сведоке да је „НИН преузет од антисрпске групе“, међу Социјалистима, не међу демократима, не међу београдским интелектуалцима. Ко су му сведоци? Шешел. Дакле, исти Шешел који такође није могао да се појави у НИН-у док је у НИН-у био Рајко Ђурђевић. Непојамно је да Шешел постаје „сведок оптужбе“, а није могао да се појављује у овој новини док ми нисмо „дошли на власт“.

ПРЉА ПОНОВО ПРЉА

Има ли НИН шанси да нормално ради, када уређивачку политику Политике Још увек воде Жика Миновић и Александар Прља?

Прља је, нажалост, одмах по доласку кренуо са једном афером (коју му је, каже, подметнуо Рајко Ђурђевић), објавивши у „Политици“ дебатну између мене и Вука Драшковића из 1983. године, са лажним писмом Вука Драшковића, од чега се ограддио и Вук Драшковић. Та афера је по свом обиму јако слична „Војку и Савлу“, само што ја нисам хтео да инсистирам на дисциплинској одговорности за Прљу. Зашто? Мислим да је НИН овим променама одвојио своју судбину и од Миновића и од Прље. Ми бринемо о НИН-у. Та господа, док буду на тим местима, мене апсолутно не интересује.

Кога бисте волели у редакцији, а кога избацили?

Будући да недостатак смисла за тачно и добро писање представља трајни инвалидитет, избацио бих неколико инвалида из редакције моментално. Али, наравно, као што сам рекао, никоме посао неће бити угрожен. Децидирани став да репресија и одмазде не сме да буде.

Има много новинара које бих волео да видим у НИН-у, али је трагедија српског новинарства што немамо људи између 20 и 27 година. Убили смо у последње време својим односом све младе снаге у новинарству. Претворили смо их у пихтије. Београд је у страшној кризи са младим новинарима. Али, постоји једна генерација средњих година, почевши од Марића из „Дуге“, Ђурувије, Белића, Млакара из „Борбе“, Славише Лекића, Момчила Петровића који пише мало горе од своје жене Верице Лазовић. Волео бих да видим Тању Торбарину, или неку српску верзију, али то је немогуће... неколико људи из бивше „Младости“...

Уколико НИН „продише“, хоће ли Слободан Милошевић добијати другарску критику, или опомену пред искључење?

— Што се мене особно тиче, Милошевић је тренутно јачи него што опозиција мисли, а слабији него што он о себи мисли. Третило би развластити Милошевића у унутрашње-политичким питањима, а очувати му статус у спољнополитичким преговорима, јер је већ изградио имиџ тврдог преговарача спрам Туђмана и осталих. Ако се мењају Туђман и остали, треба променити и њега. Мој став о њему, не могу говорити о НИН-у, дао би се свести на реченицу једног мог пријатеља који није смео да је објави, па је позајмљује мени: кад спикер парламента даје реч, па каже: „Богдановић нека изађе, а нек се спреми Милошевић.“

Љиља ЈОРГОВАНОВИЋ —
БУЛАТОВИЋ

Д. И. Т. П. „НОВО ДЕЛО“ и „Т. И. М.“ БЕОГРАД

ЧИТАОЦИМА, КЊИЖАРАМА, БИБЛИОТЕКАМА И ДРУГИМ КУПЦИМА ОДОБРАВАЈУ 50% ПОПУСТА НА СВОЈА ИЗДАЊА. УВЕРИТЕ СЕ ДА СУ НАША ИЗДАЊА ИЗУЗЕТНА, АКТУЕЛНА, ТРАЈНЕ ВРЕДНОСТИ И ПОТРЕБНА СВИМА.

1. Петар II Карађорђевић: **ЖИВОТ ЈЕДНОГ КРАЉА — МЕМОАРИ**. Краља Југославије Петра II, од ране младости пратили су трагични догађаји, о чему сведоче и његови мемоари које први пут у нашој земљи објављујемо. Цена 600. дин.
2. Клод Елан: **ЖИВОТ И СМРТ АЛЕКСАНДРА I КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ**. Подла завера непријатеља Југославије лишила је живота храброг војника, војсковођу и великог краља. Књига коју први објављујемо даје одговоре и на садашња збивања и заверу против српског народа. Цена 400. дин.
3. М. Вукићевић: **КРАЉ ПЕТАР I ОД РОЂЕЊА ДО СМРТИ**. Репринт издање монографије о животу народног краља, демократе и ослободиоца. Цена 350. дин.
4. Р. Барнески: **ЈЕЛЕНА САВОЈСКА — НАША ПРИНЦЕЗА КРАЉИЦА ИТАЛИЈЕ**. Узбудљива прича о великој љубави, историји, владавини, доброти и хуманости једне изузетне жене. Цена 600. дин.
5. А. А. Мајков: **ИСТОРИЈА СРПСКОГ НАРОДА**. Књига Мајкова је потврда научних чињеница о српском народу и његовом великом доприносу словенској и европској цивилизацији. Цена 250. дин.
6. Р. Казимировић: **ТАЈАНСТВЕНЕ ПОЈАВЕ У НАШЕМ НАРОДУ — КРЕМАНСКО ПРОРОЧАНСТВО**. Књига обичаја, култова, тајних значења, одгонетања неразумљивих појава и пророчанстава. Цена 980. дин.
7. Е. Шире: **ВЕЛИКИ ПОСВЕЋЕНИЦИ**. Изузетно дело које даје приказ и тумачења настанка веровања, култова, религије од најстаријих времена до нашег доба. Цена 300. дин.
8. Л. Маринанђели: **ИНДИЈСКА АСТРОЛОГИЈА СА ХОРОСКОПОМ**. Књига за читање, размишљање, тумачење астролошких појава и практичну вежбу духа. Цена 300. дин.
- 9-10. Е. Беј: **МУХАМЕД, АЛАХ ЈЕ ВЕЛИК**. Две књиге које су недостајале. **Прва** казује где је и како настао Ислам, шта исповеда и који су му циљеви. **Друга** говори о Исламу после Мухамеда, казује о ширењу и опадању овог веровања, о поновном успону и експанзији. Књиге актуелне, незаобилазне, у прави час. Цена 1500. дин.
11. К. Керстен: **БИЗМАРК И ЊЕГОВО ДОБА**. Бизмарк државник и ујединитељ, значајна је немачка и европска историјска личност XIX века. После другог уједињења повећан је интерес за немачку историју, а Бизмарк је средишна личност те историје. Цена 600. дин.
12. Р. Ф. Милер: **РАСПУЋИН И ЖЕНЕ — СВЕТИ ЂАВО**. О „светом“ ђаволу и његовом фаталном утицају на околину, а посебно на даме из високог друштва — књига која се чита без даха. Цена 700. дин.
13. Д. С. Мерешковски: **НАПОЛЕОН**. Дело великог руског писца о Наполеону најбоље је дело написано о њему. Ништа да није написано о „малом каплару“ са Корзике, сем ова књига читалац би био одушевљен писцем и његовим јунаком. Цена 700. дин.
14. К. Сфорца: **НИКОЛА ПАШИЋ И СТВАРАЊЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ**. Великом политичару и вођи српског народа било је суђено да створи Југославију, надајући се да тиме није жртвовао велико дело уједињења, ослобођења и победе српског народа. Цена 700. дин.
15. М. Михајлов: **МОСКОВСКО ЛЕТО**. Својевремено је текст објављен под овим насловом изазвао буру, аутор је искусио прогон, затвор до прогонства из Југославије а за ову игру били су умешани Броз, Брежњев и друге „вође“. Цена 250. дин.

**Д.И.Т.П. „НОВО ДЕЛО“ и „Т. И. М.“, Поштански фах
826, 11000 БЕОГРАД Устаничка 64/17, телефон:
459-890 и 458-554.**

НАРУЏБЕНИЦА

НЕОПОЗИВО наручujem књиге означене бројем: _____

(заокружите жељени број)

Име и презиме _____

Број личне карте _____

Тачна адреса наручиоца _____

Плаћање ћу извршити: 1. **ПОУЗЕЋЕМ** (при пријему пошиљке), 2. **УПЛАТОМ** на жиро-рачун број: 60806-603-26469, 3. **ЧЕНОМ** (у 5 рата с тим да рата није мања од 500. дин.). **Примамо наруџбе и телефоном.**

НАШЕ ЈЕ ЗАВЕРНИШТВО ЈАВНО

„Волео бих да Србија добије власт о којој не морам мислити ни добро ни лоше, власт која би била тако обична и тако добра да на њу не обраћам никакву пажњу. Нико од нас не зна како се зове председник холандске, норвешке или шведске владе“, каже песник, за којег је „бављење политиком“ више казна него задовољство.

Откуда лирски песник у политици? Ово где се ја сада налазим није политика, него предворје политичког живота. Цео српски народ је утеран у то предворје пре пола века. Моја се делатност своди на давање скромног доприноса оживљавању политичког живота у Србији. Пуна слобода ће, за мене, бити стицање права на **небављење политиком**. У јучерашњој деспотији, и у данашњем хаосу, свако је принуђен да се меша у јавне послове.

Сада сте, значи, у некој врсти чистилица?

Да, и то у друштву људи које поодавно познајем, којима верујем. Ако једног дана ти људи дођу на власт, задржавам право да их критикујем, па и да их напустим, буду ли изневерили оно у шта данас заједнички верујемо. Још за Титова живота сусретали смо се, по Београду, као отпадници и завереници. Наше је отпадништво сада легализовано, наше заверништво јавно. Захваљујући неким од њих, први пут у животу имам осећање да ме неко у Скупштини заиста представља.

Члан сте Главног одбора Демократске странке?

„Почасни“ члан, сапутник. У децембру 1989. нашао сам се у Иницијативном одбору, као што сам и пре тога бивао супотписник других, мање важних, не и безбеднијих акција. Годинама јединствена, опозиција се почела разбијати на политичке породице. Једно од таквих језгара уобличио се под окриљем и именом Демократске странке. Моје виђење Странке се ослања пре свега на традицију, на идеје за које су се борили Давидовић и Грол.

НИКО НЕ МИСЛИ НА СМРТ

То што чините и говорите, хтели не хтели, ипак спада у политику.

То јесу јавне акције, али није политика у ужем смислу речи. Иначе, шире гледано, од тренутка кад ступите у возило Градског саобраћаја, већ сте у политици.

Потписали сте Апел српских интелектуалаца?

Да, из чисто естетских разлога: неки истакнути представници садашње власти одвећ су бахати и вулгарни.

И то је сав Ваш допринос?

Да. Понеки чланак у „Демократији“, по коме присуство на промоцијама Странке, кад нађем времена. Често сам одсутан, боравим у Паризу, у Београду нити где ни од чега живети. То, ваљда, говори нешто и о односу Србије према својим интелектуалцима.

Често Вас сусрећемо на четвртом спрату Педагошке академије...

Ја ту зграду, за себе, зовем Педагошком академијом српске демократије. Опозиција доста добро учи и напредује, а Власт још није положила ниједан важнији испит. Гледам како израста моја Странка, како пушта корене. И, иначе, волим да посматрам свако људско предузеће, које напредује. На сличан начин сам, дететом, уживао гледајући сељачке кад организују моге или заједничку поправку пута.

Шта је то што песнику смета да се активније укључи у политику?

Не умам да држим ватрене говоре, стидим се кад се нађем пред већим скупом. Шта год да кажем, увек, у себи, мислим да је и оно супротно у извесном смислу тачно, да би се и противно могло бранити. Политика је сва окренута пракси, она је замршена истина међуљудских односа, а песник је, уз пут, опседнут и истинама једног другог реда. Примера ради: за време предизборне кампање, и очекивања првих резултата, у децембру, и мене је била ухватила општа грозница. То је трајало једно педесетак сати. А онда ми је, усред оне ватре, пало напамет: Боже благи, па нико од тих људи занетих политиком не мисли на смрт!

Каквог смисла има бавити се нечим што у суштини одбацујете, или држите да није за Вас?

Ни живот није за мене а ипак га, некако, живим. А онда, сви ми, у исти мах, живимо по неколико упоредних живота: што је на једном нивоу важно, на другом бива неважно. Волео бих да Србија добије власт о којој не морам мислити ни добро ни лоше. Власт која би била тако обична и тако добра да на њу не обраћам никакву пажњу. Нико од нас не зна како се зове председник холандске или норвешке или шведске владе.

У томе што говорите има подједнако ироније и добродушности. Рекло би се да постоји извесна сличност између Ваше поезије и Вашег стила јавног деловања?

Кад је човек с једне стране луцидан, а са друге пун добре воље, онда је тешко наћи подстицај који ће га гурнути у неку дугорочнију акцију. Ја сам човек речи, и то писане речи: ја у ствари и не знам шта мислим о неком питању док не седнем и о томе нешто не напишем. Рука ми је паметнија од главе. Не тежим богатству нити успесима, што значи да сам за политику ако не штетан, оно сувишан.

Па и добра воља је некаква основа за учешће у јавним пословима!

А, није то та, конструктивна добра воља. Код мене је по среди апатична благонаклоност која прелази у бескрајно сажалевање људске врсте. Жао ми је свих и свакога — чак и оних који су, политички тренутно у Београду најомраженији!

Годинама сте били присутни међу онима који су давали отпор властима.

Откад знам за себе водим приватни рат против Силе и силника. Где год сам имао неког над главом — у Породици, у војсци, у Школи, на послу — гушио сам се. Можете мислити како сам се осећао док сам на телевизији морао гледати Љубичића или Доланца или Врховца...

Ваша стојна тачка је, значи, мржња према сили?

Не умам да мрзим: од силника ме хвата ужас. Томе треба прикључити солидарност са прогоњенима. Жао ми је чак и силника, кад их почну гонити. Једина врста људи које помало разумем јесу они који су у невољи. Ту

не гледам ко је које националности...

Како, с таквим осећањем света, видите садашњу ситуацију у Југославији? Да ли је Југославија, као државна заједница, уопште могућна?

ДИВЉЕ ЕМОЦИЈЕ

Срби, Хрвати и Словенци, то јест њихове вође, показали су у последњој деценији толику незрелост да се не треба чудити ако међународна заједница једног дана одлучи да нас, као неодговорна племена, стави под старатељство. Све што је у нама било ирационално и примитивно, а што су комунисти распалили и подстакли, избило је на видело између 1986. и 1991. Ваздух је загађен, треба ће најпре добро проветрити просторију, пре него што се приступи било каквим преговорима. Што се Југославије тиче, она може постојати само у оном облику који буду прихватили Хрвати, пошто су они њоме, од оснивања, најнезадовољнији. Не видим како се срећно могу помирити две супротности — суверена Југославија, и суверена Хрватска. Можда постоји и таква чаробна формула.

Шта је учињено да се она нађе?

Пре рата, понешто. После рата, ништа. Откако су се штампа и тисак бацили на распиравање мржње, ваздух је постао недишљив. Мржња је утакмица у вакууму, где се игра без фудбалске лопте и без голова, и где се непрестано подиже улог неиспуњених и неиспуњивих жеља! И где свако лаже, и то безочно, без обзирања на логику и на памет. ХДЗ-у је, тобоже, само до демократије, па не може са Србијом јер је она и даље болшевиизирана. Балканци не знају шта је демократија, па ће их томе поучити бивши Титови генерали и удбаши...

А Срби?

Ни ми никад нисмо рашчистили шта хоћемо од себе и од других, нити смо се потрудили да схватимо суштину и тежину хрватског питања. Права Срба изван Србије, у реду, али велика је грешка мислити да ћемо се за та права изборити на начин како то Милошевић чини.

Хоћете да кажете да још увек немамо национални интерес формулисан као програм?

Чујем да се на томе ради, али, ако му тон дадну наше националне перјанице, тешко да ће од тога испати ишта добро. Не може се национални програм градити на дивљим емоцијама, на незнању и пустим жељама, на опседнутости прошлосту и са памету која данас краси најгласније заступнике српске (или хрватске) националне ствари.

А ко га може правити?

Само они чија се реч досад у јавности није чула. Видели смо на делу и комунисте, и неокомунисте, и националисте, и спасиоце народа, а видимо и докле су нас довели. Данашње хрватске вође су начиниле много грешака, заплашиле су Србе у својој кући, а „наши“ су их само излућивали. Најпре су они нас ујели за срце у вези с Косовом, па су им „наши“ вратили са Крајином. Користи од тога нису видели ни Срби-пречани, ни Шиптари, ни Србија ни Хрватска, а штета је свеопшта.

Чини ли Вам се да је могућно одбранити интерес Срба у Хрватској и бити коректан према врховништву?

То је тешко изводљиво, али је то једино што се морало покушавати. Превладале су неодговорност и примитивна психологија, и

то на обе стране. Одовуд се пенило на сва уста „Усташе, усташе!“, а одонуд: „Большевици, большевици!“ Злоупотребљавана је несрећна прошлост Срба у Хрватској. У новине је прилуштено подземље. Три је године како се стидим Срба и Хрвата, и кад на њих помислим мука ми је што сам човек.

И то је све зачувао Милошевић?

Нажалост, није. Пре Туђмана, хрватски и словеначки комунисти су учинили све што су могли да онемогуће неке покушаје српских комуниста у решавању административног статуса покрајина. Они су у томе спречавали и Ивана Стамболића. Дакако, питање положаја покрајина требало је решавати на крају, пошто се изврше битне политичке и друштвене реформе, али како су комунистички феудалци у свим крајевима земље похитали са разграђивањем државе, Србима се то учинило као најпречи посао. Притом, наравно, нису ништа решили, осим што су на Косову завели ванредно стање.

Како се да је Милошевић произвео Туђмана?

Не слажем се. Сви су они ванбрачна деца Комунизма и страшне Балканске Мржње. Са болешћу, која се зове мржња, ми се никад нисмо суочили на достојан начин. Могућно је да се у догледном времену као бајаги помиримо, али ће све, за пет или десет година, поново букнути...

НЕ ПРИПАДАЈУ ТОМ СВЕТУ

И где је излаз?

Излаз би пре свега морале понудити две цркве, које у том правцу нису ништа урадиле. Католичка црква се само на речима позива на екуменски дух, док су православци мање-више отворено против. Водеће духове два народа, бар оне који играју одлучујућу улогу, одликују завидљивост и склоност ка пакошћењу. Како, код толике подлости и нискости, могу ишта стварати? Уосталом, ти који су најактивнији у текућем спору пишу очајно лоше књиге, само то многима још није јасно. Створена је теорија о урођеној геноцидности Хрвата, на другој страни се пишу „огледи о Србији“ као о највећем злу на Балкану, и господи ауторима таквих дела и расправа ни на ум не пада да су, можда, унеколико заглибили у расизам. Од историка Туђмана чусмо, још, да су православни народи пупчаном врпцом везани за комунизам! Ту не само да је изгубљена представа о интелектуалном поштењу, ту се не зна ни за елементарни људски стид.

Док Вас слушам, примећујем нешто што личи на мазохизам...

Не, само описујем ћорсокак у којем се налазимо. Од 1804. до 1914. Срби су отприлике знали куда иду. Потпуно неспремни, упетљали су се у предузеће звано Југославија, и ту су изгубили оријентацију. Невероватно је колико ми одбијемо да било шта научимо о другима!

Сада се српска Држава појављује као заштитница Срба свих и свуда!

То је похвално, али би морали почети од поштовања сопствене опозиције, код куће. Да би постојала, у себи и за друге, Србија треба да постане земља слободе. Она то уме и може.

О чему бисте, при сачињавању могућег програма, најпре говорили?

О нашој поразној заосталости. Материјалној, али још више духовној. Говоримо и мис-

РАЗГОВОР

лимо у моделима из XIX века.

Не чини ли Вам се да они, који су данас на власти, ту заосталост подгревају?

Не, они су углавном мангупи, а њихов је мангулук из овог века. Праве назадне појаве налазе се међу нашим и културним ауторитетима. Толико малограђанштине, толико пусте провинције, и нечег жалосно старинског, патријархалног! И када кажу да се цео свет заверио против њих, потпуно су у праву. Само, завера није организована: свет је против њих утолико што му они никако не припадају!

Како објашњавате да су оваквим вођама, на изборима, масе дале власт?

Гласале би оне и за боље да су им се ти бољи могли представити. Играло се на карту јевтиног национализма, и са паролом „Са нама нема неизвесности“, а то је, у нормалном свету, слоган конзервативних снага. Шта, уопште значи да нема неизвесности са баштинцима педесетогодишње диктатуре и неслободе? Па, једноставно то, да са њима нема живота. На овом је свету извесна једино смрт! Народ, наравно, није могао прозрети овакву софистиерију...

ЖАЛИМ СВЕ

Зашто сте потписали Аелел којим се тражи оставка Председника Републике?

Мислим да садашњи председник, и поред субјективних добрих намера, није у стању да земљу води куд треба и како треба.

Јесте ли увек тако мислили?

У лето 1988, кад је рушио комунистичке екипе, имао је и мојих симпатија. Мислио сам да рашчишћава простор за све нас, а он га је рашчишћавао искључиво за себе. Од митинга ујесен 1988. наш садашњи председник непрестано учује погрешне потезе и исправља се прекасно.

За разлику од Вас, многи српски интелектуалци су се без резерве бацили у политику...

Ми смо се једини у годинама диктатуре вежбали у слободи мишљења и говорења па смо стекли извесна елементарна знања и искуства. Ставили смо се на располагање народу, иако нам то није прва и главна вокација.

И јесте ли се достојно одужили свом народу?

Углавном, да. Ово је прелазна фаза, касније ће доћи људи који су рођени за ову врсту посла.

Каква је разлика између Јосипа Броза и режима Слободана Милошевића?

Броз је био циник, а Милошевић, просто, не уме друкчије. Под Брозом овај интервју не бисмо довршили на слободи, а могли бисмо га штампати једино у иностранству.

Девети март је показао да он може бити опасан...

То му је велика погрешка, али не бих рекао да је све унапред баш онако смислио, како је испало. Броз онакву погрешку не би направио. Он би тек кроз три-четири недеље, тихо и немилосрдно, почео пунити затворе. Окружио се безвредним људима, није схватио шта се дешава у Источној Европи.

Жалите га?

Да, ја жалим цео свет... Укључујући и себе, наравно.

Драгослав ГРУЈИЋ

ПРОПАСТ ПРИВРЕДЕ

МИЛИЈАРДЕ КОЈЕ НЕ ПОСТОЈЕ

ГЛАДНИ ПЕНЗИОНЕРИ ФИНАНСИРАЈУ ГЛАДНУ ДРЖАВУ

Под теретом губитака и издвајања за јавну потрошњу ова држава постоји на начин који граничи са — мистеријом. Међутим, ни мало мистериозни нису порези и доприноси, које неко измишља из минута у минут. Неко веома омиљен и сасвим близу.

Исказани губици у прошлој години су испод очекиваних 7,5 милијарди долара. Али, како су пренети непокривени губици из претходног периода још 2 милијарде долара, произлази да смо у 1991. годину пренели непокривене губитке од 9 милијарди америчких долара.

Послужимо се са два показатеља ради сагледавања висине тог терета. Целокупна вредност годишњег рода од 5,5 милиона тона пшенице и 10,5 милиона тона кукуруза, колико је укупан годишњи принос наше напашене земље, на светској пијаци вреди 2,5 милијарде долара. Даље у губицима смо пренели терет раван половини свих наших иностраних дугова.

При томе, кад смо код иностраних дугова, не треба изгубити из вида да је износ укупног иностраног дуга који приказује савезна влада, изгледа, само износ по главном дугу, а да се у њега не урачунавају одложне камате, које, према тврђењу неких словеначких извора, износе скоро исто колико и главни дуг.

Са губицима је пословала скоро половина предузећа која запошљавају 2.205.697 радника. Тачније, 44% укупног броја запослених радника у привреди ради у колективима који су губитници.

ШАРЕНА ЛАЖА

Пад физичког обима производње од 11% забележен у прошлој години само је један од узрочника толиких губитака, али не и главни. Прецењен курс динара, високе исплате личних доходака и отворене славине јавне потрошње узроци су који су показали да фиксирање курса динара, на једној страни, мора довести до ломова на другој страни, уколико се на томе инсистира. А пошто је све било нереално славине потрошње су се морале одвртнути.

Тако је у прошлој години увезено робе више за 4,6 милијарди долара.

Додуше треба имати у виду и друге околности које су имале утицај на погоршавање општег положаја привреде и југословенског друштва. Међу њима, истичемо огромно сма-

њење извоза на источно тржиште, нафтни рат код нашег највећег несврстаног пријатеља.

И где смо се данас нашли:

— девиза нема ни за лек,

— грађани су потрошили државне девизе, а сада своје не могу да добију на кашичицу ни после три месеца на листи чекања,

— црни курс код грађана достиже ће цену и до 50%, а штицунг у обрачуну између друштвених предузећа приближно толико,

— никакав реалан изглед за отварање увозног акредитива према иностранству данас није могућ,

— око 20.000 приватних предузећа регистрованих искључиво за продају увозне робе, остављено је на цедилу, многи од њих не могу данас да плате ни 30 хиљада динара таксу на истицање фирме, а ни друге своје фиксне обавезе,

Сва та олако дата обећања челника Партије за реформски препород била су само шарена лажа за наивни свет. Продужење рока за решавање југословенске кризе привредницима ове земље потврдило је нереалност програма Анте Марковића и америчког професора господина Џефри Сакса.

Нето лични дохоци свих 5,1 милион запослених радника у привреди износили су 245 милијарди динара, мада исплате касне у просеку за два месеца.

Без обзира што тих 245 милијарди динара није у целини исплаћено радницима, за буџетску и другу јавну потрошњу је издвојено и пренето на рачуне друштвено политичких заједница и друштвених фондова 477 милијарди динара.

ФЕУДАЛАЦ БЕЗ ПРЕСЕДАНА

Непотребно је истицати терет јавне потрошње, који је огроман, али за ову прилику желимо указати на чињеницу да су пензијски фондови потпуно празни и да једино југословенски пензионери кредитирају државу. Али, зар се на 245 милијарди укупне масе средстава за нето личне дохотке свих запослених радника може издвојити за пензијско и инвалидско осигурање 114 милијарди динара? Зар тај терет од 46 одсто није категорија коју ниједна економија света не познаје. То је апсурд али и да генерал Никола Љубичић прима пензију од 33 хиљаде динара и да га чува пет српских милиционера у државној кући на Дедињу, а поред ње још и кући коју наследници купују за себе. Ништа није бољи случај српског уништитеља господина Бошњаковића, тачније Петра Стамболића и читаве генерације њихових ратних другова. По основу минулог рада они би требали да живе на социјалној помоћи, јер српски народ не жели да затворе претвара у старачке домове.

Али, ту није крај. СРБИЈА је у 1991. години увела нове терете. Уместо 41,5% доприноса на нето личне дохотке, извршено је повећање тако да се сада стопе крећу између 78 и 141%. Поред тога уведен је порез на добит, који износи 66,6% од износа који предузеће, ако уопште има таквих, може да послује са добитком. Затим, уведен је порез на имовину. Тако само по том основу треба да се месечно извлачи из српске привреде око 50 милиона долара. Са порезом на услуге и доприносима на градско земљиште који су увећани за 64% српска привреда долази на чело јавних захватања.

И да не би терет био само у оквиру преду-

зећа, Министарство финансија Србије побринуло се да порез на промет роба у продавницама у 1991. години повећа за једну шестину у просеку. Колики тетет по том основу носи грађанин као потрошач јасно се види из палете пореских стопа које се крећу, заједно са савезним порезом, од 20 до 44%. Чак је уведен порез и на храну од 3%, изузев на хлеб, млеко и уље за јело.

У ШТА УЛАЗИ ВЛАДА?

СРБИЈА не жели да приступи преиспитивању пореских стопа и стопа доприноса. Она иде својим путем. Ево примера за то. Уместо да се приступи промени и реструктурирању привреде и реприватизацији, све се више јављају плански гиганти на врху Републике. Железница, електропривреда, нафта, а затим зајмови, обвезнице, жељезара, банке и друго, вежу се у чвор и представљају нелогичну целину.

Железнички гигант са 45 хиљада радника, води бивши омладински функционер и секретар СК Србије Минић и ту, као и у ЈАТ-у, сви су рачуни и логика економских обрачуна побркани.

Електропривреда је прогутала и руднике са јамским копом, тако да сада ови рудници угља нису губитници, али зато су термо и хидро-електране остале без жиро рачуна.

Интеграција нафте, гаса и петрохемије није успела, али се за то формира јавно предузеће Републике Србије.

Заједничка српска банка, са једним жиро рачуном — Удружена београдска банка и њене филијале у Паризу, Кипру, Лондону и другим светским метрополама, унеле су хаос и данас ни десетине експерата не могу да оформе жиро рачуне регионалних банака, јер је једногодишње заједничко пословање учинило своје. Исплате једних који немају новце, извршене су на терет других који сада немају ни за редовно пословање, а Удружена банка уместо да иде у стечај, нуди несолвентне регионалне банке као дужнике оним банкама чија је средства арчио господин Игић.

Република Србија доноси посебан Закон о преузимању дела обавеза Металуршког комбината Смедерево да Србија преузима енглески дуг по кредиту од 132 милиона америчких долара, не рачунајући у то приспеле камате. Са тим износом од краја прошле године српска влада улази у комерцијалне аранжмане и почиње куповину деоница МКС-а.

Преузимајући терет зајма и његову дистрибуцију, иако је цео девизни упис по основу зајма само 70 милиона долара, Србија треба да у буџету предвиди и средства за промашене инвестиције из тог зајма, било да оне саме буду промашене, било да њихови инвеститори оду у стечај.

ОД ТУРИЗМА НИШТА

И поред тога републичка влада се усуђује да пре два месеца распише ново додатно задужење по обвезницама, уз камату која руши цео каматни систем, јер је максимална, чак за једну трећину више од пословних банака. Али, проблем је у томе што је то противустановно и противтржишно понашање. Влада Србије не каже из којих ће то новац вратити камату и које је то улагање које може донети тако висок приход. Тада би то било тржишно — Србија улаже у то и то и тражи толика сред-

ства, из тог улагања биће приноса и обећавамо камату ту и ту. А за ту камату молимо посланике да гласају за издавање републичке гаранције.

И поред тога наставља се са улагањима у инфраструктуру.

И, на крају, постављамо два питања:

када ће се распустити Комисија за привредну реформу чији је председник Слободан Милошевић?

Када ће Анте Марковић најавити оставку, јер, ваљда ДРЖАВА ХРВАТСКА неће преузети принудну управу над ЈУГОСЛАВИЈОМ средином маја њен челник постаје Председник Председништва СФРЈ, а поред тога та независна и суверена држава, већ држи кључне функције:

— ПРЕДСЕДНИКА САВЕЗНЕ ВЛАДЕ (Анте Марковић),

— министра војске (Вељко Кадифевић)

ПРОПАСТ ПРИВРЕДЕ

— министра иностраних послова (Будимир Лончар)

— министра финансија (Бранимир Зекан)

— министра развоја (Божо Марендић)

и на крају „вечног“ човека у савезној влади

— генералног секретара СИВ-а (Зорана Мишковића), који је по очевој и стричевој линији (УДБА И КОС) наследио ову функцију која не подлеже реизбору.

Ако се нешто битно не би мењало нека се бар промени седиште савезног секретара за Југословенску народну армију и нека се лоцира у подручју Плитвица. И онако ове године од туризма нема ништа.

Мнодраг К. СКУЛИЋ

ИЗ ЛЕПЕ ЛИТЕРАТУРЕ

УПАД У ПЛАТНИ БИЛАНС МУЗЕЈА И ВИЛА

Да у овој држави није све тако црно показује „ОДЛУКА О РАСПОРЕДУ СРЕДСТАВА ЗА ПОТРЕБЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ КОЈА СЕ ОБЕЗБЕЂУЈУ У БУЏЕТУ ФЕДЕРАЦИЈЕ ЗА ПЕРИОД АПРИЛ-ЈУНИ 1991. ГОДИНЕ“, коју је 28. марта усвојило Савезно извршно веће.

Из гомиле планираних прихода и расхода Федерације, за тренутке разоноде наших читалаца, издвајамо само неке расходе, који по правилу нису највећи, али могу бити „занимљиви“.

ПРЕДСЕДНИШТВО СФРЈ

Трошкови за израду ордења и одликовања 189.000

Накнада за рад дужи од пуног радног времена 131.000

СЛУЖБА ЗА РЕПРЕЗЕНТАТИВНЕ ОБЈЕКТЕ ПРЕДСЕДНИШТВА СФРЈ

Трошкови програма и посета у репрезентативним објектима 77.000

Трошкови одржавања и коришћења репрезентативних вила на Брионима 1.134.000

СКУПШТИНА СФРЈ

Партиципација за очување основне музејске поставке 8.000

Музеја I и II заседања АВНОЈ-а 90.000

Уређење и намештање станова за службене потребе 905.000

САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ

Путни трошкови у иностранству 2.700.000

Трошкови закупа купеа у Југословенској железници 585.000

Уређење и опремање службених станова 1.125.000

МЕМОРИЈАЛНИ ЦЕНТАР „ЈОСИП БРОЗ ТИТО“

Трошкови рада и одржавања родне куће Јосипа Броза Тита у Кумровцу 68.000

Трошкови финансирања научноистраживачких пројеката и научних студија о делу Јосипа Броза Тита 46.000

Средства за одржавање Отока Ванге 450.000

САВЕЗНИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ФИНАНСИЈЕ (СЕКРЕТАРИЈАТ)

Средства за делимично покриће трошкова коришћења годишњег одмора 54.000.000

ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА РАДА САМОСТАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА И ОРГАНИЗАЦИЈА

Средства за извршење програма рада Музеја револуције народа и народности 2.993.000

Средства за Музеј II заседања АВНОЈ-а у Јајуну 897.000

Награда „Едвард Кардељ“ 1.000

САВЕЗНИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА РАЗВОЈ (СЕКРЕТАРИЈАТ)

Средства за личне дохотке радника 9.494.000

Средства за финансирање научноистраживачких пројеката и научноистраживачких студија 11.250.000

(упореди ове две суме)

САВЕЗНИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА РАД, ЗДРАВСТВО, БОРАЧКА ПИТАЊА И СОЦИЈАЛНУ ПОПИТИКУ

Накнада носиоцима „Партизанске споменице 1941“ и другим одликованим лицима 78.236.847

СЕРВИС ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА ЗА ПОТРЕБЕ РЕПРЕЗЕНТАЦИЈЕ САВЕЗНИХ ОРГАНА

Трошкови одржавања и експлоатације специјалног воза 225.000

Отплата ануитета за две локомотиве 336.000

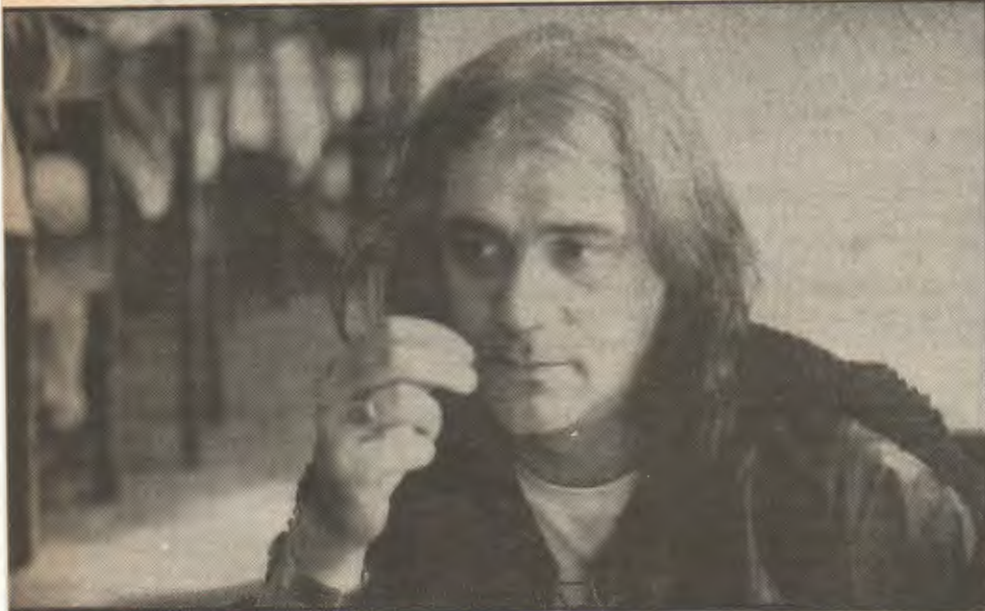
АУТО — СЕРВИС САВЕЗНИХ ОРГАНА

Накнада за рад дужи од пуног радног времена 2.673.000

Набавка резервних делова и трошкова осталих намена 1.800.000

**БОРА ЂОРЂЕВИЋ, ПРЕДСЕДНИК ПАРТИЈЕ ОБИЧНИХ
ПИЈАНАЦА:**

ТО ЈЕ НАМА НАША БОРБА ДАЛА ДА ИМАМО ГОМИЛУ БУДАЛА

Нанзглед, толико тога се променило од времена када је Бора Ђорђевић „рушно систем“ стихом „за идеале гину будале“. Шта је остало исто?

Све је само прешло из теорије у праксу. Очигледно је да и даље „за идеале гину будале“, то сам на митингу 9. марта и рекао момку који ме је питао да ли сам спреман да погинем. Логично је да сам ја прва будала која ће да погине за своје идеале. Тај стих само показује да је универзалан. Ја бих, међутим, подсетио на један други стих: „То је нама наша борба дала да имамо гомилу будала“. Страшно је једино то што у првим борбеним редовима гине неки недужан народ а они који нас свађају, који иницирају туче и убијања, негде мирно седе.

УРЕДНИЧКИ СТРАХОВИ

Поред своје естрадне делатности бавиш се и непосредно политиком. Какав је оперативни биланс Партије обичних пијанаца, странке на чијем се челу налазиш од оснивања (а која, нажалост, зловољом надлежних још увек није регистрована)?

Акција коју смо већ спровели звала се „рушење

**Лидер засада
непризнате партије,
говори о свом
политичком програму,
борби за власт и
друштвено признање,
а „Српска реч“ открива
читаоцима тајну да је
у припреми и партијски
лист „Малиган“.**

шведског стола“. Ми то сматрамо озбиљном политичком акцијом. Скупили смо десет наших најјешњијих чланова (који могу највише да поједу) и отишли смо у хотел „Интерконтинентал“, решени да поједемо све што може да се поједе са шведског стола. Партија је финансирала ту акцију. Политичку позадину је представљао протест шведским властима због прохибиције која тамо влада. Јер, ја сам био у Шведској и то је грозно. Телевизија је то сликала, а господин Скорић, наш председник дисциплинске комисије је све симултано преводио на шведски. У „Интерконтинентал“ су нас једва пустили, појели смо све што се појести може, акцију смо спровели до краја. Међутим, телевизија која је све то пратила, прећутала је овај догађај. Нашао се поново неки уреднички који је рекао да то не може да се емитује. Ето, пошто та акција није медијски праћена потпуно је логично што сам ја учествовао у протесту против телевизије. Кад год говорим за телевизију, а сатира је жива ствар која дише, увек је оно што највише зеза данашњи режим, најнормалније, исечено цензорским маказима. И онда ја код света испаднем килав зато што оно што радим није увек актуелно. Правим књигу која се зове „Дневно-политичке песме“, све ће оне бити датирани по моментима када су настале. Песма „Хоће да се отцепе“ објављена је у „Дуги“ много пре него што су се Словенци и фактички отцепили. Онда та и таква песма има смисла. Ако је пустиш педесет година касније она нема никаквог смисла. Због тога сам престао да пишем за „Дугу“, због тога сам престао са сарадњом у многим другим новинама, само због тог уредничког страха. Тај им је страх вероватно усађен у мале мозгове. И кад имају добру вољу да нешто пусте, они га не пусте.

За нашу претходну акцију: „када скинемо комунисте са власти Чорба ће цео Трг Републике да части“ мислим да се већ чуло. Били смо спремни, да испунимо обећање, пронашли смо спонзоре у жупском Александровцу, где су нам обећали 2000 литара вина, још 500 литара из крушевачког „Рубина“, цистерну пиву, и од двојице приватника око 500 „кила“ ракије. Међутим, комунисти су и даље на власти, без обзира како се ти камелеони сада зову.

ОБИЧНИ СУ ПОСЕБНИ

Није лако борити се из политичког подземља?

У даљој борби радићемо паралелно: поред понављања захтева и залагања за легализацију партије, ја ћу се кандидовати за председника општине Палилула — са изборним слоганом „Чик не гласајте за мене“. И кад postanем председник општине, кад покажем да могу да будем председник општине, прво ћу себи да доделим стан, у старом добром комунистичком маниру (пошто не могу више да живим са бабом, женом и децом у 56 квадрата). Онда ћу да урадим нешто са Телевизијом Београд, пошто се и она налази на територији општине Палилула, и вратићу Ташмајдански парк деци. То ће уствари бити прва одлука коју ћу да донесем. Онда ћу, нормално, да дам оставку. Даћу неком другом да влада. Јер, нас из ПОП-а власт као категорија не интересује уопште. Власт квари људе а то није много лепо. Е, да, мораћу и потпредседнику странке, господину Џиги-Бау да дам једну гарсоњеру. Он је још момак, а и како човек да се жени кад нема стан.

Твоји политички противници покушавају да те дискредитују тврђом да се не трезниш. Шта је права истина?

То уопште није тачно. Ја мислим да видиш да сам сад врло трезан. То је питање прага издржљивости. Ја волим да попијем. Не пијем зато што сам алкохоличар, пијем из убеђења. И зато што ми прија. Врло ретко кад претерам, али се и то деси.

Да ли амбиције ПОП-а сажу даље од београдске општине Палилула?

Имамо план како ћемо да преузмемо власт у Србији. Много се крећемо и скоро у сваком месту у Ср-

бији имамо понеког учлањеног у партију. Међутим, ми смо обични пијанци, то наглашавам, и мада би вам страначки идеолог Виктор Папић то боље објаснио, пробаћу да вам то што он каже прецизно интерпретирам. Постоји драстична разлика између обичног пијанца и алкохоличара. Могли бисмо да се зовемо и партија обичних људи. Нама је пиће само једна од заједничких компонената. Акцент је не на ПИЈАНЦИ него на ОБИЧНИ. И у томе је цео штос. Мада, имамо и секцију „кокаколичари и сокићи“ (уз „Коло пијаних сестара“ и „Младе пијанце“).

Ми ћемо за наредне парламентарне изборе за четири године изабрати у сваком месту најпопуларнијег пијанца, оног што га сви воле, који никог не угрожава, који никог не дира. Имамо, рецимо, у Футогу једног који се зове Глиша, Глигорије Срдановић. Он је општински курир, пише песме и слика и сви га у Футогу воле. То је идеалан кандидат. Таквих људи, као што је он, који ће заступати интересе обичних људи и обичних пијанца има у сваком граду.

Ми ћемо изаћи са онолико кандидата колико посланика има Скупштина. И ми добијамо сигурно те изборе. Онда ћемо, нормално, поднети колективну оставку. Наравно док не обавимо неке мале корекције.

БИЛО ПА ПРОШЛО

Једно питање првацима опозиције се посебно наглашава: како би у случају победе ПОП-а њен шеф спречно реваншизам према неистомишљеницима (овог пута око чашнице)?

У нашем Статуу лепо стоји: „Не верујемо никоме с ким нисмо попили пиће!“ Уз пићенце могу да се воде демократски дијалози а никако пендрецима, коњицом, тенковима, калашњиковима и осталим говњима.

Где си се, као знаменити урбани герилац, налазио деветог марта?

Био сам од почетка на Тргу и када се мало смирило отишао сам у кафану. Када сам касније чуо да је Вук у Народној скупштини, ја сам из кафане кренуо тамо, у жељи да смирујем страсти. Стигао сам до врата Скупштине, али полиција није хтела да ме пусти унутра. Наглашавам да сам ишао у мисију добре воље. Када ме нису пустили, рекао сам им: „Људи, сами сте криви!“ Сматрао сам да сам урадио шта сам могао и вратио сам се у кафану. И сутрадан сам био у кафани када сам чуо да су студенти кренули. Придружио сам им се и био с њима целу ноћ. Једанаестог ујутру је било веома густо. Са свих је страна наишла милиција. Ја сам пошао само жену да испратим на посао и одједном ту се створио обруч. Ми смо стајали, они су стајали. Тај психолошки рат је трајао добрих петнаест минута. Срећом да се није наша нека будала која би командовала журиш. Јер, тада је било мало студената, триста—четиристо свега је остало. Чекало се да сва не да се придруже људи када пођу на посао. И, богами, прилично сам се утртио.

И даље не могу да се начудим откуд толика муда тим младим људима?! Да се онако боре и скачу на оклопна возила.

Владајућа странка је позната и по томе да једнократно користи уметнике и културњаке уопште за своје циљеве. Да ли се и твојим именом и делом некад манипулисало?

Вероватно знају моје ставове и због тога не могу да раде. Али својевремено, док сам био неискусан клинац, логично је било да се појавим на суботичком фестивалу и да под морањем отпевам револуционарну песму. Исто тако и у војсци. За скраћење војног рока дао бих оба ока и бубрег, а не само крв. Разумљиво је да сам и тамо певао веселе партизанске песме. Код Ђолета Балашевића, био сам један од оних који су снимали „Рачунајте на нас“, певао сам пратећи вокал. Тада сам био у Ђолетовом бенду. Ако то можемо да схватимо као манипулацију, шта могу да кажем: људски је грешити, кајем се и данас то сигурно не бих урадио.

Шта Партија обичних пијанца чини да људи не заберева ни њене постојаности? Размисли смо да у коалицији Нова демократија — Партија обичних пијанца организујемо један концерт у некоем студенту. Споменили смо се да то буде у Студентском граду у петак 19. априла, да се играју бина, извођачи извођачи и да се сви рокери који су се курчили на Теразијама једном појаве и отпонују новому посли. Мислимо да је то у реду. То би подразумевало и Бајату и „Чербу“ и Цукића и „Галију“ и Тошија Монтана... и све остале који су тамо били. Давати концерт једном посли томе како се све одвија, јер би то онда било много пододобало за једнопартиски пром. Зашто НОП са Новом демократијом? Због тога што је то једини партија која није још званично признала.

Знаш ли неки рок—састав (који се чуо даље од гараже где вежба за свој први наступ) довољно одважан да свира СПС-у, после мартовских догађаја?

Не знам. Само сам чуо да они планирају рок—концерт. Али, сваког нормалан зна да је тиме запечатити своју каријеру. Једном може да им одсвира, за лову, и то велику лову, и онда да заврши каријеру. Мислим да би то било равно самоубиству. За сваког поштеног уметника, не само за рокера.

НЕ МРЗИМ СЛОВЕНЦЕ

Имаш ли утисак да се нешто мења, да они нервозни уредници имају мање подозрења према твојим (у њиховом систему вредности) испадима?

Знам много тих људи, сувише сам дуго у послу. Они ме зову и ја гостујем. И одувек ме је нервирало то што сам од почетка каријере па до данашњег дана увек „сечен“ када је нешто важно. Раније сам често гостовао и уживо. У две „Пороте“, међутим, било је примедби „одозго“ на оно што сам говорио. Пошто нису могли да ме секу, јер је реч о живом програму, избегавали су да ме зову више. Ствари се изгледа поправљају, јер ме је мој друг Минимакс позвао пре неки дан на ТВ „Политика“ и тамо сам казао неколико стихова инспирисаних демонстрацијама: „Онај Слоба исти Садам зар због њега да ја страдам“ и „Зар на мене да упереш цеви 'ајде Слобо иди па се...“ ... Нисам хтео да кажем „шеви“, јеби га нема смисла.

Твоја основна рокерска делатност, свирање на концертима, трпи због твог националног политичког опредељења. Наниме, јасно је да су људи од естраде, макар и претварајући се, космополити из интереса — јер је вишенационална публика бројнија од једнонационалне, па су и приходи виши.

С тим сам се одавно помирио. То је присутно од момента када су почели национални антагонизми да се испољавају. Сама чињеница што сам Србин и што се нисам стидео да кажем да сам Србин почела је да смета. Тако да се посета мојим концертима последњих година смањила. Овим даљим поделама постало је бесмислено ићи на турнеје. Плус катастрофална економска ситуација, када људи немају „леба да једу... Мој потпредседник Циги—Бау три месеца није примио плату, па како он да одвоји лову да оде на концерт?!

И поред свега, ти ипак не одустајеш од повремених одласака у Словенију, рецимо?

Да, пре неки дан сам био у Љубљани, СДС Словеније нам је заказао концерт у малом Тиволију. Пре тога, био сам на мечу Мије Перуновића са оним прваком Африке, у Цељу. Наступио сам пред меч, на рингу. Водитељ ме је најавио: „Ево га овај што не воли Словенце“. Ја сам му одговорио да то није тачно, јер немам разлога било кога да мрзим.

Какав је твој коментар „историјског договора република о будућности Југославије“?

Испричаћу један виц који кружи Београдом:

На састанку у Карађорђевој седе Туђман и Слоба. Сад, дођу до важних питања и замоле да сви који су присутни напусте салу да би они могли у четири ока да поразговарају. А да остали могу да се врате за пола сата. Дође пратња за пола сата, кад оно Слоба и Фрањо седе загрљени и певају: „Нема те више, Алија!“

разговарао: Александар ЦВЕТКОВИЋ

ОСУДИ ПА ВЛАДАЈ!

У својој бурној историји Србија се могла поносити својим судијама, који су доносили пресуде и против Краља.

Када је Слободан Милошевић преузео лидерску улогу у Србији желео је по сваку цену да чврсто у своје руке стави полицију и правосудје.

Инсценирањем афере пуцања гума на његовом аутомобилу 2. јануара 1988. године на ауто-путу код Добановаца успео је да смени Светомира Лаловића, тадашњег секретара Републичког СУП-а и доведе Радмила Богдановића.

Проблем је био са др Миодрагом Зечевићем, председником Врховног суда Србије. Зечевић је био на половини мандата и тешко је могло да се нађе убедљиво законско оправдање за његово смењивање. Милошевићев штаб проценио је да је др Зечевић човек који заступа „поражене ставове на Осмој седници ЦК СК Србије“. На одлазак Миодрага Зечевића са функције председника Врховног суда Србије није се много чекало. Њему је изненада, као и касније Рахману Морини, позлило и умро је.

В. Д. КАО ЗАКОН

Врховни суд Србије је освојен. За вршиоца дужности председника суда постављен је Часлав Игњатовић, судија овог суда. Лично га је предложио Радмилу Богдановић, као провереног партијског друга. Док је радио у Јагодини као начелник општинског СУП-а и председник Скупштине општине, Богдановић је са тадашњим судијом Окружног суда у Јагодини Чаславом Игњатовићем лепо сарађивао. Резултат је импресиван. Десетине намештених политичких процеса и хапшење „народних непријатеља“.

Избору председника Врховног суда Србије Слободан Милошевић је посветио изузетну пажњу. Зашто?

Председник Врховног суда Србије је, по слову тада важећих Изборних закона, и председник Изборне комисије Скупштине Србије.

Господин Часлав Игњатовић је више од две године био вршилац дужности председника Врховног суда Србије! За то време доказао се као незаменљив кадар.

Као председник Изборне комисије Скупштине Србије довео је у питање и законе математике. Када је на такозваним ванредним изборима претпрошле године Слободан Милошевић изабран за председника Председништва Србије, Часлав Игњатовић је саопштио да је одзив бирача био изузетно велики. Толико велики да је гласало 104 одсто бирача. У свакој иоле нормално уређеној држави због оваквих изјава председник Врховног суда био би смењен или — ухапшен.

Нови тест Милошевићеве кадровске политике судија Игњатовић је показао у јуну прошле године, када је „обавио“ референдум око промене Устава СР Србије. И онда је из часа у час давао различите податке о броју гласача и проценту оних који су гласали „ЗА“.

У већини демократских система правосудје је меркло слободе, а правна држава је њена гаранција.

Код нас је, међутим, загарантована једино слобода судија да о туђој слободи просудују онако како је наређено одозго. Кад мислимо да смо слободни — тако нам и треба.

мо закона и Устава Србије вршио судијску дужност.

Слободану Милошевићу обраћали су се и судијски колегијум и судије Окружног суда, упозоравајући да Сворцан не може бити председник суда.

Слободан Милошевић је стајао иза Сворцана. А како и не би када је Окружни суд у Београду неколико пута забрањивао мариборски лист „Катедру“, у којој је Милошевић представљен као деспот. Београдски окружни суд није био надлежан за пресудење, али је Буро Сворцан, грубо изигравајући закон, забранио растурање „Катедре“ по Београду.

Београдски Окружни суд је потврдио и пресуду Петог општинског суда у Београду којом је практично Душану Митевићу додељен стан, односно кућа за становање у којој је некада живео архитекта Стојан Митровић.

ПАРТИЈСКИ КРИТЕРИЈИ

Постављењу судија и тужилаца Милошевић је посвећивао нарочиту пажњу.

Председник Првог општинског суда у Београду, судија Вукашин Ристић, коме је истекао мандат, и даље је на свом, „послу и радном задатку“. Милошевић је спречио сваку расправу у Скупштини општине Стари град, у којој је постављено неколико делегатских питања којима је тражено смењивање судије Ристића. Судија Вукашин Ристић био је кандидат и за члана Главног одбора Социјалистичке партије Србије.

Први општински суд у Београду, захваљујући председнику суда Вукашину Ристићу, немилу је одбацивао тужбе које су подношене против директора ТВ Београд Душана Митевића и руководиоца из „Политике“ због уреда изнетих на рачун противника политике Слободана Милошевића.

Судије Првог општинског суда у последње три године бирани су по партијским критеријумима. Својим пресудама доказале су се судије Биљана Тамбурковска, Зоран Савић, Смиљка Дингарац.

Посебна бескрупулозност исказана је избором Миодрага Јаковљевића за јавног тужиоца Србије. Г. Јаковљевић је дошао из Горњег Милановца са дужности друштвеног правобраниоца самоуправљања! Занимљива је и његова биографија. До сада је два пута кривично осуђиван правоснажним пресудама због тешких дела којима се угрожава безбедност саобраћаја.

Постављање Јаковљевића за јавног тужиоца Србије показало се „сјајним“ решењем. Чим је ступио на ову високу тужилачку дужност Јаковљевић је прионио на посао писања оптужнице против Азема Власија и других контрареволуционара. Како није био вичан писању оптужница, помагали су му Шпиро Вуковић и други заменик Миодраг Тмушић, за ту прилику доведен у Републичко јавно тужилаштво из Првог општинског тужилаштва у Београду.

Процес Азему Власију је пропао, али су тужиоци Јаковљевић, Вуковић и Тмушић од-

На крају, саопштавајући изборне резултате, г. Игњатовић је у само два часа дао три различита податка!

Какву су правду могли очекивати грађани Србије када Врховни суд Србије више од две године није имао свог председника, а његову дужност је вршио господин Часлав Игњатовић.

Чини се сувишним објашњење да је Скупштина Србије била у обавези да без одлагања изабере председника Врховног суда Србије након смрти др Миодрага Зечевића. То је, уосталом, прописано и Законом о редовним судовима Србије.

Зашто је Слободан Милошевић, који је лично кројио кадровску политику, желео да на кључним судијским функцијама има „праве људе“ и да их држи на „провери“, и то као вршиоце дужности, и по неколико година?

Председнику Окружног суда у Београду Бури Сворцану били су, након Осме седнице ЦК СК Србије, истекли сви мандати. По Закону о редовним судовима Србије он није могао обављати дужност председника највећег окружног суда у земљи. Више од две године је господин Сворцан био в.д. председника Окружног суда у Београду. Уствари, Скупштина града Београда након истека мандата није га разрешила дужности, а није га поставила ни за вршиоца дужности. Сворцан је ми-

говорно извршили постављени задатак. Њихово оптуживање Азема Власија донело је Србији у земљи и свету многе ружне епитете, али тужиоци и даље оптужују.

И пословање Милошевићевих „финансијских институција“ и његових људи у привреди захтевало је да правосудје и органи гоњења буду у његовим рукама.

Пљачкање „Беобанке“, шамарање каса „Генекса“, „Интерекспорта“, Ваљаонице у Својну, „Прве петолетке“ у Трстенику и пензионих фондова, многе би људе одане Слободану Милошевићу и његовој политици одвело у затвор. Јавни тужиоци и председници судова били су гарант да до задовољења правде неће доћи.

Браћа Миодраг и Милија Зечевић, о којима смо писали, наводећи њихове силне пљачке, још су на слободи. У Србији људи из горње структуре Социјалистичке партије Србије и даље шамарају полупразну касу српских банака.

РАСПРОДАЈА У ТОКУ

Судије и тужиоци који су славу „заслужили осуђујући непријатеље“ на високе временске казне, и данас владају српским правосудјем.

За председника Окружног суда у Београду доведен је након одласка Сворцана у Уставни суд Србије судија Драгомир Николић, који је својевремено у монтираном процесу осудио Бату Тодоровића на 20 година строгог затвора.

Главну реч и даље у овом суду воде судије Илија Симић, познат као пресудитељ у процесу Рајку Меденици, и човек који суди по сагласности полицијских иследника. Судија од „угледа“ је и Душан Радошевић, који је осудио песника Милана Младеновића на годину дана затвора због „непријатељске пропаганде“. У истом већу са Радошевићем суди и Ђорђе Катић, који је као председник већа на једногодишњи одмор у Забелу послао професора Правног факултета у Београду Михаила Ђурића због дискусија којима је критиковао нацрт Устава СФРЈ 1974. године.

У Окружном суду у Неготину судија Обренија Гагић је у минуле две деценије изрекла „непријатељима“ више од сто година робије. И данас је судија са истим аршинима у пресуђивању.

Нишко правосудје има Милошевићеву неограничену подршку. Окружни јавни тужилац у Нишу Немања Станковић у јавности се оптужује за лоповлуке, намештање судских спорова, за заташкавање кривичне одговорности челних људи у нишком региону. Председник Окружног суда у Нишу судија Нешић познат као препродавац плацева, умешан је у све спортске афере и лажирање резултата, а ниједан напис у којима су изношене на видео његове махинације судија није демантовао.

Строгој селекцији код избора судија и тужилаца Милошевићев штаб је прибегао из практичних разлога. Све пљачке Милошевићевих људи и њихово насртање на касе великих колектива, банака и пензионих фондова остале су некажњене. Познате су једино њихове последице: све што је Србија у касама имала, више нема. У рукама је Милошевићевих људи.

За Милошевићевог земана правда је, као никада у историји Србије, навелико распродавана. Распродаја је у току.

Милован БРКИЋ

MIPEX RECORDS ORIGINAL

РАВНОГОРСКЕ И ЧЕТНИЧКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ 1941-1945 (хром касете)

Све песме су из збирке четничких и равногорских песама Милана-Миће Петровића (Торонто, Канада) сакупљене у српској емиграцији од учесника „Трећег српског устанка“ под вођством ђенерала Драгољуба-Драже Михаиловића.

— Изводе: Милан-Мића Петровић, група певача и народни ансамбл.

касета бр.1
(14 песама)

У четнике српски роде

Зачуо се глас из топа
На Авали покрај Београда
Иструла ми дуња у фијоци
Ој Јелице јел ти жао
На Краљеву
На сред српске горе Велебита
Петровачко медно поље

Песма војвођанске бригаде
Седи четник на камену
Аој горо, горо свакојака
Ђуришићу млад мајоре
Кад млад четник
Иде војска од Никшића
У четнике српски роде.

касета бр.2
(13 песама)

Слава чичи

8 мај 1941
Планино мајко
Чујмо браћо
Збогом оче
У Колашин
На сред горе Романије

Шумо мати
Спремите се четници
Ми смо момци
Слава чичи
Ој лијепа српска вило
Да ли има
Шумадију

касета бр.3
(12 песама)

Цветала ми липа и топола

Цветала ми липа
Једно јутро свану зора
У шумици колибица мала
На планини на Јелици
Морем плови
Кличе вила с Требевића

Омладина динарских планина
Једна мала
По шумама Босне, Лије
Девојка је пошла
Од Тополе, од Тополе
Соколови сиви тићи.

Цена сваке касете, паковања и авионске поште износи 100 дин; 10 америчких долара; или одговарајућа сума у маркама, фунтама, францима и другим валутама.

Са поруџбином пошаљите новац и читку своју адресу ради исправне пошиљке.

**MIPEX RECORDS
BOX 524**

**PORT CREDIT POSTAL STATION
MISSISSAUGA, ONTARIO, CANADA
L5G 4M2**

ЦРНА ГОРА: ЕКОЛОШКА РЕПУБЛИКА

КО ЈЕ УЗЕО КАЖЕНЕГРИНУ ПИКСЛУ?

Мило и Момир, лајт-мотиви свих црногорских траума, не престају да забављају јавност. Додуше, не црногорску, јер њиховим директним поданицима њихова забава пре личи на садистичке сеансе, него на забаву. Зато је само питање дана када ће неки од њих двојице, или обојица, добити јогурт у чело.

Више него вјешто Момир Булатовић је ових дана извео операцију штампања новца неопходног за продужетак мандата. Учинили су исто што и Милошевићеви Булени и није тајна да им је то сугерисао сами вожд, који се тајновито обрео у Титограду са председником своје владе. Изостали су спектакуларни дочеци, јер народ о томе готово и није обавијештен. Иза, леђа народа Милошевић, Зеленовић, Булатовић и Ђукановић разговарали су о његовој судбини, прославили најновију пљачку државе и размијенили честитке за учињено и подршку акцији почетком марта у Београду. Но, о чему су све разговарали сазнаће се једног дана када се на увид ставе стенограми тих разговора.

РЕВИДИРЦИ ОДЛУЧУЈУ

У сваком случају, народу се послјије тих договора добро не пише. Тим прије што је послјије подјеле украдених пара, црногорско руководство покушало да прибави још који поен код народа. Тако је народ био запаљен када је у „Новостима дана“ Радија Црне Горе спикер почео да чита текст да црногорско руководство „осуђује прогоне, примјену силе против народа, злостављање, затварање, нељудско понашање у затворима, нехумане прогоне неистомисљеника“ и тако даље и томе слично. Таман су помислили да се црногорско руководство, мада касно, на прави начин оградило од поступака Милошевићевог режима, кад је у наставку саопштено да се то односи на злостављање на Голем отоку. То је још више иритирало демократску јавност, јер таква ограда није могла потиснути сазнање да је, данас и овдје, читава Црна Гора Голи оток, да су у изборној трци и послјије ње демонстрирани исти методи.

Не значи то да демократска јавност не осуђује страдања Голооточана, али тешко се отети утиску да су највећу галаму дигли за рехабилитацију баш погрешни људи. Они који су се као голооточки затвореници преобратили у прогон других затвореника, који су тамо више злостављали од самих затворских чувара. А тако што чинили су и председник црногорског парламента и Мило Марковић, загрижени пропагатор СК — покрета за Југославију. Господин Мило сада кад по Црној Гори, наступа ватрено у име СК, голооточких страдалника, а у најновије вријеме и у име генералске партије. Тешко је рећи како је дошло до ове сарадње, али по свој прилици голооточани и њихове породице допринијели су побједи Мила I Момира. Здушни су у осуди Тита, али ни једном нијесу ни ријеч прекора упутили његовом величанству Стаљину. И не само да га не прекоријевају, него користе све више његових метода за одржавање на власти.

Догодило се тако да на последњем засиједану црногорске Скупштине не прође иницијатива Уставног суда Југославије за измјену закона о Секретаријату унутрашњих послова. У тој иницијативи посебно је апострофирано укидање мјере изолације, јер сваки министар унутрашњих послова има право, по сопственој процјени, да било кога ко угрожава власт, без икаквог судског налога приведе, изолије пребије или убије, а да за то не одговара више него за смакнуће каквог зеца у ловној сезони. Они за непријатеље сматрају читаву опозицију, а недавно смо били свједоци примјењивања тих „законских одредби“. Посланици су се изјаснили и утврђено је да се иницијатива за укидање прихвата. Комунисти су, међутим, реаговали тврђом да ипак предлог није прошао и да се приступи новом пребројавању гласова, с обзиром да су сви комунистички посланици, којих има 85, за опстанак те спасоносне мјере одржавања власти. И председавујући др Ристо Вукчевић, голооточки ревидирац, почео је да прозива комунисте. Скакали су и изјашњавали се против укидања слободног злостављања народа. Неки су ипак били уздржани, мало њих уз сав ризик тражило укидање, да би се на крају збројило 68 гласова, таман довољно да полицијски министар Павле Булатовић може да настави стазама Стаљиновог Берије и да све то буде по уставу и закону. Таква овлашћења Булатовићу изгласало је и неколико професора универзитета, бивших ректора, истакнутих јавних и културних радника, а и голооточани који су били жртва таквих закона. Нека сад неко зуцне ако смије.

СЛУЧАЈ КАЖЕНЕГРА

На својој кожи дејство стаљинистичке полиције осјетио је минулих дана и угледни туристички стручњак и директор „Монтенегроекспреса“ из Будве Бранко Кажанегра. Агенти Павла Булатовића су процијенили да се Кажанегра огријешо о закон, да је починио низ злоупотреба, прибавио незакониту материјалну корист за себе и друга лица... Недостајало је само да напишу да је припремао атентат на Милошевића и Булатовића. Све су то фино саопштили народу и кренули у лов. Ухапсили су Кажанегру, а онда почели војњу по граду да га што више народа види, да свима покажу шта ће се догодити онима који не слушају.

Управо због „непослушности“, дакако, политичке Кажанегра и ухапшен. Јер за све што је урадио има покриће, а највише у изузетним резултатима за развој туризма у Будви. То што је потписивао налоге у износу од 100.000 марака, имао је право по статуту Монтенегроекспреса“, па и радних људи тог колектива. За такво што није требала сагласност сложене организације „Будванска ривијера“ на основу чега су своје оптужбе темељили прогонитељи, који су Кажанегри одредили притвор од 30 дана, али су га хитно и уз извињење пустили послјије три дана.

Кажанегра, међутим, не би био непријатељ, да је хтио сарађивати са Милом и Момом, да је за њихове изборне промоције одвојио чак и милион њемачких марака. За то га нико не би ни ријечи једне једине питао, поготову да је био гостопримљивији према босу Милораду Вучелићу, идеологу комунистичких јуришника у Црној Гори и умјетничком директору Марковићевог фестивала „Град-театар“ у Будви. Е, Бранко Кажанегра, умјесто да да 100 хиљада марака Мому и Милу, уложио је толико у адаптацију ексклузивног објекта „Краљичин врт“ на Светом Стефану. Разљућени Вучелић дојавио је како Кажанегра обнавља некаку „шаховницу“ и како то треба сакционисати. А обнављала се тераса павиљона Карађорђевића, која је била поплочана црно-бијелим квадратима. Кажанегра је одбио понуду да буде луда у Момировом изборном циркуском карневалу. Онда је „Монтенегроекспрес“ претворио у дионичарско друштво, које комунистичка власт никако није хтјела да региструје управо због тога што су им постале недоступне њихове благајне. То није могао поднијети Мило Ђукановић, познат по лако посезању у туђи џеп. Ђукановић је хтио и туризам

под својом шалом, заједно са коцкарницама из којих већ поодавно купи пикслу и у њима се понаша као домаћин, па је ову грану прогласио за јавни сектор. Кажнегра је то назвао будалаштином, а некомунистички се изразио и о новом министру туризма, бившем начелнику Херцегновске полиције, куму Момира Булатовића, а што је најважније — криминалцу за којим су расписиване потјернице. Довољно разлога да Кажнегра заврши у апсу и да се вуче по судовима. Могао је без те муке.

Да је опљачкао своју фирму као половина министара садашње Владе и напунио џепове Милу и Мому, могао је и сам сјести у министарску фотелју. Није на вријеме схватио да способност, стручност и углед, не значе ниште за актуелне властодршце, да су на сцени нова мјерила.

ИСПИТНА ЕВРОВИЗИЈА

А да је лијепо бити у роду са Милом Букановићем и Момиром Булатовићем свједочи главом и брадом Милов брат — Ацо. Тај златни момак је у само једном року дао читаву трећу годину на титоградском Правом факултету. Многи су помислили да је то нормално, јер се за тај подухват загријавао од 1985. године када је уписао факултет. Неко вријеме био је заузет организовањем комунистичког изборног циркуса и довлачењем забављача, писањем фактура и пуњењем касе свог предузећа, уз Момиров, Милов, а богме и аманет полицајца Павла Булатовића. Све је то добро обавио и на факултету положио све испите стичући тако ореол апсолвента. Е, онда је дошао март, Аца се као музички продуцент појавио у жирију за избор пјесме Евровизије, а на Факултету пријавио свих 9 испита четврте године студија. Глатко је положио 8, али, гле чуда, запео је на марксизму. Са професором др Радованом Радоњићем, ама баш никако није могао да се договори, јер Радован не љуби паре. Да је љубио остао би гдје је досад био.

Како је Ацу допадљиво појављивање на Телевизији, то се већ договорио са Божидаром Чоловићем, којег је Мило Букановић недавно указом прогласио за поглавицу Митевићеве посестрима, да буде директор Маркетинга. Но популарни Чоле се нашао на мукама.

Нема Ацо факултета, а у Телевизији су га ухватили у крађи. Крао је преправљајући путне налоге и тако као „ситна риба“ у том послу изгубио наклоност председника Владе који свуда цијени професионалце. Да је Ацо положио, можда би био и директор телевизије, мада и овако не би било изненађење, јер не може свако за брата имати премијера Владе специјализоване за баратање шестим прстом.

ЕКОЛОГИЈА ДУШЕ

Све је мање пара за куповину власти. Узалудни ће бити покушаји да се новац сакупи доношењем закона који ће легализовати свакомјесечно упадање у државну благајну, законе који значе отцепљење од Југославије и игнорисање савезних прописа. Сви стручни и способни ће се уклањати из фирми, а индустрија полако умире. За камуфлажу неспособности за њено одржавање, побринуло се Предсједништво Црне Горе нуђењем и усвајањем изјаве о проглашењу Црне Горе за прву еколошку државу на планети и околици. Камо среће да се Црна Гора ослободи загађивача, али тај пројекат удара на Жељезару и Комбинат алуминијума којима је у изборној кампањи обећана свијетла будућност. Од избора, истина, стално храмљу, па је све извјесније њихово затварање. Црногорски властодршци и ту чињеницу желе да искористе, да побегну поеном покраденом иницијативом о еколошкој држави, која је по мишљењу њених истинских заговорника требала да буде дугорочан пројекат. Ситно је то што су Момир Булатовић и Светозар Маровић ту стратегију разрађивали у некој београдској кафани на слинавој салвети, надајући се да ће се тако ослободити проблема званог — привреда. О еколошкој држави не може бити говора док је антибиروقратске стаљинистичке власти у Црној Гори. Они су највећи загађивачи и душе и прогонитељи слобода за којим вапи овај народ. Без њих би било све извјесније.

Сигурно је само једно — ова добротинићевска власт све више обећава да ће се у Црној Гори ускоро живјети од чистог ваздуха, воде, украдених пара и стаљинистичких батина. Од кога је и то је много, давно је рекао овај народ.

Митар ПЕТРОВИЋ

ЈОШ МАЛО О „СЛУЧАЈУ БРАНКО КАЖАНЕГРА“

„ЦРКОШЕ ДА СТАВЕ СВОЈУ ШАПУ“

У ери чишћења кадрова „старе политике“ нова власт се не задовољава њиховим смењивањем због исказаних лошијих пословних резултата, већ приступа компромитацији личности на најгори могући начин, лишавањем слободе, вишедневним нестручним и понижавајућим саслушањима оних водећих, генералног директора „Монтенегротуриста“ Душана Лијешевевића, као припадника „омражене“ старе власти, затим директора „Монтенегроекспреса“ Бранка Кажанегра, тада по први пут, и његовог замјеника Драгана Миковића.

У блаћењу „личности и дјела“ Лијешевевића лојална новинарска пера се оштре у плувању и исмијавању а он сам готово да није могао наћи простора у свеколикој штампи да изнесе и свој став и одбрану, поготову што, како се касније показало, кривице нису доказане!

КРИВИЦА ПО ПОТРЕБИ

Да ли ће и најсвежије хапшење Бранка Кажанегра, дојучерашњег директора „Монтенегроекспреса“, бити још једно у низу политичких разрачунавања остаје да се види, но за сада је бар подигао велику буру у јавности, доспео и до црногорске Скупштине. Кажанегра је ухапшен 29. марта, одлежао 5 дана, а овај случај показао да је клима у односу на ону од прије двије године сасвим другачија. Таква хапшења више нису табу тема, штампа више није послушна ни хомогена, све се посматра из више углова, политичке партије се укључују са својим оцјенама, радници се такође више не плаше сопственог става као некада.

Бранко Кажанегра је оптужен за кривично дјело плачке, остварене злоупотребом положаја, при чему је омогућено како се у пријави наводи, прибављање имовинске користи другом лицу у износу од сто хиљада њемачких марака.

О чему се ради? Наведени износ Кажанегра, односно „Монтенегроекспрес“ је позајмио Светом Стефану, радној јединици „Будванске ривијере“ за опремање новог елитног ресторана „Краљевски врт“, на великој плажи у Милочеру. Наиме, „Свети Стефан“ је имао идеју и намеру а није имао новаца за опремање ресторана, који ће касније бити дат у закуп Роналду Лопатнију, познатом ватерполисти и угоститељу из Загреба. Уговор са Лопатнијем потписује Будванска ривијера, као и одлуку о додатном опремању, али није на вријеме верификовала аранжман између Монтенегроекспреса и Светог Стефана, против чијег директора Николе Кентере је такође покренут захтјев за спровођење истраге. Будванска ривијера овјерава читав посао тек 22. марта а Кажанегру хапсе 29. марта.

Дакле, није споран уговор са Лопатнијем, чији закуп је требало да траје 7 година, али је

Да ли је ово хапшење још једно у низу дискредитација и компромитовања значајних људи из туристичке привреде Црне Горе? Да ли је након изјава у „Српској речи“ Кажанегри обећано хапшење?

ових дана због читавог случаја отказан, већ начин враћања утрошених средстава од стране Светог Стефана. Наиме, предвиђено је да се средства врате Монтенегроекспресу кроз разне услуге.

Међутим, оно што читавом случају даје и посебну ноту је и категорична тврдња Б. Кажанегра да је све ово само наставак политичког прогона који он осјећа још од предизборне кампање у Црној Гори. Наиме на писмени захтјев Савеза комуниста да у „ери хистеријског антикомунизма збијемо редове“ — како је писало, и да он узме активног учешћа и помогне кампању, Кажанегра је то одбио ријечима да никада није ни био хистеријски комуниста и да редове неће да збије. Притисак је појачан и након његовог покушаја да фирму формира као дионичарско друштво, ради чега је и поднио оставку на мјесто директора, а посебно након изјава објављених у „Српској речи“, у којима се критикује одлука црногорске владе и Скупштине да се туристичка предузећа прогласе јавним и ставе под државну управу. Посебно га је „коштала“ опаска о избору новог министра за туризам, који по устаљеном правилу долази из полиције!

Пренијели су ми, каже Кажанегра, да је на мартовској сарајевској берзи, упитан шта мисли о изјавама Кажанегра у „Српској речи“, министар за туризам одговорио: „Не

znam шта је изјавио али знам да ће се са њим бавити Булатовић!“ Ја истина не знам да ли је министар то и рекао, али знам да се ресор Булатовића и те како бавио мноме.

Иначе сматрам да је читав случај крајње аматерски направљен па ако ово и није политички прогон тим још горе.

Комплетна власт данас у Црној Гори је ионако крајње аматерска. Може ли човек без дана рада у туризму бити министар, или уосталом сви они остали који се нигдје нису доказали? Не може се у овом тешком тренутку више експериментисати са аматерима. Напр. прогласити туризам стојером развоја републике — а онда поставити аматера за министра! Или, други случај, јавни тужилац Божићар Вуксановић, на питања посланика у Скупштини о разлозима мог хапшења, износи да сам присвојио 167.000 динара друштвених средстава, што уопште у кривичној пријави не стоји. Дакле, јавни тужилац говори у Скупштини а да није ни упознат са кривичном пријавом, због чега ћу га и тужити.

Или, наставља Кажанегра, сличних послова као што је овај за који ме оптужују моја фирма има на десетине. Дали смо својевремено 4 милиона долара за изградњу приватних кућа и ресторана грађанима а да врате такође кроз услуге смјештаја туриста и сл. и то није било спорно. Од тих средстава је и садашњи начелник СУП-а Будве Радивоје Асановић направио кућу, па и дојучерашњи директор „Будванске ривијере“ Драган Недовић и многи други. За тај посао смо у годинама квалитета и награђивани.

СА ПРИМОРЈА НЕМА УСПОНА

Када се догађаји мало уназад погледају, наставља Кажанегра, може се закључити да се увијек жељело поставити туторство на Приморјем! Оно што данас једино има тржишну свјетски признату вриједност, то је овај комад приморја, Тара и Дурмитора. Са тим се може у свијет. Ови људи који сједе горе у Титограду црकोше да ставе своју „шапу“ на приморје и туризам. Туризам је још једино што је остало, здрава храна у нездравој средини сигурно није. Зато оне људе који нешто значе и који могу „повући“ извјестан број људи треба свакако компромитовати. Створити фаму неспособности, криминала, онда наравно они морају доћи да спасавају.

То је разрађена комунистичка, бољшевичка дискредитација. Прво се пусти глас, онако ан пасан, тамо гдје треба, међу радника јер незадовољних увијек има, они им достављају онда кобајаги некаква непотпуна документа, онда долази СДК и на крају СУП. Да ли је случајно, примећује Кажанегра, да ниједан директор са приморја није прошао без кривичне пријаве или да против њега није вођен било какав поступак, или да није имао аферу. То су доживели само у овој општини што живи што већ покојни угледни туристички радници.

Саво Франковић, некадашњи директор хотела у Петровцу, па Лазо Шољага, Симо Куљача, Перо Добрљанин, Владо Миртовић, Иво Арменко, Душан Лијешевевић, Бранко Бојковић, Драган Миковић, Никола Кентера и многи други.

У читавој црногорској историји од рата на овамо ни једно важније мјесто у републици није заузимао неко са овог простора изузев данас Бућина. Мислим да на другим мјестима приморци постижу много више.

Бранка ПЛАМЕНАЦ

КОСОВО: ПОСЛЕ ЈАВНИХ ОГРАДА ОД ПРЕДСЕДНИКА УДРУЖЕЊА „БОЖУР“

И ПОСЛЕ КЕЦМАНА — КЕЦМАН

„Перспектива Косова је везана за ово руководство Србије, јер смо са њим први пут осетили слободу. Немојте се зато чудити што нама на Косову слика Слободана Милошевића служи као икона...“

„Тражимо од вас да се оградите од захтева Вука Драшковића, кога сматрамо највећим издајником српског народа. Да не дозволите да вас заведе негативне личности као што је Зоран Ђинђић и њему слични. Ми треба да подржимо српске генерале, Бориса Јовића, а поготову Слободана Милошевића...“

Упућене београдским студентима, цитиране речи изговорили су др Милица Бојанић и Жарко Радиловић, чланови тзв. „делегације Срба са Косова“, која је 18. марта посетила Студентски град у Београду, како би — према објашњењу које су пружили том приликом — „пренели београдским студентима своју узнемиреност због тога што се у главном граду руши власт која је Косову донела мир и слободу“. Занемаримо ли притом чињеницу да су делегацију представљали искључиво морално-политички подобни Срби у најбаналнијем режимском смислу, као и околност да је појам „Србин са Косова“ већ две године у злоупотребљеној функцији одржавања најконзервативније форме класичног ауторитарног тоталитаризма, који се у име националног јединства и „угрожених Срба на Косову (у Книну, Пакрацу, Плитвицама, итд.)“, намеће српском народу у целини (па, као такав, почиње да производи сасвим супротне ефекте) — остаје закључак да је ова делегација стигла у упадљиво окрњеном саставу и да је групи на партијском задатку, која је студентима изнудила једно срамно „извињење косовским Србима“, недостајало, за овакве прилике, већ ома значајно име Богдана Кеџмана.

Ко је и зашто изоставио Кеџмана?

У ситуацији коју су формирали мартовски догађаји — полицијски тероризам, спремност режима да се брани тенковима, фарса с Јовићевом оставком, слом војно-политичке опције и лаж актуелног председника владе — одсуство Богдана Кеџмана из мисије која је очито диригована са самог републичког врха, може се објаснити искључиво сумњивом природом задатака које је успешно обављао и потребом за паничним избацивањем воде из политичког чамца Социјалистичке партије Србије, којој су мартовски догађаји оставили само једну могућност да се одржи на власти — бруталну силу репресије.

ЈЕДНА СТУДЕНТСКА ОПОМЕНА

Започета 29. септембра 1990. године, организованим каменованом уредно пријављеном митинга Српског покрета обнове у Косову Пољу, политичка агонија компромитованих јуришних одреда Удружења „Божур“ и њиховог предводника, Богдана Кеџмана, дефинитивно је окончана 19. марта, током „наивног симулирања демократије“ — како је један страни дописник објаснио „камерни митинг“ у Ректорату Београдског универзитета, када је Слободан Милошевић покушао да успостави дијалог са студентима.

„... Следећу ствар коју бих хтео да кажем — рекао је том приликом студент Младен Ђорђевић — Ја сам са Косова и не слажем се уопште да су студенти својим изласком 9. и 10. марта пољуљали поверење и угрозили Србе на Косову. Срби на Косову су угрожени такође као и ми овде у Београду. И тврдим: док не буде слободе за Србе у Србији, овде у Београду, нема је ни за Србе на Косову, нема је ни за Србе у Книну. Док ми овде не будемо слободни, док ми

оаде будемо под муницијом полиције, док ми оаде гледамо тенкове, нема слободе ни за оне на Косову, ни за Книи. На Косову су угроњени Срби који не мисле као што мисли СПС, који нису чланови СПС и према њима се спроводи терор. Екипа која је јуче била у Студентском граду је екипа „Божура“, а они људи који мало прате политику, знају ко је „Божур“, шта је „Божур“ и зна се шта се дешава око Кеџмана и те његове екипе. Ја мислим да она нема легитимност да говори у име српског народа. На Косову живе и други Срби. На Косову живе и Срби који верују Вуку Драшковићу и који верују неком трећем. Не живи на Косову само Срби који верују Слободану Милошевићу...”

Слободан Милошевић није коментарисао ово излагање, али милитантно крило „Божура“, његови гласноговорници и његов предводник, наједном су постали баласт којег се ваљало што пре решити. Међутим, павловљев рефлекс вишегодишњег робовања принципима демократског централизма није схватио ситуацију; пропустио је прилику да забележи поен, па је заслуга за прво јавно прозивање „Божура“ на Косову припала Демократској странци — Општинском одбору у Зубином Поточу, који је 23. марта објавио следеће саопштење:

„Богдан Кеџман нема никакво морално право да наступа у име целокупног српског живља са Косова и Метохије. Његови наступи само штете српском живљу на Косову и Метохији у остваривању својих интереса. Удружење „Божур“, на својој скупштини, најјасније се као филијала Социјалистичке партије Србије и позвало српски живљ на Косову у одбрану Митевца и РТВ Београд. Најтрагичнији је његов позив на братоубилачки рат и физички обрачун са члановима појединих опозиционих странака 9. марта у Београду и његов нови позив за учешће на митингу 27. марта у Београду под иешто другачијом маском“.

МАНИПУЛАЦИЈЕ НАРОДОМ

Три дана касније огласио се и Извршни одбор Социјалистичке партије Србије у Косову Пољу:

„У последње време, на нашем подручју суочавамо се са учесталим иступањима и деловањем појединих чланова из ужег руководства СПС која одуравају од нашег програма и нису израз воље и расположења чланства СПС и српског народа. Ово се у првом реду односи на рад и деловање члана Главног одбора СПС, Богдана Кеџмана, и групу његових истомишљеника. Они својим залагањем и јавним иступима наносе огромну штету угледу партије, девалвирају њену суштину и не служе правим интересима српског народа“.

У саопштењу Извршног одбора СПС за Косово Поље, које је написано истог дана када је делегација београдских студената, у режији „Божура“, посетила ову општину(!), наводи се чак да „... деловање ове групе постаје реакционарно, јер... како друкчије објаснити чињеницу да су покушавали, а и даље истрајавају у томе, да покрећу и манипулишу народ да се брани Телевизија Београд, да се изманипулишу студенти, да се бране појединци и форуми и да се, у суштини, оспоравају демократски процеси у Србији — наведено је овим саопштењем. — Ноторна је чињеница да ови појединци не-

мају никакву подршку у српском народу на Косову и Метохији...“

Тако Извршни одбор СПС за Косово Поље.

Појаву оваког саопштења у јавности, један број јавних гласила назвао је „расколом у Косову Пољу“. Међутим, није то био никакав раскол — радило се о свесном жртвовању Богдана Кеџмана, чија је политичка ликвидација била наручена са самог републичког врха, како би се у једном кризном тренутку рехабилитовали, не само углед СПС, већ и права сврха постојања Удружења „Божур“ као јуришног одреда странке на власти. Одбацивањем Богдана Кеџмана, у чији је опроштајни пртљак требало стрпати све познате косовске прљавштине из последње године — укључујући и композицију од двадесетак вагона, која је у железничкој станици Косово Поље, наручена и плаћена, неколико дана узалуд чекала на несугђене противнике заказаног митинга опозиције од 27. марта у Београду — Социјалистичка партија Србије ослободила би се, нарочито с мартовском хипотеком, сваке обавезе да објашњава бројне непријатне епизоде везане за своју предизборну, изборну и постизборну активност. Елиминасањем Богдана Кеџмана потпуно би се, примера ради, дискредитовао сведок припреме сценарија, према којем је Српски покрет обнове требало да 29. септембра 1990. године, у Косову Пољу, буде не само каменован — што се и догодило — већ, пре свега, доведен у ситуацију да буде оптужен као изазивач „крвавих нередa“ на својим промотивним митинзима и као такав вероватно забрањен!

Међутим, у поменутом сценарију — одавно је познато — учествовали су сви релевантни фактори актуелног политичког тренутка: од Председништва СПС до Министарства унутрашњих послова Србије. „Божур“ је, наравно, добио улогу егзекутора. Организатори ове завере направили су, међутим, две судбоносне грешке: пропустили су прилику (а нису ни могли) да обавесте Момчила Трајковића, потпредседника IV Скупштине Србије за Космет, као и Обрада Стевановића, команданта посебне јединице републичке милиције на Косову, који су деловали према сопственим могућностима. Трајковић се обратио политичким говором присутнима, а милиција је часно испунила свој задатак, одвајањем нападнутих од нападача.

У овој суморној предизборној епизоди Богдан Кеџман направио је само једну грешку: допустио је да буде превише наметљив детаљ скандала. Његово упадљиво понашање — каменовање функционера СПО, нартање на присутне милиционере, театрално млатарање пиштољем и гласне претње убиством(!) — а све то у непосредном присуству власти, формирали су погрешан утисак да је реч о главном организатору и идејном креатору политике која је унела највише подела и највећи раздор међу Србима на Косову.

Био је то погрешан утисак. Богдан Кеџман само је извршавао туђе налоге.

АНАТОМИЈА ЈЕДНОГ КУЛТА

Прича је, међутим, знатно старијег датума а односи се на право порекло подземног отпора великоалбанској стратегији званичног покрајинског естаблишмента, који је — свиђало се то неком или не — почивао на храбр

ром држању појединих новинара приштинског „Јединства“ и на обнављању запуштене цркве у Косову Пољу, које је организовао знаменити Коста Булатовић. У то време, Богдан Кеџман је лојалан члан владајуће Комунистичке партије која у обнављању цркве види чин „великог српског национализма“, па се његово име доводи у везу са планираним хапшењем Косте Булатовића и физичком интервенцијом против косовопољских старица које су носиле различите понуде на свечаност освећења обновљеног храма.

То је, дакле, почетак.

У току наредних десетак година овај покрет формира једно чврсто језгро у којем су константно присутни: Коста Булатовић и Бошко Будимировић, а којима се средином осамдесетих — уз многе друге — прикључују: Душан Ристић, бивши председник Скупштине Косова, и фамозни Мирослав Шолевић. Крајем 1985. године, из ове групе настаје данас већ чувена „Петиција 2.011“, чији поједини детаљи постају образац за оно што ће се на Косову покушати тек четири године касније. Почетком априла 1986. године долази до хапшења Косте Булатовића и првог масовног окупљања Срба на Косову, а два месеца касније — 20. јуна 1986. — до организованог колективног покрета српских сељака са Косова и батинања људи у селу Враголије код Косова Поља.

Средином те године — дакле, са закашањем од десетак година — покрету се прикључује и Богдан Кеџман. У бурном периоду који следи, овај ће покрет извршити читав низ политичких акција против владајуће великоалбанске стратегије званичног косовског руководства, а у периоду „буђења народа“ организоваће све значајније митинге „антибюрократске револуције“ у Србији и Црној Гори и тако постати најзначајнијим упориштем Милошевићеве косовске каризме. Наравно, све ове акције редовно прати и подржава група београдских новинара, који у периоду између 1981. и 1988. године трпе двоструке притиске — како са стране покрајинске полиције и званичног косовског руководства, тако и у својим редакцијама преко којих се сукобљавају различити политички интереси.

Априла 1987. године, Слободан Милошевић долази у Косово Поље, где приликом већ познатог судара народа и милиције изговара митолошку реченицу: „Нико не сме да вас бије“ (поводом овог инцидента хитно је суспендован начелник милиције, Дестан Таћи, што 9. марта 1991. године није био случај — прим. ред.). У редовима „Божура“, у свим приликама — укључујући и разговоре с београдским студентима — овај дан (24. април 1987) наводи се као датум када су „на Косово стигли демократија и слобода“, што, наравно, није тачно, будући да су косовски Срби и Црногорци и после тог датума били принуђени да потписују петиције: једна таква петиција, с 50.066 потписа, достављена је 19. маја 1988. године председнику Скупштине Југославије, Душану Поповском, а и другим државно-партијским установама Републике и Југославије.

УМЕСТО ЗАВРШЕТКА

На слободу се, дакле, и даље чекало — практично, све до 24. марта 1990. године, када су хистерија лажног масовног тровања и линчовања Срба у Подујеу и Вучитрну суспендовали Покрајински СУП Косова и успоставили надлежност републичких органа јавног реда и мира.

У међувремену, формирано је Удружење за повратак Срба и Црногораца „Божур“, у Косову Пољу, на чије је чело постављен Богдан Кеџман — са заслугама „старог борца“. Међутим, настајање „Божура“ прати веома необичан процес разрачунавања са људима који су мукотрпно, сопственим средствима и непрекидно праћени од покрајинске службе безбедности, будили успавану националну свест и практично извели српску националну револуцију на Косову. Са сцене нестају „првоборци“ Коста Булатовић, Мирослав Шолевић, Бошко Будимировић и други, а демократизација друштвених односа и почети страначког плурализма, с периодом предизборних активности странака, претварају „Божур“ у неку врсту јуришног одреда Социјалистичке партије Србије. Колективним превозом „Божура“ у окриље СПС, овај то и званично постаје, па се удружење претвара у институцију за коју ће више пута бити примењено да се „бави свим и свачим, само не оним због чега је заиста формирано“.

Дакле, занемарујући повратак Срба и Црногораца, „Божур“ у току последње године — уз непрекидно отворена врата Милошевићевог кабинета — добија ингеренције које значајно превазилазе чак и овлашћења СУП-а. „Божур“ одлучује о моралној и политичкој подобности људи, контролише зборове грађана и странака, утиче на легитимитет удружења и клубова, одлучује о дозволама за ловачко и лично наоружање, утиче на кадровске листе, меша се у урбанистичка и привредна питања општине, а контактима са Кабине-

том Председника и изговорима да је „договорено са Слободаном“, искључује сваку политику о сврсисходности појединих подухвата.

У међувремену, косовским просторима — прво прикривено, а потом и сасвим јавно — почиње да хара вирус поделе на „староседеоце“ и „дошљаке“ (оне, који су се доселили 1912. и 1920. године! — прим. ред.). Новинари избегавају ову тему, иако последњих месеци постаје сасвим очигледно да поделе заправо потичу из редова СПС, чија кадровска политика инсистира на негативној селекцији и кадровима безначајног утицаја и угледа.

Непосредно пред мартовска збивања у Београду, Богдан Кеџман фигурира као „најозбиљнији кандидат за функцију министра за унутрашње послове Косова“. Помињу се, међутим, и друге функције, па је његово неочекивано рушење — којем су се у међувремену придружили Општински одбор СПС Обилића (3. априла 1991. године) и карактеристична оставка секретара Извршног одбора СПС Приштине, Драгана Дамњановића (4. април 1991) — логично схватити као гест незахвалног газде, који се одриче непријатних послова и пере руке од компромитованог сарадника.

Друго је питање — шта после Кеџмана? С несумњивим заслугама из периода 1986-1989, Богдан Кеџман одлази као последњи од оних који имају разлога да се позивају на прошлост. „Божур“, међутим, остаје неизмењен, с кадровима који немају про-

шлост и стратегијом која је на рубу апсурда. Остаје др Милица Бојанић (чија је јавна политичка промоција настала на митингу жена, у новембру 1987. године, говором који су јој у кући Булатовића написали Коста Булатовић и Мирослав Шолевић), Милорад-Миго Сажарџић (који је студентима прећутао своју функцију у СУП-у Косова Поља), др Рада Трајковић (у Приштини познатија као „дама с револвером“), Јован Ђорђевић, председник „Божура“ у Обилићу (који је 29. септембра 1990. године донео мотке за напад на митинг СПО), Момчило-Моћа Стевановић (који је на недавном збору СПС у Косову Пољу предлагао да се „обеси Коста Булатовић“, а за противнике СПС „реактивира Голи Оток!) и други.

Намене и активност „Божура“ остају, дакле, сасвим неизмењени, па стога није никакво чудо што се управо његовим члановима приписује удес Милована Симића, наставника школе „Вук Караџић“ у Косову Пољу, иначе бившег страначког кандидата за народног посланика СПО, који је у зору 1. априла, премлаћен, без свести и сав у крви, пронађен на рубу пута Приштина — Косово Поље и хеликоптером пребачен на лечење у Београд. Гласине вероватно немају никаквог основа — можда се ради и о саобраћајном удесу? — али природа активности „Божура“ неизбежно је упутила чаршију на необавезну идентификацију кривца!

А, такве поводе није пружио само Богдан Кеџман.

Напротив.

П. ЖИВАНЧЕВИЋ

СВЕ ЈЕ У ХАОСУ ПА И ЗДРАВСТВО

В и сте господине Рончевићу завршили Војну академију, Медицински факултет, Стоматолошки факултет, чак три хируршке специјализације, доктор сте медицинских наука, објавили сте преко стотину стручних и научних радова од којих је око тридесет објављено у најугледнијим светским медицинским часописима. Међутим, и поред свега побројаног, ви сте били „неподобни“ за армију. Напустили сте службу у њој услед бројних притисака извршених на вашу личност, а, колико знамо, били сте осуђен(и) на казну затвора?

Из армије сам изашао под врло нечасним условима. Морао сам то да урадим, да бих извукао живу главу. Био сам чак и осуђен на казну затвора у трајању од годину дана. Срећом, захваљујући низу околности и залагању појединих часних људи избегао сам ту казну.

Иначе, напредовање у армији не зависи много од памети. Знање и размишљање својом главом су често неподобне категорије. Најважнији услов за напредовање је послушност и морално-политичка подобност, а поред тога битан је и национални кључ. Свакако, то неизбежно доводи до негативне селекције. Паметни људи бивају често склоњени на споредне колосеке, а онда медиокритети и субмедиокритети заузимају одлучујуће и најважније функције. Задњи мој разговор пред излазак из армије био је са групом генерала и пуковника који су ми неколико сати држали придику; шта и како треба да радим, да треба да се повинујем и томе слично. На сва њихова упозорења и опомене одговорио сам врло кратко — да сам учио и завршио више школа него иједан официр у ЈНА, а што се тиче патриотизма — сви моји преци су погинули за „крст часни и слободу златну“. Мој деда, његова браћа и најближи рођаци, њих десетак Рончевића, били су у I светском рату добровољци у српској војсци и скоро сви су изгинули за мајку Србију. (Ми смо, иначе Херцеговци.) Према томе, рекао сам им — ја се не бојим никога, „осим Бога истинског“. Девет година сам био у чину потпуковника и нисам више имао никаквих шанси за даље напредовање. То је био крај мога службовања у армији.

СВУДА СИРОТЊИЊА

Када сте 1984. напустили војну службу, био је тај потез, нема сумње, скопчан и са великим ризиком?

Поведена је хајка против мене која је у својој апсурдности ишла дотле да су ме појединци проглашавали чак и за лудог. Веома тешко сам пронашао ново запослење, јер су одређени људи из армије ширили гласине да ћу разбити сваку цивилну здравствену установу у коју будем примљен.

Почетак 1990. године обележава рађање

О себи као вишем официру, научном раднику, оболелом здравству, некомпетентности комунистичког режима, Србима у дијаспори...

вишепартијског система у Србији. На политичкој позорници појављује се и Српски покрет обнове, странка на чијем челу се налази Вук Драшковић. Шта је вас мотивисало да приступите СПО-у и веома активно се укључите у његов рад?

То што је Вук Драшковић изнео у програму Странке у којој се сада налазим, оно је што сам ја одувек мислио. Ушао сам у СПО због идеја које је он формулисао, јер су то, интимно, биле и моје идеје. Поред тога, имам три сина и желим да они живе у демократском систему — да могу напредовати захваљујући раду и памети, да не морају да буду полтрони, да се створе услови да живе достојанствено. То су били основни разлози.

Нисте се много обазирали на опасност?

Ризици су били велики тада, али ни сада нису мањи.

Ресорни сте потпредседник у СПО-у, задужени за питања науке. Како бисте дефинисали положај науке у друштву данас, и у том контексту, посебно здравства чијн вам је статус нарочито познат?

Више пута сам истицао да смо што се тиче науке, према статистичким подацима, велесила. И најразвијеније земље света би нам позавиделе на броју научних радника, научних институција, научних пројеката, магистара и доктора наука, академија наука и слично. Скоро пет деценија комунистички систем је форсирао наопаке и лажне вредности, па је и наука већим делом била лажна. Велика материјална средства су упропастили политички подобни „научни кадрован“ који су проналазили хладну и арућу аоду. Наука нам је уситњена, некоординирана и постоји велики јаз између науке и привреде. Само петина истраживача ради у привреди, а према светским нормама требала би да то буде половина. Поред тога што немамо интегрисаних научника, немамо ни стратешких пројеката. Наука нам није укључена ни у један европски, ни светски технолошки програм. Нема ни аксоке стандардизације, без које нема јефтине производње. Догађа се да се пројектује оно што су други већ много боље пројектовали. Могао бих дуго набрајати шта је наопако. Закључио бих да нам је наука једна од највећих промашених инвестиција. Дакле, нема науке без праве координације, без строге рецензије научних пројеката са шифром, без стратешких пројеката и, наравно, без строге критичности научних резултата.

У земљи у којој је све у хаосу, и здравство је у хаосу, тешкој оскудици и сиротињи. Стопа доприноса за здравство је веома мала. Тако мала средства због наопаке организације троше се крајње нерационално. У чему је наопака организација? Крајње нерационална мрежа болница и домова здравља, гломазни, неефикасни клинички центри, дуплирање истоветних установа и скупе опреме, дуплирање истоветних програма у фармацеутској индустрији и неразумна, прескупа трговачка мрежа лекова, превише запослених у свим медицинским установама, дуго лежање у болницама, лечење у болницама и оних који се могу лечити и амбулантно. По броју боловања и инвалидских пензија народ Србије је најболеснији и најсакатији народ на свету.

КОМУНИЗАМ НАМЕТНУТ

Кадровска политика у здравству је иста као и у целом друштву. Рад, знање и стручност не утичу на плату. Све је ово довело дотле да је ниво знања и стручности многих лекара далеко испод задовољавајућег нивоа. А што је најгоре, комунистички — социјалистички систем значајно је оскрнавио и обезвредио Хипократову заклетву и лекарску етику. Већина медицинских установа и болница су крајње оскудно опремљене.

Многи завидни резултати и успеси српске медицине у протеклим деценијама постигнути су, углавном, радом, пожртвовањем и ентузијазмом обдарених, вансеријских појединаца. У слободном, демократском систему овакви појединци би били у стању, у релативно кратком времену довести српску медицину на европски ниво. Неопходна је, дакле, посве нова организација здравствене заштите и социјалног осигурања попут организације у европским земљама.

Када сте већ поменули вансеријске појединце, ви, свакако, спадате међу њих. Уживате углед хирурга светског гласа. Праисте у свету успешно решили једну компликовану операцију на оку, за коју се раније сматрало да је немогућа јер је веома ризична. О каквој се операцији, заправо ради?

Бавим се превасходно хирургијом главе, врата, реконструктивном, пластичном и естетском хирургијом. Пошто сам завршио и стоматологију, бавио сам се једно време и хирургијом уста и зуба. Дијализон мог рада је, дакле, веома широк. Током тог дугогодишњег оперативног рада дао сам и изванредан допринос напретку хирургије. Ако није нескромно, ја сам и један од најуспешнијих пионира у хирургији такозваних „буљавих“ очију, које су последица обољења штитасте жлезде. Резултате до којих сам дошао објавио сам у највећем америчком часопису за реконструктивну хирургију. Након објављивања чланка у том истом часопису уследило је неколико комен-

тара из најпознатијих америчких хируршких центара, па и са најпознатијег — чувене „Мејо клинике“. Њихови стручњаци су били веома скептични тврдећи да је тај метод веома опасан. Документовано и аргументовано сам им одговорио да је тај метод за мене сада рутински и да нема апсолутно никаквих компликација. Мислим да сам успео да докажем да је тај, до сада нерешив проблем у медицини, практично решен.

Господин Коста Булатовић, такође потпредседник СПО, и ви сте, испред Странке, током марта боравили међу српским исељеништвом у САД и Канади. Можете ли нам рећи нешто више о циљевима те посете?

Циљ нам је био да наше људе, Србе упознамо са програмом Српског покрета обнове, са проблемима са којима се суочавамо, тешкоћама које нам ствара владајућа странка и слично. Желели смо и да упознамо чланство и организацију СПО у тим земљама, да их омасовимо и ојачамо. Циљ нам је био и да разговарамо са америчким конгресменима и сенаторима — да им објаснимо ситуацију у Србији и Југославији — да им представимо Српски покрет обнове. Све те циљеве ми смо, углавном, и реализовали. Пропутовали смо читаву Америку и Канаду. Наши чланови и симпатизери су пре нашег доласка били прилично збуњени и необавештени. То су људи који, углавном, читају листове „Политикане“ куће, и тим смо имали тежи задатак да исправимо неке њихове заблуде. Значајно смо повратили симпатије према СПО-у. Створили смо јаку организацију Странке и на томе ћемо и даље радити. Што се тога тиче веома смо задовољни.

Разговарали смо и са два врло угледна конгресмена и два помоћника врло утицајних сенатора. Настојали смо да им објаснимо ко су Срби и за шта се залаже Српски покрет обнове. Рекли смо им да је српски народ у два светска рата, у борби за мир и демократију у свету, дао процентуално више људских живота од свих народа у свету. Рекли смо им да је то народ који је вековима бранио Европу од ислама и азијатског примитивизма. Објашњавали смо им да наш народ није бољшевички народ, већ да су му комунизам силом други наметнули. Сви они су са интересовањем пратили наша излагања и обећали су да ће ширити истину о српском народу. После догађаја од 9. марта ми смо упутили апел сличног садржаја америчком Конгресу, Сенату и америчкој и канадској јавности, Организацији УН, тражећи подршку за српски народ и у Србији и изван Србије који се бори за слободу, демократију и повратак својој традицији.

САХРАНИЛИ БОГА

Како су београдски мартовски догађаји примљени од стране америчке јавности?

Ти догађаји су показали Американцима да је српски народ управо онакав какав смо ми говорили да јесте. Просечан Американац је био убеђен да су Срби бољшевички народ, рекао бих чак да су и мислили и бољшевичка секта. Београдски догађаји били су најбоља пропаганда за наш народ. У америчким медијима се доста говорило о Српском покрету обнове, о српској опозицији, о Вуку Драшковићу... Међутим, стекао сам утисак да америчкој дипломатији не би одговарало да на чело Србије дође национални Србин. Они би,

по свој прилици, више желели да на том месту виде ационалног лидера који би више одговарао њиховим стратешким интересима. Америка на свим просторима настоји да има своје људе преко којих остварује превасходно сопствене интересе.

Да ли су Срби САД и Канада спремни да материјално помогну демократске промене у Србији, а самим тим и СПО, као водећу опозицију, политичку снагу?

Мислим да јесу, и мислим да ће та помоћ будуће бити много већа када наши људи схвате за шта су намењена средства која уложу, и када буду сигурни да је то у интересу српског народа. Међутим, главну помоћ од тих људи можемо очекивати онога часа када у Србији дође до истинских демократских промена. Тада би они уложили капитал којим располажу, и у свом, и у интересу српског народа.

Рекли сте да је постојала и извесна резервисаност према СПО од стране једног

СПО

броја Срба у расејању. Шта они замерају Странци?

Рекао сам да је постојала извесна збуњеност што се тиче СПО, али неких већих, конкретних замерки није било. Једна од чудних замерки СПО-у је и та да нисмо били довољно радикални, да нисмо у довољној мери рехабилитовали генерала Дражу Михаиловића и четништво, и да нам ни национални програм није потпун. Интересантно је да такве примедбе нису упућивали Демократској странци, Српској демократској странци у БиХ и Крајини. Од нас се, дакле, тражи и очекује много више него од других српских странака. То је и разумљиво, али појединци не схватају услове у којима ми радимо и не схватају шта смо ми, заправо, учинили за свега неколико месеци. Објашњавали смо им да је наш циљ да се рехабилитује истина о свим учесницима у другом светском рату, поготово истина о српској несрећи и срамоти — братоубилачком рату. Казали смо им да смо за врло кратко време српски народ окренули српској традицији, Светосављу и Богу. Колики је то успех немогуће је разумети ако се не узме у обзир чињеница да је једино српски народ у комунистичком систему сахрањивао Бога. Истицали смо да смо српском народу вратили српску химну, грб, заставу... Оваква објашњења су значајно умањила неспоразуме око нашег програма, мада и данас има изванредан број наших људи који не прихватају помирење са Брозевим комунистима.

Како је СПО организован на америчком континенту?

Господин Тодор Стањковић је у Америци већ био оформио језгро СПО. Углавном су нас у свим градовима у којима смо гостовали дочекивали наши чланови, или симпатизери. Они су организовали састанке са нашим људима широм САД и Канаде. Говорили смо у градовима и Источне и Западне обале САД, а затим смо наступили и у свим већим градовима у земљи јаворовог листа.

На овим промоцијама СПО били су присутни људи из свих српских организација које постоје у тим земљама. Није било ни једне организација које нас је бојкотовала, а то се раније редовно дешавало говорницима који су долазили из Србије. Сале у којима смо говорили биле су добро посећене. Посебно радује велики број младих људи који се интересују за рад СПО-а. Примера ради, у Ванкуверу, у Канади, где постоји Окружни одбор, млади људи из тог града су тако добро организовани и тако су агилни у ширењу идеја СПО, да је то за нас представљало велико изненађење. Морамо признати да смо били одушевљени. СПО је, треба напоменути, једина српска политичка странка која у готово свим градовима у којима живе Срби има своје одборе. СПО је странка која у дијаспори има највише чланова и симпатизера.

ЗАСИПАЊЕ КАПИТАЛОМ?

Какав је тај млади српски нараштај који је рођен или одрастао у „новом свету“? Колико су успели да одрже везе са матицом, а у којој мери су се американизовали деловањем „мелтинг пота“?

Везе са отаџбином постоје, али често нису довољно чврсте. Бројни су случајеви да деца

наших људи не знају српски језик, или га говоре веома лоше. То је велики проблем коме је у доброј мери допринео и црквени раскол. Црквени раскол је довео и до расцепа бројних српских организација. Срби су се разделили, престала су заједничка окупљања на којима су се дружили и чвршће везивали за отаџбину.

Да ли су вам исељеници постављали питања о понашању Цркве у току предизборне кампање у Србији?

Било је и таквих питања. Ми смо одговорили да је Црква у католичким земљама, па и у Хрватској и Словенији одиграла значајну улогу у победи опозиције, а да је Српска православна црква остала доследна својим канонима — није се мешала у политику и званично није подржала ни једну политичку странку, али је чињеница да су комунисти последње две године организовали прославе разних српских годишњица и јубилеја и да су на њима почасна места добијали црквени великодостојници, те да је због тога део народа помислио да Црква подржава комунисте. Ми смо, наравно, рекли да је и то била перфидна игра комуниста и да садашњи комунисти-социјалисти увек користе Српство онолико колико им треба за њихову пропаганду, односно обману српског народа.

Шта је највећа сметња бољем представљању Срба и Србије у свету, јер је тренутна ситуација на том плану поражавајућа?

Комунизам! То је највећи проблем за нашу пропаганду, и за нашу фирмацију. Ни наши људи, а поготово не страни бизнисмени неће уложити ни долара у српску привреду док је на власти комунистичка гарнитура. У то сам се чврсто уверио током боравка у иностранству.

Имали сте и сусрет са члановима делегације Српског конгреса уједињења из Кливленда. Шта је на њему речено?

Делегација тог Конгреса желела је да крајем прошлог месеца посети Србију и да се, верујем са најбољим патриотским жељама, обавести о стању у земљи, да изнађе начине за помоћ српском народу у отаџбини.... Међутим, после догађаја од 9. марта, ми смо чланове делегације енергично и аргументовано упозорили да би њихов долазак значио подршку власти која је извршила терор над властитим народом, и да би, без обзира на то што би они урадили или рекли, комунистички режим то искористио да посету представи као подршку себи. Делегација је одустала од доласка, а ја се надам знатним делом под утицајем наше емисије. Људи који су требали да дођу нису били најбоље обавештени и нису били свесни ситуације у Србији. Ми смо им рекли да је комунистички режим за време трајања предизборне тишине у току два дана, 7. и 8. децембра прошле године, јавност застипао уверавањима да ће Србија ускоро да процвета јер ће у њу да се са свих страна слије огроман капитал западног порекла. Тако би власт поступила и сада да су дошли представници Срба из целог света. Рекли би да садашња власт у Србији ужива подршку свих Срба у свету и да су ти људи спремни да уложе милионе долара у привреду Србије.

То би се сигурно догодило да су изборни резултати били другачији.

Разговарао: Александар ЧОТРИЋ

РАЗГОВОР: КОСТА БУЛАТОВИЋ

У АМЕРИЦИ И КАНАДИ КАО У СРБИЈИ

На позив представника милионске колоније Срба у Америци и Канади у име СПО тамо су боравили г. Радмилко Рончевић и г. Коста Булатовић. Са г. Булатовићем разговарамо о циљевима и резултатима те посете.

Са каквим планом сте кренули у Америку и Канаду и са каквим резултатима се враћате са тог пута?

Гостовали смо на позив исељеника који су организовали наше окружне одборе у Сједињеним Државама и Канади. Пошто је дошло до реорганизације странке и усвајања новог Статута СПО то је требало пренети нашим исељеницима. На том путу остали смо од 1. до 27. марта. Обишли смо Њујорк, Њу Џерси, Вашингтон, Чикаго, Либертивил, Кливленд, Виндсдор, Торонто, Ванкувер, Хамилтон и Ескандидо. Остале странке које су слале своје представнике преко океана произвеле су прилично негативан утисак код наших исељеника, који о тим посетама немају нарочито добре утиске.

Ми смо крајње часно и поштено објаснили ситуацију у Србији и Југославији, стање у којем се данас нашао српски народ, објаснили смо основне поставке националног програма за који се боримо и без чијег доношења нема услова да Србија крене мукотрпним путем демократизације. Велику пажњу, поверење и наду оживеле су ове иницијативе СПО код наших Срба у емиграцији. Драго ми је што сам упознао војнике ослободилачког покрета Драже Михајловића. На овом путу потврдио сам своје мишљење да су то елитни људи и прави Срби. Велики број ових српских синова су наши чланови. Са задовољством сам слушао са колико реалности посматрају ситуацију у српском народу, чак толико реално да би се многи комунисти постидели када би их чули. Они се углавном слажу са нама у томе да треба наставити са напорима ка националном измирењу. Уколико се очеви не могу помирити, јер су их идеолошке поделе и бескомпромисни односи доста удаљили, онда бар њихови синови и унуци морају пружити једни другима руку помирења. Потомство српско не сме да се дели! Пред историјом српско потомство је дужно да тај часни гест уради!

СРПСКО БИЋЕ ЈЕ ДРУГАЧИЈЕ

Какав углед ужива данас Србија у Америци и чијом заслугом?

Зна се ко је крив. Крива је Брозова политика и група која камуфлирану стару комунистичку странку представља као нову. То је партија са истим намерама и истом политиком. У време крвавог обрачуна комуниста са својом децом на улицама Београда 9. марта пред очима запаљене светске јавности, ми смо били на путу по Америци. Уколико се уопште може говорити о позитивним ефектима овог крвавог пира комуниста, једно је сасвим сигурно — дефинитивно је скинута наметнута лажна хипотека болшевиизма као природног стања српског бића и у америчкој штампи се о нашем народу више не пише као о болшевичком. Полако се преиспитују и остала предубеђења која је ватиканско-титоистичка-коминтерновска политика дуго плела око нашег народа.

Какав је одјек имао Сабор СПО међу нашим исељеницима, посебно мислим на Декларацију о националном помнрењу коју је Сабор донео?

О напорима СПО да учини историјске кораке толико неопходне у овом тренутку међу нашим исељеницима говори се у суперлативу. Ту посебно место заузима Сабор, беседа нашег председника и предložени текст Декларације. Толико је то многим ушло у душу, да је програм СПО постао, условно речено, незванични програм сваког Србина који живи преко океана. Они прихватају оцену СПО да демонстрације од 9. марта, за које су одговорни социјалисти, по злочинству изједначавају са неделима усташа по српским страдалиштима и стратиштима. Значи да би они, чим се не кају, чим не прихватају одговорност и немају нимало самокритичности, ту исту грешку сутра учинили и поновили, а то је највећа несрећа српског народа.

И ТАМО СУМЊАЈУ

Какве шансе има једна изразито национална странка као што је СПО у свету? Да ли јој национални предзнак смета?

Мислим да је тај „недостатак“ приписан СПО код куће, али да национално одређење наше странке никоме у свету „не пара уши“. После мартовских догађаја, то посебно добија на значају. Било је питања око других странака, око нерегистрованих странака, страначких лидера, али ми смо се држали достојанствено не желећи икогда да блатимо. Наши земљаци добијају штампу и имају сасвим добре информације о томе како се која странка влада; да ли даје подршку отворено или мање отворено социјалистима, како се понашају њихови лидери.

Сада већ чувени зајам за привредни препород Србије, расписала је српска власт тражећи од наших земљака да родо-

љубље одмере свежим новцем. Када је та иста власт требало да им омогући најосновније право, право гласа, лако су заборављени. Јесу ли Вас питали наши Срби шта је са њиховим новцем?

Питања о томе су долазила на свим скуповима. Ми смо им одговарали да података о томе сем социјалиста ни у Србији нико нема, и да се не зна у шта су уложена та средства. Постоји оправдана сумња да је део потрошен и на промоције СПС у предизборној кампањи. Они су посебно уверени — од нас се тражило и тражи се новац за помоћ отаџбини, а немамо право да гласамо каква ће та иста Србија да буде? Да ли ће бити демократска, вишестраначка, или ће незаконито и једнопартијско лудило и даље бити на власти. Они са великим незадовољством говоре о садашњем стању у земљи и разочарани су у руководство Србије које је изневерило њихова очекивања, а изгледа и потрошило њихов новац.

Да ли су изборни резултати отворили сумњу код наших Срба ван земље у снагу опозиције или су покренули сумњу у ваљаност резултата?

Изражена је отворена сумња наших људи у САД и Канади у недемократичност изборних резултата и организовање избора од стране странке на власти. Четири месеца након изборне победе нема ни наговештаја остваривања обећања које је победник прокламовао. Основне замерке наших исељеника могле би се свести на следеће: без доношења Устава у Србији се не може ништа ваљано учинити. Устав је донела једностраначка Скупштина и он није демократски. Укидање покрајина је неминовност у Србији — комунисти су шиптарима оставили територијалну аутономију, значи оставили су им темеље за зидање неке нове државе. Оставили су им језик и писмо, представника у Председништву Југославије, у Скупштини Југославије, у влади, оставили су им албанску заставу усред Србије, албанску академију, албанолошки институт. Све су то атрибути државности.

Да ли су чланови СПО људи од угледа и утицаја у Америци? Како су распоређени страначки одбори?

Ми за сада имамо формиран окружни одбор СПО у Њујорку, он је најстарији, онда у Чикагу и Торонту. Сада смо формирали одборе у Вашингтону, Кливленду, Виндзору, Хамилтону, Ванкуверу, Лос Анђелесу и Ескан-

диду. У току су формирање одбора у Сент Луису и Сан Дијегу. Најбројније чланство је у Торонту. Можемо се похвалити угледним чланством. Њихова питања и пажња окренута је актуелним питањима овог народа. Били су толико заинтересовани за сваку ствар, као да смо усред Србије на неком сабору. Интересовање је окренуто ка томе шта ће бити са Србијом?

О странци на власти и њеној политици ми смо говорили онако како јесте, да су они практично пресвучени комунисти, што су доказали 9. марта у Београду. Међутим, нисмо хтели да се бавимо оговарањем и пуким дискредитовањем било кога. Настојали смо да будемо крајње објективни у процени те власти и да истакнемо и позитивне потезе те власти, ако их је било. Правили смо паралеле шта је Милошевић урадио али и шта није урадио, са чиме не можемо бити задовољни. Добијао сам примедбе када сам му одавао признање за неке поступке, што ћу као објективан човек увек да му признам. Ја сам говорио као Србин, добронамерно и објективно, крајње поштено. У односу на владајући систем био сам мање оштар критичар него када сам код куће, јер сам водио рачуна да ако нешто не кажем и нисам смео да кажем у Београду или Косову Пољу, било би срамота да то кажем ван моје отаџбине. Био сам далеко ближи у Америци него што сам у Србији.

Да ли су наши исељеници спремни да помогну истинске демократске процесе у Србији и да ли су спремни да помогну СПО? Благајници наших одбора су предали у централну благајну за САД Момчилу Петровићу у Њујорку износ који је скупљен од свих одбора на територији САД. За Канаду предато је Небојши Говедарици из Торонта. Ми смо узели само спискове људи који су дали помоћ и донели их у странку. „Српска реч“ би требала да свим тим људима поименично ода захвалност. У СПО никада није било сумње и постоји спремност за значајном и финансијском помоћи.

Да ли су ти људи задовољни контактима са странком у земљи?

Контакт је врло жив и Централна управа и Председништво странке сваким даном поспешују тај однос. Све одлуке, обавештења, излагање председника странке или посланика у Парламенту преносе се врло лако до свих наших одбора.

СПО

У кога се данас у Србији полажу највеће наде, ко је најзрелија политичка снага из перспективе наших људи тамо? Био би то несумњиво само СПО.

ИЛИ ОНИ ИЛИ СОЦИЈАЛИСТИ

Да ли сте имали званичне сусрете са представницима Америчког Конгреса?

Због свега што се догодило у Београду 9. марта г. Рончевић, ја и представник окружног одбора из Њујорка г. Илија Лубарда смо договорно написали један апел УН, Хелсиншкој комисији и целој светској демократској јавности и то насиље, терор и тиранију осудили. Владајућа партија и руководство Србије су означени као кривци. Претпостављам да су наша саопштења јавности до сада и објављена. Били смо примљени у Сенату. У получасовним разговорима разувравали смо домаћине да српски народ није бољшевички, да смо ми стари демократски хришћански народ, коме је комунизам и социјализам силом наметнут. Понајбољи доказ пружили су сами српски комунисти окрвавивши руке у мартовској трагедији.

Како се код наших људи тамо процењује залагање Х. Делић Бентли за српско питање?

Утисак који у Америци влада је да је она наклоњена СПС-у и да нема добра обавештења шта се заправо збива у Србији.

Каква је улога опозиције у америчком парламентарном систему?

Најмање 6 сати пре излагања председника државе опозиција мора имати копију његовог говора како би анализирали те ставове, припремила своја питања и ставила замерке или га подржала. Двадесет четири часа у обичним ситуацијама, а шест часова ако је нешто хитно. Колико смо ми сазнали тамо су опозиција и странка на власти сваког дана заједно а код нас се лидери опозиције и шеф државе нису још видели. То је разлика. То је демократија, сарадња и контрола власти. Опозиција није ништа друго него контрола власти.

Како је расположење наших људи за враћање монархије?

Сви су за повратак Карађорђевића у земљу и у томе су идентични са залагањем СПО који је изразио жељу да се врате све српске династије и сви они који су због идеолошког и политичког неслагања напустили земљу.

Читају ли „Српску реч“ и има ли критика?

„Они су задовољни „Српском речју“ али нису задовољни што свако ко жели да је има не може да је купи. Препоручили смо им да је најбоље да свој примерак обезбде претплатом. Код њих се види нова нада да ће Србија ипак бити слободна и демократска. Ми смо понудили да све евентуалне примедбе везане за наш долазак тамо напишу странци и „Српској речи“ и да нас не штете од било какве критике.

Ако би се оствариле демократске промене да ли би наши исељеници били спремни да се врате и уложе свој капитал? Њихов одговор је јасан — док су социјалисти на власти у Србији нико од њих и не помишља да се врати.

Разговарала: Славница ЛАЗИЋ

СЛОБОДАНЕ УНКОВИЋУ, ЈА САМ ВАШ СТУДЕНТ!

Главном и одговорном уреднику

Поштовани господине уреднице у Вашем листу бр. 16 од 1. априла 1991. године на 65-ој страници објавили сте фотографије двојице милицијата који су 9. марта 1991. године на демонстрацијама без неког видног разлога претукли људе.

Испод фотографије једног од батинаша објављено је моје име и презиме. Од момента пуштања Вашег листа у продају телефон у мом стану не престаје да звони, па је цела породица приморана да даоноононо објашњава да ја немам никакве везе са поменутом особом чију сте фотографију објавили.

После дужег распитивања успео сам да сазнам да се батинаш са ваше фотографије зове МИЛЕНКО ЈОКИЋ, запослен у бригади милиције на Бановом Брду и да станије у Београду ул. Крижанићева 34. са кућним бројем телефона 410.646. Други батинаш са шлемом је ЗДРАВКО ВУЈОВИЋ такође запослен у бригади милиције на Бановом Брду.

Стога Вас молим да ову исправку, сходно Закону о средствима јавног информисања, објавите како би мене и моју породицу ослободили малтретирања којима смо изложени. Желим да напоменем да сам и сам био учесник демонстрација од 9. марта и поштеио се надикао оних отрова а поменутог Милеика Јокића сам лично видео у Таковској улици како без разлога туче пролазнике.

Раде ЈОВКОВИЋ
Лк. Д-54283, Суп Београд.

МИЛЕНКО ЈОКИЋ

ЈАВА

Заштита само и унапред, нас двојица у близини железничке станице трамвају од 20.30 — 21 сат. Корисници се обринуо на нас ми нас ударајући ограда по теми места. Један од милиционера да смо чланови СДЮЖ из јога само прегледали још милиона у лиценцијал бевела за један кило милионери проба поред заво је свој бас на мени ударило по глави и телу. Како је су нас ми марише људи убацили у полицијске пребивали у станију милиције а смо у радној соби поздравили са подигнутим рукама докато доду да су нас поздрављено трели по трога.

Сударили гитоло, да кати имава депонирали нас до сам какав зривак у лад — што немо знамо да су нас пребавили у Падикову су нас на упалу доносили милиционери и бескрупуно тукли. Море давамо станије по већ једно напуштеним станијама ударили на милицијаре, тако да сам овак. у у стани, вагао поново да повратим са и публицима српског војника су нас у ладички где се већ налазила група млађих људи. Ту смо једна прегледали узимали милиционери. На станија — на шта су сви српски милицијари демонстративне у Србији, не је пуштено у ореду, а нас ослободили. Милејорину су пустили у час. (9. 1991) а нас партизанско трамвају. Мило су пустили данас 23. 03. у 23. 03. 1991.

ПРЕБИЈЕНА СРБИЈА

ЛИКОВИ ЗА ПАМЋЕЊЕ

Србија када буде демократија на реформи мишле нас два човека који су бивали тукли, опомени и тражили своју милости. Један од њих је Милејорина — тако се Раде Јовковић. Други, он милиционер који је нас ударио, тако је познато да је њим четирица у једног милиционера.

Сви ТРАКОВИЋ — Батинаш Раде Јовковић и "човек" ЗДРАВКО ВУЈОВИЋ

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ

„ЧИЧА“

1. Звонимир Вучковић: ОД ОТПОРА ДО ГРАЂАНСКОГ РАТА

Ово је други део књиге „Сећања из рата“ у коме Звонимир Вучковић говори о догађајима у којима је учествовао од 1942. до 1944. године, када га је генерал Михаиловић упутио на последњи задатак у Италију. Нека од поглавља су: „Прави Равногорски корпус“, „Бугари у Драгачеву“, „Отпор кроз саботаже“, „Војна мислија Сједињених Држава“, „Ошладински конгрес“, „Ба“, „Летећа бригада“, „Шумски аеродром“, „Борба за Србију“, „Савезници кепуштају Драку“...
Страна: 230. Тирница. Цена: 180 динара.

2. Звонимир Вучковић: СЕЋАЊА ИЗ РАТА

Књига мемуара Звонимира Вучковића, првоборца покрета генерала Драгољуба Драже Михаиловића, команданта Првог Равногорског корпуса. Ово је први пут да се у Југославији објављује целовита ратна прича припадника четничке војске. Делови књиге „Сећања из рата“ објављују се у фалтону „Погледа“ под називом „Мемуари једног четника“.
Страна: 230. Тирница. Цена: 180 динара.

Оглашава продају књига са попустом од 40%

3. Документи Хуверовог института: РОДОЉУБ ИЛИ ИЗДАЈНИК: СЛУЧАЈ ГЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

Док је 1946. године у Југославији одржано инсценирано суђење генералу Драгољу-

бу Дражи Михаиловићу, у САД-у су најбољи амерички адвокати, о свом трошку, одржавали паралелно суђење. Неофицијални комунистички суд у Југославији није узео у обзир потпуно супротан исход америчког суђења. Међутим, научници Хуверовог института при Станфорд универзитету у Калифорнији, прикупили су документа са америчког суђења, синтетизовали их, и уз критички есеј Дејвида Мартина, објавили у овој књизи. У књизи „Случај генерала Драже Михаиловића“ дат је један од најобјективнијих приказа догађаја у другом светском рату у Србији и Југославији, а посебно специфичну тему извештавања да су њени аутори страни држављани.

Леј В. Хендерсон, бивши амбасадор Сједињених Држава и помоћник заменика државног секретара: „Дејвид Мартин до танчина описује неуспешну борбу генерал Михаиловића да своју земљу спасе и од нацистичке и од комунистичке превласти“. Ову веома обилно документовану књигу треба сматрати као последњу реч о том предмету и свани онај који се интересује за савремену историју Европе, треба да је има у својој библиотеци“.
Страна: 500. Тирница. Цена: 280 динара.

Све три књига су илустроване фотографијама из доба рата.

Издавачко предузеће „ЧИЧА“
11000 Београд, Српска Младеновића 1/5,
Телефон 011/507-454, 425-124

Поручујем књигу:

1. „ОД ОТПОРА ДО ГРАЂАНСКОГ РАТА“, по цени од 180 динара
2. „СЕЋАЊА ИЗ РАТА“, по цени од 180 динара
3. „РОДОЉУБ ИЛИ ИЗДАЈНИК“, „СЛУЧАЈ ГЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА“ по цени од 280 динара.

Заокружити број књиге која се поручује. Књиге шаљемо поузећем. Плаћање поштару.

ПОРУЧБЕНИ КУПОН

(презива, име оца, мате и презиме)

(број поште и место стана)

(улица и број)

(својеручни потпис)

НАПОМЕНА: књиге се могу поручити и преко напред датог телефона.

„СРПСКА РЕЧ“
друштво
БЕОГРАД, Народни фронт 43
тел. 011/642 233

објављује да издаје књигу.

.. Снимили смо све што су рекли
и што су порекли !!!

ТРИ САТА емитованог и забрањиваног материјала
двострука аудио-касета Радија Б 92

ПИСМА ВУКУ

Књига садржи факсимиле и делове бројних писама која је СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ и ВУК ДРАШКОВИЋ примио после завршених избора.

Писма су потресно сведочанство о разговору народа у Србији, а нарочито младих, на неочекиване резултате избора.

Цена књиге је 200 динара.

Сав приход од продатих књига припада СРПСКОМ ПОКРЕТУ ОБНОВЕ.

Позивамо чланство СПО и симпатизере да се претплате на ово јединствено издање које је документ овог времена. Својом претплатом уједно учествујете у потпуно СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ.

Књигу можете поручити и порезом на телефон: 663-152, 643-233 или, 149, 660-222, или, 1979, 587-434.

Десет дана марта

Комплетан ток преговора помњаче и студената на мосту

Слоба: "Никал знао да су се звали..."

Јокановић: "Немојте интервјуовати, ми нисмо хумбани!!!"

Пуј гвек не ваљк Матковић: "Никал тако мислио!!!"

Вук: "Јурим Јурић, одузмите возила!!!"

Ривче-ривче Раја: Опозиција нија Жифорда Итића.

Мораба-1 био је Радмило! Ко је био Дунав-1?

Командир: "Сад знам и умеву. Прошарт'о сал Београд."

ИСТИНА ЈЕ И ОНО ШТО КРИЈУ

Ово је наруџбеница

Желим да сазнам истину! Помалите ми _____ примерка касете "Десет дана марта".

Име ми је _____

а адреса _____

Касету ћу платити поштару поузећем.

Знам да ће се цео тираж брзо распродати, зато обиме обезбеђујем свој примерак.

Радио Б 92, Маледонска 22, Београд.

Сетимо сал се!

Касету могу наруџити и телефоном: 622-233 или факсом 330-946

САМО

290 ДИН.

ПОРУЧБЕНИЦА

(презива и име, поручиоца)

број _____ (број)

(улица)

(посл. број) _____ (назив поште)

Услугу протрувености од динара _____ упућан је на мис-

ро рачун број 00801-800-27502 ДД, Српска реч, Београд

У _____ 1991. Потпис поручиоца.

НЕЗАВИСНО НОВИНАРСТВО

БЕЗ ДОБРОГ НАСЛОВА

ИЛИ: СЛОБОДУ ТРЕБА ШИРИТИ, НЕ СУЖАВАТИ

Као наследници једне политике **именовања** и новинари су доказали да је скоро немогуће избећи замке система у коме су тако дуго живели. Један део њих једноставно је **прогласио** да постоји независно новинарство, односно да постоје новине и медији који су „ослобођени“. С обзиром да је новинарски ослободилачки покрет у току можемо очекивати да једног дана сви будемо независни. Шта се крије иза олаке и често погрешне употребе речи независно?

ОБЈЕКТИВНОСТ КАО ОСОБИНА

Најпре, да се кадар тог независног новинарства (оставићемо га, за сад, без наводника) регрутује из комунистичких и опозиционих редова, дакле да по свом саставу понавља, модел саме опозиције. То само по себи не мора да значи ништа посебно да се не догађа овде и сада. Јер, независност не може да буде (у случају већег броја независних новинара) једна врста освете према самом себи, једна врста протеста против бившег себе. Ако је ствар афетка, а не разума, та ће независност брзо променити облик и смисао.

Главни је проблем, међутим, што се таква независност разглашава на начин који не може да буде примерен ниједној озбиљној штампи, радију или телевизији. Наиме, наши независни прокламују као свој **основни квалитет**, оно по чему се они од свих разликују: правовремено и истинито и објективно информисање. Апсурдно је да се њихова независност заснива на квалитету који ни по чему није њихова карактеристика, куриозитет, иновација, а то је објективно информисање. На то се позивају све новине које се штампају и сви програми који се емитују.

Али суштинска **политичка неозбиљност** оваквог на брзину смишљеног концепта независног новинарства јесте у томе што се оно код нас просто обрушава на владајућу партију и систем, узимајући опозицији њен легални простор и начин рада. Јер, истовремено, независно новинарство се просто с гнушањем односи према опозицији, бежећи од ње као од куге у једном још увек, и фактички, једнопартијском систему. Независност се дефинише као „неприпадање ниједној партији“, што би требало да значи да независни новинари нису гласоговорници одређених политичких програма, што оставља у сенци политички дилетантизам у форми независности од политичког утицаја.

ИДЕЈА ДОНОСИ ПАРЕ

Перфидна игра у коју су свесно али без самосвести ушли самозвани независни новинари и медији показује да **власт улаже на**

карту постојања независног новинарства као крвни доказ демократије, уз истовремено игнорисање и фактично непостојање опозиционих медија (осим новина). Као што је познато, то је већ пресудило изборе, одлучује и даље о (непотпуном) информисању јавности, дакле, игра битну улогу у политичком животу. Да не би све остало у ваздуху ево и конкретни пример: Независна телевизија Студио Б, као што јој само име каже, слови као независна телевизија. Да ли је и на који начин она заиста независна свако је могао да се увери за кратко време његовог постојања. Нас сада занима један практичан проблем: ако је та телевизија на технички ниском нивоу, ако жели да ради под нормалним техничким и осталим условима зашто уместо тог крхког статуса независности не буде отворено опозициони канал? То би решило многе проблеме и тој телевизији, али и опозицији, у смислу изједначавања њеног положаја са владајућом партијом. Међутим, људи у Студију Б знају (ако не знају онда осећају) да су као независни добро заштићени и да нису претерано изложени нападима. Као опозициони програм они би трпели много више. (Нико, наравно, не жели да поништи професионална достигнућа новинара ове куће у протеклом периоду. Али, овај студио је само најбољи пример за разумевање једне ситуације.)

Из свега произлази да се народ (подразумевајући под њим и новинаре) тешко навикава на нове односе у којима постоји легална опозиција. Задовољни што ова уопште може да постоји, они се више не баве даљим односима. То **задовољство на мало већ нас је много пута коштало**. Праћено суштинским нераумевањем времена и система у коме живимо то прети да поткопа канале нове енергије који су потекли, и који су неопходни, за будућност.

Велики маг медија Ханс Магнус Енценсбергер у једном тексту о немачкој штампи подсећа да је Хитлерова владавина била погубна по штампу. Она је, каже Енценсбергер, штампи сломила кичму. Велике грађанске новине, са традицијом од скоро сто година излажења пре рата, нису биле обновљене после рата. Чак и такве новине као што су биле *Frankfurter Zeitung* и *Deutsche Allgemeine*. Истражујући шта открива та истина немачки теоретичар се осврће на историјат штампе и каже: „Начела и слободе грађанске класе превазилазе интересе класе која их је створила и изборила; они не греше ни онда када се окрену против тих интереса; њих није могуће опозвати“. Оно што је важило за Немачку важи и данас за нас: слобода штампе ограничена је законима.

Није задатак новинара да ту слободу сужава, него да се њом у потпуности користи.

Никола МИШКОВИЋ

ЛАЖНИ СВЕДОК ЗА ПРАВУ ПОЛИТИКУ

Треба разумети љутњу и примитивну агресију народног посланика Радисава Симића. Има он дебелих разлога када брани извештај Анкетног одбора. Нема избора. Мора да брани владу у којој министрује Горан Триван, замењује министра Радомир Шујерановић, а на високој функцији још увек се налази човек који га је лансирао у високе и мутне воде политике.

Када се недавно у Народној скупштини Србије расправљало о извештају Анкетног одбора о демонстрацијама одржаним 9. марта, грађани су могли уочити и наступљивост господина **Радисава Симића**, народног посланика из Кладова. Господин Симић је извештај бранио из петних жила, не бирајући речи у квалификацији „рушилаца и оних који су 9. марта желели да сруше уставни поредак у Србији“.

Треба разумети народног посланика Радисава Симића. Пред тим истим Анкетним одбором сведочио је и господин **Радомир Шујерановић**, подсекретар у Министарству унутрашњих послова Србије, и уз министра Богдановића најдоговорнији за крвави расплет „устанка у Србији“.

Господин Радомир Шујерановић је својевремено дуго радио у Неготину, као Окружни јавни тужилац. Са овим тужиоцем г. Симић је лепо сарађивао. Захваљујући везама са Шујерановићем он је данас и народни посланик

КРИВ ШТО ЈЕ ЖИВ

Година 1975. господин Радисав Симић је открио „народног непријатеља“. Као директор ООУР-а „Бродоремонт“ у Кладову пријавио је служби државне безбедности финансијског директора **Богоја Јовановића** да се непријатељски понаша, да за самоуправљање говори да је промашај и да у Југославији не постоји стабилан економски систем.

Све је, уствари, почело када је Богоје Јовановић открио да шеф производње **Благоје Богдановић** поткрада касу предузећа. Богдановић ангажује брата Спасоја, начелника Одељења службе безбедности у Зајечару, који уз помоћ бебедњака **Ђорђа Тривана** из Кладова монтира процес Богоју Јовановићу.

И тако је Богоје Јовановић ухапшен 19. децембра 1975. године, на Светог Никољу, своју крсну славу. Комунисти су имали лудо задовољство да ухапсе човека неколико дана уочи дана када очекује, рецимо, да добију приносу, или да му лисице ставе на руке истог дана када „народни непријатељ“ сахрањује неког ближњег свог. Богоје Јовановић је ухапшен на Светог Никољу. Кључни сведоци су били брат начелника Одељења службе државне безбедности у Зајечару и директор Радисав Симић.

Три месеца касније, 26. фебруара Окруж-

ни суд у Неготину је осудио Богоја Јовановића на пет година строгог затвора и продужио му притвор до правоснажности пресуде.

Суд је нашао: „крив што је током 1974. и 1975. године у више махова и пред више лица злонамерно и неистинито приказивао друштвено-политичке прилике у нашој земљи, тако што је говорио да је наш самоуправни систем глупост, да нисмо зрели за самоуправљање, да је самоуправљање будалаштина, да ми немамо стабилни економски систем па због тога и лутамо из реформе у реформу...“ За свако непријатељско понашање“ изречена је и „примерна казна“ — ПЕТ ГОДИНА СТРОГОГ ЗАТВОРА.

Главни сведоци Радисав Симић и Благоје Богдановић, брат Спасоја Богдановића, начелника Државне безбедности Зајечара били су кључни сведоци против Богоја Јовановића, доказујући његово „непријатељско деловање“.

У пресуди Окружног суда у Неготину број К. 5/76 пише: „Суд је исказу сведока Симића у потпуности поверовао јер је овај сведок на главном претресу врло убедљиво, одређено, јасно и недвосмислено...“

ЧАРИ САМОУПРАВЉАЊА

У пресуди још пише да је „сведок Симић често говорио оптуженом, а у вези његових непријатељских наступа, да је самоуправљање један добар правац и пут, да ће резултати самоуправљања бити још позитивнији када људи још више буду схватили и уходили се у систем самоуправљања, саветујући оптуженом да се мало и он укључи у друштвено-политички живот, па ће и он сам осетити чари самоуправног друштва, и да је због тога чес-

то долазио у идејну конформацију са окривљеним Јовановићем, који је упорно одбија да се политички ангажује...“

Ни крив ни дужан Богоје Јовановић је осуђен на пет година строгог затвора. Сви актери овог монтираног процеса једном „непријатељу самоуправљања“ почели су да напредују. Спасје Богдановић је данас у Министарству унутрашњих послова на важном месту. Вероватно се и даље бави монтирањем процеса.

Окружни јавни тужилац у Неготину Радомир Шујерановић добио је од Службе државне безбедности у Зајечару добре препоруке. Препоручило га је његово изналажење непријатеља, па је данас у Министарству унутрашњих послова подсекретар за јавну безбедност!

Напредовао је и господин Радисав Симић.

После сведочења у монтираном просецу Богоју Јовановићу, ради заштите од кривичног прогона брата начелника Службе државне безбедности Спасоја Богдановића, због финансијских малваризација, г. Симић је постављен за председника СО Кладова, а потом је више година био секретар и председник Општинског комитета Савеза комуниста у Кладову. Био је то човек од поверења.

Прошле године г. Симић је кандидован испред Социјалистичке партије Србије за народног посланика. Служба државне безбедности Србије пуно му је помогла да за посланика и буде изабран.

Списак лоповлука Радисава Симића је голем. Шамарао је државну касу колико је год могао. Узимао је кредит, као председник СО Кладово имао је тарифе за протажирање око издавања дозвола за стамбену изградњу, за добијање локације за отварање локала за малу привреду...

Лепо је било и „безбедњаку“ Тривану из Калдова. Његов син Горан, студент шумарства, у антибирокаратској револуцији је био чедо Мирјане Марковић. Преко њега је монтиран процес редакцији „Студента“. Син је од оца много научио. Данас је млађани Триван министар за спорт и омладину.

Треба разумети љутњу и примитивну агресију у наступу народног посланика Радисава Симића. Има он дебелих разлога када брани извештај Анкетног одбора. Он нема избора. Задужен је, мора свим силама да брани владу у којој је министар Горан Триван и заменик министра Радомир Шујерановић, и министарство у коме је на високој функцији човек који га је лансирао у високе и мутне воде политике господин Спасоје Богдановић.

Господин Радисав Симић, народни посланик Социјалистичке партије Србије, није изузетак. Такве су многе његове партијске колеге у посланичким клупама Скупштине Србије. О њима у следећим бројевима. Извињамаво им се што их не приказујемо по азбучном реду и „заслугама које су постигли у развоју самоуправног социјализма у Србији“. У питању је метода случајног избора.

РАДИО—БЕОГРАД ПРЕ И ПОСЛЕ СКУПШТИНСКОГ АПЛАУЗА

ИАКО НИСТЕ ЧУЛИ — БИЛО ЈЕ

Не само онима који су скептични према свему и свачему, салве аплауза под здањем Српског парламента упућене Николи Миркову, генералном директору Радио—Београда, за његову беседу након фарсичне дискусије о Извештају о раду Радио—Телевизије Београд—звуче забрињавајуће. Њихов ехо је опомињући, с обзиром на чињеницу да су и посланици опозиције стали на страну СПС—овске већине дајући колорит целој расправи и ономе што смо гледали и слушали из српске Радио—телевизије.

Уколико се прихвати и чињеница да се радио мање слуша па и да је медијски подређен телевизији, његов програм ни изблиза не заслужује тако блиставе говоре и бурне аплаузе, поготову не опозиционих посланика у Народном парламенту. Пре свега због тога истог Николе Миркова, који је био у реалним кадровским опцијама да заседне у Митевећеву фотељу, али и због његове „фауне“ која га окружује у згради у Хиландарској улици. Тешко је и поверовати да би садашња власт допустила да на место генералног директора ТВ Београд доспе човек ван визуре дедињских челника.

Захваљујући Николи Миркову генералном директору Радио—Београда „из „Политике“ ће се ускоро огласити и Радио—Политика, на таласној дужини од 105 мегахерца. Приватним дилом „Политика“ тако добија још једно жестоко упориште за медијску обраду јавности и сигурно најлепшим особинама једног режима.

„ПРИСЛУШНО УВО“

Истовремено, ту исту фреквенцију од 105 мегахерца нису успели да добију многи који су је легалним путем, тражили. Никола Мирков је под притиском (али и својом вољом) фреквенцију на крају ипак уступио Живораду Миновићу за његову разгласну станицу. Захвално је светити се и колико је Никола Мирков настојао да спречи нормалан почетак Омладинског радија „Б—92“. Тек после много разговора вођених са иницијаторима осни-

У победоносном излагању Николе Миркова, генералног директора Радио—Београда, није било ни речи о трговини фреквенцијама, интерној цензури, „скидању“ новинара...

вања Омладинског радија „Б—92“, који су поседовали готово комплетну документацију, пристао да одобри коришћење садашње фреквенције на којој се емитује програм Омладинског радија. Но, и даље над „омладинцима“ стоји уцена по којој „на миг“ својих наредбодаваца Никола Мирков може да одузме предајнички репетитор, сопственог репетитора који је власништво Радио Београда. Ускоро ће и та дилема бити решена, јер Омладински радио сакупља средства за набавку спорстског репертоара, бежећи на тај начин од добре или лоше воље Николе Миркова.

Међу људима, који раде на прислушкивању и денунцирању људи у Радио—Београду „откривамо“ и Јована Арџину, главног и одговорног уредника II програма Радио—Београда. Иако овај програм у својој основи има

„културолошку“ димензију, институција „стакленог звона“ над појединим емисијама овде је као у каквом медијском „Гулагу“. То се посебно односи на емисију „Нико као ја“, која је успела да се избори за сопствени идентитет још у предизборној кампањи презентирајући слушаоцима садржаје „ни по Арџини ни по Миркову — већ по истини“. Због тога су неки људи напрасно нестали из ове емисије одлазећи, ваљда „због умора“, у друге емисије. Треба ли у том контексту, објашњавати одлазак Светлане Лукић, уредника емисије „Нико као ја“ на дужи „летовање“ у емисију „Зелени мегахерц“, која је, узгред буди речено, после пуцања сарадње са Радио Загребом медијски постала сасвим „беспредитна“. Након одласка Светлане Лукић, пресија је премештена на екипу младих људи који су наставили тамо где је Светлана Лукић стала, али опет под строгом контролом Јована Арџине.

Остало је у памћењу напрасно „кресање“ блока о забрани емитовања „ЈУТЕЛА-а“ на подручју Србије. Цензура је као много пута до сада била јача од храбрости. А, Радио Београду и његовом директору народни посланици у Скупштини Србије френетично су аплаudirали.

РАДИЈСКИ ЧУКИЊ

„Аргумент више“ за целу фарсу око пре-велике количине објективности, која је до са-

ЗАБРАЊЕНА ПОСЕТА ТЕРАЗИЈАМА

Никола Мирков лично је забранио неким новинарима да присуствују догађањима испред Теразијске чесме док се ствар „не избистри“, а тек онда су сарадници из куће у Хиландарској улици број 2 похрлили да „узму воде са извора“.

То је био случај и са емисијом „Нико као ја“ која је била забрањена за емитовање 11. маја после свих догађаја од 9. марта иако је био припремљен комплетан тонски материјал који до дана данашњег није емитован.

И то је Радио Београд коме се аплаudirало!

да извирала из Радио Београда, како су оценили посланици у Скупштини, може да буде емисија „Аргумент више“ I програма Радио Београда, чији је најчешћи креатор Слободан Ступар. Скраћивање и избацивање прилога мало је коме још интересантно, али Ступар тај посао ради с токовим чукићевским талентом да би му и сам тв—идол могао позавидети. О каквом новинару се ради говори и његова денунцијантна улога у Независном синдикату и Удружењу новинара, где је био задужен да „делује са позиција оперативног мозга“ Николе Миркова и његових најближих сарадника.

И то је, на жалост, Радио—Београд коме се у Народном парламенту аплаudirало!

Зато убудуће обратите пажњу на програм Радио Београда. Пре него што му аплаudirате

Сава КОЈИЋ

СУВИ ДУКАТИ ЗА ПРАВУ УМЕТНОСТ

Србија је одувек имала навику да се изнова рађа. Родила се и у XIX веку када се у окриљу није појавило грађанско друштво. Трговина је узела маха и преко ноћи створила богаташе, а заједно са њима и задужбинаре. Готово да није било имућнијег човека који иза себе није оставио фонд или бар грађевину са делом имања. Српска широкогрудост је у томе нашла свој израз и створена је навика која се одржала све до II светског рата.

Онда се Србија родила још једанпут. Стари богаташи више нису имали шта да поклањају, а нови су нам поклонили да више немамо богаташе. Све је постало „наше“, изумрли су задужбинари, а што је још много горе, и њихове задужбине. Остале су само усамљене зграде са именима својих добротвора, лишене својих имања, лишене својих фондова, препуштене новом времену које за њих није имало разумевање.

Некад славне грађевине стоје и данас, али ретко која од њих има функцију којој је намењена. Све су оне подигнуте и поклоњене друштву са намером да се из њих извуку средства којим би се помогао неко или нешто. Данас је то немогуће, јер оне више не доносе, новац, национализоване су и употребљене по жељи нове власти, а не по жељи њихових задужбинара.

Коларчев Универзитет и данас рефлектује жељу свог оснивача, Илије Коларца. Живи и ради као и пре рата и ретко ко може да примети разлику сем оних који су унутар самог универзитета. Разлика је само у томе што је тај центар српске културе некада имао новаца напредек, а данас га ствара готово ни из чега. Задужбине више нема, нема ни Одбора, ни имања, узео је све што је Коларац поклатио свом народу и његовој култури.

Данас постоји Коларчев Универзитет, Коларчева улица, кафана Коларац, једино више нема задужбине Илије Коларца. Њега није било потребно национализовати, он је добровољно оставио све што је имао, ако се осврнемо на његов живот схватићемо да је желео само да цело то богатство стигне до културе

Богаташ са три гроша

Илија Милосављевић — Коларац је рођен у селу Коларима око 1800. године. Био је средње сиромашан и средње образован, што је проистекло из чињенице да се родио у тешким временима. Завршио је само основну школу када је са тринаест година морао да пребегне из Колара, заједно са породицом, под новом наредбом Турака. Населили су се у селу Црепаји и ту је живео тако што је продавао рибу.

Ускоро су се вратили у Коларе и тада је његово образовање било прекинуто. Сви су очекивали да ће постати абација, као и његов отац. Могао је то и бити да се његов авантуристички дух није успротивио. Са непуних седамнаест година дошао је у Београд. „Када сам дошао у Београд имао сам 30 пара. Од те своје имовине одвојио сам две паре и купио лепињу да ручам. Једући ту лепињу мислио сам шта ћу учинити кад потрошим и оних 28 пара“.

Илија није био предодређен да осети глад. Пре не-

Прича о Илији Коларцу личи на причу о Србији. Почео од ничега, урадио много и завршио у затвору. Ново време имало је још мање разумевања за старе задужбинаре. Све је постало „наше“. Остале су само усамљене зграде са именима својих добротвора, лишене својих имања, лишене својих фондова, препуштене новим људима којима су и задужбине постале народни непријатељи. Од овог броја, „Српска реч“ истражује шта се догодило са огромним фондовима великодушних Срба, од којих је Илија Коларац један од највеликодушнијих.

го што је остао без новца успео је да се запосли као трговачки момак. Од тог тренутка трговина је одредила читав његов живот.

У почетку је мењао газде, а онда је дошла његова прва дужа служба код Милутина Радовановића. Нешто касније, 1827. г. оженио се његовом ћерком Синђелијом. Тим браком је себи обезбедио прву радњу — болту. Отворио је у својој кући и касније завештао српском народу.

Коларац је био трговац у души и брзо је стицао своје богатство. Као већ уважени грађанин, на изненађење свих, преселио се у Панчево. Тих година су у моду ушле златне капе и сви бољестојећи мушкарци су их носили. Кнез Милош је био противник сваког луксуза и оштро је осудио нову моду. Наредио је да се сви који носе капе ухапсе и избатају. Једна верзија каже да се Коларац препао од кнежевог гнева и да је због тога побегао, а друга да му је Кнез Милош одузео кућу и да је због тога напустио Београд.

У Панчеву је започео ново поглавље свог живота. Трговао је свињама, храном и житом, а ово последње му је обезбедило највећи успех. Његове пошиљке су редовно ишле у Дјур и Беч, а у Аустрији је постао познат као Илија Србијанац. „Ја нисам знао шта је то глад и жеђ, шта ли неспавање и умор кад год ме је чекао какав повећи посао“, објашњава сам Коларац начин на који се обогатио.

Највећа љубав — уметност

Средином XIX века Илија Коларац је већ довољно богат да себи може да приушти улогу добротвора. Године 1848. постаје члан народног одбора чији је циљ давање прилога за народне потребе. У то време шаље новац у родне Коларе за обнову цркве и школе. Ипак, више од свега њега је интересовала књига. Према једном документу, финансира превод књиге „Гроф Монте Кристо“, а његова права делатност тек ће уследити.

Синђелија Коларац умире 1855. г и Илија се тада враћа у Београд. Купује породичну гробницу крај цркве Св. Марка и од тог тренутка се све више окреће култури. Његова усамљеност, богатство и глад за културом створили су једног од највећих добротвора српског народа.

Непосредно после женине смрти, основао је заједно са Томом Вучићем фонд за лица која су се жртвовала у рату. Била је то само најава за његов најамбициознији и најзначајнији фонд. Године 1861. основао је фонд за књижевност и обавезао се да ће сваке године на име њега одвајати по 100 дуката. Том приликом је упутио писмо неколицини уважених академика, између осталих и Емилијану Јоксимовићу и Јосипу Панчићу, позивајући их да му помогну при одлуци које су књиге вредне за штампање. Мада је прави принцип рада овог Коларчевог фонда утврђен тек његовим тестаментом, у начелу је остао исти као и приликом оснивања.

Коларац је својим фондом ставио акценат на књижевност, али то није била једина делатност. Молбе су стизале свакодневно и биле су веома разнолике. Из

СРПСКЕ ЗАДУЖБИНЕ

архивске грађе сазнајемо да су му се често обраћали научници са молбом да финансира њихова путовања и усавршавање у иностранству, оснивачи листова који су тражили потпору, као и Српска Патријаршија која је молила помоћ за подизање школског парохијског дома.

Највећа љубав Илије Коларца су биле књиге, али му ни други облици уметности нису били страни. Вео-

ма је волео позориште и музику, тако да је на почетку сваке године закупљивао ложу у позоришту за невероватних 100 представа. Једна од ствари која би га данас радовала је свакако звук свих оних музичких дела које се чују из њихове некадашње задужбине.

Ситуираност се претворила у богатство, 80—ти рођендан се ближио и 25. фебруара 1877. Коларац пише тестамент којим све што поседује завештава српској култури и то у оквиру два фонда. Први фонд је намењен изградњи Српског универзитета, а на то га није потакла само жеља за образовањем, него и чињеница да су Хрвати већ имали Универзитет и да је Коларац желео да се оснује и у Србији као пандан Хрватском. Други фонд је био намењен књижевности.

Тестамент није повучен

Овако великодушну задужбину Србија раније није имала и сасвим су невероватни догађаји који су уследили после објављивања тестамена. Крајем 1877. Илија Коларац је оптужен за велеиздају и изведен пред војни суд у Аранђеловцу. Осуђен је на 5 година затвора и бачен у тамницу. Није одлежао читаву казну јер га је следеће године „владилачка милост“ ослободила. Изашао је из затвора и живео још само неколико месеци, био је престар да издржи искушење као што је тамница.

Страх да ће после тога Коларац повргнути свој тестамент био је безразложан. Пред смрт је изјавио: „Прав сам и чист као сунце, зато сам и мислио да ће ме пустити, али у један мах би ми тешко, па хтедох поцелати тестамент. Хвала Богу, нисам“.

Илија Коларац је умро 1878., али воља његовог тестамена није одмах извршена. Уследио је скоро десетогодишње суђење у коме су вешти адвокати покушавали да оспоре пуноважност тестамена. На дан св. Арханђела, 1886, тестамент је коначно ступио на важност. Коларчева заоставштина је тада износила 904.935,17 динара. Та сума још увек није била довољна за подизање универзитета.

Коларчев Књижевни фонд је основан још за његовог живота и на основу заоставштине је могао да настави са радом. Други Фонд је био намењен подизању Универзитета, такође је отпочео са радом, али је морао да сачека извесно време да би се створили услови за подизање зграде. Пошто је Илија Коларац сем новца оставио и многа непокретна добра, стални извори прихода су били обезбеђени.

По жељи Коларца конституисана су два Одбора са по шест чланова. Сваки Одбор је управљао са по једним фондом и прве чланове одбора је изабрао он. У тестаменту је нагласио да се број чланова може повећати према потреби, али да никада не сме пасти испод шест чланова. Наименовања су била доживотна, и нови члан се могао изабрати само после смрти једног од чланова и то искључиво вољом осталих чланова.

Када се говори о раду Коларчеве задужбине обично се истиче да је он подељен на три периода:

Период 1878—1886. време дугих парничења и борбе за спасење Задужбине.

Период 1886—1912, поновни почетак рада Књижевног фонда и организовања Универзитетског фонда.

Период од 1923, време после рата када се поново обновио Књижевни фонд и када је почела изградња Коларчевог универзитета.

Једно је сасвим сигурно, да ова задужбина има и свој четврти период, али нам он није сасвим јасан. Назив тог периода још увек смо немоћни да дамо, а годину када је наступио можда и можемо да натегнемо, мада она клизи и топи се у мору нејасноћа.

— наставиће се

Сандра ПЕТРУШИЋ

ГЛАС ЦРКВЕ

Вук Драшковић

САБРАНА ДЕЛА У СЕДАМ КЊИГА ПРВИ
ПУТ ЋИРИЛИЦОМ

ЗА САМО 700 ДИНАРА БРОШИРАНО ИЗДАЊЕ ТВРДИ ПОВЕЗ 1.200 ДИНАРА

1. СУДИЈА
2. НОЖ
3. МОЛИТВА I
4. МОЛИТВА II
5. РУСКИ КОНЗУЛ
6. ОДГОВОРИ
7. КОЕКУДЕ СРБИЈО

Литература која је послужила као основ обнове српске духовности. На 1650 страница пред вама су дела која објашњавају зашто је Драшковић постао идол српске омладине.

Књиге су штампане на 80-грамском папиру, формата 13 пута 20 цм. Претплатна цена: 700 динара; Броширано, тврди повез 1.200 динара. По изласку из штампе цена ће бити неколико пута већа. Поруџбине на телефон (014) 35-115, на адресу: ГЛАС ЦРКВЕ, Војводе Мишића 28, 14000 Ваљево.

Шаљемо искључиво поузећем, поштарина купца.

Књиге излазе из штампе половином априла.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим непознато наручујем књиге комплет _____

(навести који повез)

(адреса)

(место)

ВАСКРШЊЕ ЈУТРО НАД СРБИЈОМ

Топли и светли зраци великог хришћанског празника Васкрсења Христовог, обасјали су почетком овог пролећа нашу све хладнију и све суморнију планету. Хришћани целога света са радошћу су дочекали и поздравили победу живота над смрћу, светлости над мраком, правде над неправдом, победу добра над злом.

Хришћанска религија, особито Православље, није никаква имагинација, или нека пука научна теорија изван домашаја реалног живота, нити каква фикција или апстракција која почива у доменима ирационалног. Хришћанство је, напротив, конкретни и реални живи живот у свим његовим правцима и облицима. Боље речено, хришћанство је со људског живота на земљи — његова логика и логосност.

ГОЛГОТСКИ УДЕС СРПСКОГ НАРОДА

Зато ови догађаји из Христовог живота од Рођења до Вазнесења, Његов живот и дело, Његова наука и сви важнији догађаји из историје Његове Цркве, дубоко су укорени у живот сваког хришћанина — и појединачно и саборно, и они изван живота не представљају ништа. Црква је установила празнике који у току једне календарске године подсећају хришћане на те догађаје. Сваки празник је својеврсна духовна смотра живота сваког хришћанина и сваке људске заједнице као саборног бића. Хришћански празник је критеријум живота сваког хришћанина. Зато је историја Цркве Христове историја човековог духа, свих његових успона и падова, победа и пораза.

Али Страсна седмица, или Велика Недеља, недеља у којој се подсећамо страдања Христових, недеља, дакле, између Цвети и Васкрса, представља биографију човечанства од краја до краја времена. Сваки појединац и сваки народ кроз своју историју креће се између Цвети, преко Великог Петка до Васкрса. Од појединца и народа зависи коју ће улогу изабрати у овој свечовечанској драми Велике Недеље.

Историја српског народа укоричена је између Цвети и Васкрса, између Голготе и Гетсиманије. Нигде голготска драма није добила свој продужетак у таквим размерама као што га је добила у историји и животу српског народа. Христово голготско страдање и смрт немају симетрије међу људима за протеклих две хиљаде година. Само се голготски удес српског народа може мерити и упоређивати са Христовим страдањем. Разуме се, треба имати у виду и удес јеврејског народа. Али Јевреји су Христа разапели и на себе навукли Божије проклетство. Речима — крв његова на нас и на душу нашу, сами су себе проклели. Њихов удес, дакле, има узрок и објашњење.

Зашто је српски народ — голготски народ? Зашто је историја српског народа једна непрекидна голготска драма у свим својим размерама? Где је узрок нашег историјског

ПИШЕ: Љубомир РАНКОВИЋ,
протођакон

**Сваки појединац и сваки народ
кроз своју историју креће се
између Цвети, преко Великог
Петка до Васкрса. Од појединца и
народа зависи коју ће улогу
изабрати у овој свечовечанској
драми Велике Недеље**

удеса? Ко може објаснити наш крст и наше распеће?

На сва ова питања тешко је дати поуздан одговор. Сва наша историјска грађа, усмено и писмено предање, не пружају довољно јасну слику о духовном и црквеном животу српског народа у дубљој прошлости. Позната је наша склоност да прошлост улепшавамо, дотерујемо, позлаћујемо. Да скривамо своје мане, да их брзо заборављамо или да их, користећи временску дистанцу, претварамо у врлине и да за њих нађемо уверљиво оправдање. Великодушни смо у праштању себи самима. Често и другима — нашим непријатељима. Праштање је добро али заборав није добар. Не због освете, злопамћења, мржње, већ, пре свега, због опомене и историјског наука који се мора извлачити из историјског искуства.

Да би добили одговор на питање о узроцима нашег историјског удеса, морамо разгнати сву позлату и декорацију над вековима наше прошлости и критички се осврнути на наш историјски ход. Но, то је посао који припада историчарима и социолозима, науци и литератури. Нама остаје да на основу нашег

животног искуства, на основу живота српског народа данас, доносимо одређене судове и закључке о нама као људима и народу и о нашем колективном и појединачном удесу који преживљавамо. Тим пре што смо сви сагласни да је наш данашњи пад једна од најдубљих у нашој историји. Око тога бар дилеме нема, иако су ту од скоро бољшевички телали тврдили и уверавали народ „да се никад боље није живело“.

Пре свега, мора се знати и безброј пута понављати, да су српску државу основали свети. Свети Сава и његов отац Свети Симеон Немања. Они су конституисали српско национално биће, ударили му печат и одредили пут. Свети Сава је уз помоћ свога оца и брата створио самосталност српске државе. Он је српску државу и цркву венчао нераскидивом везом. Држава је била тело а црква душа српског националног бића. Кад год је долазило до кризе у односима између државе и цркве српски народ је доживљавао тешке падове и страдања. Исто као у животу човека. Када дође до неслагласности између душе и тела, организам оболева и тешко страда — и физички и духовно.

До Светога Саве — Србин је голи биолошки појам. Означавало само припадност једном дивљем словенском племену. Од Светога Саве Србин и Српство добијају своју духовну димензију, своју вертикалу. Име Србин постаје симбол, знамење за припадност једном историјском народу који има своју улогу и послање на граници светова, на копчи континентата, на размеђу религија и цивилизација, на међи између Истока и Запада. Свети Сава је између појма Србин и православац повукао не једну, већ две црте и утемељио знак једнакости за сва времена. И нека се коначно зна и то мора постати јасно свима да Србин без вере није Србин. Истина он то биолошки јесте. Али у истој оној мери као што тело без душе може представљати човека и личност. Зар и муслимани нису биолошки Срби. Али никоме не пада на памет, ни њима ни нама, да их присиљавамо и тражимо од њих да се изјашњавају као Срби. Они то, објективно, нити јесу, нити могу бити без православног вере. Па како онда атеиста, припадник, дакле, једне још фанатичније и апсурдније религије, може себе сматрати Србином и носити то свето име.

А живимо у времену када једна безбожничка хорда биолошких Срба, угашене светосавске свести, организована у једну партију на темељима и принципима највећег светског подземира, настоји да води српски народ и решава његову судбину. На српском државном трону, на коме је седело неколико великих српских светитеља, царева и краљева, седи човек који до данашњег дана није прекорачио црквени праг. Актуелни српски председник није до данас својом ногом ступио ни под куполе светосавског храма, највеће задужбине народа Светога Саве. Бројни страни државници, амбасадори, дипломате, дипломатске и државне мисије које посећују Беог-

рад, приватно посећују и градилиште светосавског храма. Председник српске државе живи у сенци његових купола и не осећа потребу да у њега уђе. Реда ради, бар. Таква ароганција и игноранција нема паралеле у цивилизованом свету.

АРОГАНЦИЈА СРПСКОГ ПРЕДСЕДНИКА

На Газиместан је слетео са својих болшевичких, надмernih и сујетних висина и на крајње уредљив начин се обратио милионској маси косовских ходочасника — „другови и другарице“. Том приликом није му пало на памет да посети манастир Грачаницу у коме је било тело Кнеза Лазара косовског на чијем трону и сам седи. Али све то Србима није засметало да га изабере за свога вођу и председника своје државе. Он и његово (нажалост и већине Срба) „руководство Србије“ највернија су слика данашње Србије и српског народа. Сиромашина и душом и телом данашња Србија је добила заслуженог председника. Нашла рупа закрпу — каже наш народ. Србија — сиротињска, непросвећена, сипљива, остарела, ђифтинска, малограђанска, медиокритетска, пикљива, игнорантска, злурада, инатска, примитивна, намрачена и намргођена надвладала је саму себе. Надвладала је онај квалитет који Србију чини Србијом и без чега она није Србија. Болшевичка Србија није Србија. Ни географски ни духовно. Болшевицирани Срби нису Срби ни физички ни духовно. Њихова отаџбина је иза Карпата у царству мрака њихових отаца и родоначелника Лењина и Стаљина. Данашње тзв. „српско руководство“ тј. болшевичка власт у Србији су неподношљива и ружна краста на бићу Србије и српског народа које се плаши и клони цео свет. Да ли се зна да бројни булевар и улице европских метропола носе имена Србије и Срба. Србија и Србин су некада били витешки појам коме се дивило цео свет. А данас? Данас смо са својим председником и „српским руководством“ сврстани раме уз раме са Чаушескуом и Илијескуом, Живковим и Рамизом Аљијом, Садамом и Амином.

Да се ми не огрешисмо о Броза? У његово време, Југославија и Србија су поседовале нешто виши степен слободе и демократије у односу на „источни лагер“. То даје право да верујемо да би и у овом времену, када се Исток ослободио болшевичких букарија, код нас слободе било више него рецимо у једној Чешкословачкој, Пољској... А чињеница је да смо данас заједно са Албанијом на самом дну Европе. Није Броз 1968. извео тенкове на српску омладину, сузавац и водене топове. Није, иако није био Србин. А 1991. године, усред слободне Европе и света, тенкови брује само у Багдаду и Београду. Није онда чудо да се име Садама Хусеина често помињало у нашем главном граду.

А све је то наш избор. Све је то мера наше свести, наше способности да живимо одговорно као народ. Свега тога смо се могли ослободити без капи крви и зноја. Уместо да постанемо велики и историјски народ, постали смо сметлиште света, уклету брежу од кога сви окрећу главу. Немамо пријатеља у свету, нити их овакви какви сада јесмо можемо задобити. Није тачна тврдња да нас свет мрзи само зато што смо Срби и православци, што смо на устима Ватикана, што смо храбри и непокорни, што смо... Девети март и студентске демонстрације су показале да је свет уз

српски народ, али не уз онај болшевички и болшевицирани, удворнички и преварантски, мангупски и неодговорни. Студентима и њиховим захтевима се придружио цео свет. Сви универзитети Европе и Југославије, све међународне организације, сви културни и јавни радници Европе и Југославије. Тој и таквој Србији свет се диви и такву Србију пријеклује. Ону и онакву каква је била у време Краља Петра на почетку овога века, када је служила за узор целој Европи. Неће нико ову чекињасту намргођену и сирову Србију. Неће ни Србија, уосталом, да не буде права Србија.

Но за све што нам се догађало од деветог децембра, када смо слободно одлучили о својој судбини, и што нам се догађа данас, одговорни смо сви ми. И пред собом и пред историјом. Између Христа и Вараве (Барабе), између светлости и мрака, добра и зла, правде и неправде, Светога Саве и Карла Маркса, достојанства и понижења, између пута и беспућа — определили смо се против себе и као Јевреји пре две хиљаде година урлали смо у свом безумљу „крв његова на нас и на децу нашу“. Агонија Великог Петка српског народа је продужена. Стигла нас је клетва и на улицама нашег главног града пала је по ко зна који пут српско-српска крв. Поново је дигао Србин руку на Србина. Пале су прве жртве нашег безумља и неумља које се не могу надокнадити.

РУКОВОДСТВО БЕЗ РАЗУМА И САВЕСТИ

Крајње иронично и понижавајуће звучи нагађање „анкетног одбора“ око тога ко је први започео сукоб. Тај сукоб је започео још 1941. Још од тада сукобљени су крст и петокрака и још од тад та „два страшна симбола“ војују и узимају српске жртве. Девети март је једна епизода. Али сигурно — најзначајнија. Никада више Србија неће бити као она пре деветог марта. Схватили су ваљда, коначно, српски болшевици и њихова полиција да српска омладина није исто што и албанска, мађарска, пољска, бугарска... Јаче је српско срце од челика. Јаче су српске сузе од сузаваца, и јаче су српске груди и руке од водених топова и борних кола. Болшевичко „српско руководство“ је показало одсуство сваког разума и свести. Њихова полиција, ко зна од кога састављена, до зуба наоружана, опремљена коњима и псима, који су узгред речено показивали више разума и мира од својих водича, добила је добар подсетник и лекцију да је она „народна“ милиција, а да тај народ није никаква имагинација, него управо тај кога су они тукли, малтретирали, газили и убијали. Посебно онда када су тенкови изашли из касарне. Тек тад су добили храбрости, па су пресретали мирне пролазнике, тукли их и малтретирали, чак и децу и старце. Но кад смо код војске и ту се ваља подсетити да болшевици не могу рачунати на војску у тој мери у којој се они надају. Па зна се да је та војска Југословенска народна армија. Тај народ, односно, његов део који је у војсци су, управо, ти млади момци које је полиција тукла на Тргу Слободе деветог марта. Питање је на кога ће сутра они осамнаестогодишњаци са Трга Слободе, испред „Лондона“ на које је полиција пучала и убила њиховог вршњака Бранивоја, и она младост од Терезијске чесме, дакле, питање је, на кога ће окренути своје оружје и тенковске цеви. Питање је на кога би их окренули војници и деветог марта.

Можда би пре пошли на Дедиње, на ту последњу болшевичку катангу у сред цивилизоване и слободне Европе, него на голоруки и недужни народ. На своје очеве, мајке, браћу и сестре. Болшевици се уздају у официре, као да су они плаћени болшевички легионари. И међу њима сазрева сазнање да се не може овај живот трошити и народ жртвовати за једну сулуду и преживелу идеју. Нарочито је то сазнање присутно код младих српских и југословенских официра. Коначно, болшевицизам и физички и духовно издише и умире.

9. МАРТ ЈЕ ЗОРА НОВОГ ДАНА

Са њиме издахнућу и нестаће све наше муке и страдања, сви наши удеси и патње. Престаће и наша Велика Недеља. Девети март је највећи дан у нашој новијој историји. Ништа више неће бити као пре тога дана. Тај дан је зора новог дана над Србијом. Тај дан је први зрак васкршењег јутра. Његову лепоту сенчи туга за два Србина. Али кроз историју никада нисмо са беспућа могли пронаћи пут без жртве и крви. Дај, Боже, да крви и жртва више не буде. Дај, Боже, да васкршење јутро деветог марта буде крај свих наших страдања и да у Србији сване велики дан обасјан светлошћу великог српског слободног сунца.

Поред бројних поука које нам је донео девети март и догађаји који су за њега везани, за крај би издвојили један. Наиме, Српски Патријарх Павле, првосвештеник Српске православне цркве, духовни вођа свеколиког српства, сав у својој скромности и љубави према српској студентској омладини, дошао је на Теразије да их поздраве и подржи њихове захтеве. У међувремену је стигла вест са старачког митинга на Ушћу да министар Матковић организује поход на студенте. Дакле, на помоћу је био нови српско-српски сукоб. Патријарх Павле је замолио студенте да се разиђу, како би сукоб избегнут. Међутим, то је наишло на неразумеваше и негодовање студената, који су, не познавајући личност Патријарха Павла, помислили да је он дошао по наговору српског болшевичког руководства. Патријарх је мирно поднео звиждуке и вратио се у своју резиденцију. Но није поука у томе. Поука је у следећем: После два дана Патријарх Павле поново долази пред студенте да им објасни свој први долазак, јер су се оне прве страсти биле већ стишале. Српски Патријарх је зарад интереса свога народа, његове омладине и Цркве, бацио под ноге своју личну сујету и упутио студентима речи подршке изражавајући жаљење што је у првом сусрету дошло до неспоразума.

Па кад може Српски Патријарх, онај који седи на престолу Светога Саве, да учини такву жртву за добро свога народа, ко има право од свих осталих десет милиона Срба да својој сујети и пизми подређује интерес народа и српске државе. Овај поступак Српског Патријарха је велики знак, опомена и обавеза за све Србе. Поготову кад се зна да смо спремни да жртвујемо све пре него своју сујету која је најчешћи узрок наших несрећа. То је последица тешког греха који се зове гордост и који је мајка свих грехова. Ех, кад би се та особина зародила у нашем народу. То би био знак да се ништа велико и крупно десило у нашем духовном животу. Патријарх је, како то и приличи, указао на пут.

Нама остаје да га следимо.

СИМБОЛИ У НАМА И ОКО НАС

ШТА ЈЕ ПЕТОКРАКА?

Поштовани господине уредниче,

Обраћам се Вашем цењеном листу са предлогом за расправу о једној теми о којој, колико ми је познато, од последњег рата наовамо није било говора. Реч је, наиме, о значењу петокраке — симбола који нам је пред очима већ 45 година. Петокрака је, додуше, помињана у неколико наврата када је започела расправа о Уставу, а нешто ређе после његовог усвајања, међутим само утолико да ли да се и даље задржи као државни симбол.

Извесно је да у данашње бурно време има тема значајнијих од ове којима треба посветити простор у јавним гласилима; ту су, пре свега, егзистенцијални проблеми као глад, незапосленост... о којима се свакодневно пише. Међутим, поставља се питање да ли нас је протеклих 45 година искључиво немаштина спречавала да размишљамо и о другим вредностима, а не само о материјалним. С друге стране ни Мађари, ни Румуни, ни Хрвати, ни Бугари нису били ситији од нас када су уклонили петокраку и вратили се традиционалним националним симболима који им сијају новим сјајем.

Познато је да је у нас звезда петокрака симбол који се везује за пролетерску револуцију започету током прошлог рата, симбол под којим и за који су гинуле хиљаде људи, па стога целој ствари морамо приступити са пуно дужне пажње. С обзиром на то да је од рата наовамо протекло више деценија и да су стасале нове генерације које овај рат знају само из прича учесника и очевидаца или из књига и филмова у обавези смо да ради што адекватнијег информисања младог нараштаја (а и других) овом питању приступимо без навичаких страсти и прагматично. На који начин млади човек (и други) може да сазна шта је петокрака звезда да би о том симболу могао да оформи сопствено мишљење? Прво што се дозна то је да је израз звезда петокрака неадекватан, колоквијалан. У свету учених људи петокрака се зове ПЕНТАГРАМ и једино се под тим именом може наћи у реченицама и енциклопедијама. Пен-

таграм је, иначе, сложена реч грчког порекла и састоји се од речи „пента“ што значи пет и по речи „грама“ која значи слово, запис, знак. Другим речима, премда је то геометријска слика, звездоллика, са пет правилних кракова, она уствари представља запис, СЛОВО — „чита се“.

У ВОЈНОЈ ЕНЦИКЛОПЕДИЈИ нема ни помена о пентаграму (петокраки). Зашто се у овој едицији не помиње знак који су донели револуционари из последњег рата? То збуњује, благо речено. Верујем да би одговор састављача ЕНЦИКЛОПЕДИЈЕ на ово питање могао да буде веома занимљив.

Према дефиницији у ОПЋОЈ ЕНЦИКЛОПЕДИЈИ ЛЕКСИКОГРАФСКОГ ЗАВОДА ХРВАТСКЕ која је почела да излази 1977. године... пентаграм је магичан симбол који се јавља у антици на споменицима у Африци и Малој Азији. У кршћанској је симболици пентаграм симбол вјечности, а касније и Св. тројства. Код нас долази на старохрватским споменицима са плетерском орнаментиком.

У ПРОСВЕТИНОЈ ЕНЦИКЛОПЕДИЈИ и Вујаклијином ЛЕКСИКОНУ СТРАНИХ РЕЧИ И ИЗРАЗА (издање 1980) пентаграм (петокрака) дефинише се само као геометријска слика што подједнако зачуђује, па је тешко поверовати да су на хиљаде људи изгубили животе носећи на капама овај симбол а да их је мотивисала искључиво љубав према геометрији да тај симбол прихвате.

МАСОНСКА ПОСЛА

У даљем трагању за прихватљивим објаш-

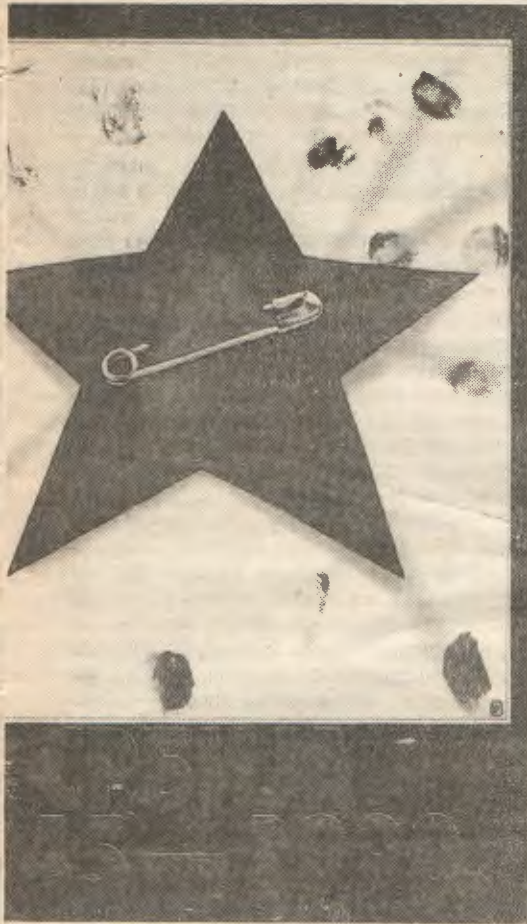
њењем наилазимо на старије издање Вујаклијиног ЛЕКСИКОНА (1972) у којем је изворно тумачење значења речи да је пентаграм (звезда петокрака) СОЛОМОНОВО СЛОВО, дакле ипак слово. Соломон је историјска и библијска личност, монарх који је владао у Јерусалиму пре три хиљаде година, па ако је то била његова „звезда“ она је била звезда царска, а не симбол потлачених слојева у ондашњем робовласничком друштвено-политичком систему. Зашто су приређивачи Вујаклијиног ЛЕКСИКОНА из 1980. године изоставили тумачење по коме је петокрака звезда (пентаграм) Соломоново слово? Много више светла пружа објашњење уваженог професора философије у Страсбуру и бившег директора УНЕСЦО-а Жана Шевалијеа (Jean Chevalier) у књизи РЈЕЧНИК СИМБОЛА (издање Накладног завода МХ, Загреб, 1983). У речној књизи наводи се, између осталог, да „пентаграм изражава неку моћ која је створена синтезом ерамплементарних сила“. Пентаграм (петокрака) дефинише се у истом тексту и као симбол бога Хоруса, сина богиње Изиде — староегипатских божанстава, затим као бисексуални принцип „симболизира дакле андрогиност“. Даље се наводи „Ликове пентаграма употребљавали су чаробњаци за практицирање своје моћи: било је пентаграма љубави, урока итд“.

Другим речима, петокрака звезда (пентаграм) служила је, према наведеном извору, и за врачање, бајање. Ово, најблаже речено, запањује а и наводи на претпоставку да дефиниција петокраке у ВОЈНОЈ ЕНЦИКЛОПЕДИЈИ није испуштена омашком као ни у случају са новим издањем ВУЈАКЛИЈИНОГ ЛЕКСИКОНА из 1980. године. Посебно је занимљиво сазнање из истог извора (РЈЕЧНИК СИМБОЛА) да су овај знак користили следбеници великог философа Питагоре као „средство стицања моћи“. Они који су учили философију знају да је Питагора био не само философ и оснивач философске школе већ и оснивач тајног друштва које је имало за циљ утицај на друштвена збивања и државну политику. Чак је написао и устав за државицу Кротон у којој је живео пре 2.500 година. То је био тежак подухват у шта смо се и сами уверили када се правио нови Устав Србије.

Тајна друштва позната у време Питагоре постоје и дан-данас. Сада су то друштва тзв. слободних зидара или МАСОНИ како се уобичајено називају. У поменутој књизи одређено пише да је ПЕТОКРАКА ЗВЕЗДА (пентаграм) МАСОНСКИ СИМБОЛ. Познато је да је друштво масона друштво припадника бога-

КОЛИКО ЈЕ САТИ ???

листичке државе, до типично капиталистичке државе Калифорније — савезне државе САД.

Импресииона податак из исте књиге да Савезни округ Колумбија у коме се налази главни град САД Вашингтон има на застави три црвене петокраке. Како може црвена петокрака (пентаграм) да има једно значење у нас, а у типично капиталистичкој земљи неко друго ако се такве петокраке уопште не разликују?

Знамо да је КПЈ између два рата добила „на дар“ црвену петокраку звезду (пентаграм) од Коминтерне (Москва, 1919 — 1943). Међутим, не знамо ко је Коминтерну даровао овим симболом. Све је то нејасно! Сасвим је, с друге стране, јасно зашто Јапан, земља излазећег сунца, има на застави излазеће сунце; зашто Либан има као симбол либански кедр; зашто Канада има на стегу лист јавора, неке исламске земље полумесец, а неке хришћанске крст за државне симболе. Међутим, остаје потпуно нејасно зашто да ми и даље држимо на застави и грб пентаграм (петокраку звезду) црвену, или било које друге боје, искључиво вођени слепом вером да овај симбол мора да има само позитивно значење. Јер, сетимо се. Он може бити и петокрака царска и петокрака пролетерска и чаробњачка и симбол Светог тројства (код римокатолика) и петокрака од урока и божанска итд. Стога се предлагачу овог симбола неминовно мора поставити питање да ли је познат са свим наведеним, а и осталим значењима петокраке (пентаграма). Уколико јесте, може ли и како да објасни своје опредељење с обзиром на многозначност овог симбола.

НЕЈАСАН СИМБОЛ

Мишљења сам да би било најлогичније да се не намеће такав знак (слово, запис) чије је право значење остало нејасно и поред великог труда да буде разјашњено. Стога бих предложио да се не експериментише нејасним симболима попут петокраке без обзира на то колико су у свету распрострањени. Наш народ је током свог вишевековног постојања стекао сопствене симболе за које је и емотивно везан и који су много јаснији од пентаграма, па би му требало омогућити да такве симболе поштује и употребљава.

Код опредељивања за симболе државе Југославије предлагам да се образује одбор који би окупио историчаре, хералдичаре и ликовне уметнике, а чији би задатак био да створе и естетски уобличи пригодан неутралан државни симбол који би се уместо петокраке ставио на постојеће боје државне заставе. Под појмом неутралан овде подразумевам такав симбол који би био само југословенски. Такође сам мишљења да ликовно решење овог симбола не би требало да буде комбиновано од елемената националних историјских грбова. Такав симбол требало би да буде потпуно нов и прихватљив за све житеље Југославије.

Позивам читаоце Вашег цењеног листа који су заинтересовани за ову тему да дају свој допринос. Циљ ове расправе, како га ја видим, је опредељење за такав став у овој важној ствари због којег нас се неће стидети будуће генерације.

Недељко ВАСИЋ (лекар из Београда)

ПОРЕКЛО СИМБОЛА НА СРПСКОМ ЗНАМЕЊУ

СССС НИЈЕ ОНО ШТО МИСЛИМО ДА ЈЕСТЕ...

... него Свети Сава и Свети Симеон или Сава Симеон — Сава Симеон

Важећи грб СФРЈ (докле?) и његови деривати, грбови република, оформљени као социјалистички оријентир среће, евидентно су слични таквим симболима других држава ствараних испод Џугашвилијевских бркова. Наравно, у новије време ствари се мењају, па и код нас, али до недавно стање је било такво, уз часне изузетке, па су неки детаљи остали као траг ранијих времена, веза са традицијом и историјом, малени мост према времену на који је иначе стављена дебела црта принудног заборавља. Стицајем околности, које су стварно чудновате када су у питању Срби и Србија, поменути изузетак представља и грб Србије, где ја задржан, као његов део, стари српски крстообразни знак, можда као пандан шаховници из донедавног и садашњег хрватског грба. Наш највећи ловац, риболовац и државник трећег света допустио је овакву равнотежу.

СРПСКИ СИМБОЛ

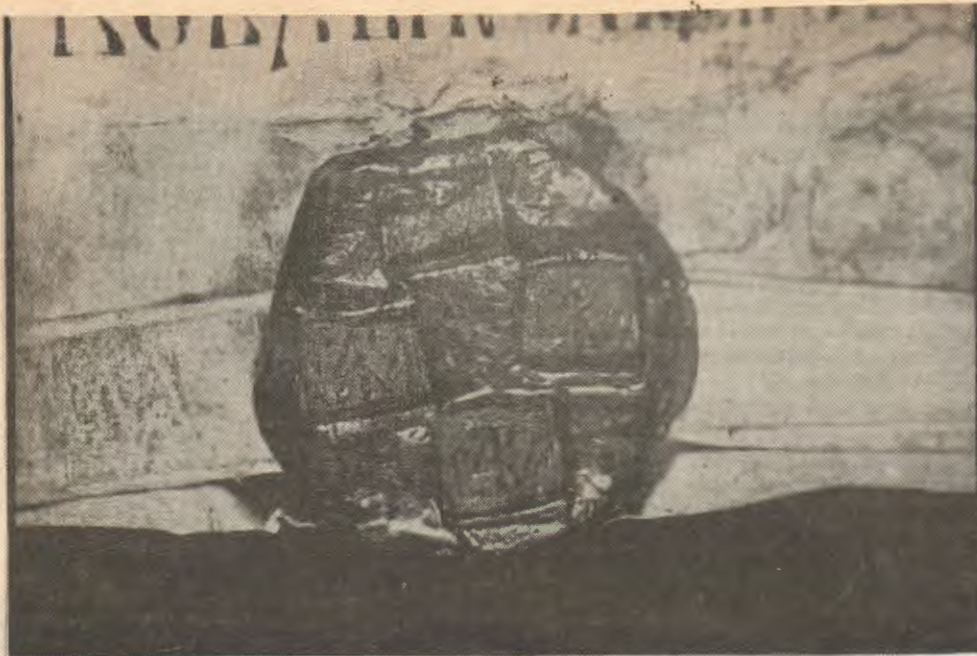
О српском крстообразном симболу може се доста рећи.

тих, моћних друштвених слојева, те је утолико чудније што се петокрака звезда представља као симбол сиромашних, експлоатисаних друштвених слојева односно класа (пролетеријата). Зна се да је појам пролетеријат увео Карл Маркс, али нигде не постоји никакав податак о томе да је Маркс везивао звезду петокраку (пентаграм) за ову потлачену друштвену класу. Питање је за себе како је петокрака доведена у везу са борбом пролетаријата, у којим околностима, којим законским актом и са каквим образложењем. Пошто нисам нашао одговор волео бих да се расправа о овој теми прошири и да се јаве читаоци који располажу релевантним подацима.

АМЕРИЧКА ПЕТОКРАКА

Мада о томе колико ми је познато не постоје подаци широко је распрострањено мишљење да је црвена звезда симбол комунизма (социјализма). Међутим, 1982. године појавила се књига ЗАСТАВЕ И ГРБОВИ СВЕТА чији је аутор Витни Смит (Whitney Smith), а коју је издао ГЛОБУС, Загреб. Писац је, иначе, директор Центра за проучавање заставе и грбова у Винчестеру, САД. Књига обилује илустрацијама заставе и грбова свих земаља света. Уочава се обиље петокрака (жуте, зелене, плаве, црвене, црне итд.) на заставима и грбовима држава са веома различитим друштвено-политичким уређењима: од монархије (краљевина Мароко), преко комунистичке републике (Кина), па до типично капиталистичке државе (САД). За нас је посебно занимљива црвена петокрака. Такав симбол имају исто тако веома различите земље: од СФР Југославије, самоуправне соција-

Грб који је претходио садашњем био је у облику двоглавог орла са поменутим српским симболом. Од 1919. године у исти грб су уметнути хрватски и словеначки грбовни симболи. Значи, српски грб је био **двоглави орао са крстообразним симболом у средини**.

Размишљања о томе шта тај знак говори и значи наводи нас најпре на ону народну досетку и вапај **Само Слога Србина Спасав**. Прижељкивана у честим тешким временима, тако потребна а тешко остварива, та жеља се наметнула народу као одгонетка и тумачење почетних слова грбовне крстообразне девизе. Ипак, жеље за овакво тумачење **немају реалну основу**. То би се евентуално могло узети као накнадно тумачење због горких искустава.

Ни теорија да су у питању стилизована оцила, у вези са могућим хералдичким тумачењем избијања ватре из камена, изгледа да нема сигурнију потпору, мада су стилизација и ефекат упечатљиви. Право тумачење ипак треба потражити у српским коренима.

Грбовни симбол, као и сваки други, мора бити једноставан и лако препознатљив знак. Четири С крстообразно постављена и ма како стилизована одмах иницирају могућност

Душанов грб

Савин почетак из Карејског типика 1199.

да се ради о монограму, а они су коришћени код Срба и пре него што су се у XIV веку одомаћили прави грбови. Посетиоци Хиландара ћирилично С опажају на каменним међашима хиландарских имања, чак на жигу за стоку сличном онима из каубојских филмова, као **ознаку српског власништва. То су почетна слова имена оснивача манастира Светог Саве и Светог Симеона**. Почетак примене тог иницијала као ознаке води до самог Светог Саве. Његов потпис на Карејском типичу оверен је личним печатом на коме видимо четири пута крстообразно исписано име Сава. Тај лични знак из 1199. године једног од оснивача српске државности вероватно је убрзо повезан и са монашким именом великог жупана Стефана Немање (Светим) Симеоном због истих почетних слова и у тежњи да се једним знаком искаже и повеже световна и духовна страна почетака државности Немањића. Од тада времена, тако поједностављен и стилизован, знак се може тумачити као **САВА СИМЕОН — САВА СИМЕОН**. Крстообразни распоред наглашава припадност православљу. Уметнути крст између слова то још више истиче. Од тада већ осам векова тај крстообразни монограм указује на српску државност и повезаност Срба са светим праоцима. Лако је схватљиво зашто се сваки Ср-

бин поистовећује са тим симболом — он му говори ко је и шта је. Отуда му је логично место на државним инсигнијама, и на застави и на грбу. Тако је било дуго времена па тако треба да буде поново. У ту својеврсну девизу могу се укључити и она друга тумачења.

ЗАСТАВА

Садашња тробојка је замало она стара „предратна“ да није **зачињена петокраком** из поменутих разлога. Историјски гледајући праузор би могла бити такозвана **Душанова застава**, тробојка без других обележја али специфичне ширине поља. По постојећим сазнањима ношена је испред победоносне српске војске у бици код Велбужда, а затим је као заветна предата Хиландару на чување. Златоткани крст монаси су накнадно пришили да би означили прелазак тог барјака из световне у духовну употребу (према неким подацима испод ове заставе крунисан је Петар I Карађорђевић). На неким каснијим заставама, рецимо оним из доба устанака почетком XIX века, поручиваним и израђиваним у Одеси и другде, опажамо српски крстообразни симбол често удвојен са хералдичком представом главе дивље свиње прободене стрелом, што такође има своје оправдање. Тробојка са крстообразним симболом, или поменутим удвојеним симболом, историјски гледајући вероватно је најбоље решење. Боје и њихов распоред су познати, а облик заставе и ширина поља могу бити дискутабилни.

ГРБ

Што се тиче самог грба, Срби су као и други православни народи почели да га примењују од XIV века, доба процвата српске средњевековне државе. Из прве половине тог века познати су грбови два значајна владара од којих би први, онај Милутинов, могао бити тумачен као лични, док је други, Душанов, сигурно персонификација државе а не само фамилије Немањић. Њихове представе укресане су на каменним плочама уграђеним у северни зид хиландарског католикона. Хералдика Милутинових митских животиња остварено царство тадашње Србије, слично Византији као источној наследници римских орлова, слично германском грбу који се преко Светог римског царства такође повезује са античким Римом, и слично орловима на грбу царске Русије, тог „Трећег Рима“. Други познати српски средњевековни грбови углавном су ознаке породичних лоза или припадности витешком реду. Такав је шлем са роговима Хребељановића, неким од нас више познат по производима фирме „Рубин“, или лав у ходу Бранковића, као и други из Жефаровићеве „Стематологије“ и тзв. илирских грбовника, тих реминисценција старе славе. **Тако је грб Србије Душановог времена, и од тада, историјски државни грб**. Српска православна црква, дуго времена једини заштитник српске државности, није узалуд узела овај грб као свој. Двоглави орао Краљевине Србије, потом и Краљевине Југославије, само продужује и означава тај континуитет.

Крстообразни стародревни српски симбол на грбу у облику двоглавог орла стварно је вековна инсигнија Срба, сведочи о државности, везу са Савом и Симеоном (Немањом), православној оријентацији, јединству и дугом постојању на овим просторима.

Александар СТОЈКОВИЋ

КЛУБ „ЛИБЕР“

ПП „БЕКС“, Филипа Кљајића 27, 11000 БЕОГРАД, тел. 011/457-231

Наручите — доставићемо Вам! (За Београд истог дана)

Повољно	Бестселери	Енциклопедије	Савремена литература	Попуст 50%
1. СРПСКЕ ВОЈВОДЕ 1-4 МИШИЋ, ПУТНИК, БОЈЕВИЋ, СТЕПАНОВИЋ	1480-740.	25. КАРАЂОРЂЕ У ГОВОРУ И У ТВОРУ	200-100	
2. ГОЛГОТА И ВАСКРС СРБИЈЕ 1-3	1620-810	26. П. МИЛАТОВИЋ — ЛОВ НА ТИТА ИСПОВЕСТ СРПСКОГ КОМАНДОСА НИКОЛЕ КАВАЈЕ	450-225	
3. ТАЈНА АЛБАНСКЕ МАФИЈЕ — ДЕЈАН ЛУЧИЋ	600-300	27. М. МАРКОВ — ПСЕЋЕ ГРОБЉЕ 1-2	560-280	
4. ПЛАМЕН ЧЕТНИШТВА — СТАНИСЛАВ КРАКОВ	400-200	28. М. МАРКОВ — СМУТНОЕ ВРЕМЕ 1-2	590-295	
5. ЛАЖНОБОРЦИ ТРЧЕ ПОЧАСНИ КРУГ БОШКО СТАНКОВИЋ	120-60	29. ТИТО — ТЕХНОЛОГИЈА ВЛАСТИ	450-225	
6. РЕЧНИК СРПСКОХРВАТ. КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА 1-6	6000-3000	30. СВЕТО ПИСМО МАЛО (Б. ДАНИЧИЋ, В. КАРАЏИЋ)	270-135	
7. ВЕЛИКИ НАРОДНИ САНОВНИК	350-175	31. СВЕТО ПИСМО ВЕЛИКО (Б. ДАНИЧИЋ, В. КАРАЏИЋ)	320-160	
8. РАТНИ ЦИЉЕВИ СРБИЈЕ 1914 — ЕКМЕЦИЋ	490-245			
9. АДОЛФ ХИТЛЕР ДАНАС — МАЈН КАМПФ 1-2	480-240			
10. ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПИШТОЉА И РЕВОЛВЕРА	950-475			
11. БИЛИЈАР — РИЗНИЦ ТРИК УДАРАЦА	350-175			
12. БИЛИЈАР — СТАНДАРДНА КЊИГА	300-150			
13. ХАЛИЛ — ЦУБРАН 1-4 ПРОРОК — ПРОРОКОВ ВРТ. СУЗА И ОСМЕХ. ИСУС СИН ЧОВЕЧИЈИ И МИРИСНИ ПЛОДОВИ ДУШЕ	480-240			
14. ЛАДЛАМ-КАНЦЕМАНОВА РАЗМЕНА	250-125			
15. ЛАДЛАМ-КРИК ХЕЛИДОНА	400-200			
16. ЛАДЛАМ-ЦАНЦЕЛОРОВ РУКОПИС	450-225			
17. ДЕЈВИД МОРЕЛ-ПЕТА ПРОФЕСИЈА	290-145			
18. НИКОЛАЈ БЕРЂАЈЕВ-НОВО СРЕДЊОВЕКОВЉЕ	250-125			
19. Ђ. ЛАБОВИЋ-ТАЈНЕ МИСИЈЕ МУСТАФЕ ГОЛУБИЋА	300-150			
20. БИБЛИЈА	900-450			
21. ДОБРА ЗЕМЉО ЛАЖУ — СЕЛИМ НУМИЋ	550-275			
22. МЕМОАРИ СРПСКОГ ПАТРИЈАРХА ДОЖИЋА	800-400			
23. ИСПЉУВАК ПУН КРВИ — ЖИКА ПАВЛОВИЋ	220-110			
24. ГЕОГРАФСКИ АТЛАС	1500-750			

НАРУЧБЕНИЦА БР. 4

ПРЕЗИМЕ И ИМЕ

АДРЕСА

ПОШТ. БР.

ГРАД

УПИШИТЕ БРОЈ КЊИГЕ КОЈУ ЖЕЛИТЕ

пп ВЕХ
ФИЛИПА КЉАЈИЋА 27
11000 БЕОГРАД
ТЕЛ: 011/457-231

БЕОГРАД
Дунавска 13
Тел. 011/620-046
Факс 011/631-530

Трнска 20
Тел. 011/444-83-66

СКОПЉЕ
Мито Хаџивасилев 16
Тел. — Факс
091/223-440

производња и промет одеће
специјално прање и бојење

увоз — извоз

тенис клуб ресторан пиџерија
прање возила

У основној делатности специјалног прања и бојења, stone wash acid wash, colorama, color flage..., можемо да дорадимо више од 10.000 одевних предмета дневно што представља највећи капацитет ове врсте у Југославији

ПОВОДОМ ТЕКСТА „ПРЕПИСИВАЧИ СВЕТСКОГ РЕНОМЕА: 6000 КОПИЈА И 13 РОЧИШТА“, СРПСКА РЕЧ БР. 13 ОД 18. ФЕБРУАРА 1991.

ИЗВИСИО ЧЕТВРТИ ТЕХНИЧКИ ГЕНИЈЕ

Када су из Светске федерације за аутоматско управљање предложили групи београдских професора да своја открића о Вукобратовићевим плагијатима изложе у тексту не дужем од пет стотина речи, који би био објављен у једном од часописа Федерације, испало је да само списак тих плагијата прелази поменути границу од 500 речи. Професори су нашли решење проблема тако што су у тексту наслове плагијата означили бројевима. Списак литературе сачињен према тим бројевима садржао је 33 референце које су у већини случајева представљале монографије које је Миомир Вукобратовић потписао или као први аутор или као једини аутор.

Ове монографије по правилу садрже докторске дисертације другог аутора књиге. Дисертацијама се додаје или одузима део текста и, ето књиге! Ако се дисертација допуњава новим текстом тај текст је или преузет из магистарског рада (не)срећног другог аутора књиге (случај монографије Вукобратовића и Мање Кирћански) или је преузет без цитирања од аутора који нису уврштени међу коауторе књиге (тако су преузети делови магистарског рада Илије Николића у српскохрватској варијанти Вукобратовић—Поткоњакове монографије), или је преузет непретенциозни текст од аутора који су коректно цитирани (фотокопији докторске дисертације Р. Стојића додата су три илустративна примера позната у већ постојећој литератури. Овако добијену „нову“ књигу потписао је Вукобратовић као први а Стојић као други аутор). У неким варијантама Вукобратовић потписује комплетну докторску дисертацију као књигу са измењеним насловом (овакав случај је са енглеском верзијом Вукобратовић—Потко-

њакове монографије), а у неким случајевима из преопширне докторске дисертације изоставља се део текста а остатак се или фотокопира (случај српскохрватске варијанте Вукобратовића и Н. Кирћанског) или преводи (случај енглеске верзије монографије Вукобратовића и Н. Кирћанског). Овако „написану“ књигу Вукобратовић потписује као први аутор. Има случајева када докторска дисертација не може да постане књига коју би Вукобратовић потписао као први аутор. У том случају он одсеца њен најбољи део и ставља га у своју самосталну књигу (из докторске дисертације Д. Вујића фотокопирао је 40 страница и уврстио их у своју књигу, прикривши чињеницу да текст припада Д. Вујићу). Ако обим дисертације није довољан за једну књигу, Вукобратовић је у целини уврштава у своју самосталну књигу као једно њено поглавље (суштинске делове магистарског рада Д. Стокића уврстио је у своју самосталну књигу у чијем се предговору захваљује Стокићу на труду који је уложио да исправи штампарске грешке у књизи). Кад Вукобратовић једном стави свој потпис на дисертацију свога докторанта, у његовим новим књигама докторанти се више не појављују као коаутори иако се у њима налазе дословно преписани делови њихових дисертација (тако су без навођења извора преписивани делови докторских дисертација В. Поткоњака и Н. Кирћанског и делови магистарских радова В. Поткоњака, Н. Кирћанског и И. Николића)...

ЧЕРНОБИЛ

Кончан резултат Вукобратовићевих стваралачких напора приказао је у књизи „Четврти геније“ књижевник Марко Вешовић на следећи начин: „Један од најпознатијих светских роботичара, „отац југословенске роботике“, дописни члан САНУ, инострани члан Совјетске Академије Наука, двоструки доктор, добитник Теслине награде, добитник Авнојеве награде, добитник Седмојулске награде, добитник Октобарске награде,...., носилац Пупинове медаље, носилац медаље Бла-

гонравова, човек који би требало да је већ давно умро од савршенства. Миомир Вукобратовић,...., лица „црвеног као корице партијске књижице“, Србин чије презиме наговјештава да би му преци могли бити поријеклом из Црне Горе, научник о којем су, до прекјуче такорећи, веома озбиљни и ништа мање бројни учењаци тврдили, уз озарен осмијех, да је „четврти наш технички геније“.

Са свим овим ордењем Вукобратовић се упутио у Палату правде и тужио суду професоре Лазара Русова и Вукмана Човића, тражећи да буду осуђени за кривично дело клевете због дописа који су упутили САНУ, у коме је обелодањен део чињеница о Вукобратовићевим плагијатима. На крају процеса који је трајао четири године, учич завршне речи, Вукобратовић је тражио вештачење. Желећи да остави пресудни утисак на судију, нагласио је да би вештачење могао да обави и сам председник српске владе, представљајући га као врсног стручњака. Иначе, председник Зеленовић сарађује са Вукобратовићем на реализацији специјалних робота за Чернобил који ће, ако се катастрофа понови, ублажити њене последице. Тако пише у „Политици“.

Судећи по чињеници да је господин Зеленовић потписао петицију против објављивања Вешовићеве књиге, пре него што је и ушла у штампу, може се претпоставити резултат његовог вештачења. Не сумњамо да би до њега дошло после још једне неспроставане ноћи председника српске владе, сличне оној кад је спречавао упад специјалаца у Столац.

Срећом, судија Јовица Пешић сматрао је да су докази изведени а вештачење непотребно. Према тим доказима Вукобратовићу је једино преостало да повуче тужбу којој је тражио заштиту свог угледа и части. То је и учинио и завршна реч није никада одржана.

ВУКОБРАТОВИЋ И СНС

И тако је окончан спор који је почео саслушавањем оптуженог В. Човића у Универзитетском Комитету, по налогу Радоша Смиљковића, у присуству Јагоша Пурића, а завршио у знаку Вукобратовићевог предлога да вештачење изврши председник српске владе. Између та два догађаја налазимо на трагове многих личности из самог врха политичке и извршне власти Србије.

Вукобратовић је данас кандидат за редовног члана САНУ. То је и логично: у САНУ ћуте упркос чињеници да су им упућена три одворена писма и неколико званичних дописа а Вукобратовић тврди да је његов научни метод „стопостотно усаглашен са праксом у високоразвијеним научним срединама“. Из таквих средина, међутим, долазе нам књиге попут америчке „The st. Martins' Guide to Writing“, намењене ученицима и студентима, у којој налазимо: „Имајте на уму да увек треба да укажете на извор сваке идеје или информације чак ако сте и парафразирали или само сумирали туђе речи уместо цитата“. Тако у Америци. Код нас је могуће, не само да се парафразира идеја о стварању Српског националног савета, већ и да се реализује а да се не помене творац те идеје. Заиста, ко је први рекао: „Српски национални савет“?

Милена М. ПОПОВИЋ

ПРЕБИЛОВЦИ: ЗЛОЧИН И НЕЗАБОРАВ ГОЛУБИНКА ЈОШ УВЕК ПЛАЧЕ

После педесет година коначно су на светлост дана изнесене кости из Шурманачке јаме, али и истина о страшном усташком покољу жена и деце у херцеговачком селу Пребиловци. У току је акција прикупљања средстава за изградњу Спомен — цркве костурнице у чијој ће крипти бити сахрањено преко 3.000 српских великомученика из тринаест јаме.

Вађење костију из понора Шурманачке јаме

Пребиловци, српско село у Херцеговини крај Чапљине, несумњиво су један од бројних стравичних сведочанстава страдаштва српског народа у Југославији. У бестијалном геноцидном походу усташке, фашистичке војске и дивљих усташа почетком Другог светског рата село је готово затрто. Од тада је прошло педесет година, а живот у селу као да се тек сада рађа.

ПАКАО

До почетка масакра, јун-август 1941, Пребиловци су били једно од највећих и економски најјачих села Херцеговине са око хиљаду становника. У нечувено бруталном, детаљно планираном и спроведеном усташком злочину геноцида убијено је око 830 жена, деце и мушкараца, међу којима више десетина новорођенчади и деце предшколског узраста и стараца. Само у току једног дана, 6. августа, усташе су после зверског мучења и иживљавања у јаму „Голубинка“ у Шурманцима, на подручју Међугорја (у подножју данашње Госпе — какве ли „случајности“?), живе бациле око 500 деце, жена и девојака. Њихови посмртни остаци налазили су се у тој злокобној јами све док недавно провалија није отворена и кости нису изнесене. Потпуно су затрте 54 породице. Геноцид и покољ преживело је само 156 мушкараца, пет жена, осам девојака и троје деце. После тога село је опљачкано и насељено усташким породицама из околине.

Недвосмислено је доказано, судски и научно, да су духовни очеви, а врло често и непосредни организатори истребљења Срба у Независној држави Хрватској, на подручју Херцеговине, а то је било и у случају Пребиловаца и околних места, били свештеници римокатоличке цркве. Њихова недеља и имена су позната и налазе се у обимним студијама др Милана Булајића. То је један од разлога организоване, у светским размерама, завере ћутања о злочину геноцида у Југославији над православним српским становништвом, јеврејским и ромским народом за време фашистичке НДХ. Уједно, то је и један од разлога што у Југославији ни после 50 година није утврђен број жртава геноцида и што жртве нису сахрањене.

До краја августа 1941. године, велики број Пребиловчана убијен је на терену села који су усташе свакодневно претресале праве хајке на Србе. Групу од 48 Пребиловчана усташе су на превару ухватиле 14. августа и заклале поред реке Брегаве. Погубљени су насели лажном усташком прогласу да више неће бити убијања.

Осим бројних породица скоро сви припадници генерација рођених од 1925. до 1941. године потпуно су уништени, то јест — побијени на мучки и зверски начин. Да би продужили живот, Пребиловчани који су 1941. године изгубили жене и децу поново су се женили и рађали нову децу и у познијим годинама. Деци су давали имена њихове страдале браће и сестара. Село је тако наставило да живи, али са незацељеним ранама. Првог војника село је испратило у армију 1962. године, млађаног Јову Ђурасовића, а прво дете од родитеља рођених након покоља рођено је 1966. године. Због последица губитака међуратних генерација, 1971. године у селу је затворена основна школа што је убрзало исељавање Пребиловчана.

Пре него што су нејач и народ бацили у та-
му Шурманачке јама, крвожедне усташе на-
правице су праву ноћ вампира. Убијали су де-
цу у школи, силовали девојке, учитељице...
Једна учитељица звала се Стана. Била је цу-
ра. Њу су силовали њени бивши ђаци из села
Габеле. После силовања — убили су је.

ЖИВА РАНА

У сеоској школи те ноћи остало је двадесетосам празних и крвавих колевки. Када су усташе претраживале село ушле су у кућу Богдана Медана. Нису дозволили његовој жени Милеви да се породи те ноћи. Распори-
ли су јој стомак ножем и извадили мушко де-
те. Крстили су га у соби, Јован, а потом убили.
Неронским инстинктом, увидели су мртво дете
у крпе и вратили мртвој мајци у стомак. Бра-
ћу Трипка и Слободана усташе су заклали за-
грљене. Сутрадан је шест сати трајало убија-
ње и бацање српског народа у јаму. Да би
били сигурни да преживелих нема, два дана
су бацали стене у јаму, неке и од пола тоне.

Трећег дана бацали су бомбе и тако стварали
смртоносну камену лавину.

У Херцеговини је тридесет осам оваквих
јама са српским костима. За овај ужасан зло-
чин изведено је после рата пред суд само
њих четрнаесторица, од 550 колико је учес-
товало у убијању. Суђење је одржано тек
1957. године, а злочинци су били педесетого-
дишњаци и шездесетогодишњаци. Шестори-
ца су осуђена на смрт, а остали на временске
казне.

Прошло је пола века, а Шурмановачка ја-
ма је и данас жива — и крвава. Једном стар-
ром човеку је препукло срце када су вадили
кости његових. Умро је тик крај те изложбе
страве и ужаса.

Мештани Пребиловаца данас знају како
се одвијао тај крвави пир усташких зликоваца
помраченог ума. Владо прича, док му се грло
стеже:

— Толку нејач није могло да убије петна-
естак људи колико је стало пред суд. Знама да
је било око 500 усташа под командом Ивана
Јовановића—Црног, који је био глава села

Изложба ужаса. Поред костију извађених

Шурманци. Под његовим вођством се баца-
ло у јаму. Све камење около када смо до-
шли, било је крваво.

— Када су видели где су их уместо у Ср-
бију, довели, жене су падале по земљи,
држале се за камење, вриштале... Молиле су

РЕКЛИ СУ О ГЕНОЦИДУ НАД СРБИМА...

Написао сам да у случају распада Југославије, што не бих же-
лео да се догоди, границе Србије не би биле кројене ни пре-
ма авнојевским нити према брионским или не знам којим ма-
казама. Те, западне, границе Србије одредио је Антв Павелић, тамо
где су се налазили српски конц-логори, српска највећа стратишта и
српске спаљене цркве и села. Тамо где је текла српска крв са ус-
ташког ножа, тамо су западне границе Србије! По моме мишљењу,
у случају распада Југославије, западне границе Србије морале би
да буду одређене према принципима природног и историјског пра-
ва, и то према етничкој мапи која је важила на дан 6. априла 1941.
године. Зашто баш тада? Зато што су хрватске и муслиманске уста-
ше за време другог светског рата починиле у тим крајевима гено-
цид над Србима, па из тог магнум кримена Хрвати не могу ни данас
нити икада више у будућности извући било какву државну корист за
себе. У случају распада Југославије гласали би Јасеновац, Јадовно,
Глина, све херцеговачке, личке и кордунашке јама. И не само они,
него и сво њихово нерођено потомство, које је такођер уништено у
тим логорима... Без прочишћења и покајања, нема — помирења!
Нема помирења са онима који су направили Јасеновац и напунили
онолике јама!...

ВУК ДРАШКОВИЋ

Стара је истина да злочинац тежи да сакрије злочин, а идеолози
злочина захтевају, у име „мира“ и „братства“, да се злочин потпуно
заборави. Сакривање злочина је нови злочин или припремање за
њего, а идеологија заборављања злочина је саучесништво у злочин-
у... Невине жртве, то „благо народа“, не смеју никада да буду за-
борављене. Јер, народ који би их заборавио заслужио би презир
читавог човечанства. Незаборав његових жртава у име поштивања
његове успомене изискује непрестану будност праведних и њихову
одлучност да никада не допусте репризу злочина. Не допустити зна-
чи стати на пут. А стати на пут значи смети разбојнику погледати пра-
во у очи и натерати га на узмак...

академик ЉУБОМИР ТАДИЋ

Уморени у фабрикама смрти, у крашким безданима, у правос-
лавним црквама нису мртви за нас. Прогоне, затирање и мучениш-
тво у бартоломејским ноћима другог светског рата Српска црква и
српски народ имали су да поднесу само због свог имена и вере.

др ЉУБОМИР ДУРКОВИЋ — ЈАКШИЋ

Фанатични усташа и клерофашистички идеолог др Муле Будак је
на великој скупштини у Госпићу најдиректније изложио како нове
власти мисле да реше српско питање, рекавши дословце:

— Један дио Срба ћемо побити, други раселити, а остале ћемо
превести у католичку вјеру и тако претопити у Хрвате.

Покољ над Србима у Другом светском рату је најсрамнији пери-
од у дугој историји хришћанства, који ни пред Богом ни пред људи-
ма не може бити ничим оправдан.

Патријарх ГАВРИЛО ДОЖИЋ

Најстравициније је то што је вршен геноцид над децом, што су
постојали логори за децу, што су деца вађена из утроби мајки, што
су зликовци јели дечије мозгове. Због свега је зато од немерљиве
важности да се испита сваки случај, да се свака јама отвори, жртве
изброје и достојно сахране. То је дуг наше генерације. То је дуг
према свом народу. То је дуг према цивилизацији. Сви они који
спречавају ту акцију, дају подршку вршиоцима геноцида и на тај на-
чин постају саучесници у геноциду.

Митрополит загребачко-љубљански ЈОВАН

А скривани и прикривани и правдани злочини и програмирана
братоубилачка помрачења, већ сада, у лабораторији свог мрачног
подземља зачињу нове злочине и родоубиствене мракове. Ово
прикривање и правдање злочина братоубиства и братоубилачког
родоубиства опасније је и од самог злочина. Јер је његово овеко-
вечење и продужење и сведочанство неизлечиве затрованости
злом. И убијање наде да ће било кад Каин затражити опроштај од
закланог Авеља и покајно похитати у његов загрљај, њему и њего-
вом потомку.

Све док буде прикривано и правдано братоубиство извршено
на нашим просторима у име класних и идеолошких „узвишених“ ци-
љева, и све док не буде очишћено истинским покајањем како оно
тако и братоубиствено, унапред програмирано, родоубиство (гено-
цид) на просторима ратне, духом помрачене Ендехазације (родоуби-
ство спојено са насилним покрштавањем, а самим тим, за сваког
здравомног човека, а о еванђелски васпитаном да и не говоримо
— с оне стране сваке симетрије) — нема нама нити може бити ис-
тинског мира и помирења и братства на овим балканским крвавим
вододелницима.

Епископ банатски АМФИЛОХИЈЕ РАДОВИЋ

Срби су своје мртве, законом неке више силе, готово пристали
да забораве, да не преброје, а све у име братства и мира међу ју-
гословенским народима. Срби су оћутали то што њихово највеће
гробље — Јасеновац — личи на зелена голф игралишта. Срби нису
одбетонирали јама. Срби не знају колико их нема.

др КЛАРА МАНДИЋ

Све кржаве последице што су произишле из усташких начела
могу се мјерити с највећим злочинима у повјести људског рода.

СТАНКО ЛАСИЋ

да их не бацају у амбис који је зјапио пред њима. Усташе нису знале за милост. Отимали су мајци децу из наручја и бацали их у јама. Мајке су полетеле за њима саме. „Види га, попиша ми се на руку“, рекао је један усташа који је држао бебу отргнуту мајци из наручја, а затим је високо баacio у ваздух изнад јама. „Види како се Српче врти у ваздуху“, коментарисао је, док је дечје тело нестајало у дубини. А за њим је скочила и његова мајка. Сам Јовановић је на суђењу казао да су се два дана после тога из дубине слушали крици. И он зато бацао камење и две бомбе... Ја не знам да ли у свету постоје овакви примери, постоји ли иједан народ над којим је извршен овакав злочин какав је према нама овде учињен 1941. године, када је српски живаљ био осуђен на смрт. И данас се питам: зашто је то учињено? Чиме су Срби заслужили такву смрт? Да ли су Срби то некоме урадили? То нигде неће нико наћи. Упорно и данас тражим: где нам је кривица? Не могу да је видим. Али знам да су хиљаде Срба страдале од Видовдана 1941. по многим јамама, Јасеновцима и Градишкама...

НОВИ ЗЛОЧИН

Тих седамдесетих година, нове власти, у чијим редовима се налазе и непосредни учесници у геноцидном уништавању Срба на овим просторима, доносе нову геноцидну и нецивилизацијску одлуку да се јама „Голубинка“ у Шурманцима, као и друге јама, без знања родбине жртава — забетонира! Да се затре сећање на злочин, на зликовце и жртве. Уместо цивилизоване сахране и дужног пијетета према невиним жртвама, до данашњег дана траје перфидно и нехумано поигравање „власти“ са жртвамаи њиховом, игром случаја, преживелом родбином. Ово „поигравање“, колико до јуче, подразумевало је прогањање, саслушавање, лепљење националистичких етикета онима који су тражили испуњење елементарног моралног и цивилизацијског дуга према жртвама — њихову сахрану у Пребиловцима по народним и верским обичајима. Маспок је тада добио пуну подршку у Чапљини, Метковићу, Љубушком, Читлуку...

Према судским записницима усташе су у јаму „Голубинку“ пре и после 6. августа бациле још много Срба похватаних углавном у околини Сарајева. Суђење злочинцима, није ни обухватило све усташе — кољаче и њихове помагаче. У оптужници против усташког министра Андрије Артуковића у лажираном процесу 1984. године у Загребу овог министра смрти од 800 убијених терете за смрт 14 мушкараца и „великог броја жена и деце“ у Пребиловцима!

Од ових поменутих жртава геноцида у лажираној оптужници која помиње жртве само пет породица из Пребиловаца, идентификовано је именом и презименом, даном и местом страдања 295 жртава усташког злочина геноцида. Из породице Булут 139 (120 бачено у „Голубинку“), из породице Драгичевић 99, Медић 9, Медан 42, Кесо 6... Истоветно се поштуло са жртвама из околних српских села. Оптужница није прихватила чак ни усташку документацију о њеним злочинцима.

А на надгробном споменику на гробљу у Пребиловцима, после рата су написани следећи стихови непознатог аутора, који до данас нису избрисани:

КЛЕТВА

*Овде је мир. Уместо нас нек ветар њише тополе!
Памтиш ли, Србине, црвену реку, што нам из груди тече?
Ако још живиш ослушни звуке — то наше усне моле.
Црне усташке крстове запали на Видовданско вече!
Памтиш ли, Србине, црвену реку, што нам из груди тече?*

*Отворене очи скривамо од гладних сенки прошлости.
Не, не верујте тишини, што се уместо нас јавља!
У беле тврђаве мермера, закључајте нам добро кости!
Могле би мртве усташе да нам се налију здравља.
Не, не верујте тишини, што се уместо нас јавља.*

ЗАВЕТ

Кријући се данима од усташких крвника у пећинама Козјих стена, у кањону Брегове, и у шевару Хутова блата, малобројни преживели Пребиловчани заклињали су се да ће, ако преживе, у свом селу подићи цркву. После ратне прилике до данашњих дана, нису омогућавале остварење овог завета. Међутим, крајем прошле године Пребиловчани су донели одлуку и предузели мере да до краја 1991. године у селу саграде Спомен-цркву костурницу у чију ће крипту положити кости својих најмилијих, и свих Срба из Шурманачке јама. Сви геноцидно страдали били су Срби, верници Српске православне цркве, крштени у цркви. Због тога су по геноцидном плану НДХ морали да умру. Зато је Спомен-црква једино право место њиховог вечног починка.

Дајући одобрење и благослов за изградњу ове цркве, власти Српске православне цркве посвећују је Сабору Српских светитеља и Пребиловачких мученика који се слави 10. септембра. Камен темељац пребиловачке Спомен-цркве недавно је положен и осветен, уз учешће преживелих Пребиловчана, њихових потомака и родбине, црквених великодостојника и пријатеља широм земље. Они ће 6. августа, као и сваке године, после комеморативне академије испред школске зграде у којој су 1941. године жртве мучене, посетити Шурманачку јаму.

НЕЗАБОРАВ

Пребиловци нису само село чији је живаљ готово у потпуности, на стравичан начин погубљен. Они су један од симбола мучеништва и страдалништва српског народа у Другом светском рату. Али и симбол отпора фашистичким завојевачима. Пребиловачка чета формирана у октобру 1941. године у сталним борбама са непријатељем, током рата, избацила је из строја преко 500 италијанских војника и десетине усташа. Треба рећи да је и у Првом светском рату село дало бројне борце за отаџбину, а невини становништво трпело одмазду и мучење.

Црква коју село подиже неће бити само место вечног починка стотине Пребиловчана и других Срба из Шурманачке јама, већ ће се

овде пренети кости из Тринаест јама које буду отворене широм Херцеговине. То ће бити свето место незаборава и опомене, место ходочашћа и окупљања српског народа. У подножју Госпе и Међугорја — православна вера се неће комерцијализовати.

Свест о припадности својом народу, о својим коренима, заједничкој судбини даје Пребиловчанима нову снагу и веру у будућност и у све већем броју враћају се огњиштим прадедова, подижу нове куће, обнављају старе. Ускоро ће поново отворити школу. Можда и неки привредни објект. Дечији смех коначно ће надјачати полувековни ехо плача и бола који никада потпуно неће утихнути на овом херцеговачком кршу, између Неретве, Брегаве и Хутова блата.

Због ове симболике Пребиловаца, због поднетих жртава и значаја цркве за обнову села, придужимо се Пребиловчанима. Апелујемо на све Србе у земљи и иностранству, и на друге људе добре воље које боле ране невини погубљених, погубљених због вере и припадности једном народу, да им својим новчаним и материјалним прилозима, стручном и моралном подршком дају снаге да истрају у остварењу овог племенитог и узвишеног циља. А Клод Авлин рече: „Жртве могу да забораве само ако џелати престану да се сећају“.

Најновија, најзад отворена, настојања националликерикалаца из Хрватске и Словеније да изврше чин, такозваног националног помирења, није ништа друго до изједначавање џелата са невиним жртвама. Измишљајући „јазовке“ њихова намера је да помешају кости невиних и убица, како би геноцид приказали као последицу ратног вихора, а злочинце и носиоце политике геноцида прикрили. То је нови, незапамћен злочин и припрема се нова етничка и геноцидна злочинства. То је и доказ да се разбијачи Југославије нису никад одрекли идеологије и услуга усташке и домобранске солдатске, као и да се њима у ратном и поратном периоду и нису били у свађи. Мудри Ф. М. Достојевски давно је казао: „Ако се и рај на земљи оствари по цену страдања само једног невиног детета, он мора пропасти“.

Жиро-рачун и девизни рачун за изградњу Спомен-цркве костурнице у Пребиловцима — ЈУГОВАНКА, ЈУБАНКА ДД САРАЈЕВО — ЕКСПОЗИТУРА ЧАПЉИНА.

Жиро-рачун број: 10100-620-58-80700/12-14-40-69713-5

Девизни рачун број: 10100-620-58-72701/12-12-42-806012

ВЛАСНИК РАЧУНА: СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА ОПШТИНА ЧАПЉИНА

Сврха дознаке: За изградњу Спомен-цркве костурнице у Пребиловцима.

„Највеће благо једног народа су његове невинне жртве“, написао је академик Матија Бећковић. Српски народ, који је у темеље Југославије у овом веку, уградио кости три милиона бораца и жртава геноцида једини је позван на овак просторима да одлучи коме ће и када да опрости злочине или отворе процес помирења. Пребиловчани поручују да заборава злочина док је света и века и последњег православног Србина — нема.

Драшко АЋИМОВИЋ

69

СВИМ ЧЛАНОВИМА СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ (СПО)

Честитам вам, драги пријатељи, на храбрости, прегалаштву, на све-му што сте претрпели и учинили за наш Покрет у прошлој години. Вашом заслугом и жртвом, СПО је израстао у снагу која је, за само неколико месеци, духовно оживела Србију и припремила пут оним жељеним и великим променама које предстоје.

Наш СПО је, упркос свему што је пратило децембарске изборе, по броју посланичких места најјача опозициона странка. Ми смо, драги пријатељи, у 1990. сејали. Жетва је пред нама и ми морамо бити **СПРЕМНИ**.

Приближавају се општински избори. СПО морамо и кадровски, и организационо, и технички да оснажимо. Постајемо модерна странка, којој предстоје тешке политичке битке за будућност Србије.

Хоћемо да успоставимо свестрану и такорећи свакодневну везу чланства СПО са месним и општинским одборима, са нашим посланицима у парламенту, као и са Председништвом СПО у Београду. Припремамо компјутерску обраду података за сваког нашег члана, а до половине фебруара ћемо штампати и нове, много лепше и трајне, чланске карте.

Да бисмо у свему томе успели, потребан је новац, а ми га немамо. Због тога је Председништво СПО одлучило да – уведе чланарину за 1991. годину. Као што знате, за прошлу годину чланарина није наплаћивана.

Драги пријатељи, ја знам да из дана у дан живите све лошије и да је сваки динар драгоцен. Помажући СПО, ви помажете што бржи долазак бољег времена и боље Србије, у којој ћемо живети слободно и много, много боље.

Чланарина је скромна, готово симболична. Износи 150 динара годишње.

Молим вас да, одмах по пријему овог писма и уплатнице уз писмо, подмирите чланарину за целу 1991. годину.

Ако неко жели да, мимо чланарине, уплати и **добровољни прилог**, може то учинити овом истом уплатницом. У Секретаријату СПО чланарина и добровољни прилози биће заведени посебно.

Они којима је чланарина превисока, нека уплате – колико могу. СПО на помоћ државе рачунати не може. Драги пријатељи, ви сте наша држава и наша једина снага.

Помозите да победимо! Братски вас поздрављам. Увек са вама

Председник СПО

Вук Драшковић

**И чланарину и добровољне прилоге уплативати
на: 60812-678-91956 СДК БЕОГРАД.**

Чланарину уплатити одмах, за целу 1991. годину.

Девизни број жиро рачуна: 60811-623-378-72701-1248400625 „АГРОБАНКА“ БЕОГРАД.

Сви обавештења на тел. 328-576 и 322-200.

ПАС ИМ СЕ МЕСА СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ НАПОТЕЗА

Шта има горе од антихриста?

„Ма свачега, људи, на свијет има. Па да ви причам за једну другу сорту људи, те се зову социјалисти, и исто су ка и анакрсти, само што им не баста убит кога цара или краља, но само галаме да је више приче. Веле да их има у све државе, па нити препознају владаре, нити вјерују у Бога, нити оће да славе као остали људи, но све некако мимо цијели свијет окрећу на ону пају и безобразну...“, вели Ђуро.

А као Господар, болан!... Бога ми га дипломана јутрос нема у Је'вропи одиста! — упада му у ријеч писар Преле.

— Господара, је ли? Њега?... Е, не слушајте што ви кажем без покојног Рада владике, по памети му није друга било! Ма, мало, молим ти се ја... узми ти ову његову праву Устава... тако ми часнога крста и Ристова Печата, слуша сам на Цетињу да су ми сви свљеци царев и краљеви велике либре писали и рекли му да није покајао Рада велику! — разлаже Ђуро.

— Вјеруј, Бога ми слободно, и на памет ће одиста бит тако! — гласну се Ђукан.

— Ама шта вјеруј слободно?! Тури, јадан тури!... Кажем ти да се онаки више у нашу земљу неће родит никад ни довијек!... Нека му Бог да дуго здравље, а ја да се вратим у Скупштину! — вели Ђуро.

— Ела, вјере ти, да чујемо шта ће бити! — моле га мнозина да настави полагање рачуна.

— И ево, знате... што рекох за законе, удесимо ми то све лијепо и сочинимо да свако може читати; а поред закона има... овако, и по неки пројектић, па се и за њим пуштамо у гласање и произведемо га у закон!...

— Хвала Богу, Ђуро, би ли мога знати колико си пута гласа за ове четири године? — пита га Ђукан радознало.

— Не знам баш тачно, што не бих мало проконта. Знам ово: од Светог Николе па до Светог Илије, у првој години, гласа сам около седамдесет пута; а укупно, одприлике, около четири стотине пута!... И Крсто ће бити неће исто толико, а ови остали мање.

— А је ли могао гласати који Црногорац и ако није био посланик? — пита Ђукан.

— Није: јес неће једном Бајо Павићевић са галерије, ама му се није уважило и није записано у протокол Скупштине!

— Шта му је то галерија, Ђуро? — пита Машан.

— То ти је начињено уза зид, неке преграде и ту ту сједе ови, који долазе да чују што

ми зборимо; онако, преграђено... е ништа од тога љепше нијесам гледа за јарад или козе да пландују! И неколика сам се пута иједио на неке цетињске галиоте (мангупе) који оћаху доћи, па засједи у галерије и одатле се смиј и ћосај ко на машкаре... Потеза је Крсто либор на њих неколико пута и би их поколика ка јаребице да му нијесу дали!

— Је ли кад ладика долазио у Скупштину? — пита поп Машан.

— Како не, чоче! Па господин ладика је посланик, није избија из Скупштине и гласа је ка иједан Црногорац; он није да речеш онако глат ка Јанко Вукотић и други, ма у ред гласања вазда је први био!

ИЗМЕЂУ СНА И ЈАВЕ

Настаје мали одмор. Прилазе неке невјесте и љубе Ђура у руку.

— А ну, Ђуро, збори још коју добру и паметну из пулитике ка што знаш — чују се гласови.

— Оћу, ваистину, још нешто што ће ве зачудит — вели Ђуро и наставља: Док сам био на Цетињу, био сам на арчу (трошку) заједно са Крстом и Мујом; заједно смо се хранили и у једној соби спавали. Но послуша де ме да ви причам и ово чудо:

Снијевам ви ја једне ноћи, као окупиле ти се сви посланици у Скупштини, и ко ти је још ту? — војвода Шако Петровић иако није посланик!

— Ово на јави, велиш? упада му у ријеч Ђукан.

— Не, чоче, каквој јави?... па чујеш е зборим о сновима! — љутито одговара Ђуро и наставља: и не потраја мало, кад ево ти сердара Рада и са њим два перјаника упутили се све јавке ка ће право у Скупштину... побратимковићу си свијетли, и носе пуне двије вреће кртола... моли ћу те ја, и то овај рускаја!... Уље се сердар Раде у Скупштину и лијепо као зачини овако: Ове кртоле посла је цар руски у Црну Гору и краљ је наредио да их подије-

лимо о'ће у Скупштину и да се свакоме посланику да по једна кртола осим војводи Шаку!...

— На те — ма ту ђавола и његова имена!... Шта чојак неће снити?! — узвикује поп Машан дивећи се.

— Ма, мало, молим те... пушти ме! — опомиње га Ђуро да буде пажљив и наставља: Па пошто ово рече сердар Раде, почесмо ка ми посланици прилазити Митополиту а он свакоме по једну кртолу у руке — даде Бог ми!... Узесмо ми оне кртоле и опри очима у њи: јесу ли кртоле? Јесу!... А војводи Шаку дође нешто ка криво, што га издијели сердар Раде, па гна преко све Скупштине и — ћап! оте ону кртолу војводи Мијајлу Нишину из руке, па засука са оном кртолом и баци је на сред Скупштине, док нави Бог и све вишња сила небесна... удрише муње небесице... запали се цијела Скупштина, а на небу ка мрче и удри киша из облака, те никако да угули ону ватру!... Скочи ми посланици на ноге да бјежимо, истрчи пред Скупштину, кад колико је поља цетињскога, шика њим крвава ријека, брза и мутна, да је Бог убије, а све носи људе и као стаче се под Господарев палац!... Грнуо народ да се спасава а вода надолази... ка ли ми се нешто отеше очи на Орлов Крш, и тамо виђу десеторе момчади у ову лацманску робу, смију се и гледају, како се ми давимо!... У толико се међу њи јави и војвода Шако, па сви ка у један глас заложаше нечесову пјесму на нашки!... И поју они с Орлова Крша, ма све ми се чини ка прости ме Боже, да пјесма долази из облака, али с нефа!... Пробуди ти ме ова пјесма, скочих из постеле и прекрстих се: помози ми, Боже и Свети Петре!... ла!... вељу црна сна да га Бог убије. Ма кад год сам снива пјесму, облаке, мутну воду и поломљено оружје, није ми се без нечесовог зла али иједа пасало!... Па како 'но до мене лежи Крсто Токов, пробудим га и испричах му све што сам снис, ка ово вама.

И забрину се Крсто пошто му испричах сан, дође ка и чавка... вјерујте, људи, како је један самосаздани Бог, лијепо ка нека изнутрица кажеваше ми, е ће се у Црну Гору догодит нечесова крупна работа!... И, Бога ми, рече Крсто:

СРБИЈУ ТРЕБА НАПАСТ

Валан, Ђуро слушај што ћу ти рећ: Ако се у Црну Гору не деси нечесови кастиг, ма не знам какав, ти се лијепо Крсту уваби у ове длаке, (па се прихвати прстима за оба брка) и,

попамти ово што прости Крсто рече! Но не причај сан никоме, амана ти Божег; не ваља се!...

Шутим ја и не зборим ником ништа, кад али не пробоше три дни, сину несретан глас, аваз му далеко био и Бог га убио: похватане нечесове ђаволе бомбе, на Цетињу, које су шћеле да лагумају свијетлога Господара, нашљеднике, милисторе, посланике и све што је у власти! Настаде по Цетињу трла: војска, полицијоте, чиновници и све се диже ка да иде на војску!... Те ми сјути дан и Скупштину, скупи се, док теке устаде милистар Томановић и рече да су неки ђаци донијели бомбе из Србије, да створе велико зло у Црну Гору!... У мали се лијек ту не искласмо да се прича! Многијема ни мучно бјеше ово због Србије, те ја устани и реци: ама не мо те људи кривит Србију: ја мним е ми тамо немамо душмана, но ће бит да је ово од неке друге земље!... Реко ли ја то, притрча ми та час милистор Пламенац и шану ми на ухо: „муч, Ђуро, е си погинуо сав у комате... Господар ми је река да Србију треба напаст“! Ућута ја та час, ка није шала што Господар нареди!...

— Хвала Богу, људи; па нешто кажу није сну вјеровати?! збори поп Мешан.

— Шта, сну је ли?... Е, јест, слушај, вјеровати му ка да очима гледам! А ево, узми ти... чуј... ка дијели сердар Раде кртоле... и ту војвода Шако. Ма Бог ме ти је, чоче, све ево овако:

— Ове кртоле, то су ти ђусто бомбе; сердар Раде, то ти је војвода Шако; ова момчад у лацманској роби, то су ови похватани ђаци, којима је Шако делио бумбе ка нама сердар Раде кртоле; а ова ватра те је ка избила у Скупштину, па киша и веља ријека, то ти је све, ка на Божи зарок, било удешено да изгоримо у ватри од бумба! — тумачио им је Ђуро сан.

— Валан, људи нек збори ко шта еће, али је сну вјеровати када очима гледа. Прије три дана доша Шаков Маџов бијелом зором, па црн у образ ка и тигањ и рече: снијева сам ноћас челе, да их Бог убије, и неће ми се обист без нечесова иједа али велике штете. И прошло два дана, а Шако поранио да напоји, да простите, кобилу, кад ли у изби, а она лежи бумат, све четири плоче истурила у вис!... Ето ви његова сна и зијана! — говораше Крцун.

— Нека Крцуне, амана ти, мани се кобиле и бешпослице, но да видимо ша су ове бумбе! — вели Ђукан и пита:

— Је си ли, Ђуро, гледа те ђаволе бомбе и што је то?

— Јесам, ка не; водио не је све посланике милистор војни те смо и' гледали. Није то више, прости ме Боже, него ли јаје, а... пукне, како људи причају, хвала самосазданој руци Божјој — ка и небески гром!... По хиљаду Црногораца може убит у једну гомилу, па све дигне небу у облаке и послјије три дана падају из облака струке, чибуци и докољенице!...

ГОВОРЕ ДЕВЕТ ЈЕЗИКА

— Помога' Свети Василије за велику славу и милост твоју!... Ах, помози Свети Петре!... Боже... Боже!... Боже!... — мијешају се у гомили узвици чудног и невјероватног дивљења.

— Може ли се знат, ко је то измислио Ђуро? — пита Крцун.

— Не зна се по чисто; ма истог се збори да их је измислио нечесови Комит, а некизи

опет зборе да није, но нечесови Анакрста (мисли на анархисту) из Италије али Русије! — објашњава **Ђуро**.

И одиста ће бит та' Анакрста, чуја сам за њега у Котору и кажу е је јунак на свијет, и да сви цареви и краљеви раде да га ухвате па се не да, весела му мајка! — надодаје **Крцун**.
— Не знам то... ма кад би га који белај нагна амо у Љуботин, али **Џуце**, заиста се би смо поћерали, па што би који уватио! — чује се **Дукан**.

— Ја исто, нешто мислим **Ђуро**... не дај, Боже, да су те бомбе пукле... не би Господар наудиле пошто он вазда носи „Часно Древо“ око врата! — збори **Мргуд** и гледа у **Ђура**.

— Ништа се не жна, **Мргуде**!... Погинуло је до сад око седамдесет седам царева **Јеропу**, све од овија бумба... ђавоља је то направа, један! — вели **Ђуро**.

— Остави се, **Мргуде**, „Часног Древа“ и чуј те што ћу ви реч: лани, неће око Светог Илије бија поша у **Ђеклиће** да накуцајем неку злочесту вересију. Нађох около стотину **Ђеклића** посједали уз један пристранак и грају око нечеса. Кад што ће бит: донијели **Ђеклићи** једног кокота, објесили му о врат „Часно Древо“, па договарају се и кладе, може ли пушка убити кокота са „Часним древом“. Може, не може; убиће га, неће! заграјали **Ђеклићи** ка и гаврани. Опкладише се неки, те једно момче дохвати вељу пушку, нанишани на кокота, нишани, нишани... док теке пушка ка и небески гром — тан! а перушине од оног кокота полећеше на све стране! Потрч ми онамо, кад али кокот мртав... а „Часног Древа“ није ни ће си!? — исприча им **Ђуро** ово што је очима гледао.

Задивише се **Љуботињани** овој причи и многи не вјероваху е је тако било.

А ја сам опет чуја, да „Часно Древо“ не може чојку помоћи од пушке, ако му га око врата не веже поп или које друго ду'овно лице. И биће да је тај кокот погинуо због тога, што међу **Ђеклиће** није та мах било попа, да му објеси „Часно Древо“ — вели **Преле**.

А **Ђуро** ће на то:

— Нека, **Преле**, чоче; нијеси ти вјешт анакрсти! Доскочио ти је он свакој работи на свијет; вилозов ти је то и анатемњак од чојка: говори и прича на девет језика, а како људи веле не мисли ни о чем другом на свијет, но како ће доћи главе коме од царева, краљева или коме чојку и жени из владарскија кућа... и код њега ти није шале; њему ти је барбар и подједнак сваки цар и краљ на свијет! Многи ни је о њима прича милитар **Лабуд** и веља је мука што није један анакрста сам у свијет, но биће да их има повише, па ватају вјеру међу се, нете један другог издати никад ни до вијек и не жале главу више но симсију дувана али једну кртолу. Ето, прије неколике године, кад оно погибе краљ **Лумберто** од Италије, ови наш пријатељ, те је свекар краљице **Јелене**; у сред Рима између силне и велике војске за мали лијек што анакрста није побјега. И кад су га уватили, кажу, да је пред судом зборио, е му је жао што није могао све царева и краљеве наћ у једну гомилу па да их побије ка зечева.

— Хала Богу, људи, пасјега милета у што је очи узео и што им то оће да дижу руке на царева?! — упада му у ријеч **Ђукан** и пита:

— А које су вјере анакрсти?

— Од разнија су вјера и народа; има их по причи: **Талијана**, **Руса**, **Малтеза**, **Барбареза**, **Караклеза**, **Калабреза**, **Вранцеца**, **Моњолеза**, **Туњеза**, **Инглеза** и свакојаке ти је сорте међу

њима! — одговора **Ђуро**.

— Ђе живе, жна ли се?

— Свуд по свијету; ће их очи одведу, а ноге понесу!

— Крсте ли се, али клањају?

— Ништа се не жна!

— А жнаду ли за све царева и краљеве?

— За сваког на свијет!

— И за нашег краља?

— Таман, ка и за руског цара, али кога другог владара је'ропског!

— Жене ли се **Ђуро**, или не?

— Нијесам чуја, да ли се жене!

— Љубе ли који народ, или им је све једно?

ИМА И ЖЕНА

— А црна их земља љубила... ко ће им жнат!

— Убијају ли за паре, како ли?

— Не, ни за које паре на свијет, но све по нечесовом принципу који су вјером ухватили међу се!

— А што им је то принцип, **Ђуро**?

— Тврда и несаломљена Божја ријеч то ти је код њих као што и код нас **Црногораца** да та вјера, али беса код **Арнаута**!

— Жна ли се, колико их је у свијет?

— Није их много; ја мних да их је мање него **Ђеклића** у нас.

— Имају ли кућа својија?

— Немају; но живе по великија градова и крију се вјешто на свијет!... Путују проз све земље и градове и издају се као љечници, провисури и научевњаци. Но, ево, људи, и друге мукe: прича се да међу њима има и жена анакрста!

— Ма неће бит, чоче, што збориш? Ђе ће се жена обући у ту памет?

— Нека, чоче, није се залуду рекло: „жена ти је дуге косе, а кратке памети“. Чуја сам са оба уха на **Цетињу**, да је кћи нечесовог руског генерала ступила у ред анакрста и да се заклела да ће својом руком убит неку од крунисанија глава. И за мали лијек није убила цара русскога када је прије двије године путова у лов на дивље козе по једној планини те се зове **Козачка**.

— Е, чудне мантуре, јад је наша!

— Ма ја ви ово причам по оној народној: „пошто чуо, по то и продао!“

— Тако је, господине **Ђуро**, тако! — узвикује мнозина из дружине.

Ђуро извади дуван-кесу, узме мало дувана, стрља га између длана те га убурмути и принесе носу:

— Ап-ћи-ха!... ап-ћи-ха!... ап-ћи-ха!... — кину неколико пута, те баш добро.

— На здравље!... На здравље! — Ето истине, господине **Ђуро**! — вичу **Љуботињани**.

— Е, и то валан, праве истине! — потврђује сам **Ђуро**, па затим продужи:

„Ма свачега, људи, на свијет има! И хајд да оставим оне анакрсте, па да ви причам за једну другу сорту људи, те се зову социјалисти, а исто су ка и анакрсти, само што им не баста убит кога цара или краља, но само галаме да је више приче.“

— Ану збори господине **Ђуро**, оба ти свијета, да чујемо и за те бестије!

„И то ви је чудан милет на свијет! Веле да их има у све државе, па нити препознају владаре, нити вјерују у Бога, нити оће да славе ка остали људи; но све некако мимо цијели свијет окрећу на ону пасју и безобразну!...“

— Ла пасјега накота, сјеме му погинуло ка и оће, ако Бог да! — ошто узвикује **Ђукан**.

НАША ПРОШЛОСТ

„Баш лани, неће под јесен, доша на сред цетињске пјаче неки момак из **Комана**, те је учио да прави цревље (ципеле) у **Србију**, па се нешта споречка са једним **Додошем** ако пулитике и **Устава црногорског**, и викнуће **Комаин** овоме **Додушу**:

— Ја сам, вели, социјалист који не знам ни за **Црну Гору** ни за њеног **Господара**, но само за оно што је мени драго! А полицијоте то чују, па ти га за час сподби за перчин, те са њим по сред тавнице дск се пободи на нос!

— Вазда их хвала!... Е имали су, чоче, разлог да му ударе стотину дегењана, пас му се пасјега меса напетеза! — чује се одобравање.

ПОГАНСКИ СИНОВИ

— А што они оће, жна ли се **Ђуро**?

— Они ти оће оно што нико не да; ради би, веле, били да се све у свијет подијели међу људе и да свак има оно што му треба!... Управо ка шћели би да све отму од богатије људи, па да то подијеле некако ка они умију. А своје, брате мој свијетли, нико не да без мртвија и без рањенија, па ти је то веља и жива мука. И ово да речемо, ако је ко од нас нешто добио на голу сабљу али јунаштво, не даду ти они за то ма ни шмрк у нос!

— Жна ли се, **Ђуро**, на кога највише мрзе?

— Напамет ће бит да највише мрзе на владаре, па онда на трговце, господу, војску и попове. Слуша сам ће људи причају, кад виде попа, да ће му се та час насмијат и мимо њ неће пасат док не звизне, али изговори нешто срамотно, образ им црн био!

— А има ли их по тавница, кад тако раде, **Ђуро**?

— Има, ваистину Божу, те по големо; но је то једна печобезобразна скотадија којој се не може ништа на 'ви окрсни бијели свијет! Прича ми је поп **Капа** кад је био у **Србију** и каже да их и тамо има неколико хиљада. Па збораше да немају друге подруге но вјере и старог царства **Душанова** и **Лазарева**!

— Ма зисто да су нешто у **Господареву** државу запамтили би „како **Муса** јарца дере“, погански синови!.. И јес чудо, људи, како им те власти у **Србији** гледају на образ!... А да се нешто питам, по педесет би их веза у један коноп... најзадњу **фурду** — додаје **Мргуд**.

А **Ђукан**, некако, баш у тај мах подиже главу у небо, а руку врже на обрве и заучини:
— Гле те, људи, орла под облаке, како га је дивно погледати!

Сви подигоше главе и посматраху орла како се вије у круг.

— А ну, **Мргуде**, ти имаш добре очи, осмотри боље: да ли је крсташ али суриле? ере ја не виђу добро! — вели **Ђуро**.

— Крсташ је и они прави! — одговара **Мргуд**.

— Није!... Јес!... Није, чоче!... Биће!... Неће!... мнозина се препиру.

— Не грајте, људи, који су ви јади?! Крсташ је на **Божји зарок** и ја виђу; но манте птицу, нек лети, ка јој је **Бог река**, а ми да чујемо **Ђура**! — повиче поп **Машан**.

Жагор и граја око тог не престајаху, па кад мнозина рекоше да је крсташ умирише се некако.

(наставља се)

ПИСМА

НАСТАВАК СА 7. СТРАНЕ

Поводом ове информације дао сам објашњење овог догађаја будући да саопштење МУП-а не одговара стварности и исто сам доставио „Политици“, „Борби“, „Вечерњим новостима“, Радио Београду и Телевизији Београд. Моје објашњење је објављено у листу „Политика“ дана 22. марта 1991. године, а у „Борби“ дана 27. марта 1991. године. „Вечерње новости“, Радио Београд и Телевизија Београд нису мој допис објавили ни до данас.

Не изненађује ме информација коју је дало Министарство унутрашњих послова, јер је оно ишло за тим да се тенденциозно представи намера чланова СПО да се оружјем и другим средствима изводе акције на демонстрацијама и да се чланови СПО представе као „терористи“ и на тај начин компромутију код грађана Србије, већ ме изненађује поступак Анкетног одбора Скупштине Србије, који у свом извештају, као своје закључке прихвата једностране информације МУП-а, без икакве провере, као тачне и истините, бар уколико се односи на мој случај, а што доводи у сумњу објективност, савестан рад Анкетног одбора, а самим тим се доводе у сумњу и остали закључци овога одбора.

Да је Анкетни одбор вршио било какву проверу информација добијених од стране МУП-а, утврдио би следеће чињенице: да сам за ношење оружја имао дозволу; да сам од стране органа Милиције пресретнут на око 80 километара од Београда; да тада (у 9 сати пре подне) нисам ни пошао на демонстрације, већ својој кући у Београд; да у Тополи обављам своју делатност а да имам пребивалиште у Београду; да код мене није „пронађен“ пиштољ, што би подразумевало претресање лица и возила; да сам га на њихов захтев без опирања предао (уз потврду); да све ово могу потврдити поред бројних сведока који су били присутни догађају и милиционери који су ми пиштољ и одузели. Очигледно је да је Анкетни одбор Скупштине Србије, радио површно и без икакве провере прихватио као своје закључке, поједине информације МУП-а Србије које су очигледно тенденциозно сачињене и презентирани јавности, а које не одговарају истини.

Ово је само једна од чињеница презентираних јавности од стране Анкетног одбора Скупштине Србије, за коју се може несумњиво утврдити да не одговара истини, а на ове и оваквим закључцима Анкетног одбора, Скупштине Србије треба да заузме став и донесе своје закључке.

За поступање Милиције на начин како је поступљено у мом случају није било никаквог основа заснованог на Закону, а још мање основа за давање нетачних и тенденциозних саопштења за јавност.

28. март 1991. године

Топола

С поштовањем,

адвокат Димитрије Ж. ПРОТИЋ

БРУКА

Парламент Србије 20. марта 1991. године обелодањује својим грађанима у свеколиком људском роду „ново достигнуће“: чега се паметан стиди тиме се СПС поноси. Браво парламентарци СПС-а! Докле са „њиховим изумима“?

Догађаји од 9. марта ове године приморавају ме да се сетим шта је пре много година блажени Августин написао: „Шта је држава без праведности? Скуп разбојника“. Невероватна и поражавајућа је тачност ове мисли ако се примени на поменуто догађаје: морално посрнуће малог броја људи преноси се на државу Србију.

То је велика неправда. Зар да Србија доживљава презир и буде усамљена због неколико посрнутих невољника? Када год је политика једног народа била политика једног човека, видимо и сами куда то води. Докле ћемо бити понављачи лекција у које нико не верује, најмање њихови предавачи.

Позивам Слободана Милошевића на покајање и самоограничење.

Покајање у смислу тражења сопствених грешака. Покајање у смислу прауљења, као једине могућности да се може кренути напред, не ка новој мржњи већ ка спози. Само се може преко покајања започети духовни раст.

Самоограничење: да своје нечасне поступке ограничи на себе, да их не „дари“ грађанима Србије. Да се врати у историју, да понови како је текао развој свести читаве људске врсте. За тај почетак наводим мисао Достојевског: „Морална идеја је увек претходила рабању националности“ („Дневник писца“). Поменимо само Мојсија и Светог Саву који су претходили својим народима. Слабљење духовног идеала увек доноси народу „хазарски синдром“.

Нико не помишља да поменути друг може бити налик на Мојсија и Светог Саву али се може захтевати да не руши оно што није градио. Бојим се да су његови рушилачки потези (тенкови на улицама Београда) спој незнања, немоћи и неморала.

„Бог није у сили него у правди“, говори пословица. Све промене које смишља, ма колико му изгледале мудре: „не могу преуредити царство свеопште лажи у царство свеопште правде, јер се не ради о истим сразмерама“ (Солжењичин). Опомиње и мудри Конфуције: „На чини другогме оно што не желиш да теби чине“.

Задатак покајања и самоограничења је тежак, да тежи не може бити. Ако то уради Слободан Милошевић, можда ће они невољници који су у његовом догматском заточену покушати нешто слично. За почетак ће бити довољно: неће сметати часним људима и њиховим часним намерама.

Свеопште покајање, самоограничење и „лечење наших душа за нас је сада најважнија ствар“ (Солжењичин).

„Сличан се сличном радује“. Још нисмо сазнали чему се радује Слободан Милошевић. ИН СПЕ!

Ратко ЈОКАНОВИЋ
Београд

ПОЧЕЛИ СУ С ВУКОМ

Улица Вука Караџића променила је име — сада се зове Андрије Штампара. Вук је крив. Сетили се тек 1991 — да му пронађу кривицу. До сада кажу „нису смели“. И написаше: „Цијела Југославија је била присиљена хвалити и славити тог човјека“. Сад имају право говорити, открити неку своју истину, обрачунавати се са свим што није њихово, а што није њихово све је то лаж. Тако и Вук постаде лажац и не само то већ и крадљивац. Покрао човек идеје од њиховог Бартола Кашића који је два века пре Вука заступљао начело „један глас, једно слово“. Осим тога стотине хрватских пучких пословица прогласио је српским — тако написа извесни Владо Бурић у „Викенду“. И додаде да тај „великан српске културе је плагијатор хрватске културе. Каже да се до сада није смело о томе говорити. Сада се сме. Време је да се идоли скину. Зар обичан крадљивац туђе „баштине“ да има своју улицу и то код оних које је покрао. И СКИНУШЕ ТАБЛУ... Нема везе што је у тој улици била српска православна црква коју су они срушили и што је у тој истој улици саграђана нова. Што би Срби имали улицу са именом свог великана? Тко су они? Мањина. Можда ће црква бити поново срушена јер већ питају има ли она точкове да може да се откопља за Србију. Демократија је, сви имају иста права — на палиру. Лажу нас да нисмо угрођени, још смо живи. Нема веза што нам мењају улице. Касније ће замјени и нас. Најбољи смо кад нас уопште нема. Чист терен, чиста хрватска земља. Почели су од улице, после ће од људи — да не стану. А све под паролом демократије. Шта скриви млађахни Бранко Радичевић који је желео цветати, а видео да „лисе жути веће по дрвећу“, као и његов живот кога је угасила туберкулоза. Није покрао ни Кашића, ни иког другог. А тко зна — можда пронађу да је „Бачки растањак“ написао неки Стипо. Никад се не зна! Тек испред школе „Бранко Радичевић“ у Бродском виногорју уклоњена је биста песника и зјапи празно постоље. А Бранко је рођен у Слав. Броду. Који га је враг терао да се ту роди где не припада. Прогнаше и нашег нобеловца Иву Андрића са табле, а уз њега и Николу Теслу. Па људи моји Тесла није само наш, он је светски признат човек, он је понос ове земље. Угасише и ту сијалицу. И већ се припремају да нас Србе пошаљу код Светог Ловре. Наиме највећа улица Ернеста Рачког у којој живи 90 одсто Срба променила је име у улица Светог Ловре. Е па још немамо намеру да идемо код њега.

В. Р. Славонски Брод

Г. ЈОВИЋ НАС БАЦА НА КОЛЕНА

Нико Србе не баца на колена као лоши Срби. Та мисао ми се наметнула пратећи збивања око фалш-оставке господи-

на Јовића на дужност председника Председништва СФРЈ. Политика „дам-не дам“, долична друмским крчмама с бркатим крчмарицама, срамна је политика. Ту политику нам нуди Јовић као српску политику. Брукамо се, Господе, као нико! Зар смо заборавили онај бламаж са већ заборављеним Чкребићем, када је такође дао фалш-оставку, оставку изрежирану испод Милошевићевог писаћег стола где и јесте место верним кучићима газде, молећи нас после да га молимо да остане у фотељи. Сада то исто, недостојанствено и понижавајуће за сваког Србина, ради и Јовић. На коленима смо због очајних Срба.

С. Н.
Земун

„ДРУГ“

Нико не сме народе мој да вас бије, наравно само ЈА — рече један наш „Друг“ и оста човек жив. А да су ове речи тачне уверили смо се у мартовским догађајима. Уверили смо се да дотични „Друг“ увек са речи прелази на дела. Е мој српски народе, тукли су вас сви и Хрвати у грађанском рату 1941-45. и Шитари после рата, а сада су вас тукли и Срби. „Друг“ је други српски владар који је у Србији увео ВЛАСТ ВЛАДАРА. Први, знамо, био је Милош Обреновић. Само што Милош на Србе није слао Србе, него је позивао Турке а наш „Друг“ посла Србе на Србе. И мирне демонстрације српске опозиције претвори у тучу Срба и још једном осрамоти се наша мајка Србија.

И би што би, поново се проли српска крв у нашем главном граду и ко каже да се историја не понавља. Зар 9. март није 7. јул; зар 1991. не личи на 1941. годину. Зар поново не уби брат брата. Разлика је само у томе што онај који почини тај злочин 7. јула 1941. године постаде херој КПЈ, а предлажем да наша два брата Србина која падоше 9. марта постану јунаци. „Другу“ све ово не би доста па на улице нашег главног града изведе тенкове и ЈНА. Штета што није Српска војска, био би пун погодак.

Хвала нашој младости која не дозволи да нас снађе још веће зло а све по вољи „Друга“. Да би све још изгледало „лепше“ „Друг“ нареди својим посланицима да сазову оне који су побили своје очеве и деде на „Ушће“ да митингују, да се сачува власт и фотеља. А они „Другови“ што се окупише на „Ушћу“ клицаше и извикиваше имена српских непријатеља. Када их један од „Другових“ посланика позива да крену на српску младост и интелигенцију они поскочише од среће, заиграше и коло колико им то би мило. Јер, они су побили своје дедове, очеве, па зашто не би побили и своју децу и унуке. Јер, изгледа да је српска крв као опијум — што се више пије, све се више тражи. Када „Друга“ питаше ко издаде овакве наредбе, „Друг“ не одговори. Шта ћете, Срби су такав народ, прохтело им се да се мало потуку између себе. Наравно, „Друг“ да би сачувао власт створи и неки Покрет жена а не то искористише на најбољи могући начин и приказаше Србима и српској јавности модну ревију бунди и шубара а све то уз хистерично цијукање и подарискивање. И поново паде срамота на српске мајке оне које су рађале и рађају српске јунаке. Срам те било српски народе, што си дозволио да се по Ср-

бији ради ако још заслужујеш да носиш то име.

Наш драги и вољени „Друг“ уради ово све по вољи народа који га легитимно изабрао тако ОН каже, а да би сачувао фотеље својих подрепаша и улицица. Зар су била потребна да падну два српска животно да би „Другови“ из ТВ Београд изгубили своје фотеље. Али велику су они услугу учинили „Другу“ а то „Друг“ зна да цени и никада не заборавља. Јер у предизборној кампањи први послератни „слободни“ вишестраначки избори у Србији све друге сврсташе у лудак само је једини био „прави“ и „ваљан“ „Друг“.

Предлажем ти „вољени“ „Друге“ да прихватиш одговорност за ово — људски је и поштено. Запамти „Друге“: Српски народ прашта а не заборавља, а нијачија није горела до зоре. Када те већ српски народ изабрао, поштуј његову вољу, јер сам кажеш да си владар свих Срба а Срби су увек имали добре владаре.

Хвала цењеној Редакцији на уступљеном простору, — морам да останем анонима.

Абисинац или Нешко ЖИВИЋ што вам воља.

ТЕШКЕ РЕЧИ

Исписујем најтеже речи које као Србин могу да испишем, за које нисам ни сањао да ћу их икада осветити као морални дуг: хвала Хрвату Месићу и Словенцу Дрновшеку, о којима иначе не мислим ништа лепо, што су бранили српску част када су били против изласка тенкова на београдске улице. Поштено је то рећи, упркос свему. Наши тзв. Срби Милошевић и Јовић бацили су српску част у блато и пљунули су у српски образ, дозивајући „гусенице“ у Београд.

Лука Т.
Нови Београд

АПЕЛ

На митинзима и демонстрацијама широм Србије, овог историјског марта, из стотине хиљада грла чули су се повици „Ухапсите Слобу!“ С доласком Слободана Милошевића на власт, такви повици су, као што је познато, заменили послове полиције и правосућа. Несрећни Милошевић хапсио је људе чим би то „народ тражио“. Но, без обзира на успостављену праксу, која је Србију доста компромитовала, апелујем да се Слободан Милошевић не хапси због политичких грешака. Време је за демократију. Друга је, међутим, ствар, ако је правиво и материјалне малверзације, ако је о државном трошку опремао кућу, ако је имао било какве везе с „Француском везом“ браће Зечевић, ако је куповао члановима породице станове по нерепалним и повлашћеним ценама, итд. У том случају, ваља примењивати закон. Ипак, ни хапшење због евентуалног криминала не би смело да се спроводи само зато што се то захтева не митинзима, већ по уобичајеној процедури. Желим у овом мом апелу долазећој демократији да одем и даље. Буду ли доказане Милошевићеве криминалне радње и

СРПСКА РЕЧ, број 17, 15. АПРИЛ

ПИСМА

буде ли он по слову закона осуђен, поштено би било, одмах по изрицању пресуде, применити институт аболације.

Славко МИТРОВИЋ, Београд

НЕУСПЕЛИ СНИМЦИ

Господине Пејчићу,
Читалац сам Вашег листа и симпатизер опозиције. Због тога сам одлучио да се Вама обратим. У суботу, деветог, нисам изашао на улице Београда када су се одирагавали свима познати догађаји. Изашао сам одмах по изласку тенкова, које сам чуо и видео јер станујем на Бањици, и фотографисао оно што сам сматрао најбитнијим за дане када се буде присећало 9. марта 1991. године. Исто тако сам био и 10. увече на месту где сам снимио и бацање сузавца на окупљену групу грађана у Поп Лукиној улици и пробијање кордона милиције од стране студената. Понедељак, уторак и среду сам углавном провео на Теразијама. Фотографисао сам оно што сам сматрао најбитнијим. На моју велику жалост 90% снимака које сам снимио ноћу није успело а оно што јесте је страшно лошег квалитета, због слабог блица на апарату. Вашој Редакцији сам се обратио с молбом, да ако је могуће, пошаљете неколико снимака који мени нису успели (излазак тенкова, бацање сузавца, репресије над демонстрантима). Послао бих Вам оно урађених снимака али сматрам да су незанимљиви (Лечић, Арсић, борна кола на Тргу). Био бих веома захвалан ако би добио неколико фотографија, које је снимио Ваш фоторепортер или је неко од читалаца послао филм, платио бих ценом која одговара фотографијама. Са великим ишчекивањем очекујем Ваш одговор.
С поштовањем,

СТЕФАНОВИЋ Предраг
Осечина

НЕЋЕ МОЋИ ВИШЕ ТАКО

После крвавог расплета демократски мотивисаних демонстрација на Тргу Републике у Београду, апелујемо на свест свих српских мајки да не подлегу тенденциозним информацијама, полустинама и отвореним лажима и подметањима ТВ Београд у вези са тамошњим збивањима 9. III '91. Оно што се у ТВ дневнику могло видети (као неки дан) су само протести широм Србије који су изрежирани, почев од издиктираних говора до „спонтаних“ аплауза седих „часних“ старина. А оно, што је томе претходило су „беспризорни“, „дрски“ насртаји на такозвану демократију у Србији од стране МЛАДИХ, којима се до сада увек дичила Србија, МЛАДИХ који су носиоци нових, свежих, ПРАВИХ ИДЕЈА и ко-

ПИСМА

ја је та, такозвана српска демократија дочекала „на пендрек“.

Не само да је младост Србије добила по глави него је и на хладном, ветровитом мартовском дану поливана водом из водених топова (ваљда да се расхладе усијане младе главе), бацан је на њу сузавац (као да нам и без тога сузе нису текле од силне „среће“ у овој „слободној и демократској“ Србији) и што је најтрагичније и најцрње, на њу, на малолетну децу, пуцано је, рањавани су и убијани од истих оних који су се у предизборној кампањи китили паролама о миру и демократији. „Нико не сме да вас бије“ порука је српском народу која је Слободана Милошевића винила брзином светлости на политичку сцену Србије. Народ га је волео због тога, веровао му — клео се у њега. Сад види да је то само парола, обична, транспарентна (провидна) парола, излетела из уста каријеристе који се није либио да насиље тражи онда кад му је сопствени политички трон био уздрман. „Удри“ — то је оно што се чуло из грла стотину милиционара — „Удри“ чуло се као ехо Слободанове наредбе а још нам је свеже у сећању оно што си нама мајкама обећао, Слободане, да нико не сме да нам бије децу.

Није чудо што се такве кукавице крију иза жена — иза своје сопствене, која је на челу „генералске партије“ и иза Покрета жена за Југославију. Нека Мирјана свог сина шаље да се обрачунава са вршњацима на Тргу Републике а не голобраде српске војнике који су се затекли тренутно на служби у ЈНА и који ни криви ни дужни изазивају презир српског народа.

А што се жена из Покрета за Југославију тиче поручујемо им, нашим сестрама, мајкама и бакама да су у великој заблуди и да пазе да им се не деси да од „шуме не виде дрво“. Да од труле шуме не виде своје сопствено, још увек живо али закржљало и једно шљивово дрво — наше СРПСКО.

Нека погледају око себе — јесу ли с њима хрватске мајке, словеначке, шиптарске — не. Само српске мајке, које још увек верују утопистичкој идеји, боре се за васкрс практично клинички мртвог организма накарадног авнојевског Франкенштајна. И ви сте наше драге баке и мајке прво нахраниле своје унуке и децу, збриниле их, па онда кренуле да водите туђу бригу. Е видите, и ми, српске мајке, хоћемо да се прво збринемо наше дете — Србија, па да се онда бринемо о туђима.

Не желимо да другим мајкама причамо о томе како треба да своју децу чувају и васпитавају, доста нам је оптужби о унитаризму и хегемонизму. Нека друге мајке саме брину о својој деци а ми нећемо и не смемо да допустимо да наша деца гину под тенковима и од метака оних који су продужена рука једног ДИКТАТОРА И АПСОЛУТИСТЕ — на жалост, Србина.

Ми не желимо да се опет појави неко кога ће деца морати да воле „више од маме и тате“. Од мајке, зна се, више се воли једино Отаџбина. Тако је српска мајка одгајила и васпитала своју децу — да воле Отаџбину и Истину. Једино су те две љубави испред љубави према мајци. И тако васпитани, наша деца кренула су да тража оно што немају — чежњу су за Истином и за Отаџбином. А шта су добила? Наша деца — будућност Србије

бесомучно су тучена и малтретирана, испровоцирани да узврате кад се више понижење издржати није могло а онда су по већ унапред утврђеном сценарију последице приказане као узроци. Оно чиме су млади у свом гневу узвратили показано је као узрок накнадном насиљу и чак интервенцији војске.

Не желимо да се крв наше деце пролива никад више и зато захтевамо:

1) да се утврди одговорност оног који је дозволио да се пуца у голоруки народ

2) да се хитно испуне захтеви српске омладине о оставкама челника ТВБ

3) да целокупна неспособна српска влада и председник Републике поднесу оставке јер ми, српске мајке немамо поверења у њих. Немамо чиме да децу нахранимо, гладни су, голи и боси, а сада их још и бијете и убијате. Па нисте им ви живот дали. Нисте им ви ништа дали ни пружили. Зато, молим вас идите, да вас не кунемо млеком („не била вам наша рана клета“).

Ми, мајке Србије доста смо црних марама везивале, доста грובה разасутих по земљи и неоплаканих и незнаних оставиле па сад је најзад, време да кажемо — доста — јер се наш валај до неба чује.

Српска књижевност познаје и мајку Југвића и Стојанку мајку Кнежепољку, али је Нажалост једна од њих своје синове жртвовала заблуди. А ми више то не желимо. Немам Срђане, Мрђане, Млађане за бацање. Боримо се за мир и слогу међу свим Србима и апелујемо на све мајке Србије да нам се придруже.

Иницијативни одбор

Покрета жена за Србију
Ниш

ПОБЕДИЛО ЈЕ СРПСТВО

Јављам се поводом збивања 9. 03. 1991. год. Стидим се а и поносим што сам Српкиња. Стид ме због тога што је Србин на Србина пуцао и послао тенкове, а поносна јер је Српско Светосавље победило. Питам се шта је са г. Слободаном Милошевићем, зар је заборавио да је Србин и дете Светосавља. Да ли је заборавио да је Свети Сава у његовом дому слављен, јер му је отац био свештено лице. Свако жито има кукоља па и Српско. Г. Слоба назива омладину и студенте бандом, а заборавља да га је та банда довела на власт, коју он сад злоупотребљава. Слоба одобрава крвопролиће над њима. Сети се Слобо шта си тој банди говорио: „Овај народ не сме нико да бије“ а сад користиш против тих истих не само пендреке него и оружје. Питам се какав то образ имаш ти и твоја црвена банда. Ја мислим да вам није место не само на власти него и међу овим народом.

Поносим се, јер је, као што рекох, Српство победило. Ја имам једног сина, а да ми је Бог подарно десет све бих послала 9. марта у Београд. Поносим се што ми је јединац био тада у Београду где се бранила и рађала Србија. Да нисам болесна и ја бих била тамо јер се у мом дому слави Свети Сава. Мог оца и стрица су тукле и хапсиле послератне кому-

нистичке власти јер су Срби. Стриц ми је и умро од њиховог батинања мада су он и отац дошли из заробљеништва читави. Гледала сам својим очима када су их хапсили и одводили а сада сам доживела да та црвена банда хапси сина и батина зато што је Србин. Поносна сам што је тада бранио српско достојанство и што је затваран. Не бих му одобравала да брани Југославију од Југословена као што желе Милошевић и Кадијевић да пошаљу нашу децу да убијају децу друге народности да би они владали. Ишла бих са сином да браним Србију и Српство. Апелујем на све мајке Југославије да докле год постоји Југославија не подржавају Кадијевића да нам деца не гину ради њихове владавине и трона, са којег не желе да сиђу. Наша Армија је да брани границе Југославије а не Републике, све дотле док је Југославија, а ако дође до цпања онда нека свако носи оно што је донео у Југославију кад је приступио.

Сада да се захвалим господину Вуку што је имао храбрости да деветог марта, као и 68. године када смо покушали да бранимо достојанство, тада нисмо успели, али зато је сада господин Вук пошао поново и хвала Богу успео да са нашом децом извојује победу. Верујем му и захваљујем што је нашу децу позвао тог деветог марта на јуриш и победу, мада је та победа заливена крвљу захваљујући банди комунистичкој, која има на уму само власт а никако будућност те омладине и Србије, јер да жели добро тој деци не би наредила да се пуца и бије голоруки народ Српски. Желим господину Вуку као и свим Србима али правим Србима, пуно здравља и храбрости да бране и одбране Српство и Србију.

С поштовањем, једна Српска мајка.

КАЈА ПАВЛОВИЋ
Долово, код Панчева

ОМЛАДИНИ СРБИЈЕ!

Хвала младости Србије за најдивнију манифестацију храбрости, љубави и мудрости која се може доживети! Хвала, што је спрала љагу са образа и имена Србије, што је показала да постоје многа срца у којима не станује „мали плашљиви зечић“ и да никада више нећемо бити тако јадни, мали и послушни као до сада.

Одавно нисам студент, али је тих неколико дана и моје срце било много млађе и куцало двеста километара даље, у истом ритму као и срца на Терезијама и могло препући од поноса што је омладина показала да има снаге, има наде...

Ништа више не може бити као пре. И знам, да ништа више није немогуће. Та младост и та снага учинили су да поверујем, згражавајући се претходно над бруталношћу милиције над ненаоружаним, недужним српским народом, да она може постати последица у низу примера трагичне малоумности нашег народа.

Та је младост повратила сјај речима: Српство и интелигенција, за које сам почела веровати да не представљају ништа више но празан одјек давних снова о слободи...

Можда је 9. марта Бог послао ветар да растерује сузавац, можда је Свети Сава заис-

та силазио на београдске тргове, али искрено речено, ја сам одавно престала да очекујем помоћ и овоземаљских српских светаца, одавно овенчаном ореолом младалачком мучеништва за истину и слободу. Те године њихове храбрости минуле су — очито је...

Да је само мало пре стигао неки знак, мали знак од госпoде: Госића, Бећковића, Црнчевића, Исаковића, Данка Поповића... људи, чија је реч могла имати моћ светиње на овим просторима, све би одавно било лакше.

Да је сваки од српских професора, правника, инжењера, економиста, лекара — интелектуалаца уопште, само један једини дан посветио борби против тираније, Србија би одавно славила рађање слободе и демократије.

Пробудила су се, видим недавно, поново госпoда из Француске 7, признао је Исаковић у Скупштини своје дојучерашње лицемерје, чујем све гласније и своје колеге, али не могу да се не отмам утиску да су многе од њих претекли — београдски таксисти!

Хвала им, хвала и свим новинарима, глумцима, уметницима уопште, свима који су подржавали нашу младост и тако потврдили своју младост, младост духа...

Вечно је само оно што је добро, свако зло на крају нестаје у таму сопственог ништавила.

Само је љубав дар од Бога и само она може да, растући и успињући се испуни цео Космос.

СРБИ, ОСВОЈИЛИ СТЕ ДЕЛИЋ ВЕЧНОСТИ!

Љиљана ДИМИТРИЈЕВИЋ
дипломирани економиста
Априље

СРАМНИ ЕГЗОДУС СРПСКОГ НАРОДА

Можда ће мој омиљени лист „Српска реч“ бити укинут због истине коју износи, јер како чујем, наша власт је најавила да ће терористима стати на пут. Терористи смо ми, чланови С.П.О-а.

Бирајући речи у овим тешким тренуцима и задржавајући здрав разум, желим да кажем неколико речи јер сам на данашњи дан доживела да ме неко назове терористом, да ме неко окарактерише као вандала, као рушитеља и непријатеља наше домовине.

Данашњи егзодус српског народа је највећи шок, моја животна трагедија јер трагедија моје домовине и мог народа је изнад свих мојих личних и животних интереса.

Члан сам С.П.О од његовог оснивања и не дозвољавам да ме неко назива терористом, ни мене а ни моје пријатеље чији су они чланови. Сви смо ми исправни људи, прави Срби, традиционално и српски васпитавани и оријентисани, не на националистичкој основи већ на бази емоција отаџбинских које осећамо за Србију.

Хоћу да кажем неколико речи о себи да бих неверним Томама неке ствари предочила, искривљеној слици вратила њен прав изглед.

Била сам председник омладинске организације за своју средњу школу, новине су неколико пута писале о мени истичући ме као образац правог и примерног омладинца. До-

битник сам неколико књижевних награда за своје писмене радове који су увек били прожети идеализмом који је и дан данас остао у мени, као вера у боље сутра. Као фолклорни извођач сам пуно пута давала бесплатне концерте за нашу војску и раднике. Сада сам мајка четворогодишњег сина кога сама издржавам борећи се за оно најнужније, хлеб и млеко, стан и струју.

То је отприлике мој портрет или портрет једног терористе против кога је данас позван овај народ да се бори.

Непосредно пре вишестраначких избора у Србији, били смо окупљени на Тргу Републике. И онда смо били бројни, и онда смо причали о истим стварима, наша борба је била вербална, у њој нико није страдао али власт је видела оно што није желела да види и данашњу нашу мирну демонстрацију испровоцирала и претворила у чин насиља и безумља урадивши то крајње прорачунато и перфидно.

У Београду се још јуче шушкало о исходу демонстрација знали смо да ћемо бити растерани сузавцем, знали смо да ће Вук Драшковић бити ухапшен. Знали смо да ће вам ова мирна демонстрација бити одличан повод на који сте дуго чекали, да Вука ухапсите а нас сатерате у мишију рупу.

Оптукујете нас да смо кренули да рушимо легитимну, демократски изабрану власт, да хоћемо телевизију по нашој мери.

То је магла коју нам продајете, магла коју ћемо прогутати ако и даље будемо бежали од истине као ђаво од крста.

Сви знамо да је Телевизија најјачи медиј. Њена је улога да служи народу као средство информисања, истинито и правовремено. Телевизија је желела да сакрије истину од нас али у цара Тројана су козје уши.

Поздрављам вест коју је објавила београдска телевизија, да је Светлана Велмар добитник награде „Меше Селимовић“ за своју књигу „Лагум“. Са друге стране да ли вест о појединцу из области културе може бити приоритетнија над вестима о штрајковима и демонстрацијама који се шире Србијом. Пре неколико недеља, радници „Зеленгоре“ Умка су блокирали ауто-пут и парализали саобраћај неколико сати тражећи исплату својих личних доходака који им нису исплаћивани неколико месеци. Колико је само таквих примера за које сви знамо.

Само их телевизија игнорише, не жели да чује за њих иако су они наша свакодневица.

ТЕЛЕВИЗИЈА ЖЕЛИ ДА ДА ЛАЖНУ СЛИКУ СТАЊА У СРБИЈИ, ОНА ЖЕЛИ ДА ЗАШТИТИ ВЛАСТ ЈЕР НЕ СЛУЖИ НАРОДУ ВЕЋ КОМУНИСТИМА

Програм телевизије не би смео да буде мени који ће да саставља владајућа странка онако како њој у ком тренутку одговара а редовито заобилазећи истину.

Знајући све то не могу да приметим да су наши избори стварно били демократски.

Да ли је демократски позвати Милу Штулу да палаца својим змијским језиком изрекавши тешке и неистините оптужбе против Вука Драшковића и свих нас које он представља.

Она је очигледан пример Макијавелизма „циљ оправдава средства“. Наравно да је за своју бесрамну улогу награђена, друштвеним станом и сталним ангажманом у позоришту Душана Митевића које гледамо сваке вечери тачно у 19 и 30 х.

Душан Митевић, телевизијски тата, је у предизборној кампањи окарактерисао све опозицијске странке или као лудак без СРПСКА РЕЧ, број 17, 15. АПРИЛ

ПИСМА

стварног концепта и програма за излазак Србије из привредне кризе или као скупове фантома, лудака, потенцијалних кољача. Најопаснији членик рушитеља наше лепе комунистичке дружине је био и остао свакако Вук Драшковић.

Пошто нису могли да нас натерају да посумњамо у њега онда су измислили да нас је завео.

Да, мене је завео још пре неких шест година када сам прочитала његовог „Судију“ и помислила: „Ево напокон храброг човека, усудио се да напише оно што многи од нас не смеју ни да помисле.“

Цела моја генерација је гутала „Судију“ и ниједног тренутка није сумњала у човека који је написао јер стварност није могао да измисли.

Ухапсили су га али Србија се смирити неће.

Сломили сте нам крила али Феникс ће нићи из пепела.

Научили сте нас да мрзимо, идеје о уметности заменили смо идејама о томе како да вас срушимо, како да вас што пре уклонимо са места које вам не припада.

Доста сте се китили туђим перјем, перја више нема јер сте нас очерупали.

Драги комунисти, теорију сте лепо савладали, али на практичном делу сте пали хиљаду пута до сада и зато не тражите поправни јер га од народа добити нећете.

Обешчастили сте нас у очима света, ко зна колико ће још времена морати да прође док нам се не пружи рука помирења, свима нама завађеним због вас.

Друже Слободане, даће Бог оно што вам слутимо сви ми и зато не понављајте Румунију, оперите своје руке док још то можете. Порашћемо ми вучићи и вучице, Србија ће бити слободна.

Тања МВАБА

ПОЗИВ НА НАСИЉЕ

Господине уреднице
Самозвани (не верујем да је било када и где званично и регистрован) иницијативни добор покрета жена за очување (?) Југославије позива жене Београда да 9. марта „искажу свој протест“, али где чуда, не противу неефикасности институција система; не и против мрског нам, необјективног, па, чак и небулозног информисања монополских информативних кућа у Србији; не и противу африканизације животног стандарда, који је толико понижавајући и тако угрожавајући по интегритет човека да просто иритира људе на револт; не и противу надирајуће глади, која као авет народу прети; не и противу мизерних стимулативних надница и баде — зване минималац; што се од, бар према маркетингу, хуманитарног покрета и још женског нормално очекивало, већ противу странке СПО и њеног председника г. Вука Драшковића, јер се, како то неке „челнице“ фамозног покрета изјавише: „тај самозвани (?) лидер опозиције“ дрзнуо да руши „драги нам идилични и дични прозор у свет“, односно ту (прави израз на правом месту) ТВ Бастиљу. Срамота. Каква је само ово дрска замена теза? Зар покрет за очување Југославије има за циљ разбијање и слабање Србије? Несхватљиво.

ПИСМА

Колико је само овакав позив неодмерен, исхитрен, хушкашки, нехуман, недемократски, свађалачки, и надасве афирмативан за многобројне информативне промашаје на ТВ, а истовремено поданички и одбранашки за, у овом тренутку, непримерену уређивачку политику Митела, нека, као одговор, послужи следећа чињеница: Иницијатива за промену уређивачке политике у информативним кућама ТВ и „Политике“ потекла је још децембра месеца. Тада су, недемократским методама, а само због исказаног незадовољства са начином информисања који је непримерен вишестраначком систему у запањак потиснути врсни новинари и коментатори, а у први план истакнути недовољно талентовани, али зато изузетно послушни, новинарчићи, чиме је квалитет информативних емисија престоног ТВ центра доведен до ивице срама: са тенденцијом свакодневног срозавања до безнађа. Из револта ТВ гледалишта, због овога, настаје масовно отказивање ТВ претплата, а ТВ прети крах. Људи пуни елана, духа, поштења, морала, способности и знања са ТВ, забринути за њејну будућност, почињу са алармирањем јавности и институција система, тражећи њихову помоћ ради промене концепта уређивачке политике у смислу њеног преоријентисања и примеравања вишестраначком систему. Институције система (републичка Скупштина у првом реду) оглушују се о ове вапаје, тако да је потез опозиције и странке СПО, за све разумне људе, схватљив, оправдан и очекиван. Он је, како се уочава, само изнуђен неефикасношћу, неажурношћу и нечињењем институција система и једино се тако мора и третирати.

Самозвани покрет жена за очување Југославије се оглушује о ове истине. И уместо да и у њему иницијатива опозиције и њен позив на протестне демонстрације против ТВ наиђу на одобравање (што се нормално очекивало) наишле су на непријатељско (рововско) одбијање, конфронтацију и анатемисање са разлозима, који су најблаже речено, пуни контрадикторности. Наиме, да је мир и безбедност детињства заиста на срцу овом покрету, како се то јавности жели представити, по свим резонима, морао би се и он прикључити, јер вербална тортура којој су деца уз ТВ екране изложена — делује убитачно на њихову психу, што оставља трагичне последице у њиховом даљем развоју. Уз индоктринацију и васпитање без компоненте дозе критичности у односу на владајући режим — деца постају инвалиди без могућности различивања о добру и злу, а то је, морамо признати, злочин према младом нараштају.

Фамозни одбор покрета жена олако прелази преко ових чињеница, шта више, позива на насиље и реваншизам и исказује такву милитантност несвојственој женама, да човек остаје у недоумици и са питањем: ко стоји иза овог покрета који се крије иза паравана „мир, љубав и цивилизацијске тековине“, а у ствари одише екстремном милитантношћу и грубим кршењем рудиментарних демократских принципа? У циљу очувања Југославије — за шта се наводно овај покрет залаже — треба се што хитније, на демократски начин, испитати неопходност његовог даљег постојања. Ради мира, и безбедног детињства наше деце најефикасније би било да овај покрет, а са овак-

вим наступима у јавности, престане са активностима. Деца Југославије, а посебно Србије, била би му, због тога, веома захвална.
Миољуб ЖИВАНОВИЋ, дипл. инт. ел. Ниш

НАДА У МЛАДОСТ

Поносна сам што истрајавате на вашем правом путу, али сам тужна што ни сада, другови „Митевићи“ и „Миновићи“ као и „Слобиди“, нису отишли са сцене. Пут до истине је трновић, али надам се достижан. Као мајка плачем над младим животом недужног младића, објим се још таквих жртава, а велики „газда“ бије своју омладину. Младост Србије неће жалити свој зној и неће изгубити разум, да би повјеровала лажним обећањима „господо“ Народной скупштини. Достига више лажни Шешеља, Караџића и свих Бабића, јер шта они нуде свом народу. Нуде диктатуру и послушност вјерних пасја, па кад им се свиђа прво свом Србину скинути главу.

Молим вас у име свих људи добре воље, свих мајки свјета чувајте младост наше дјеце, чувајте истину, а историја ће судити самозваним „заштитницима“ српског народа.

Хвала студентима ове земље на подршци правој истини, хвала им за звиждуке Караџићу и Шешељу, хвала професорима који стајаше са својим студентима, а друга „Мацолу“ молим да врати ордења од Броза и Милошевића. Нападају Вука да не мисли о дјеци Србије, па ко то мисли? О мојој дјечи не треба да „брине“ ни Слобо ни Радован, јер њихова дјеца живе живот „краљева“ и још су спремни да за њих гину туђа дјеца.

Молим вас све људе који ће 27. марта изаћи поново на мирне демонстрације, чувајте омладину од разјарених фотељаша, разних провокатора, јер младост је на вашој страни. Као мајка имам инстинкт да су сада звјери далеко крволочније, пошто се младост не мори са испирањем мозга, чувајте их молим вас.

Искрено се надам у побједу наше младости на челу са опозиционим странкама, јер ваша мудрост је њихова водиља.

**Стана ПАНИЋ
Сарајево**

ОМЛАДИНА ЈЕ УПАМТИЛА

Поштовани господине Вуче
У овим неизвесним сатима по будућност српске омладине, примите ове речи подршке: одуприте се комунистичком терору својом духовном снагом, снагом вере у БОГА. Увек имајте на уму да следбеници божји УВЕК побеђују. Молите се у имену Исуса Христа Богу да спречи други 7. јул 1941; молите се да не дигне руку отац на сина; молите се да Сатана буде истеран из Србије тако што ће се заблуделим Србима повратити РАЗУМ и моћ расуђивања доброг од зла, а то ће се, верујте, десити оног тренутка када се тај део Српства буде окренуо Богу. Ово сте, додуше, већ поручивали Србима, али баш због тога Вам то и пишем: да будете сигурни да су многи омладинци упамтили Ваше речи, од суштинског значаја за Србе.

С ВЕРОМ У БОГА И ХРИСТОМ У СРЦУ,
УЗ ВАС ДО ПОБЕДЕ:

**К. М.
Јагодина**

„ХРИСТОС ВАСКРЕСЕ, СРБИЈО“

„Откриј Господу пут свој и уздај се у њега, а он ће те водити“ (ПС 36, 27)

Од суботе до среде мартовског крвавог пролећа, Србија није спавала. Продувала ју је добро демократска кошава, скинула јој паучину са очију и заувек се уселила у њен разум. Коначно је зрно демократије пустило своје дубоке корене. Србије. Показала си свату, ко је твој народ, какво срце и памет има у тренутку када је могло све да пропадне, уздржала си се, за добробит свих Срба, ниси хтела да кажеш своју последњу реч остављајући је за нека боља времена. За сада је и то доста од тебе!!!

Христос васкресе, Србије, сада ти је све постало јасно. Док си ти дрмала у чамотињи, твоји часни синови, храбро су дигли главу, носећи свој претешки крст кроз крваву Голготу. Попели су га до врха Србије, то је твоја победа. Један храбар и поштен човек први га је понео, док је са свих страна био каменован. Неверници су га плували и још једном распели, угасили сјај његових очију. Али Србија, не би била Србија, кад не би имала још храбрих синова, који су уједињени, претешки крст, изнели до врха. Још једном ти кажем, поштуј свој уморног ратника, изиђај му ране, врати радост његовим очима. заслужио је то од тебе.

Христос васкресе, Србије и то баш у твојој малој и напаној земљи. Ту је баш решио да се поново роди.

**Горана ЛОВРИЋ-РАКЊИЋ
из Руме**

ОБЕЋАЊА ЛУДИМ РАДОВАЊА

Како вријеме пролази Срби који су гласали за СПС увиђају своју грешку. Гласали су за човека који наставља гдје је Броз стао и који ће их довести до пропасти.

Исти случај је и у Црној Гори гдје и сама живим. Непосредно пред изборе у моје село долази господин Булатовић како би апеловао на људе да гласају за њега обећавајући им бољи живот. Они му обећаше да ће гласати за њега (тако и учинише) изнесоше печено јагње и лијепо почастеше човека. Када се господин почастео, сједа у ауто и одлази низ макадамски пут који је обећао асфалтирати када дође на власт. Он оде, а они остадоше да сређују утиске, сви срећни и даље настављају да иду пјешке три сата како би обезбједили оно што им је потребно за живот. Тим истим путем је пјешке нишао мој дед, отац, па

сад идем и ја. То је производ комунистичке владавине.

Ја као присталица СПО али не и његов члан-желим да приступим овом покрету и да допринесем његовом јачању на све могуће начине па вас молим да ми то омогућите и да ми пошаљете приступницу. Желим да будем уз човјека који познаје праву историју (а не ону коју су нам причали у школама) и који се бори да се та историја не понови. Вијековима је тежак српска крв и сад сигурно неће, само може потећи нечија друга. Сва српска омладина је уз Вас и СПО и зато кажем: „Мрки Вуче подигни браво: да ти види осмјех на уснама“, јер гдје је био Слободан Милошевић док сте са Ви Вуче борили својим пером и причали историју српском народу која се не смије заборавити.

С поштовањем Ваша,

Добрана КОВАЧЕВИЋ
С. Крћевине
Пљевља

ИСТОРИЈА СЕ ПОНАВЉА

Интересантно, колико владајућа класа сматра овај народ заборавним.

Колико, донедавно, када је народ излазио на митинге да њима изрази подршку, то је био достојанствен народ, који нико није смео да вређа, а жестоко су осуђиване све репресалије над њим (сетимо се Жуте греде, Нови Сад итд.), а назив („хулигани“, „стока“) од тих бивших комунистичких дигархија су жигосани.

Сада, када је тај исти народ устао поново, али овај пут против њих (а за демократију), то су исто хулигани, непријатељски елементи, албански сепаратисти итд.

Очигледно, исти арсенал оптужби. Како се историја понавља, а неке ствари враћају као бумеранг.

А ја верујем, да је бар 50% људи који су изашли 9. III 1991. а и касније, на београдске улице — ишло и на раније митинге који су подржавали Слободана Милошевића.

Значи, ти људи су у једној ситуацији достојанствен, величанствен народ, а у другој хулигански, рушилачки.

Истина је на другој страни. Тим људима је доста неэффектног вођења државе, затварања у гето, бесперспективности, гушења слободе, фраза, парола, догми, обећања, лажи...

Они се боре за демократију, за слободу мисли, бољи стандард, јер ово што сада имамо у Србији сигурно је не одражава жеље људи!

дип. инг. Драган РАКИЋ
Београд

П. С. 9. III сам се око 17. ч. вратио код Скупштине Србије. Вук је држао говор са прозора, а разјарена маса са мочугама је скандирала: „Нема више времена!“ Својим очима сам видео када је један клинац од око 12—13 година и једна девојчица разбили излог „Бековог“ бутика и још један излог (мочугама). Милиционари су то мирно посматрали!

СВЕ МАЛЕ И ВЕЛИКЕ КРИСТИНЕ ДОБИЛЕ СУ БАТИНЕ

Станујем у близини Трг Кнеза Михаила. Пошто као слободан грађанин не признајем забране да чујем и другу страну, од оне коју свако вече слушам на ТВ екрану, дошла сам на Трг.

Ток догађаја сви знамо. Заслепљена сувавцем потрчала сам кући, Чика Љубином улицом. Из Улице Лазе Пачуа изашла је коњица. Тог момента осећала сам се као мајка све оне младежи на Тргу.

Учинило ми се да сам и сама порасла толико велика, да ћу моћи да их зауставим. Стала сам на сред Улице, раширила руке и молила: „НЕМОЈТЕ ДА НАМ ГАЗИТЕ ДЕЦУ“.

Порука владајућој партији: Не плашите нас стално непријатељима, нађите нам ради Бога и неког пријатеља.

Омладина, без обзира на страначко опредељење, пружио је руке љубави свим народима у земљи и ван земље. Ехо разумевања се враћао. Не цепајте нити које су нам неопходне.

Порука опозицији: Успорите корак! Сада је свима јасно да систем који смо градили 50 година, ником у свету није донео среће и благостања осим владајућој класи. Г. Вук Драшковић је оголио чињенице без увијања, зато је највише нападан. Зато Вас поново молим, успорите кораке, народу треба времена да то схвати. Кад сви почну да понављају ту истину, владајућа странка ће схватити да је ту ради народа а не обратно — нећ' се повуче.

Желим Вам пуно среће у борби за правну државу, демократију, слободну реч, а изнад свега МИР (као што видите, ја бих то полако, старачки, без потреса).

Мајка и бака

П. С. Све мале и велике Кристине, које су 9. III '91. биле на Тргу Кнеза Михаила или поред ТВ екрана, добиле су батине. Да ли је било особе која је то гледала а да је нису заболеле палице, сузавац, СМРТ? Прву свећу у Цркви данас сам запалила за покој душе Боривоја и Недељка и поновила: НИКАД ВИШЕ!

ПОСЛАНИЧЕ, ЗАШТО НАС ОБМАЊУЈЕШ?

Нисам био у Паризу као господин Батрић Јовановић о трошку државе и више година, али сам једне године провео у Паризу два месеца.

СРПСКА РЕЧ, број 17, 15. АПРИЛ

ПИСМА

Једне вечери, излазећи на Јелисејска поља из бочне улице на педесетак метара од Тријумфалне капије зачуо сам невероватну и скоро застрашујућу грмљавину. Пријатељи који су били са мном а који живе у Паризу, рекоше ми да ћу видети нешто што вероватно никада до тада нисам ни видео ни чуо. И стварно је било тако.

Пуна Јелисејска поља мотор-бицикла, на сваком по двоје, сви са упаленим моторима вероватно просечне снаге од стотину коња, под скоро пуним гасом мирно су стајали у месту, неометани ни од какве полиције. Ту грмљавину на тротоару било је скоро немогуће слушати. Стакла на изложима су се толико тресла да је право чудо да нису поиспадала из својих рамова. Та агресивна колона од преко 2000 најснажнијих мотора чије је чело било баш ту на неколико десетина метара од Тријумфалне капије, протествовала је тражећи посебне траке на коловозу за њих јер су доста гинули у саобраћајним несрећама. Од пријатеља сам чуо да им то није био први пут.

Шта мислите, господине посланиче, па зар то није природно и право место, најпознатија авенија, за исказивање овог протеста. Па ваљда се митингује тамо где ће вас највише света локалног и страног чути и видети. Где ћете највише и најбоље опоменути власти на проблеме а за које су иначе дуже време глуви и слепи. Али власт бар мора да призна да су захтеви оправдани и да отрпи протест.

После скоро једног сата чудног и агресивног протеста, уз још жешће турирање мотора напустили су Јелисејска поља кроз Тријумфалну капију. За њима на видном растојању отишло је неколико полицијских кола, која сам тек тада видео.

Али, то је био Париз!

С. ИЛИЋ,
Београд

НАРОД ВАМ ВЕРУЈЕ

Поштовани господине Вуче Драшковићу, Студент сам Београдског универзитета (који ће се, надам се, ускоро звати „Свети Сава“), једна од многих који су својим срцем бранили Србију. На тим мирним, плешаним демонстрацијама тражили смо демократију, слободу своје Србије. Није нам било тешко да проведемо четири ноћи и три дана чекајући на испуњење наших праведних захтева, јер смо веровали да правда мора тријумфовати.

Већина студената нису чланови странака, али је очигледно да свако од нас има симпатије према одређеним странкама. Оне не потичу од обележја, боје или имена странке, већ од нашег убеђења да је странка чији смо симпатизери заиста демократска.

Большевици су покушали да нам наметну да смо у договору са Вама организовали протест, да смо плаћени страни агенти итд. Све те приче су у најмању руку неистините. Демонстрације су настале спонтано и резултат су огорчења народа на употребу силе као

ПИСМА

„демократског средства“ које примењује владајућа странка.

Ми, деца Србије, увек ћемо бити на страни оних који заиста желе демократску Србију. Ваша странка и Демократска странка су управо такве странке. Чланови тих правих демократских странака, отворено и аргументовано износе праву истину. Нашој Србији потребни су интелектуалци, паметни људи, а не људи који почетак демонстрација рачунају од неке Осме седнице, настављајући стару праксу обмањивања народа све ове године.

Опужбе да сте Ви разјединили српски народ су могле потећи само од људи који желе по сваку цену задржати власт не питајући за жртве које народ треба да поднесе. Свако ко распознаје истину од лажи, ко може паметно расуђивати, мора бити на страни правде. По болшевицима раскол у Србији настао је онда кад народ не мисли као владајућа странка. Покушавају да народ натерају да мисли као они и по цену жртава — изводећи тенкове на улице и претећи ратом.

Вама, Вуче, народ верује, јер Ваше речи допиру до народног срца, јер Ви говорите онако како народ мисли.

Верујем Вам и ја, а разлог за то налазим и у Вашим књижевним делима у којима са пуно мудрости описујете патње српског народа. Човек сте који је у време док су „велики Срби“ били у мишијим рупама, писао и мислио слободно, сигурно, подносићи велику личну жртву.

Истрајте у борби за достојанство Србије, демократију и истину, и увек ћете имати подршку паметних, слободних људи.

Студенткиња из Београда
(адреса позната редакцији)

ДОЛАЗЕ ВУКОВА ВРЕМЕНА

Браћо Срби из Београда, честитам вам на свему томе што сте учинили у суботу 9. марта, јер сте се часно и поверљиво одазвали поруци Председника СПО, Вука Драшковића. Својим присуством показали сте колико чланова и присталица има СПО. 9. март 1991. год. ће бити дан који ће се у Историји Српског народа памтити. Мени је јако жао што нисам могао да дођем 9. марта у Београд да и ја као члан СПО учествујем у демонстрацијама заједно са вама. Читаво недељно поподне слушао сам вијести Српског Радио-Книна. Српски народ Книнске крајине подржава Председништво комунистичке партије Слободана Милошевића, гдје се каже: Председник Српског националног вијећа Милан Бабић даје велику подршку Слободану Милошевићу и Вуку Драшковићу изједначају са Вуком Бранковићем. Али што је Вук својом храброшћу освојио ТВ Бастиљу, више се не чује на српском Радио-Книну да Милан Бабић подржава председништво комунистичке партије. Ово, браћо Срби, није никаква издаја Вука као што каже Милан Бабић. Вук је ријешо да стане једном и пред те комунисте који су мислили да им нико не може ништа. Вук

има храбро срце и креће заједно са Српским народом да сруши комунистички јарам у Србији и кад је изашао из затвора Вук је рекао: „Комунистичка кичма је сломљена“, јер више Српски народ није на страни црвеног вође, већ на страни вође СПО. С. Милошевић је мислио да ће моћи Вука да задржи дуже вријеме у затвору али се преварио. Српски народе, видјели сте да вас хоће црвени вођа да упути на погрешан пут, тј. пут таме који води у пропаст и у „таму најцрњу“ али ви сте се у први час одвојили од црвеног вође. Нека га је срамота за онолика силна лагања против Вука. Мислио је ако је РТБ у његовим рукама да ће моћи преко РТБ да оптужи СПО не дајући Вуку да улази у зграду РТБ. Али Вук није имао телевизију па је ипак успио да окупи велики број својих чланова и присталица као што се видјело у ту суботу. Све се видјело 9. марта ко је Вук Драшковић а ко је Слободан Милошевић и кога Српски народ проглашава „Слобо Садаме“ који шаље војску на Српски народ да би могао да очува своју комунистичку партију и своју столицу. Али Вук је на прави начин забио нож у леђа тој црвеној аждаји која се још држи на ослабљеним ногама али ће убрзо пасти јер неће дочекати Ђурђевдан, као што рече Вук. Многи чланови СПС изјавили су да су се покајали што су гласали за С. Милошевића јер та иста СПС ће за неко вријеме да се распадне.

Зоран ЈЕРИНИЋ
Книн

ОТВОРЕНО ПИСМО МИЛАНУ БАБИЋУ

Не могу, а да те не запитам, Милане Бабићу, зар није јасно да су комунисти у Југославији завршавали за сво вријеме своје владавине крвави посао који је започео још Анте Павелић. Ако то знаш, а требало би да знаш, зашто сада када је започео поновни егзодус Срба у Хрватској, ћутиш о томе, и зашто те људе, и ту злочиничку идеологију подржаваш. Са таквим ставом ти продужаваш несрећу српског народа. Гураш свој народ у руке садашњег српског — комунистичког руководства, које у бесомучној трици да очувају, односно продуже своју власт, продају и свој властити народ. Док се хрватски народ наоружава, како би лакше завршио свој крвави пир, Срби се разоружавају диљем ове земље, и само они. Чиме мислиш да се браниш, а чиме и да те бранимо? После онаквих твојих изјава од кога очекујеш помоћ?

Да ли мислиш да снага српског народа лежи у социјалистима, у оних шездесетогодишњацима са Ушћа, или у женама заогрун-тим скупоченим бундама, окићеним златом и изашлим на митинг из козметичарских салона?

Ти подржаваш српско руководство које шаље тенкове, борна кола, коњицу и сва друга расположива бојна средства да бије и сати-ре српску омладину, њену будућност. Не могу да се отмам утиску да си попут твог пријатеља Рашковића са таквим ставом издао српски народ у Хрватској, ради неке фотеље у Београду. Снисходљивост и полтронство се материјално награђују, али се на људскости и образу много губи. И ако Рашковић рече за

српски народ да је луд, ја мислим да се много преварио, јер зна овај народ да оцијени шта је добро, а шта зло. Може народ на кратко бити преварен, али истина не може за свагда бити запретена, а ако то не знаш прочитај народну причу „У цара Тројана, козје уши“.

Милкав КОНАТАР
Пријепље

МНОГО ПИТАЊА А МАЛО ОДГОВОРА

Рођен сам и живим у Михајловцу. По народности сам Влах, а пореклом Румун. Члан сам СПО од 1990. год. Председник сам Месног одбора и члан Општинског одбора исте странке у Неготину.

На митинг 9. марта кренули смо нерадним даном, организовано, трошкове смо сами плаћали, не као када су отишли на митинг у Ниш, када је дошао аутобус у моје село и одвезао 4 члана СПС бесплатно за Ниш. Приликом поласка били смо детаљно прегледани од стране милиције. Код Параћина нас је прегледала друга група милиције, а код уласка у Београд и трећа. Пошто смо сумњали у могућност уласка аутобусом у град, сишли смо код „Клиничког центра“ и наставили пешице ка центру града. У међувремену смо се сјединили са другим групама демонстраната те тако стигли до Славије. Ту је био кордон милиције који је бранио одлазак ка Теразијама. Узвикнуо сам: Србија — Србија! и са тим ускликом смо пробили обруч.

Исто нам се десило код Немањине улице. Када смо стигли на место демонстрација дочекао нас је Вук Драшковић коме смо помогли да се попне на споменик нашег драгог кнеза Михаила. Са тога места је намеравао одржати говор, али није добио озвучење. Зато је лажна опужба ТВ Београд да је са сигурног места посматрао вандалски напад на Тргу. Не знам откуд информације другова Шкундрића, Марковића, Трифуновића дате за ТВ Београд да су опозиционе странке на челу са Драшковићем организовале митинг са циљем да се сруши државни поредак! Јавност је била упозната преко „Борбе“ са свим захтевима опозиције. Међутим, СПС су биле важније фотеље Митевића, Шестакова, Витаса и Будихне од огромне масе српског народа.

Били смо нападнути од стране милиције, сузавцима, гуменим мецима и воденим топовима. За тај напад нисмо им дали никакав повод, не знам шта је друг министар Богдановић желео постићи тиме, једино да изазове грађански рат а за то да оптужи опозицију.

Желео бих поставити неколико питања ТВ Београд:

1. Зашто није прочитан захтев опозиције у целости?

2. Зашто није дата изјава, наредба Вука Драшковића понављана више пута, да не сме бити разбијен нити један излог, нити нападнут ни један милиционер. Дат је само његов усклик: Јуриш!, тек онда када је увидео како страдају невини деца, омладина и остали.

3. Чиста је лаж да је он то мирно посматрао са безбедне висине „српског позориш-

та". Желео је он да сиђе међу нас, али су га остали спречили, с правом и ја бих га спречио, њега морамо сачувати. Ко нас је водио од „српског позоришта“ до Скупштине Србије? Ко нас је водио од Скупштине Србије до Немањине улице? Вук Драшковић!

4. Зашто нису приказали моменат када је Вук прихватио српску заставу на прозору Скупштине од неког демонстранта, прекрстио се очију пуних суза, три пута је пољубио и она се убрзо вијорила на јарболу Скупштине Србије. Био је то доживљај за историју!

5. Зашто је прављена лакрдија са тонским извештајем?

6. Шта је истина око забране емитовања програма на Студију Б, и Омладинског радија Б?

7. Зашто су прећутали телеграм студената подршке опозицији?

8. Данас је радни дан а Социјалистичка партија позива на митинг на Ушћу, наравно, превоз бесплатан, а радни дан одрађен, а ТВ Београд директно то све преноси, зашто?

9. Приликом преноса на Радио-Београду информација о посети се окреће од неколико десетина хиљада до триста хиљада — ко лаже?

Субота је. Слушам Радио-Зајечар како позивају симпатизере СК Покрета за Југославију да се сви заинтересовани јаве на број 22-010 за бесплатан одлазак на митинг! Не знам против кога? Да ли ће и они бити такође малтретирано до Београда а и тамо као ми из опозиције? Да ли ће после митинга на обавезне разговоре у СУП као ми?

Са поштовањем,

Председник Месног одбора СПО
Михајловац

КАД МУСА ДЕРЕ ЈАРЦА

Хвала ти Госпoде Боже што свако правило има изузетак. Иначе, шта би било када би она народна била без изузетка а која гласи: какав народ таква власт. Зар да недужни народ Топлице поистоветимо са народним послаником Александром Николићем званом (што је строго наглашено у свим предизборним пропагандним материјалима) Аца Муса. То никако, рећи за оне који су га бирали да су као он, била би одиста велика увреда за један такав народ који је изнедрио славни „Гвоздени пук“. Аца Муса, народни посланик, који представља житеље Житорађе и Прокупља је ветеринар, и ја заиста не знам како изгледа када Аца Муса дере јарца, али, захваљујући Телевизији (Боже, је ли то могуће) видех Ацу Мусу на делу, за говорницом, како дере народне посланике.

Рекох, видех, а о стиду што ме спададе тог тренутка боље је прећутати.

Авај, да је Аца Муса један једини, а Краљевића Марка нешто више, зло и не би било велико. Нажалост, посланици славне КП прерушени у перје СПС-а (С-све, Г-по, С-старом) личе једни на друге ко јаје јајету. Да ли је то због педесетогодишњег узражњавања једне те исте песме, или зато што их је Јајце родило, не знам. Госпoде Боже опрости им, ипак, зар наш народ немаде оног кобног часа

ни вида ни слуха, ни мере ни одговорности, већ, у једно такво тело, зар у Парламент стрпа их збрда с дола. Педесет година бољшевици се учачу да бездушно дижу руке на миг, по команди, да се слажу боље но иједне даске, да увек буду на опрезу, где вођа оком ту они скоком. Видимо и данас, ушло им то у кости, под кожу, у крв па терају по старом. Председник владе Зеленовић усред парламента прича причу како је „ноћас бранио Книн, Огулин...“ не помињући с ким, од кога, као да прича деци бајке а не говори о веома, веома озбиљним стварима. Зна он, ту су његови социјалисти који дизањем руку могу изгласати све, јер, имају апсолутну већину.

Кажем, брига мене како Муса дере јарца, али, плашим се нешто, много је Муса, одраће нам коју јер с гуљењем већ су почели.

Жао ми је посланика опозиције и дивим им се како уопште могу да учествују у раду Парламента. Знам, све је то зарад Србије али бићу искрен, мада нисам на интелектуалном нивоу посланика ДС и СПО ипак не бих издржао јер, и камен би пре неке ствари схватио.

Душан МИЈАЛОВИЋ—АДСКИ

МИЛОВА КАДРОВСКА ПОЛИТИКА

Редовни сам читалац Вашег листа, који повремено доноси чланке о збивањима у мајој републици. С обзиром на то да се у „Побједи“ не може појавити ништа што не одговара нашој врхушки, пишем вама јер сте храбар и отворен лист.

У последњим бројевима „Српске речи“ писали сте о родбинским везама у црногорској влади. Вјерујте, то је само мали дио у односу на „кадровска решења“ нашег препотентног премијера — приправника. Од прије неки дан у министарству Бранка Абрамовића ради рођени брат од тетке Мила Ђукановића који је до сада био запослен у ШИК „Јаворак“ Никшић. За директора такозваног црногорског менаџмента постављен је Предраг Максимовић — рођени брат од стрица Милове мајке Стане. За наивне црногорске слушаоце речено је да је то стручњак који је до сада радио у представништву „Монтекса“ у Канади, а прави разлог његовог запошљања у тој далекој земљи нијесу наведени.

Ђукановићев брат Ацо, звани Цепарош, у Хотелу „Црна Гора“ у Титограду јавно пријети неподобним новинарима, а чак ни избор за пјесму Евровизије није могао проћи без њега.

Сада се у Никшићу очекују нова „кадровска решења“ из породица Ђукановић, Максимовић, Мрваљевић, Абрамовић.

Због свих могућих и немогућих махинација којима се бави наше „младо“ руководство у Црној Гори прича се да је наша влада добра, само им се због родбинских веза не ваља између себе узимати.

Жалосно је што вас морам замолити да не објављујете моје име (нека остане у Редакцији) јер таква је „демократија“ младих црногорских лавова на власти.

Никшић, март 1991. год.

СРПСКА РЕЧ, број 17, 15. АПРИЛ

ПИСМА

МАРИФЕТЛУЦИ МАРВЕНОГ ЛЕКАРА

Јављамо се из црвеног Прокупља, да ли од стида или од наметнуте нам омражене боје. Стидимо се и молимо демократску јавност Србије да нам опрости.

Петак, 29.3.1991. год. нашу одлуку да је сањарење ипак боље од досадних мућки из Скупштине, прекинуло је познато нам лице на ТВ екрану Александар Николић, марвени лекар. Надалеко познати боем и коцкар (Одакле ли му само надимак Муса). Галамиција у прошлости познат по својој вулгарности (после разговора са људима, полут Петра Стамболића 1984, у Прокупљу, нпр. хватао се за један део тела). Шта ли се променило у животу дотичног, да је променио ставове? Ко га је натерао на улогу тројанског коња, и што му је зато обећано и дато? Да ли запошљање Ђерке Јелене, која је студирала у Нишу, а ради у Београду (знамо колико је лекара на београдском бироу). На сличан начин је и син, студент историје, био привилегован тако што је примао стипендију, замислите, од „Челика“ занатског неког предузећа из Житорађе, одакле је он посланик. Да ли заиста да Прокупље већ више од 2 месеца нема воде, а наш народни посланик то не помиње у Скупштини, јер су му на уму „неопходније“ ствари. Побольшање ТВ релија на Хисару ради бољег пријема слике, суботом увече од 01.00 ч. Не знам да ли му је потребна вода да се иштушира после порно филма? Вероватно не.

А што се тиче „скупштинских звезда“ наших Ђинђића, Коштунице, Ковача, Парошког и напада на њих од стране посланика Аце Мусе, ми се у име прокупачке савести извињавамо и молимо за опроштај због изреченог. Ми, млади Прокупља, вас подржавамо, и волимо. А о овој подршци и љубави према вама нека вам посведочи академик Антоније Исаковић који је недавно боравио у Прокупљу. Нама, „опозицији“ је одузимао реч, а иначе је био у посети нашем граду, у својству књижевника.

Пошто се у овом црвеном граду још увек гледа идеолошка подобност, а ја, записничар овог текста, сам студент, ако објављујете писмо немојте име и адресу.

В.П. Прокупље

(име познато Редакцији)

ЗА ОБНОВУ МОРАЛА

Један од племенитих циљева СРПСКЕ РЕЧИ јесте настојање за обнову МОРАЛА у нашем друштву. Неколико деценија разара се морал наших људи, опште људске вредности се изврћу руглу и подсмеху, ствара се тип подобног, политички покорног грађанина, ствара се идолатрија једног подупис-

ПИСМА

меног диктатора; каријеру праве подлаци и криминалци, ломи се ауторитет родитеља и просветних радника, практично ствара се једно аморално друштво.

Чак и после смрти то проклетство неморала прати човека. Погледајте посмртне огласе: када умре неки скроман и поштен грађанин обично се објави само један оглас — уже породице. Смрт неког директора, политичара, социјалистичког бизнисмена прати читава лавина огласа „ожалошћених“. У Београду је забележен случај да је на сахрани једног криминалца у Земуну било око 10.000 људи, а на сахрани познатијих лопова редовно се окупи неколико хиљада њима сличних.

Ми смо, ето, такво друштво, такав је морал у друштву.

Неморал једнопартијског система базира се на ЛАЖИ, на прикривању истине, на прикривању чињеница реалности или њиховом извртању. Поставља се питање: како се може и да ли се, уопште, може једно друштво, које је опстало у лажи пуних четрдесет и више година, подићи на ниво друштва или народа који су имали ту срећу да избегну деструкцију тоталитаризма?

Што се тиче економије, ту се барата са конкретним чињеницама, цифрама и знамо да нам треба неколико деценија да се подигнемо на материјални стандард који имају данас, рецимо, Французи или Италијани. Да ли је могуће да ћемо и у погледу моралне обнове бити осуђени на тако дуги рок чекања?

Борећи се за политичку истину СРПСКА РЕЧ, ДЕМОКРАТИЈА и неки други листови дају, наравно, и свој допринос моралној обнови и моралном уздизању наших грађана. Али политички морал није и свеукупни морал, па због тога мислим да би било корисно када би СПО организовао један округли сто по питању моралне обнове Србије, за којим би се нашли књижевници, филозофи, социолози, психолози и други компетентни људи, чије би се дискусије у целини објавиле у више узастопних бројева СРПСКЕ РЕЧИ... Такође предлажем да Ваш лист жигоше и осуди не само примере политичког неморала, већ и сваког другог неморала који притиска ово несрећно друштво.

Срдачно Вас поздрављам

Милош СТРАХИЊИЋ, Београд

ВЕРУЈЕМ ВУКУ

Пошто сам видео што се све у Србији дешава решио сам да и ја подигнем глас.

Знам да то уопште неће утицати на даљи ток догађаја, али морао сам да се јавим себе ради.

Мислим да је 9. март морао раније да се догоди. Жалићу до краја живота што се те судбонесне суботе нисам нашао у Београду.

У потпуности се слажем са свим захтевима омладине и опозиције, због којих је најжалост морала и крв да падне.

Кривце за то крвопролиће знамо и верујемо да ће их стићи заслужена казна, ако не од Бога, онда од правих Срба.

Верујем Вуку и дајем му пуну подршку у

даљој борби за слободу Србије.

П.С. Младима је потребно више листова попут „Српске речи“.

Мока из Лесковца

ИМА ЛИ ТОГА ГДЕ?

У СУП Палилула, 9. марта 1991. год. уз батине одузета су ми следећа документа:

Лична карта

Возачка дозвола

Саобраћајна дозвола

Оружани лист и

Здравствена књижица

Издржао сам 15 дана затвора у Падинској скели, ни по повратку нису ми враћена документа а највише ми је потребна здравствена књижица. Не могу да се лечим од последица које тек сада наступају од болшевичких палица, које сам претрпео у пределу главе и бубрега.

Питам се који су то били инспектори у СУП Палилула када су нам целу ноћ 9.03.1991. уз батине псовали српску мајку?

Саша ТРАЈКОВИЋ

Брање

ДОКУМЕНТ ЈЕДНОГ ВРЕМЕНА

Молим Вас да ово писмо објавите јер је документ једног времена и једног језивог терора социјалиста на лојалне грађане ове земље.

Живим и радим у Новом Саду, и донедавно смо мој супруг и ја имали велики број пријатеља. Откако смо чланови СПО-а, заједничке вечере са пријатељима су се претвориле у жучне дискусије, а сада их већ одавно нема. Пре два месеца сам сазнала да имам срчану ману и да треба да идем на озбиљније лечење.

Кад су моје колеге с посла сазнале да је мој муж учесник демонстрација 9. марта, а ја 14. марта у Новом Саду рекли су да их не интересује моје здравствено стање, када сам могла да будем на ТВ екрану, да ће повести против мене дисциплински поступак, и да ми укидају слободан дан за 8. март који су иначе све жене добиле.

Најгоре је што ме безобразно називају телефоном да ми то кажу. Моја колегиница, социјалиста, иде од канцеларије до канцеларије и пропагира лојалним колегама како сам ја државни непријатељ и издајница свог народа. Моје боловање постаје сумњиво и ја размишљам шта ће се десити када се вратим са лечења. Мислим да социјалисти врше већи притисак на људе, него што Туђманове верне слуге то чине на Србе у Хрватској. Питам се која је то опција и идеја да се тако бескрупулозно уништавају личности и њихове идеје? Чег се то заправо плаше социјалисти? Да ли су њихови греси толико велики да не желе сведоке својих дела? Да ли је могуће да млади људи немају довољно храбрости и од-

лучности да поразговарају сами са собом? Ко је то и како учио српској послератној генерацији дрогу једноумља, атеизма и болшевизма?

Не знам докле ћемо имати снаге да се трудимо да залутале овчице враћамо на прави пут? Шта је то ружно и неистинито што нам Вук Драшковић прича? Ако неко наведе само један такав податак ја ћу прва да размислим о свом политичком убеђењу. Зар Ви другови комунисти и социјалисти немате ни мало обавеза према свом потомству? Зар се ни мало не сећате својих предака?

У Црној Гори је ситуација још гора. У хотелу „Тамарис“ у Игалу умало ме нису избацили из сале за ручавање, када сам се пред ручак прекрстила. Рекли су ми да ми је место у манастиру и да тамо предајем примитивцима веронауку. Остали гости хотела углавном војна лица и њихове другарице су почеле да се смеју, а једна војна пензионерка Српкиња из Загреба ми је пришла и рекла да би ме радо ножем пробола јер види да сам присталица Вука Драшковића.

Студенти су за њих банда, шљам и олош који они издржавају по 10 година.

Све што се дешава међу Србима је грозно и болно. Измењене су улоге и тезе, патриотима се приписује издајништво, а издајницима и егзекуторима патриотизам и савест.

Ко ће одавде изаћи као победник, да ли СРПСТВО или комунизам видећемо. Можда ће вођа поново извести војску и тенкове, можда ће овог пута одлучно спровести своју замисао до краја. Вероватно ће се преживели потомци нашег рода звати неким другим народом и нас више никада неће бити. Не знам кога ћете онда кињити другови комунисти?

Међутим, чак и да се тако деси, нећете моћи избрисати све записе овог времена, све књиге наших српских књижевника, сва искрена срца овог народа. Остаће неко да преживи, остаће трагови због којих ће Вам судити. Судите Вам потомци, генерације које долазе, без обзира којем народу они буду припадали.

Зато Вас молим да се вратите Богу и српству, откажете ђавољу послушност док још није касно.

Рајка ВЛАШКАЛИЋ-БУЈАНОВИЋ

Н. Сад, Крилова 5.

ДОСТА СТЕ НАС ЛАГАЛИ

Ово је апел свима вама који одлучисте уместо нас, малолетних, НАС, који са горчином посматрамо све ово, немоћни да урадимо било шта, НАС, о чијој се будућности, заправо, и радило.

Апел свим родитељима, наставницима и професорима. Свима онима, који прстом показују на нас, при том говорећи о некој заведеној деци предвођеној болесним људима жељиним власти, говорећи о деци која још увек не знају ништа и које политика не треба да занима. Ако сте том приликом мислили на нас, грдно се варате. Ако је неко заведен и још увек понесен старим идејама пропалих вођа, онда сте то ВИ, а не МИ. Ви, којима је још увек понесен страх у кости и онеспособио вас да трезвеније размишљате. Поручите НА-

МА, младима, који се никога и ничега, не бојимо, и који нисмо под притиском прошлости, да се освестимо и стишамо своје страсти. МИ, признајемо, не знамо шта је рат, нисмо познавали ни партизане, ни усташе, ни четнике, и надамо се, нећемо их ни познавати, али нас је сама чињеница, да не може све бити оноко како сте нам ви причали, да не постоји човек који је више волео Србе и који је више урадио за нашу Србију од друга Тита који је још уз то Хрват, и да не постоји веће богатство од комунистичке партије, натерала да постојемо у све то и да саслушамо и другу страну.

Па, ето, саслушали смо и једну и другу страну и одлучили се за ону другу, из простог разлога што нам је доста људи, који су нас без икаквог поштовања према нама, лагали све ове године. Ако смо и погрешили, којим случајем, показаће време. Време, ваш најљући противник, коме не желите да признате своју грешку и кривицу. Али, верујте, МИ ћемо нашу признати, ма како то болно изгледало. МИ, пред нашом децом нећемо црвенети и приморати их да због нас иду погнутих глава. Али, колико видим, ви стида још увек немате. Вашом одлуком, пружили сте нам благодатање, а чињеницу, да за неки дан, нећемо имати шта да једемо, објашњавате тим, да су за то криви неки други људи, нека друга влада, неки други народ. Доста нам је таквих објашњења, ваших лажних обећања и пружања подршке стварним кривцима за то. Познато је да победници пишу историју, али и побеђени се јаве кад тад да обелодане, оно што историја није хтела.

И зато, МИ ВАМА, поручујемо, да будете реални и да нас саслушате, јер уколико то не будете поштовали, МИ вама никада нећемо опростити. И запамтите већ једном, свака истина је боља од ма какве лажи!!! Примите апел једне шеснаестогодишње девојчице жељне бољег сутра.

**Лала МИЛЕНОВИЋ — ученица
Араићеловац, СР СРБИЈА**

ЦРВЕНЕЛА ЈЕ ЦРВЕНА СКУПШТИНА

Несрећног 9. марта десило се нешто нечувено од чега је чак и иначе црвена скупштина Србије поцрвенела од стида и срама. Тог дана у скупштинском дому који је у свакој цивилизованој држави храм уставности и законитости ухапшен је Вук Драшковић. Ухапшен је на подмукао и преварен начин и то у тренутку када је као изасланик уједињене опозиције носећи маслинову гранчицу — симбол мира дошао да преговара и захтева да се одмах прекине са ничим изазиваним насиљем над недужним и голоруким народом.

Не памти се у историји модерних држава да је и када неки изасланик ухапшен, још мање да је ухапшен у скупштинском дому!

Новокомпоновани социјалисти дојучерашњи комунисти допустили су себи, на нимало частан и витешки начин, верно следећи мани-

ре и методе својих болшевичко-стаљинистичких претходника, да у скупштинском дому ухапсе изасланика који као и сваки частан човек није могао ни претпоставити да је ико спреман, поготово не председник државе и владе на такав низак и подмукао чин и морални пад. Тако нешто нису чинила чак ни такозвана дивља освајачка племена која су држећи до своје чести и образа штитили живот и телесни интегритет изасланика.

Можда би освећење скупштинског дана спрала срамоту али злодело и моралну беду учинилаца тог срамног чина нико и никада не може избрисати.

**Драган АРСЕНИН
Пожешка 148 — Београд**

НЕ ОБЈАВЉУЈТЕ ПАМФЛЕТЕ?

Поводом чланка Јована Стојановића из Милошева, који је објавио Ваш лист од 18. фебруара, под насловом „Живела петокрака“ желим да вам кажем следеће:

1. „Српска реч“ јесу слободне новине, али Вам предлажем да чланке такве садржине не објављујете убудуће. Објављени чланак Јована Стојановића није ништа друго него памфлет, којим се вређају милиони српских грађана. Ако је ова бројка и превисока, Јовану Стојановићу нико не даје за право да вређа на стотину хиљада грађана Србије.

2. Користећи звезду петокраку, Јован Стојановић је у свом чланку истакао „уобичајену паролу“ „доле агитатори опозиције — живела петокрака, доле крст“. Судећи по садржини ове пароле, намеће се закључак да писац чланка припада категорији уличара. Оваквим текстом се неће служити карактеран човек, па било којој политичкој странци припадао. Нека ДРУГ Јован Стојановић, користећи звезду петокраку, не понижава вернике са паролу „доле крст“. Ово верско знамење ником разумном неће сметати.

Јовану Стојановићу поручујем: прошло је време када су таквим паролама гушена слободна размишљања и одређивања. Оно што је Законом Републике Србије дозвољено њеним грађанима, нико нема права да негира, па ни један Јован Стојановић. Хвала Вам на уступљеном простору у Вашем листу.

**Бождар ЂОКИЋ
Висбаба, Пожега Ужичка**

ДА ЛИ ЈЕ ГРЕХ БИТИ ЧЛАН?

Последњих неколико месеци, увек када неко хоће да исказе неку поштену и објективну мисао, он(а) своје излагање или допис почне речима: „Ја нисам члан(ница) ни једне странке“.

Овакве уводе тешко да је могуће чути или прочитати на западу, а када се мало размисли лако је доћи до закључака зашто се ова врста поштапалице или неког „прања“ пред читаоцима или слушаоцима усадила код нас.

ПИСМА

Први разлог је скоро полувековна тоталитарна власт једне партије која је државу и њене становнике претворила у свој приватни посед. Њени чланови су имали неприкосновено право на положаје и лични просперитет, а то све се постизало терором, пљачком и лажима. Они који нису били чланови те стравичне организације са гнушањем се сећају тих времена која су оставила неизбрисиве трагове на душама и телима (оних који су преживели) а свака помисао на чланство у таквој организацији повезује се у мислима са обичним криминалом.

Под притиском глобалних промена уводи се и код нас вишестраначки систем, али такав који је више декор него систем. Сва власт и сва средства (спољни и унутрашњи послови и војска и полиција) су и даље у рукама само једне странке, од чега су најстравичнија и најмоћнија средства: дневна штампа и ТВ мрежа.

Ова два медија су месецима до те мере сатанизирала опозиционе странке, а наравно највише оне које имају највише чланова и потенцијалних бирача, да се огромно бирачко тело, коме иначе нису доступна друга средства информисања, не само окреће од њих него почиње да живи у паничном страху од истих, јер то су „лудаци који нуде крв, нож и рат“ а ми нудимо „мир и просперитет“.

Јасно је да ми сада немамо ни мир ни просперитет, али бесомучна кампања се наставља, па се људи и даље грозе сваке помисли на чланство у некој странци.

Они који су стравичним терором толике деценије држали власт сатанизирали су сада и сам појам борбе за власт. („Они се боре за власт“.)

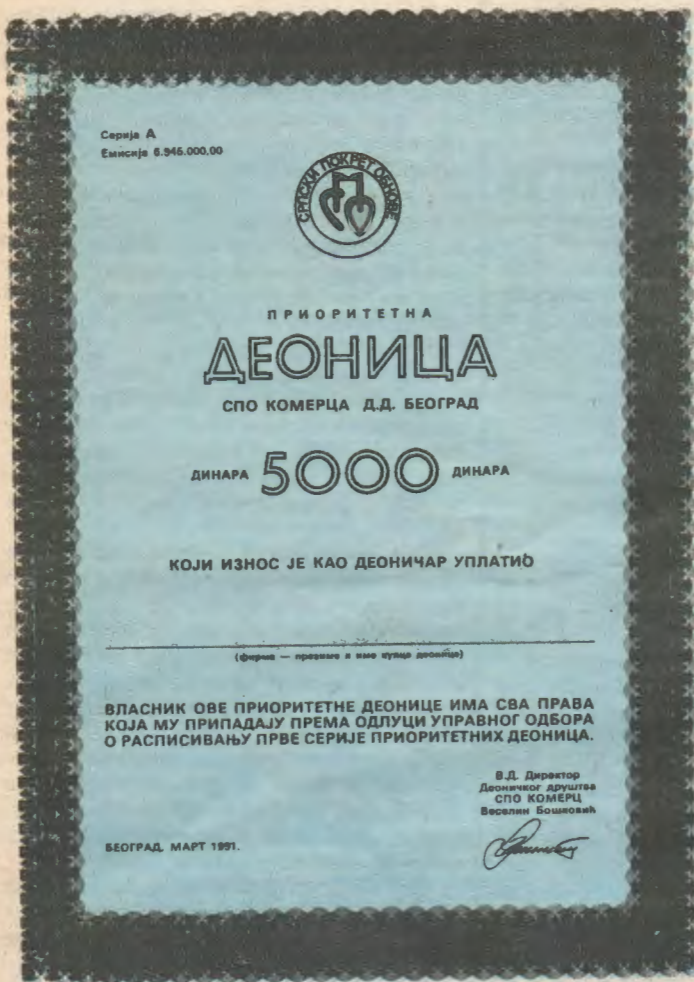
Међутим, борба за власт је сасвим нормална и оправдана појава у демократском и равноправним условима те исте борбе. Јер, како би једна странка могла да спроведе у живот свој програм за који сигурно, када га је већ створила, мисли и тврди да је најбољи, ако не овој бирачко тело тј. власт? Наравно, тај програм после одређеног низа година полаже испит пред народном и бирачком телом на следећим изборима може да га одбаци и прихвати неки други.

Хенри Дејвид Торо је написао да већина људи на земљи живи животом тихог очаја. Тихи очај је ових дана видљив на све стране, а ја никада нисам био у већем очају него када сам, гледао сусрет забринутих Срба са Косова са студентима 18. марта у Студентском граду. Зар је могуће, питао сам се, да можда људи и у Јужној Африци више знају о томе ко је овде ко — него ти јадни преплашени и збуњени људи са Косова? За њих је Вук Драшковић издајник српског народа! Тачка. Аргументи? Нема везе. Он је издајник.

На демонстрацијама група младића, из које је и убијени дечак, непосредно пре убиства је певала: „Живела, живела Краљевина Србија“. Па да питам Косоваре да ли су то издајници или су издајници они и њихови следбеници који су забранили повратак Србима на Косово и Краљу повратак у земљу?

Ох, умало да заборавам. Нисам члан ни једне странке. Али, верујте ускоро ћу бити. И бићу поносан на чланство.

Милутин ЖИВКОВИЋ, Београд

ПРЕДСЕДНИШТВО СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ И СПО КОМЕРЦ, деоничарско друштво

издали су прву серију од 1389 деоница по
номиналној цени од 5000 динара по једној деоници

Продаја деоница у просторијама
СПО КОМЕРЦА — Хотел Југославија соба
879, тел. 011/600-222 локал 9979 и
телефона 648-223 и 648-372

ПРЕТПЛАТА НА „СРПСКУ РЕЧ“

Овим се претплаћујем на „Српску реч“, чија
полугодишња претплата износи 270 динара, а годишња
540 динара (урачунао је попуст од 10%). Годишња
претплата за иностранство је 100 ДЕМ, 60 УСД, или
одговарајућа противвредност у другим конвертибилним
валутама или динарима.

Уплате вршити на динарски жиро рачун
60801-603-27562 СДК Београд или девизни
60811-620-128-25731-7495633 Кредитна банка Београд с
назнаком за „Српску реч“. Уплате из иностранства се могу
вршити и чековима и међународним уплатницама.
По један примерак уплатнице или других доказа о
уплати, заједно са овом наруџбеницом послати на
адресу:

ЗА „СРПСКУ РЕЧ“
Народног фронта 43, соба 23 11000 БЕОГРАД
Тел. 683-952, 642-233 лок. 149

/име и презиме/

/улица и број/

/место и поштански број/

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања, редакција „Српске речи“
обавештава читаоце да располаже комплетом бројева

Комплетн или појединачни бројеви могу се наручити
уплатом на жиро рачун број 60801-603-27562 СДК
Београд или девизни 60811-620-128-25731-7495633
Кредитна банка Београд или поузећем на телефон
683-952, 642-233 лок. 149 или на адресу: ПЕДАГОШКА
АКАДЕМИЈА ЗА „СРПСКУ РЕЧ“ соба 23. 11000 БЕОГРАД,
Народног фронта бр. 43.

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ број 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,
10, 11, 12, 13, 14, 15. Заокружите бројеве које
наручујете.

/име и презиме/

/улица и број/

/место и поштански број/

**НЕПОНОВЉИВО! ЕКСКЛУЗИВНО!
КВАЛИТЕТНО! ЈЕФТИНО! СА
ГАРАНЦИЈОМ!**

У СУСРЕТ 4. МАЈУ

Свако од нас има своју Кућу цвећа. И сви заједно имамо Кућу цвећа. Ако желите да нам свима буде лепше и да нам цвеће мирнише обратите се на праву адресу. Куд ја прођем — ту коров не расте.

Празнични попусти:
физичким лицима — 30%
правним лицима — 50%
Републици Србији — 95%

ИЛИ ЋЕ ЦВЕЋЕ ДА МИРИШЕ ИЛИ НАС НЕЋЕ БИТИ!

АУТОПРЕВОЗНИК „УНИВЕРЗАЛ“, КАЧАРЕВО Божидар Ђуковић

...И, НА КРАЈУ РАЗГОВОРА,
РЕДИТЕ НАМ ДРУЖЕ ШКУ-
НДРИЉУ: ШТА ОЧЕКУ-
ЈЕТЕ НА ИЗБОРИМА?

ПОБЕДИЋЕМО!

ХРАБРА ПРОГНОЗА, АЛИ
ИПАК: ШТА АКО НЕ
ПОБЕДИТЕ?

Онда, ЈАО СИ
ГА ОНОМ КОМЕ
МИ БУДЕМО
ОПОЗИЦИЈА!

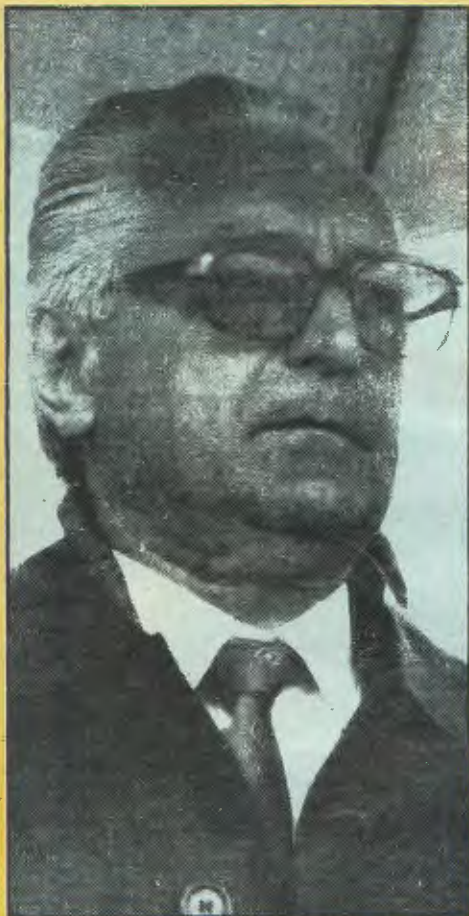
ТРЕБА ЛИ ДА ПОДСЕЋАМ
ШТА СМО СВЕ НАПРА-
ВИЛИ КАД СМО ПОСТЕ-
ДИЛИ ПУТ БИТИ ОПО-
ЗИЦИЈА?

УУУХ! КАД СЕ СЕТИМ ТОГА:
БОЉЕ ДА ОСТАЊЕТЕ
НА ВЛАСТИ!

Handwritten signature

НАГРАДНА ИГРА

У ЧЕМУ СУ СЕ СЛОЖИЛИ?

Тајни преговори двојице светских (и шире) државника у Карађорђеву привукли су пажњу светске (и шире) јавности. Чак су и Срби о томе нешто научили. На основу онога што су научили наши драги читаоци треба да одговоре на наградно питање: У ЧЕМУ СУ СЕ ТУЋМАН И МИЛОШЕВИЋ СЛОЖИЛИ? Одговори морају да буду духовити и кратки.

Најдуховитије одговоре наградићемо следећим наградама: 1) ВИДЕОРИКОРДЕР ИЛИ ТЕЛЕВИЗОР (по жељи добитника), 2) шестомесечна претплата за „Српску реч“, 3) књига „Писма Вуку“. Одговоре слати на адресу: СРПСКА РЕЧ (за наградно игру), Народног фронта 43, соба 23, 11000 Београд, најкасније до 18. априла 1991. године.

У ЧЕМУ СУ СЕ СЛОЖИЛИ?

НАГРАДЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

У прошлом броју „Српске речи“ поставили смо питање „КО ЈЕ БИО ГЛУВ КО ТОП?“ Питање се односило на човека који је на улици Београда извео топове (боље речено — тенкове). Понудили смо вам и четири могућности: Борисава Јовића, Радмила Богдановића, Бату Живојиновића и Батрића Јовановића. Иако је из „објашњења“ питања било потпуно јасно да се ради о БОРИСАВУ ЈОВИЋУ (јер он једини располаже топовима), готово половина читалаца одговорила је да се ради о РАДМИЛУ БОГДАНОВИЋУ (који нема топове, али има сузавац, лако наоружање и борна кола) и, чак, БАТИ ЖИВОЈИНОВИЋУ (који нема ни сузавац ни топове, али је лош човек).

Дакле, добитници награда су „извучени“ из оних који су „гласали“ за Борисава Јовића.

ПРВУ НАГРАДУ, телевизор или видеорикордер, добио је СРЕТЕН БОШКОВИЋ, Булевар Вука Караџића 138/20, 32000 ЧАЧАК.

ДРУГУ НАГРАДУ, шестомесечну претплату за „Српску реч“, добила је МИРЈАНА РАШОВИЋ, Ул. Р. Јовановића 46, 81000 ТИТОГРАД,

ТРЕЋУ НАГРАДУ, књигу „Писма Вуку“, добио је ДОБРИВОЈЕ АЋИМОВИЋ, Радовишка 21, 11320 ВЕЛИКА ПЛАНА.

ЧЕСТИТАМО ДОБИТНИЦИМА!

Зашто је ПРОТЕИН из Бачке Паланке продао толико својих производа колико сви југословенски произвођачи протена заједно? Разлог томе је што ПРОТЕИН из Бачке Паланке производи вероватно најбоље протенске производе у нашој земљи, а они су чувени не само код нас, већ и у многим земљама света.

ПРОТЕИН

ХРАНА БЕЗ ХЕМИЈЕ.

Милош Шарчев је најуспешнији југословенски боди билдер — светски првак! Он живи у Калифорнији, где је у професионалним круговима, манекена, спортиста, филмских глумаца, запажена личност, те се о њему као таквом често може прочитати у америчкој штампи. А, Милошу, треба веровати да зна шта ради, јер он је млад и успешан, али он користи и производе ПРОТЕИНА из Бачке Паланке — чак у Калифорнији! Ово наравно није случајно, јер да јесте, онда Милош не би био „случајно“ светски првак. Тако је још једном производ плодне суначне српске земље доживео афирмацију у земљи „безграничних могућности“.

ПРОТЕИН из Бачке Паланке производи три врсте протеина и то:

СЛИМ ПРОТЕИН, за мршављење. Цена паковања које замењује 7 obroka је само 130 динара.

CRASH PROTEIN 96 је намењен мршавим и slabим особама које желе да повећају масу, снагу и издржљивост. Користан је за спортисте, децу у развоју, за оне који много раде и троше се. Цена недељног паковања је 145 динара.

MUSCLE DENSITY PROTEIN користе врхунски спортисти за развој дефинисане мускулатуре, типа „Body building“ и попут Милоша Шарчева (на слици) постижу запажене резултате у обликовању тела. Цена једног паковања овог високовредног протеина је 160 динара. Наведени протенски препарати се производе по најмодернијој технологији заштићеној код Савезног завода за патенте, а на два медицинска факултета и бројним анализама је доказано да не изазивају никаква штетна пропратна дејства. — Наравно, треба истаћи да је то здрава храна која не садржи никакве хемијске додатке: конзервансе, вештачку боју, укус или мирис, већ је сачињена 100% из природних намирница!

Дакле, будите здрави, снажни и лепо грађени уз производе ПРОТЕИН из Бачке Паланке. **Протине можете наручити поузећем на адреси:**

**ПРОТЕИН
ШУМСКА 50/СР
21400 БАЧКА ПАЛАНКА**

**Поруџбине примамо и телефонима:
(021) 745-541
744-720
741-446
745-747**

у радном времену од 8,00 до 17 сати сваким радним даном.

НЕКА ВАМ СВАКИ НОВИ ДАН СРЕЉНО ЗАПОЧНЕ ЗДРАВОМ ПРОТЕИНСКОМ ХРАНОМ КОЈОМ СЕ ПОСТИЖЕ ПРИВЛАЧНОСТ КОЈУ ЋЕ ВЕОМА БРЗО ЗАПАЗИТИ ВАШИ ПОЗНАНИЦИ, ПРИЈАТЕЉИ, ПОСЛОВНИ ПАРТНЕРИ...